

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERE GÖRE
KALİTELİ EĞİTİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Neslin İHTİYAROĞLU

Ankara
Şubat,2010

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ ALGISINA GÖRE
KALİTELİ EĞİTİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neslin İHTİYAROĞLU

Danışman: Prof. Dr. Zuhâl CAFOĞLU

Ankara
Şubat,2010

JÜRİ ONAY SAYFASI

Neslin İHTİYAROĞLU’ nun “Öğretmen ve Öğrencilere Göre Kaliteli Eğitim” başlıklı tezi 17.03.2010 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

ADI-SOYADI**İMZASI**

Prof. Dr. Zühal CAFOĞLU

.....

Prof. Dr. Temel ÇALIK

.....

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KALE

.....

ÖNSÖZ

Bu araştırma, öğretmenlerin ve öğrencilerin kaliteli eğitimi algılama biçimlerini keşfetmek ve iki grup arasında algılama bakımından var olan benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymak için yapılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde problem durumu, ikinci bölümünde kavramsal çerçeve açıklanmış olup, üçüncü bölümde yöntem, dördüncü bölümde bulgular ve yorum, beşinci bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmanın tüm aşamalarında bana yardımlarını hiç esirgemeyen ve her zaman çalışmalarına destek olarak bana yol gösteren danışmanım sayın Prof. Dr. Zuhâl CAFOĞLU' na çok teşekkür ederim.

Araştırmam süresince benden yardımlarını esirgemeyen sayın Yaşar KOÇAK'a, sayın Murat DULKADİROĞLU' na, odak grup görüşmelerine katılan tüm öğretmen ve öğrencilere ve okul müdürlerine çok teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde benden maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen ülkeme faydalı bir insan olmamda ve bugünlere ulaşmamda çok emeği olan canım babam Behçet İHTİYAROĞLU' na ve ben onu göremesem de onun beni gördüğüne inandığım annem Rengin İHTİYAROĞLU' na, bize tekrar aile olma şansı veren ve sıcacık bir yuva sunan Dilek İHTİYAROĞLU' na, hayatımda olmalarından müthiş keyif alığım ve bana ablalık duygusunun zevkini yaşatan kardeşlerim Uğur İHTİYAROĞLU ve Melikcan İHTİYAROĞLU' na, hayatıma varlığı ile güzellik katan, geleceğe umutla bakmamı sağlayan sevgili nişanlım Murat ERENTUĞ' a sadece bir teşekkür yetmeyecektir. Canlarım, sonsuz teşekkürler.

Neslin İHTİYAROĞLU

ÖZET

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ ALGISINA GÖRE KALİTELİ EĞİTİM

İHTİYAROĞLU, Neslin

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zuhâl CAFOĞLU

Şubat-2010, 210 sayfa

Son zamanlarda, öğrenci başarısını arttırmak için kurumlar ve bireyler eğitimde kaliteyi geliştirmeye odaklanmıştır. Eğitimde kaliteyi geliştirirken odak nokta öğretmenler ve öğrenciler olmuştur. Bu araştırmada, öğretmen ve öğrenci algısına göre kaliteli eğitim incelenmiştir. Bu çalışmada, Ankara il merkezindeki 10 Anadolu lisesinde yapılmıştır. Odak grup görüşmelerine katılan 110 öğrenci ve 100 öğretmene kaliteli öğretmenlerin, kaliteli öğrencilerin ve kaliteli öğretim metotlarının özellikleri hakkında düşünceleri sorulmuştur. Öğretmen ve öğrenci cevapları ses kayıt aracılığıyla kaydedilmiş ve grounded teorisinin üç aşaması kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak öğrenci ve öğretmen cevapları kendi aralarında analiz edilmiş, daha sonra her iki gruptan elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Bu çalışmanın amacı öğretmen ve öğrencilerin kaliteli eğitime bakış açıları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır.

ABSTRACT

STUDENTS' AND TEACHER'S PERSPECTIVES TO QUALITY EDUCATION

İHTİYAROĞLU, Neslin
Gazi University Department of Educational Sciences
Educational Administration and Inspection
Advisor : Prof. Dr. Zuhale CAFOĞLU

Recently, individuals and institutions have focused on improving the quality of education in order to increase the achievement levels of students. The efforts to improve the quality of education have been directed at addressing students and teachers. This research about students' and teacher's perspectives to quality education was carried out at ten Anatolian schools in Ankara. 110 students and 100 teachers participated in focus group interviews during which students and teachers were presented with ““What are the characteristics of quality teachers, quality students and quality teaching method?” Students' and teachers' responses were recorded by a recorder and analyzed using the three steps of Grounded Theory. Students' responses and teacher responses were analyzed separately. Then data got from students and teachers was compared. Aim of this research is to discover the similarities and differences between students' and teachers' perspectives to quality education.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
 1.GİRİŞ.....	 1
1.1. Problem Cümlesi.....	16
1.2. Alt Amaçlar.....	16
1.3. Araştırmanın Önemi.....	17
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	17
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	18
1.6.Tanımlar/Terimler.....	18
 2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	 20
2.1.Küreselleşme.....	20
2.1.1.Küreselleşmenin Tarihçesi.....	20
2.1.2. Küreselleşme Nedir?.....	22
2.1.3. Küreselleşme ve Eğitim.....	22
2.1.3.1. Eğitim Sürecinde Meydana Gelenler Değişimler.....	23
2.1.3.2. Eğitimde Rekabet.....	25
2.2. Kalite.....	26
2.2.1 Eğitimde Kalite.....	27
2.2.2 Kaliteli Öğretmen Kimdir?.....	33
2.2.2.1 Öğretmenlikte Mesleki Bilgi.....	38
2.2.2.1.1. Genel Kültür Bilgisi.....	38
2.2.2.1.2. Alan Bilgisi.....	39
2.2.2.1.3. Öğretmenlik Meslek Bilgisi.....	39

2.2.2.1.4. Öğretmenlikte Mesleki Bilgisinin Kaliteli Öğretime Etkisi.....	40
2.2.2.1.5. Mesleki Kaliteye Sahip Bir Öğretmen Nasıl Yetiştirilir?.....	41
2.2.2.1.5.1. Yansıtıcı (Reflektif) Model.....	43
2.2.2.2 Öğretmenlikte Kişisel Özellikler.....	44
2.2.2.2.1. Adalet.....	44
2.2.2.2.2. Olumlu Tutum.....	45
2.2.2.2.3. Hazırlıklı Olma.....	45
2.2.2.2.4. Öğrenciye Özel Yaklaşım.....	46
2.2.2.2.5. Espri Anlayışı.....	46
2.2.2.2.6. Yaratıcılık.....	46
2.2.2.2.7. Hataları Kabul Edebilme.....	47
2.2.2.2.8. Hoşgörü.....	47
2.2.2.2.9. Saygı.....	48
2.2.2.2.10. Yüksek Beklentiler.....	48
2.2.2.2.11. Şefkat Gösterme.....	49
2.2.2.2.12. Ait Olma Duygusu.....	49
2.2.2.3. Etkili Öğretmenin Becerileri.....	50
2.2.2.3.1. Sosyal Beceriler.....	50
2.2.2.3.1.1. Etkili ve Güzel Konuşma.....	50
2.2.2.3.1.2. Beden Dilini Kullanma.....	51
2.2.2.3.1.3. İyi Bir Dinleyici Olma.....	52
2.2.2.3.1.4. Empati Kurabilme.....	52
2.2.2.3.1.5. .Biz Duygusunu Oluşturma.....	53
2.2.2.3.2. Liderlik Becerileri.....	53
2.2.2.3.2.1. Hedef Davranışı Belirleme.....	54
2.2.2.3.2.2. Öğretim Araçlarını Belirleme.....	54
2.2.2.3.2.3. Zamanı Verimli Kullanma.....	55
2.2.2.3.2.4. Kuralları Belirleme.....	56
2.2.2.3.2.5. Öğrenme Ortamını Hazırlama.....	56
2.2.2.3.2.6. Çatışmaları Çözebilme.....	57
2.2.2.3.2.7. Farkındalık Yaratma.....	58
2.2.3. Kaliteli Öğrenci Kimdir?.....	59
2.2.3.1. Kaliteli Öğrencinin Akademik Becerileri.....	61

2.2.3.1.1. Problem Çözme Becerisini Sahip Olmak.....	61
2.2.3.1.2. Grup Çalışmasına Yatkın Olmak.....	61
2.2.3.1.3. Çalışkan Olmak.....	62
2.2.3.1.4. Araştırmacı Olmak.....	62
2.2.3.1.5. Zamanı İyi Değerlendirmek.....	63
2.2.3.1.6. Görev Bilincine Sahip Olmak.....	63
2.2.3.1.7. Düşünmeye Zaman Ayırmak.....	63
2.2.3.1.8. Genel Kültür Bilgisine Sahip Olmak.....	64
2.2.3.2. Kaliteli Öğrencinin Kişisel Özellikleri.....	64
2.2.3.2.1. Etkili İletişim Kurabilmek.....	65
2.2.3.2.2. Sabırlı Olmak.....	66
2.2.3.2.3. Azimli Olmak.....	66
2.2.3.2.4. İradeli Olmak.....	66
2.2.3.2.5. Sosyal Olmak.....	67
2.2.3.2.6. Sportif Olmak.....	67
2.2.3.2.7. İnsan Psikolojisinden Anlamak.....	67
2.2.4. Kaliteli Öğretim Metotları Nelerdir?.....	68
2.2.4.1. Öğretim Stratejileri.....	68
2.2.4.1.1. Sunuş Stratejisi	69
2.2.4.1.2. Tam Öğrenme Stratejisi.....	70
2.2.4.1.3. Buluş/ Keşfetme Stratejisi.....	70
2.2.4.1.4. Araştırma-İnceleme Stratejisi.....	70
2.2.4.2. Öğretim Yöntemleri.....	70
2.2.4.2.1. Anlatım Yöntemi.....	71
2.2.4.2.2. Tartışma Yöntemi.....	72
2.2.4.2.3. Grupla Öğretim Yöntemi.....	73
2.2.4.3. Öğretim Teknikleri.....	73
2.2.4.3.1. Anlatım Yönteminin Teknikleri.....	73
2.2.4.3.2. Tartışma Yönteminin Teknikleri.....	74
2.2.4.3.3. Grupla Öğretim Yönteminin Teknikleri.....	75
2.2.4.4. Geri Bildirim.....	76
2.2.4.5. Değerlendirme.....	77
2.2.5. Kaliteli İletişim Nasıldır?.....	79

2.2.5.1. Sınıf İklimi.....	80
2.2.5.1.1. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturabilme.....	82
2.2.5.2. Motivasyon.....	82
2.2.5.2.1. İçsel ve Dışsal Motivasyon.....	83
2.2.5.3. İletişim Sürecinde Öğretmenin Rolü.....	85
 3. YÖNTEM.....	 86
3.1. Araştırmanın Modeli.....	86
3.2. Evren ve Örneklem.....	86
3.3. Veri Toplama Tekniği.....	86
3.4. Verilerin Analizi.....	88
3.4.1. Güvenirlik.....	88
 4. BULGULAR VE YORUM.....	 90
4.1. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenin Özellikleri.....	93
4.1.1. Öğrencilerin Göre Kaliteli Öğretmenin Mesleki Özellikleri.....	94
4.1.2. Öğrencilerin Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	104
4.2. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencinin Özellikleri.....	116
4.2.1. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencinin Akademik Özellikleri.....	116
4.2.2. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	121
4.3. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri.....	129
4.4. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Özellikleri.....	137
4.4.1. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenin Mesleki Özellikleri.....	137
4.4.2. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	145
4.5. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Özellikleri.....	153
4.5.1. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencinin Akademik Özellikleri.....	154
4.5.2. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	159
4.6. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri.....	164
4.7. Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	171
 5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	 175
5.1. Sonuç.....	175

5.2. Öneriler.....	187
KAYNAKÇA.....	189
EKLER.....	199

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. SBS Soruların Sınıf ve Derslere Göre Dağılımı.....	12
Tablo 2. Eğitimin Kalitesinin Göstergeleri.....	32
Tablo 3. Öğretmen ve Öğrenci Sayılarının Okullara Göre Dağılımı.....	92
Tablo 4. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri.....	104
Tablo 5. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	116
Tablo 6. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri.....	121
Tablo 7. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	129
Tablo 8. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri.....	137
Tablo 9. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri.....	145
Tablo 10. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri.....	153
Tablo 11. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri.....	158
Tablo 12. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri.....	164
Tablo 13. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri.....	171
Tablo 14. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri	172
Tablo 15. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri..	172
Tablo 16. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri	173
Tablo 17. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri....	174
Tablo 18. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri...	174
Tablo 19. Kaliteli öğretmenlerin mesleki özelliklerinin dağılımı.....	176
Tablo 20. Kaliteli öğretmenlerin kişisel özelliklerinin dağılımı.....	180
Tablo 21. Kaliteli öğrencilerin akademik özelliklerinin dağılımı.....	183
Tablo 22. Kaliteli öğrencilerin kişisel özelliklerinin dağılımı.....	184
Tablo 23. Kaliteli öğretim metotlarının özelliklerinin dağılımı.....	186

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Öğretmenin tamamlayan üç ana unsur.....	35
Şekil 2. Beceri Modeli Çalışma Prensibi.....	42
Şekil 3. Uygulanmış Bilim Modeli Çalışma Prensibi.....	42
Şekil 4. Yansıtıcı Model Çalışma Prensibi.....	43
Şekil 5. Strateji, yöntem, teknik ve taktik ilişkisi.....	69

KISALTMALARIN LİSTESİ

DP: Davranış Puanı

EC: European Commission

EFA: European Festivals Association

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NBPTS: National Board of Professional Teaching Standards

ÖSYS: Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı

SBS: Seviye Belirleme Sınavı

SP6: 6.Sınıf Puanı

SP7: 7.Sınıf Puanı

SP8: 8.Sınıf

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNISEF: The United Nations Children's Fund

USAID: United States Agency for International Development

YBP: Yılsonu Başarı Puanı

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanların yaşamlarına yön vermelerinde ve meslek edinmelerinde eğitimin büyük bir rolü vardır. Birçok birey sahip olduğu mesleği ve başarıyı eğitime borçludur. Eğitim sonucu elde edilen mesleki başarı bireyi birçok yönden doyurur, bireyin yaşam kalitesini artırır ve onun maddi açıdan rahatlamasını sağlar. Eğitim bireyin belli kalıplardan kurtulup daha üretken olmasına, yaratıcı düşünmesine ve hayata daha esnek ve geniş bakmasına imkan verir. Eğitim olmazsa birey bildikleriyle sınırlı kalır, dış dünyadaki zenginliği ve çeşitliliği iç dünyasındaki kalıplara oturtmaya çalışır. Bu eşleştirme esnasında karşılaşılan uyumsuzluklar bireyin mutsuz olmasına neden olur. Bu tür durumlardan sadece eğitimle, okumakla ve okuduğunu özümsemekle mümkün olur. Bilgi farklılık yaratan farktır. Eğitimle birey hayatın çeşitliliğini görür ve farklı ilgilere, becerilere, görüş ve inançlara sahip bireylerle bir araya gelerek kendi ufkunu genişletir, bireysel farklılıkları anlamayı ve hoş görmeyi bundan yeni sentezler yaparak yaşamın tadına varmayı öğrenir. Eğitimin sayesinde, birey sorun çözme gücünü de geliştirmektedir. Böylece eğitilen, hem içinde bulunduğu sorunlarını çözerek daha iyi yaşayabilecek, hem de bu gücünü gelecek yaşamında kullanabileceğine inanarak geleceğe güvenle bakabilecektir. Bu tür bir eğitim, bireyi hem şimdiki yaşamına hem de gelecek yaşayışına hazırlayacaktır. Bireyi yaşama hazırlayacak eğitimin amaçları şunlar olmalıdır (Ertürk, 1966):

1. Eğitim, eğitilen kişinin duygu, düşünce, gereksinme ve sorunlarını türlü araçlarla anlatabilmesi için ona iletişim yeterliliği kazandırmalıdır.
2. Eğitim eğitilenin, demokratik yaşayışın gerektirdiği biçimde toplumsallaşabilmesi, diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmesi, ortak amaçlar için birlikte çalışabilmesi için ona, işbirliği yeterliliği kazandırmalıdır.
3. Eğitim, eğitilenin sorunlarını çözebilmesi için gereken bilgiyi toplayabilmesi, becerileri kazanabilmesi, sorunlarına olumlu ve yapıcı bir

tutumla savaş açabilmesi için ona öğrenme ve araştırma yeterliliği kazandırılmalıdır.

4. Eğitim eğitilenin kendi bedenine bakabilmesi, onu koruyabilmesi, çevre sağlığı için gerekenleri yapabilmesi, başkalarının sağlığını tehlikeye atmaması için ona sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırılmalıdır.

5. Eğitim, eğitilenin kendine ve topluma hizmet edebilmesinde temel öge olan bir mesleği seçebilmesi, mesleği başarıyla yürütebilmesi, kazandıklarını tutumlu olarak kullanabilmesi, yurt zenginliğini kendi mesleği içinde değerlendirebilmesi için ona üretim yeterliliği kazandırılmalıdır.

Eğitim, bireyler için olduğu kadar bireylerin oluşturduğu toplumlar için de çok önemlidir. Ulu önder Atatürk de bir milletin kurtuluşunun ancak eğitimle olacağına inanmış ve 16 Temmuz 1921'de, Ankara'da toplanan "Maarif Kongresi" (Millî Eğitim Kongresi)'nin açılış konuşmasında: "Yüzyıllarca süren derin idarî ihmallerin devlet bünyesinde açtığı yaraları iyileştirme yolunda harcanacak çabaların en büyüğünü, hiç şüphesiz, irfan (bilgi ve kültür) yolunda kullanmalıyız" demiştir. Ayrıca Atatürk "En mühim ve feyizli vazifelerimiz, eğitim ve öğretim işleridir. Eğitim ve öğretim işlerinde mutlaka muzaffer olmak lâzımdır. Bir milletin hakikî kurtuluşu ancak bu suretle olur." sözleriyle eğitime verdiği önemi vurgulamıştır.

Eğitime geçmiş yüzyıllara kıyasla 21. Yüzyılda daha çok ihtiyaç duyulacaktır. Dolayısıyla 21. yüzyılda eğitimin önemi daha da artacaktır. Zira rekabete dayalı yeni dünya düzeninde eğitime en fazla yatırım yapan ve eğitilmiş insan gücüne sahip ülkeler avantaj sağlayacaktır. Böylece eğitim, her zaman olduğu gibi, insan davranışlarını değiştiren, insanların birbirleriyle ve toplumla ilişkilerini sağlayan bir araç olarak 21. yüzyılda da etkinliğini sürdürecektir (Turgut, 2008). Bu da eğitiminde kalitenin öneminin artmasını ve bu alanda birçok çalışmanın yapılmasını sağlamıştır.

Kalite, bir ürün ve hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özelliklerin toplamı olarak ifade edilmektedir (Cafoğlu, 1996). Eğitimde kalite ise üzerinde birçok araştırma yapılmakta olan bir konudur. Eğitim kurumları kaliteyi algıladığında ve onun sırrını keşfettiğinde başarıya ulaşacaktır. Eğitimde kalitenin kaynağı; iyi işletilen binalar, ihtisaslaşma, ailelerin, iş dünyasının ve

bölge topluluklarının desteği, kaynak bolluğu, en son teknolojilerin uygulanması, güçlü ve amaçlı liderlik, öğrencilere yönelik dikkat ve ilgi, iyi dengelenmiş bir eğitim programı veya bu faktörlerin karışımıdır. Eğitimin kalitesinde insan önemli bir öğedir çünkü kaliteli bir eğitim; kaliteli yöneticiyi, kaliteli öğretmeni ve kaliteli öğrenci gerektirmektedir (Cafoğlu, 1996)

Eğitim, bireylere çevrelerinde oluşan değişmelere uyum sağlayabilmeleri için yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. Eğitim sisteminin bu yükümlülüğünü yerine getirebilmesi, hızla değişen bilgi ve teknolojiye ayak uyduracak bir niteliğe erişmesi ile mümkündür. İnsanı, hem çevredeki değişmelere uyum sağlayacak hem de değişme yaratacak yeterliliğe ulaştırmak eğitimin görevi olunca, eğitim sisteminin sürekli bir değişme ve yenileşme içinde olması gerekmektedir (Ereş, 2007).

Bir toplumda var olan insan kaynağının, özellikle sosyal iyileşmeye ve buna bağlı olarak ekonomik gelişmeye katkısı oldukça büyüktür. Bu iyileşme ve gelişiminde bireyin, aldığı eğitimin niteliği ve süresinin etkisi önemlidir. Eğitimin sosyal faydaları ile birey arasındaki ilişkiyi; bireyin aldığı eğitim ile ailesi ve kendisinin sağlık durumu, suça eğilimi, evlilik kararı, meslek tercihi vb. ile ilişkilendirmek mümkündür (Wolfe and Haveman, 2002). Eğitim bu özelliği ile sadece bireye değil, topluma da yararlar sağlamak ve kamu refah maliyetlerini düşürmektedir (Kavak ve Burgaz, 1994).

Eğitim, açık bir sistemdir. Bir açık sistem girdiler, işlemler, çıktılar ve dönütten oluşur. Sistem, belli hedefleri gerçekleştirmek üzere değişik ve uygun öğelerden oluşan dirik bir bütündür. Hedefleri gerçekleştirme derecesi ve düzeyi, sistemin ne derece etkili, verimli ve tutarlı olduğunun kanıtı sayılabilir. Bu nedenden dolayı, eğitim sistemi de istendik davranışlarla donanmış yeterli sayıda bireyi yetiştirmek üzere işe koşulur. Günümüzde küresel pazarda yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Bu rekabette iş dünyasının bekleyişlerini karşılayabilecek nitelikte öğrencilerin yetiştirilmesi giderek önem kazanmaktadır. Eğitim sistemi nitelikli mezunlar (çıktılar) vermede başarısız olursa, bu başarısızlığın faturasını ya işletmeler yeniden eğitim için milyarlar harcayarak ya da toplum, kalitesiz mal ve hizmetlere katlanarak ödeyecektir (Ardıç, 1999). Belirli becerileri kazanmış, kendini işine adanmış bir işgücüne sahip olmak isteniyorsa, kalite kavramı işletmelerden önce eğitim kurumlarında ele alınmalı ve tartışılmalıdır. Çünkü kaliteli bir ürün ve hizmet ancak iyi

bir eğitim ile mümkündür. John Akers'in ifadeleriyle "eğer öğrencilerimiz bugün rekabet edemezlerse, yarın şirketler nasıl rekabet edeceklerdir." (Schargel, 1993). Kalite uzmanlarından Dr.Deming kaliteli mal ve hizmet üretiminde eğitimin anahtar bir rol oynadığını ifade etmektedir (Schargel, 1993). Dünyada yaşanan değişime ayak uydurmanın en önemli koşullarından biri kaliteli eğitimidir. Çünkü Atatürk'ün de dediği gibi "Eğitimidir ki, bir milleti hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır veya bir milleti kölelik ve yoksulluğa terk eder.

Diğer taraftan eğitimin sürdürüldüğü okulunun kalitesi de çok önemlidir. Okul, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulmuş, toplumsal açık bir sistemdir. Okulun örgüt olarak taşıdığı bazı özellikler şunlardır: Okulun üzerinde çalıştığı hammadde toplumdan gelen ve topluma giden insandır; okulda çeşitli değerler bulunur ve bu değerler çatışır. Okul bu çatışma değerlerini uzlaştırmalıdır. Okul özel bir girişimdir; okul çevresindeki bütün formal ve informal örgütlerin yön verdiği yahut etkilediği bir örgüttür. Okul, kültür değişimini sağlayan başlıca örgüttür. Okul bürokratik bir kurumdur ve okulun kendine özgü bir havası vardır (Bursalıoğlu, 1987).

Okul, demokrasi, insan hakları, özgürlük, sevgi, saygı ve hoşgörü gibi kavramları kazandıran ve bu kavramlara ilişkin tutumları pekiştiren kurumdur. Bunun yanında, öğrencilerin mutlu, sağlıklı ve özgür bir biçimde kendilerini gerçekleştirdikleri yerlerdir (Bilgen, 1994).

21. Yüzyılda toplum için okulların taşıdığı önem ve okuldan beklentiler daha artmış ve okulların gerçekleştirmek zorunda olduğu amaçlar daha da karmaşıklaşmıştır. Toplumun okuldan beklentilerini karşılamak için okulların kalitesi yükseltilmeli ve okullar toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek düzeye getirilmelidir. İçinde bulunduğumuz çağda ulaşılacak istenen kaliteli okullun özellikleri şunlardır (Sergiovanni, 1995):

1. Öğrenci merkezlidir: Kaliteli okulda amaç bütün öğrencilerin başarılı olmasını sağlamaktır.
2. Öğrencilere zengin akademik program sunarlar: Kaliteli okulların temel amacı, öğrencilere sunulan zengin akademik programlarla çok yönlü gelişmelerini sağlamaktır (White and Burke, 1993).

3. Öğrencilere geliştiren öğrenme olanakları sunar: Öğretmenler kendi akademik ve teknik yeterliliklerinin öğrencilerin öğrenmelerinin üzerindeki büyük etkisini bilerek öğrencilere ulaşmaları gereken yüksek standartlar koyarlar, bu standartlara ulaşmalarını sağlayacak etkili öğretim yöntemleri kullanırlar, öğrencilerle yakından ve düzenli olarak ilgilenerek çabalarını ve başarılarını teşvik eder ve ödüllendirirler (Walsh, 2003).
4. Olumlu bir örgütsel havaya sahiptir: Kaliteli okullar performans standartları, amaçlar ve misyondan oluşan açık bir örgütsel kimliğe sahiptir. Öğretmen ve yöneticiler öğrenme için eşit, açık, dostça ve kültürel düzeyi gelişmiş bir ortam yaratır.
5. Mesleki etkileşimi beslerler: kaliteli okullar öğretmenlerin işlerini en nitelikli biçimde yapmalarını sağlayacak olanaklarla beslenir ve öğretmenler onları etkileyen kararlara katılır. Öğretmenler meslektaşlar olarak öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi, programların uygulanması, eğitsel uygulamalar gibi konularda birlikte çalışır (Anderson and Bourke, 2000).
6. Yoğun hizmet içi eğitim ortamlarıdır: Mevcut ve gelecekteki eğitim gereksinimlerinin karşılanabilmesi için öğretmenlerin sürekli hizmet içi eğitim programları ile desteklenmesi gereklidir.
7. Paylaşımcı liderlik gerektirirler: Okul yöneticileri işbirliğine dayalı sorun çözme, takım ve grup olarak karar verme, iş görenlerini tanıma ve yetkilendirme, bağlılık ve iletişimi geliştirme, hem öğretmenleri hem de öğrencilerin kişisel gereksinimlerine duyarlı olmaya dayalı bir liderlik anlayışı geliştirmeli ve kullanmalıdır (Walsh, 2003).
8. Yaratıcı sorun çözmeyi besler: Kaliteli okullarda iş görenler, klasik-otoriter yapı ve uygulamalara karşı gönülsüzdür. Onlar sorunlarla mücadele etmeye, yeni düzenlemeler yapmaya, sorun çözmeye ve uygulamaya gönüllüdür.
9. Aile ve toplum katılımını sağlar: Kaliteli okullarda aile ve toplum kesimleri, okuldaki öğrenme ve öğretim etkinliklerine katılır, okuldaki karar sürecine katılır ve okuldaki etkinlikleri geliştirecek bir kaynak olarak hizmet verir (Anderson and Bourke, 2000).

Kaliteli okullar üzerinde yapılan tüm araştırmalar, eğitim yöneticilerinin etkili okullar yaratılmasında en önemli unsurlar olduğunu ve önemli sorumlulukları

üstlenmeleri gerektiğini ortaya koymuştur. Kaliteli okulları yaratacak kaliteli yöneticilerin görevleri Sybouts ve Wendel (1994) tarafından şöyle belirlenmiştir:

1. Okulun akademik amaçlarına bağlılık göstermek,
2. Öğrenci ve öğretmenlerden yüksek beklentilerin yer aldığı bir ortam yaratmak,
3. Öğretimsel liderlik işlevini yerine getirmek,
4. Güçlü ve dinamik liderliği geliştirmek,
5. İş görenlerle işbirliği yapmak ve onları geliştirmek,
6. Okulda düzen ve disiplini sağlamak,
7. Kaynakların etkili kullanımını sağlamak,
8. Zamanı iyi kullanmak,
9. Ulaşılan sonuçları değerlendirmek,

Eğitim yöneticileri okulların kalitesini ve okulda gerçekleşen eğitim standartlarını geliştirmeyi temel ilke olarak benimsemelidir. Okulun geliştirilmesinde ve toplumsal işlevlerini yerine getirmede, eğitim yöneticilerinin kendi mesleki yeterliliklerini arttırmaları ve okulu hedeflerine ulaştırma misyonunu ilgili tüm bireylerle paylaşarak ortak bir amaç haline dönüştürmeleri son derece önemlidir.

Öğretmen eğitim sisteminin en önemli öğelerindendir. Öğretmenin eğitim sistemi içinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Öğretme evrensel bir uğraştır. Öğretmen olmak kolay bir iş değildir ve idealist olmanın yanında büyük fedakarlıklar da gerektirir.

60 yıldan fazla bir zamandır öğretmen kalitesi ile ilgili yüzlerce çalışma yapan araştırmacılar, herkesin üzerinde fikir birliğine vardığı net bir sonuca ulaşamadıklarını; etkililiğin ölçütünü tespit etme çalışmalarının hayal kırıklığıyla sonuçlandığını; tüm çabalara rağmen hala kaliteli öğretmenle kalitesiz öğretmeni birbirinden açıkça ayırt edemediğimizi belirtmektedirler (White and Burke, 1993).

Eğitimci Philip Jackson, araştırmacıların etkili öğretmenlerde belirlediği ve pek çoğu pedagoji ve öğretim yöntemleriyle ilgili olan beceri ve özelliğin doğrudan incelenilebileceğine, öğrenilebileceğine ve öğretililebileceğine inanmaktadır (Arthea, 2000).

Araştırmacıların kaliteli öğretmenin özelliklerini ölçülebilir ve ölçülemez olmak üzere ikiye ayırmışlardır (Arthea, 2000). Ölçülebilir olanlar şunlardır: Etkili öğretmen

bilgilidir, iyi eğitilidir, konuları üst düzeyde anlar, çocuk ve gençlerin nasıl öğrendiğini ve nasıl teşvik edileceğini bilir. Etnik ayrımcılık hakkında bilgi sahibidir, ırkçılığı, sınıfçılığı, cinsiyet ayrımcılığını ve bunlarla nasıl baş edileceğini bilir. Bilgiyi aktarırken uygun öğretim yöntemleri kullanır. Öğretim kararlarını verirken esnekler. Birkaç ana amaca yoğunlaşır, neyi niçin öğrettiğini bilir, isteklerini öğrencilere açıkça belirtir, öğrencilere gerekli durumlarda uygulama fırsatı verir ve geribildirimde bulunur. Nasıl soru soracağını, öğrenciyi nasıl motive edeceğini bilir. İçinde çeşitli etkinliklerin yer aldığı ayrıntılı bir ders planı hazırlar, öğrencilerin başarı düzeylerinden hareketle sürekli değerlendirmeler yapar (Perrott, 1982).

Etkili öğretmen açık ve tutarlı bir iletişim ve yönetim becerisine sahiptir. Ders saatini etkili biçimde kullanır. Geçişlere az zaman harcar. Organizasyonu iyidir. Öğrencilerin çalışmalarını ve gelişimlerini izler, problemleriyle baş etmede onlara yardım eder. Öğrencilerin kendisi hakkındaki değerlendirmelerini ciddiye alır. Eleştiriden çok ödüle başvurur, verdiği kararlarda isabetlidir.

Etkili öğretmenin ölçülemez özellikleri ise şunlardır: Sağlam bir ahlaki karaktere sahiptir, çocuklardan hoşlanır, öğretmeyi ister, duyarlılık ve sebat gösterir, öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ile sınıfın ihtiyaçlarını dengeler, kendine güveni tamdır, sabırlı, enerjik, empatik ve sıcaktır, isteklidir, kendisi ve öğrencileri için yüksek hedefler belirler, metne mutlak anlamda bağlı kalmaksızın konuşur, sezgisi güçlüdür, verimli çalışır, yaptıklarıyla gurur duyar, öğretime mümkün olduğunca çok zaman ayırır (Arthea, 2000).

Kaliteli öğretmen, amaçlanan öğrenme hedeflerini gerçekleştirebilme becerisi gösteren kişidir. Etkili öğretimin amaç ve başarı olmak üzere iki önemli boyutu vardır. Öğretmenin her şeyden önce bir amaç belirlemesi gerekmektedir. Ortada belirlenmiş bir amaç yoksa öğrencinin başarısı tahmin edilebilir değil rastlantısal olur. Fakat amaç kendi başına yeterli değildir; amacın gerçekleştirilmesi de gerekmektedir. Eğer öğretmen önceden belirlediği öğrenme hedeflerine ulaşamazsa tam olarak etkili olduğu kabul edilemez (Perrott, 1982).

Cruickshank'a göre kaliteli öğretmenleri kişisel özellikleri ve mesleki becerileri açısından ele almaktadırlar. Tespit ettiği sekiz kişisel özelliğe sahip öğretmenlerin daha etkili olacağını; öğrenilebilir ve uygulanabilir olarak kabul ettikleri yedi mesleki becerinin ise araştırmalar sonucunda öğretmen etkililiğini belirlemede en önemli

faktörler olarak çıktığını ve bu becerilerin öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu belirtmektedirler.

Etkili öğretmenlerin kişisel özellikleri şunlardır (Cruickshank, 1995):

1-İsteklilik: Öğrenci başarısıyla çok yakın ilişkisi olan bir özelliktir. İstekli öğretmenler kendilerine ve öğrencilerine güvenirlere ve öğrettikleri konulardan hoşlanırlar. Konuşma, jest, mimik ve yüz ifadesinde kendini belli eden bu özellik öğrencileri motive eder ve daha çok öğrenmelerini sağlar. İstekli öğretmenler dinamik, uyarıcı, enerjik ve etkileyici olarak tanımlanırlar (Louis and Raywid, 1996).

2-Sıcaklık ve mizah: Öğretmenin sıcaklığı öğrencileriyle olan ilişkilerinde hemen farkedilir. Öğretmenin arkadaşça davranması, olumlu bir tutum sergilemesi, öğrencilerine bireysel olarak değer vermesi ve onların başarılı olmaları için çaba sarfetmesi olumlu bir sınıf ilişkisini beslerken öğrencilerle olan ilişkilerinde adil olmaması, katı ve yargılayıcı olması sıcaklığı ortadan kaldırır. Yerinde ve ölçülü bir mizah etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindendir. Bu öğretmenler eğitimi eğlenceli hale getirirler. Mizah tansiyonu düşürür, disiplin problemlerini azaltır ve güven duygusunu artırır (Walsh,2003).

3-Güvenilirlik: Öğrenciler etkili öğretmenlerin güvenilir olduğuna inanırlar. Bilgisi, deneyimi, eğitim seviyesi ne olursa olsun öğretmen sadece öğrenciler güvenilir olduğuna inandıkları zaman güvenilir olabilir. Güvenilir olmanın üç yolu vardır: Sahip olunan diplomalar, öğrencilere iletilen mesajlar ve davranışlar.

4-Yüksek başarı beklentisi: Etkili öğretmenler hem kendileri hem de öğrencileri için yüksek başarı beklentisi içerisindeyler. Kendilerinin öğretebileceğine öğrencilerin de öğrenebileceğine içtenlikle inanırlar (Cruickshank,1995).

5-Teşvik ve destekleyicilik: Etkili öğretmenler öğrencilerine birey olarak kabul edildiklerini ve sadece sonucun değil gösterdikleri çabanın da önemli olduğunu hissettirirler. Teşvik; sıcaklık, isteklilik ve başarı beklentisi gibi diğer öğretmen özellikleriyle ilişkilidir. Teşvik ve destek özellikle düşük başarılı öğrencilerin öğrenme güçlüğü yaşadığı durumlarda çok önemlidir (Anderson and Bourke, 2000).

6-Sistemlilik: Görevi ciddiye almak ve sistemli çalışmak etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindendir. Bu tür bir tanım soğuk, sıkıcı ve hiç gülmeyen somurtkan bir öğretmeni çağırıştırıyorsa da araştırmalar öğrencilerin sistemli öğretmenleri daha sıcak ve ilgili olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu öğretmenler hem kendilerini hem de öğrencilerini açıkça tanımlanmış öğrenme hedeflerine yönlendirirler (Walsh, 2003).

7-Uyum gösterebilme/Esneklik: Eğitim elbette bütünüyle tahmin edilebilir bir süreç değildir. Etkili öğretmenler tahmin edilemez durumlar için hazırlıklıdır ve kendilerini yeni durumlara adapte edebilirler. Esneklik ve uyum gösterebilme değişim ihtiyacının farkında olmayı ve bu değişikliklere uyum sağlayabilmeyi gerekli kılmaktadır (Cruickshank, 1995).

8-Bilgililik: Bir öğretmenin konuyu iyi bir biçimde öğretebilmesi için ne kadar bilmesi gerektiği çok açık olmasa da etkili öğretmenlerin konularını iyi bildikleri söylenebilir (Perrott, 1982).

Etkili öğretmenlerin sahip olduğu mesleki beceriler ise şunlardır (Cruickshank, 1999):

1-Öğrencinin dikkatini çekme: Öğretmen sınıfı öğretim için hazırlayarak derse başladığında öğrenciler daha çok öğrenirler. Bunu yapabilmesi için öğretmenin; öğrencilerin dikkatini derse çekmesi, öğrencilere yeni öğrendiklerini eski öğrendikleriyle ilişkilendirmede yardım etmesi ve yeni konulara geçmeden öğrencinin mevcut bilgilerini belirlemesi gerekmektedir.

2-Çeşitlilik: Eğitimciler uzun zamandır çeşitliliğin, öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenmesini arttırdığına ve öğretmen etkililiğini tahmin eden güçlü bir değişken olduğuna inanmaktadırlar. Etkili öğretmenler sözel olmayan davranışları, sınıf organizasyonunu, soru biçimini, jest ve mimikleri de kapsayan sınıf içi davranışların hemen hemen tüm boyutlarında bir çeşitliliğe sahiptirler. Yıl boyunca tüm dersleri aynı biçimde, aynı etkinliklerle ve monoton bir ses tonuyla anlatmak öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler. Çeşitliliği kullanan öğretmenler öğrencileri hem sıkılmaktan korur hem de derse aktif olarak katılmalarını sağlarlar. Etkili öğretmen bir ders boyunca aynı yöntemi kullanmaz. Öğrencilerin istenen davranışlarını pekiştirmek ve övmek için değişik yöntemler kullanır. Öğrencilere gülümseme, göz iletişimi kurma, yakın durma ve yerinde kullanıldığında kahkaha bile destek ve ilgiyi ifade eden pekiştireçler olabilir (Anderson and Bourke, 2000).

3-Öğretim zamanını etkili biçimde kullanmak: Etkili öğretmenler, öğrencilerin zaman ayırdıkları ölçüde öğrendiklerini bildiklerinden, öğretime ayrılan zamanı en uygun biçimde kullanırlar. Araştırmalar görev üzerinde geçirilen zamanın öğrenmeyi arttırdığını göstermektedir. Öğretmenler ve öğrenciler akademik konulara aktif olarak katıldıklarında öğrenciler daha çok öğrenirler (Walsh, 2003).

4-Sorular sormak: Etkili öğretmenler dersi, öğrencilerin katılımını sağlayacak biçimde işlerler. Soru sorma, öğrencilerin dersi anlamalarına yardımcı olma ve anlayıp anlamadıklarını kontrol etme davranışlarında beceriklidirler. Öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci iletişiminin hemen göze çarptığı etkili öğretmenlerin sınıfları oldukça interaktiftir. İyi sorular öğrencilerin ilgisini artırır, düşünce seviyesini yükseltir, düşüncelerini organize etmede ve görevlerini yerine getirmede öğrencilere yardımcı olur. Öğretmenlerin de öğrencilerin anlama seviyelerini izlemelerini ve geribildirimde bulunmalarını sağlar. Sorular öğrencilerin öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla konu hakkında daha fazla etkileşime girmelerini sağladığından daha çok ve değişik türde soru soran öğretmenlerin öğrencileri daha fazla öğrenmektedir (Louis and Raywid, 1996).

5-Açık bir öğretim gerçekleştirmek: Öğretimin anlaşılır bir dille gerçekleştirilmesi anlamına gelen açıklık, Rosenshine ve Furst'a göre, başarıyla ilişkili en umut verici öğretmen davranışıdır. Dersi anlatırken açık bir dil kullanan öğretmenler tekrar ederek, tahtaya yazarak, anlattıktan sonra biraz bekleyerek ve yeniden gözden geçirerek konunun önemli noktalarını vurgularlar. Onlar çeşitli sorular sorarak ve öğrencilere bilgilerini uygulama fırsatı veren etkinlikler ve deneyimler sağlayarak öğrencinin anlama düzeyini izlerler. Öğrencilerin anlamadığı bölümleri tekrar ederler ve önemli noktalara yeniden işaret ederler. Öğrencilerin anlaması için bu davranışları sık ve ustalıkla yapan öğretmenlerin öğrencilerinin daha fazla öğrenmesi ve daha çok doyum elde etmesi şaşırtıcı değildir (Hammond, 2000).

6-Öğrenci gelişimini izlemek: Etkili öğretmenler öğrencilerin sadece davranışlarını değil anlama düzeylerini de izlerler. Öğrencilerin performansını ve gelişimini dikkatlice ve sürekli değerlendirirler ve anlayıp anlamadıklarını çeşitli yöntemlerle kontrol ederler. Eğer öğrenci yeterince anlamamışsa bazı değişiklikler yaparlar. İzleme aynı zamanda öğretmenin ilgisinin öğrencinin gelişimine yoğunlaşmasına neden olur. Eğer öğretmen öğrencilerin soru sorarak ve sorulan sorulara cevap vererek özgürce katıldıkları interaktif bir sınıf ortamı oluşturabilirse öğrencilerin anlama seviyelerini kontrol etmek için pek çok fırsat ortaya çıkacaktır.

İzleme öğrenmenin ilk evrelerinde özellikle önemlidir. Bu dönemdeki izleme öğretmenlere öğrenciler yanlış davranışları öğrenmeden ve alışkanlık haline getirmeden önce onları düzeltme fırsatı verir (Anderson and Bourke, 2000).

7-Geribildirimde bulunmak ve pekiştireç vermek: Etkili öğretmenler öğrencilere akademik performansları hakkında sık sık bilgi verirler. Bunu genellikle geribildirim ve

pekiştireçle yaparlar. Hem pekiştireç hem de geribildirim öğrencinin performansına karşılık verme biçimleridir. Bunlar, öğrenciler bir soruyu cevapladıklarında, bir tartışmaya katıldıklarında, ev ödevini yaptıklarında veya bir projeyi bitirdiklerinde öğretmenin kullandığı becerilerdir (Louis and Raywid, 1996).

Kaliteli eğitimin olabilmesi için okulun, yöneticinin ve öğretmenin kalitesi kadar öğrencinin kalitesi de önemlidir. Kaliteli öğrenci şunlardır (Hammond, 2000):

- 1) Başarılı öğrencinin bir ideali ve hedefi vardır.
- 2) Kendine olan güveni ve inancı yüksektir. Başarılı olacağına dair inanç vardır. Yapamam, edemem gibi sözcükler kullanmaz. Çünkü çevresinde başarılı olanların kendisinden pek farklı özellikte olmadığını farkındadır.
- 3) Israrcıdır. Hayatta başarılı olanlar hep ısrarcı olanlardır. Edison'un ampülü buluncaya kadar 1000'e yakın deney yaptıran güç, bu özelliğidir. Başarılı öğrencilerde anlamadığı ve çözemediği konularda hemen pes etmez.
- 4) Sürekli ve düzenli olarak çalışır. Zamanını planlamayan ve sürekli çalışma alışkanlığı oluşmayan bir kişinin başarısı beklenemez (Anderson and Bourke, 2000).
- 5) Düzenli bir kitap okuma alışkanlığı vardır. Başarının önünü açan ve başarıyı sürekli kılan en önemli alışkanlık kitap okumadır. Kitap okuma, hem kişinin kültür seviyesini yükseltir, hem de öğrenme isteğini artırır.
- 6) Arkadaş seçimine özen gösterir. Başarının en önemli kuralı, birlikte olduğu arkadaşını itinayla seçmektir. Bilinmelidir ki, iyi seçilmemiş arkadaş grubu, kaybedilmiş bir başarı demektir (Sybouts and Wendel, 1994).
- 7) Öğretmenleriyle iyi bir diyalog kurar, onların önerilerini dikkate alır ve öğretmenlerin emeklerine saygıyla karşılık verirler. Öğretmene gösterilen saygının, kişinin kendisine gösterdiği saygı ve değer olduğunu bilir.
- 8) Çevresiyle iyi bir iletişim içindedir. Çevresindeki insanları iyi tanıma, onlarla örnek bir diyalog kurma, onların güzel yönlerinden yararlanma ve deneyimlerinden istifade etme, iyi bir iletişim yoludur. Özellikle de başarısıyla kendisini ispatlamış insanlarla beraber olunmalıdır. Bunu yapan öğrenciler iyi bir kazanım elde ederler (Louis and Raywid, 1996).

Türkiye'de öğrenci kalitesinin belirlenmesinde sınavlar önemli rol oynar. Temel eğitim olan ilköğretimden başlayarak bir meslek sahibi olana kadar sınavlar aracılığıyla

belli aşamalardan geçer. Böylece kaliteli öğrenciler seçilir ve seviyelerine uygun olan okullara istihdam edilir. Öğrenciler, ilköğretim 6,7 ve 8. sınıflar öğretim yılının sonunda seviye belirleme sınavına (SBS) girerler. Bu sınav, öğrencilerin derslerden o yılın müfredatında belirtilen kazanımları elde etme seviyelerini ve yıllara yayılan performansını ölçer, alınan puanlara Yılsonu Başarı Puanı (YBP) ve Davranış Puanı (DP) eklenerek öğrencilerin bir ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmesini sağlar. SBS zorunlu bir sınav değildir. Ancak; merkezi sistemle öğrenci alan ortaöğretim kurumlarına yerleştirmede kullanılacak puana etkisi bakımından öğrencilere bu sınavlara girmeleri tavsiye edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009).

SBS’ de 5 test uygulanmaktadır. Bunlar; Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler ve yabancı dil testleridir (MEB,2009). Tablo 1’de soruların sınıf ve derslere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Soruların Sınıf ve Derslere Göre Dağılımı

	Haftalık Ders	6.Sınıf Soru	7.Sınıf Soru	8.Sınıf Soru
Dersler	Saati	Sayısı	Sayısı	Sayısı
Türkçe	5	19	21	23
Matematik	4	16	18	20
Fen ve Teknoloji	4	16	18	20
Sosyal Bilgiler	3+2	16	18	20
Yabancı Dil	4	13	15	17
TOPLAM	22	80	90	100

(MEB,2009)

Tabloda görüldüğü gibi sınav soruları her yıl belli bir miktar atmaktadır. Bu da SBS notu hesaplanırken soru miktarıyla doğru orantılı olarak yüzdelik paylarda da değişikliğe neden olmaktadır.

Ortaöğretime yerleştirmede kullanılacak sınıf puanı(SP); 6. Sınıf puanı (SP6) %25, 7. Sınıf puanı (SP7) %35, 8. Sınıf puanı (SP8) %40 oranında hesaplanarak Seviye Belirleme Puanını(%70) oluşturmaktadır. Bu puana %25 Yılsonu Başarı Puanı (YBP) ve %5 Davranış Puanı (DP) eklenerek Genel Ortaöğretime Yerleştirme puanı (G-OYP) elde edilmektedir (MEB,2009).

Alınan puanlar öğrencilerin merkezi sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarına yerleşmesini sağlar. Bu liseler Resmî ve Özel Fen Liseleri, Anadolu

Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu İmam-Hatip Liseleri, Anadolu Teknik Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri, Bakanlığımıza bağlı Sağlık ve Anadolu Sağlık Meslek Liseleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı meslek liseleridir.

Bu tür liselere yerleşemeyen öğrenciler, belirli bir seviyenin altında olduğundan sınavsız öğrenci alan düz liselere, meslek liselerine ve teknik liselere kayıt yaptırmaktadır.

Okul gelişimi; başarısız öğrencilerin akademik başarısını arttırmada önemli bir role sahiptir. Bu nedenle başarısız öğrencilerin başarılarını arttırmaya yardım eden stratejiler ve kaliteli öğretim üzerine yapılan bir araştırmada; araştırmacı öncelikle öğretmen davranışlarını ve bu davranışların öğrencilerin başarılarıyla olan ilişkisi bulmayı hedeflemiştir. Kaliteli öğretim tekniklerinin özellikleri sınıfta uygulanabilir bir müfredat düzeni, öğrencilerin çalışmalarında bilgilerin analiz ve sentez düzeyinde birleştirilmesi, sürekli dönüt, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisi, adil olma, öğrencileri dinleme ve onları dikkate alma, onlarla empati kurma ve sınıftaki esnekliği içermektedir (Long and Hoy, 2006).

Good ve Brophy (1987) kaliteli öğretmenlerin adil, demokratik, saygılı, dikkatli, tutarlı ve iyi bir dinleyici olduklarını sonucuna varmışlardır. Onlar teşvik edici, yaratıcı ve güvenilirlerdir. Öğrencilerini hem akademik hem de kişilik bakımından tanırlar. Onlar ne öğreteceklerini ve iyi bir eğitim için gerekli olan stratejileri bilirler (Long and Hoy, 2006).

Başarısız öğrencilerin akademik anlamda başarılarını arttırmayı amaçlayan kaliteli öğretim üzerine yapılmış araştırmaların tek bir ortak özelliği vardır: Bulgulara öğretmenlerin, yöneticilerin ve eğitici araştırmaların bakış açısı ile ulaşılmıştır. Neredeyse hiçbir araştırma öğrencilerin bu konu ile ilgili bakış açılarını dikkate almamıştır (Evans, 2002). Bu öğrencilerin başarılarını arttırmada nelerin onlara yardımcı olduklarıyla ilgili dönüt elde edilmemesi; yapılan araştırmalarla öğrenci odaklı çalışmalar arasındaki temel farktır. Bu yüzden araştırmacıların hepsi öğrenci başarısını artırma yollarını anlamak için öğrencilerin fikirlerinin alındığı ek çalışmalar yapmışlardır.

Schlechty (2002)'ye göre öğrencilerini dinlemek ve onları zihinsel anlamda geliştirmek için ihtiyaç duyulan çalışmalara odaklanmak bir eğitimcinin yapabilmesi gereken en önemli şeylerden biridir. Bu çalışma Schlechty'nin öğrencilerin fikirlerini dinleme konusundaki tavsiyesini dikkate alarak öğrencilerin sınıf içinde etkili öğretimi nasıl tanımladıkları üzerinde duracaktır.

Öğrenciler sınıf ortamında fikirlerinin dikkate alındığını fark ettikleri an, kendilerine güvenleri artar ve akademik başarılarında yükselme olur. Kendi eğitimleri ile ilgili öğrencilere söz hakkı tanımak her dersin bir parçası olmalıdır. Öğrencilerin fikirlerini dikkate almak onların kendilerini daha güçlü hissetmelerini ve eğitimsel başarılarını ve başarısızlıklarını da içine alan yaşamlarını kontrol altında tutabilmelerini sağlar. Bu sayede öğrenciler, kendilerini rahat hissedemeyecekleri sorular bile sorarak sınıf ortamında risk almaya istekli hale gelecektir (Armstrong, 2006). Armstrong yaptığı araştırmaların sonunda öğrencileri bir birey olarak dikkate almanın başarısız öğrencilerin başarılarını arttırmadaki sürecin en önemli bölümü olduğu ortaya çıkmıştır.

Oesterle (2005) tarafından yapılan araştırmada da Armstrong'un sonuçlarıyla aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Oesterle'nin araştırmasında öğrenciler “Sadece ayakta durup konuşan, onlara grup içinde çalışma imkanı vermeyen, birbiri ardına çalışma kağıtları dağıtan ve onlara asla soru sormaya şansı vermeyen öğretmenlerin verimsiz öğretmenler” olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenciler bu tür öğretmenlerin öğrencilerini ya da onların ne öğrendiklerini dikkate almadıklarını düşünmektedir.

Armstrong tarafından 2006'da ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan araştırmanın sonuçları öğrencilerin etkili öğretimin sonucunda gösterdikleri ilerlemeyi açıkça göstermektedir. Bu araştırmada öğrenciler, kaliteli öğretmenlerin onlara öğrenme ortamında yardım etmek için neler yaptıkları ile ilgili düşüncelerini söylemişlerdir. Öğrencilere göre kaliteli öğretmenin özellikleri şunlardır: öğrenciyle sıkı ilişkiler kurabilme, öğrencileri anlayabilme, onlarla empati kurabilme, şefkatli olma, iyi bir dinleyici olma, ne öğreteceğini bilme ve adil olması. Bazı diğer öğrenciler ise öğretmen öğreteceği şeyi ilginç hale getirirse onların daha iyi öğrenecekleri inancındadır. Başlıca şikayetlerden biri de öğretmenlerin öğrencilerle nasıl iletişim kurabileceklerini biliyor gibi görünmemeleridir.

Oesterle (2005) tarafından yapılan başka bir araştırmada etkili öğretimin örnekleri de ortaya çıkmıştır. Öğrenciler başarının artırılabilmesi için şu önerilerde bulunmuşlardır: Sınıftaki tüm öğrencileri içine alabilecek projeler oluşturulabilir, tam anlamıyla yapılmamış olan ödevleri düzeltme fırsatı tanınabilir, bilgiler sadece kitap okuyup soru cevaplamaktansa dış dünya ile bağlantı kurularak öğrenilebilir.

Aynı çalışmada öğrenciler, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisine ihtiyaç duyduklarından da bahsetmişlerdir. Bu ihtiyaçlarını şöyle dile getirmişlerdir: “Benim öğrenmeme yardım etmek için beni dinlemeye zaman ayıran öğretmen” ya da “Ben hata yaptığımdan kızmadan benimle konuşan öğretmen” son olarak “Beni bir birey olarak dikkate alan öğretmenler, sadece gelip ders anlatan öğretmenlerden daha iyidir.” (Oesterle, 2005).

Segal (1998), yaptığı bir araştırmada öğrencilerin öğrenmeyi tek yönlü bir cadde olarak görmediklerini ortaya çıkarmıştır. Öğrenciler, çeşitli yollarla çoklu öğrenme fırsatı verilerek öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı bilgi alışverişine ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir. Öğrenciler, onlar hata yaptıklarında hatalarının nasıl düzeltilebileceğini öğretmenler tarafından söylenmesi gerektiğini düşünmektedir. Bir öğrenci şöyle demiştir: “Hata yaptığımda hatamı düzeltmek için ne sormam gerektiğini bilmiyorum.” Bunu üzerine öğrenciler öğretmenlerin yapılan yanlışları hemen notla değerlendirmek yerine ödevleriyle ilgili daha fazla dönüt verebileceği önerisini getirmişlerdir. Onlar şöyle devam etmiştir: “Eğer öğretmen bana nerde hata yaptığımı söylerse, ben onu düzeltebilirim, aptal değilim ama eğer ilk kez hata yapmışsam, yardımsız kendi kendime nasıl hatamı bulabilirim?” Öğrenciler kendilerine destek olan öğretmenlere ihtiyacı olduklarını dile getirmişlerdir.

Öğrenciler niçin öğretmenleriyle iyi ilişkiler kurmanın önemli olduğunu bilmektedir. Öğrenciler iyi öğretmenin özelliklerini şöyle listelemektedirler: “Sorularımı dinleyen”, “Beni dikkate alan”, “Hata yaptığımda kendimi aptal gibi değil rahat hissettiren”, “Bana güvenen ve grup çalışmasında yer veren”, “Bana yardım eden ve beni sınıfa gelmeye istekli hale getiren” (Armstrong, 2006). Danielson (1996)’un araştırmasında da öğrenciler bu cümlelerle aynı cümleleri söylemişlerdir. Danielson’a

göre sınıfta tutarlı olmayan ya da öğrenme esnasında öğrenciyle bağlantı kurmada başarısız olan öğretmenler, öğrencilerle zayıf ilişkilere sahip olma eğilimindedir.

Öğrenciler sınıfta karşılaştıkları olaylarla ilgili de düşüncelerini açıklamışlardır. Onlar; sınıfta arkadaşlarıyla çalışma fırsatı vererek sınıfı neşelendiren, projeler üzerinde çalışan, öğrendikleri üzerinde konuşan ve gerektiğinde onlara yardım eden öğretmenlerin, onlara öğrenirken yardım eden etkili öğretmenler olduklarını belirtmiştir (Segal, 1998).

Öğrencilerin fikirlerini dinleme ve öğrenme üzerindeki inanışlarını anlama bu çalışmanın ana amacıdır. Sadece verilerin eğimine, devlet raporlarına ve yapılan araştırmalara bakmak yeterli değildir. Başarısız öğrencilerin başarılarını neyin yükseltebileceği sorusunu doğru bir biçimde cevaplamak için öğrencilerin kendi eğitimleri ile ilgili ne söylediklerini, neyin üzerinde çalıştıklarının ve özel ihtiyaçlarının neler olduğunu dikkate alarak detaylı bir çalışma yapılmalıdır. Bu çalışma bu sorulara cevap arayacaktır.

1.1. Problem Cümlesi

Öğretmen ve öğrenci algısına göre kaliteli eğitim nedir?

1.2. Alt Amaçlar

Bu araştırmada bahsedilen amaçlara ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1) Anadolu Lisesi öğretmenlerine göre;
 - a) Kaliteli öğretmenlerin mesleki özellikleri nelerdir?
 - b) Kaliteli öğretmenlerin kişisel özellikleri nelerdir?
 - c) Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?

- d) Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?
- e) Kaliteli öğretim metotları nelerdir?

2) Anadolu Lisesi öğrencilerine göre;

- f) Kaliteli öğretmenlerin mesleki özellikleri nelerdir?
- g) Kaliteli öğretmenlerin kişisel özellikleri nelerdir?
- h) Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?
- i) Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?
- j) Kaliteli öğretim metotları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kaliteli eğitimin özellikleri hakkında öğrencilerin düşüncelerini algılamak, okulda yapılacak yenilikleri planlamada önemli bir yer tutabilir. Öğrencilerin düşüncelerini açığa çıkarma amacı sadece yapılan çalışmaları genişletmekle kalmaz ayrıca eğitimcileri kaliteli öğretmen anlayışı ile ilgili bilgilendirir. Çünkü kaliteli öğretimin özellikleri hakkındaki mevcut çalışmalar politikacıların, ekonomistlerin, bilim adamlarının ve öğretmenlerin bakış açılarına odaklanmıştır. Bu çalışma ise kaliteli eğitimin ile ilgili öğrencilerin ve onların öğretmenlerinin bakış açılarını ele alarak aradaki ilişkiyi incelenecektir.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırmada elde edilen veriler 110 öğrenci ve 100 öğretmenle yapılan görüşmelerle sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Görüşme yapılacak öğrencilerin kaliteli öğretimin özellikleri ile ilgili düşüncelerini dürüst bir biçimde ifade ettikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar/Terimler

Algı: Duyu organlarına gelen uyarımların anlamlı hale getirilmesi sürecine algı denir.

Benzetim: Fiziksel ya da soyut bir dizgenin davranış özelliklerinin başka bir dizgenin davranışlarıyla gösterimi

Bloklaşma: Politik çıkarları sebebiyle birlik kuran devletlerin bir araya gelmesi

Dönüt: İletişim sürecinde kaynak, alıcısına gönderdiği mesajların alınıp alınmadığını, alındıysa anlaşılıp anlaşılmadığını ya da ne denli anlaşıldığını alıcıdan kendisine yönelecek tepkilerden anlayacaktır. İşte alıcıdan kaynağa yönelen bu tepkilere dönüt denir.

Farkındalık: Farkında olma durumu

İrade: Bir şeyi yapıp yapmamaya karar verme gücü,

İltimas: Haksız yere, yasa ve kurallara uymaksızın kayırma, arka çıkma

İtilaf Devletleri: Birinci Dünya Savaşı'nda İngiltere, Fransa ve Rusya' dan oluşan bir bloklaşma.

İttifak Devletleri: Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Osmanlı Devleti, Bulgaristan ve Romanya'dan oluşan bir bloklaşma.

Misyon: Görev

Müfredat: Bir bütünü oluşturan bireyler, ayrıntılar; içerik

Periyodik: Belli aralıklarla tekrarlanan, süreli

Strateji: Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol

Teşebbüs: Girişim, girişme

Teşvik: İsteklendirme, özendirme

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Küreselleşme

Hayatın birçok alanında, basın-yayın organlarında ve günlük politik sohbetlerde küreselleşme sözcüğü bir şekilde yer bulmaktadır. “Dünya küçüldü” ve hatta “Dünya küresel bir köy oldu” gibi cümleleri son zamanlarda sıklıkla duymaya başladık. Küreselleşme en sade biçimiyle dünyadaki ekonomik, kültürel ve politik bağlantılılıktır. Hayatımızın neredeyse her alanında etkisini hissettiğimiz küreselleşme nasıl başlamıştır?

2.1.1. Küreselleşmenin Tarihçesi

Küreselleşme, yerel değerlerin öneminin azalarak küresel değerlerin önem kazanmasıdır. Küreselleşme, farklı boyutlarda birçok konuyu içeren sosyal, ekonomik ve politik içeriğe sahiptir ve çoğunlukla uluslar arası kurumların ve ulusal devletlerin yaptırım gücüne ve iradesine bağlıdır (Davutoğlu, 2003).

Robertson (1991)’a göre küreselleşme süreci coğrafi keşifler, güneş merkezli evrim teorisi, dünyanın ilk haritasının yapılması ve bunlar sayesinde yeryüzüne ilişkin ilk genellemelerde bulunulması ile başlamıştır. Sanayileşmenin küreselleşmeye olumlu yönde katkısı olmuştur. Sömürgelerden hammadde alan sanayileşmiş ülkeler, oralara, kendi kültürlerini yaymaya başlamışlardır. Bu sebepten dolayı sanayileşmiş ülkelerin kültürleri aktarılan kültür olmuş ve sömürge durumundaki ülkelerin kültürleri göz ardı edilmiştir.

Bloklaşmayla birlikte küreselleşmenin önemi daha da artmıştır. Karşıt bloklar, diğer ülkeleri, sanayileşmenin mantığına uygun olarak, kendi bloklarına çekmeye, bunu da, kendi siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini diğer ülkelere aktararak çalışmışlardır (MacGillixray, 2006).

Doğu Bloku’nun yıkılmasının ardından küreselleşmenin içeriğinde değişimlerde başladı. Soğuk savaş dönemindeki rekabetten dolayı kendi kültürünü yaymaya çalışan

Batı Bloku, Doğu Bloku'nun yıkılmasıyla birlikte, kültürel yayılmanın yanı sıra ekonomik yayılmayı da daha işlevsel bir hale getirmiştir. 1945 öncesi sömürge durumundaki ülkeler için küreselleşme bir zorunluluk, sanayileşmiş ülkeler içinse bir egemenlik göstergesidir. Sömürge durumundaki birçok ülke, sanayileşmiş ülkelerin kültürel anlamda etkisi altında kalmış ve kendi değerlerini yitirmişlerdir. Bunun birçok sebebi vardır. En temel sebeplerden biri, sömürge durumundaki ülkelerin, sanayileşmiş ülkelerin sembolleriyle ve imgeleriyle düşünmeleri ve hareket etmeleridir. Sanayileşmiş ülkeler kendi (eskimiş) teknolojilerini (sömürüyü verimli bir şekilde sürdürebilmek için) sömürge durumundaki ülkelere taşımış, kurumlarını buralar yerleştirmişlerdir (Aslanoğlu, 1998).

1945 sonrası ise dünyadaki tüm dengeler değişmiştir. İttifak devletleri savaşı kaybettiklerinden zaten yıkılmış bir durumdadır. İtilaf devletleri ise savaş esnasında göstermiş oldukları başarıya rağmen ciddi hasarlar almış ve yıpranmışlardır. Bu sebeple İkinci Dünya Savaşı sonunda öne çıkan asıl ülke Amerika olmuştur. Çünkü Amerika savaşta derin yaralar almamış, genç ve güçlü bir ülkedir. Bununla birlikte sanayisini yeni kurmuş olduğu için paylaşılmış sömürgelerden pay alamamıştır. Bundan dolayı sömürge ilişkilerine yeni bir form kazandırma yoluna gitmiştir (MacGillixray, 2006).

Savaştan çıkan en güçlü devlet Amerika olduğu için, savaş sonrası sözü geçen ve ekonomik anlamda diğer ülkeleri destekleyen, uluslar arası alanda söz sahibi en büyük devlet olmuştur. Diğer ülkelerin sömürgelerini bağımsızlaştırarak bu ülkelerin kendi kontrolüne daha kolay girmelerini sağlamıştır. Bunu da siyasi ve ekonomik anlamda bağımsız karar alabilen fakat bilimsel ve teknolojik alanlarda yetersiz olan bu sömürge ülkelere aktardığı teknoloji ve borç verilen sermaye ile gerçekleştirmiştir. Bu sömürge ülkeler siyasi bağımsızlıklarını kazanmış olsalar bile kendi başlarına ayakta kalamadıklarından çevre ülkelerle sömürge ilişkilerini devam ettirmişlerdir. Bu bağımlılık sonucu ülkeler siyasal, sosyal, ekonomik yönlerden değişmişler ve benzeşmişlerdir. Çünkü teknolojiler ve kurumlar, davranışları, eylemleri, alışkanlıkları, düşünceleri, bakış açılarını; kendi değer bütünlüklerini beraberlerinde getirmektedir (Hopkins, 2002).

2.1.2. Küreselleşme Nedir?

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre küreselleşme “Dünya milletlerini ekonomi, siyaset ve iletişim bakımlarından birbirine yaklaştırmaya ve bir bütün olmaya götürmek, globalleşmek” demektir. Dünya üzerinde seyahatte, iletişimde, finansmanda, ticarete, spor müsabakalarında, mesleklerde ve hatta popüler müzikte sınırlar kalkmış ve bireyler bu alanlarda sayısız etkileşimde bulunarak bu faaliyetleri uluslararası bir niteliğe kavuşturmuşlardır. Bu etkileşim sayesinde bireyler mal, hizmet ve fikir alışverişinde bulunarak paylaşarak ulusal düzeydeki ilişkilerini uluslar arası düzeye taşıyarak küreselleşme sürecini başlatmışlardır (Toulmin, 1999).

Küreselleşme, dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme; fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekanların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi; sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesidir (Kaçmazoğlu, 2002).

2.1.3. Küreselleşme ve Eğitim

Küreselleşme faaliyetleri ekonomik ve siyasal alanlarda başlamış olsa da, diğer birçok alanı da etkisi altına aldığı tartışılmaz bir gerçektir. Tabi bu etkiden eğitim faaliyetleri de nasibini almıştır. Robertson (1991)’a göre geçmişte eğitim sistemleri, devletlerin, ulus inşası projelerinin temel aracıydı. 1980’lerden bu yana küreselleşme kapsamındaki gelişmeler ulus, devlet ve yurttaşlık faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyerek eğitim rolünü değiştirmiştir.

Küreselleşmenin etkisiyle son yirmi yılda bilim ve teknoloji de baş döndürücü gelişmeler meydana gelmiş ve bilgi patlaması yaşanmış ve bu gelişmeler bilgi çağını da beraberinde getirmiştir. Bilgi teknolojilerindeki değişimler üretimin yapısında büyük dönüşümler doğurmuştur. Beden işçiliği gerilemiş, bilgi ve hizmet işlerinde çalışan nitelikli, eğitilmiş, yaratıcılığı yüksek bilgi işçileri bu dönüşümden kazançlı çıkan grup olmuştur. Bilginin önemi giderek artmış, eğitim alanında köklü değişimler kaçınılmaz hale gelmiştir. Bilgi çağı, öğrenmeyi herkes için olanaklı kılan yeni eğitim teknolojilerinin gelişmesini sağladığından devrim niteliği taşımaktadır (Reddi, 1991).

Küreselleşme faaliyetlerinin etkisi ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanların yanı sıra eğitim alanında da hissedilmiştir. Bunun bir sonucu olarak da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğu eğitim sistemlerini geliştirmek ve yenileştirip günün koşullarına uygun hale getirmek için birçok çalışma yapmaktadır. Bu çalışmalar, modern kurum oluşturma, modern araç gereçlerin kullanılmasını sağlama, öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri düzeylerini yükseltme ve öğrenme-öğretme sürecinin geliştirilmesine yönelik çalışmaları içermektedir (Karip, 1996).

2.1.3.1. Eğitim Sürecinde Meydana Gelenler Değişimler

Eğitim, küreselleşme hareketinden doğrudan etkilenen kurumların başında gelmektedir. 20. Yüzyılın sonlarında eğitimden beklentiler ve yetiştirilecek bireylerin sahip olması gereken özellikler tamamen değişmiştir. Küreselleşme ile birlikte kendi ulusunu, toplumunu ve değerlerini benimseyip diğer uluslara, toplumlara ve değerlere kayıtsız kalıp onları ötekileştiren bireyler yerine ulusal değerlerini benimseyip korurken küresel değerleri kavrayabilen, ekonomiye duyarlı ve dünya dili konuşan bilen bireyler yetiştirme eğitimin önde gelen amaçlarından biri olmuştur (Yurdabakan, 2002).

Eğitim alanında yapılan reformların öğretim programlarının içeriğinde yapılan değişiklikler yatmaktadır. Öğrenciye hangi konuların öğretileceği, bu konuların hangi teknik ve yöntemler kullanılarak öğretileceği ve öğretim sonunda öğrencilerin öğrenme düzeylerinin hangi yolla anlaşılacağı gibi sorulara cevap aramak öğretim programı çalışmalarının odağında yer almaktadır. Yeni eğitim programlarının merkezindeki hedef, öğrenciyi merkeze alan bir anlayışı benimsemek ve bunu gerçekleştirmek için bireysel farklılıkların dikkate alan yani öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik öğretim ortamlarını geliştirilebilmektir (Özdemir, 2000).

Değişik ülkelerin eğitim reformları incelendiğinde yapılan reformların tümü bilgi toplumuna en hızlı ve en etkili biçimde dönüşmeyi hedeflemektedir. Bir ülkedeki eğitimini tamamlayan birey, eğer küreselleşmenin gerektirdiği bilgi ve donanıma sahip olmuşsa, dünyanın herhangi bir yerindeki işgücüne aktif olarak katılabilecektir. Ayrıca yapılan reformlar sayesinde üst düzey düşünme becerisine sahip, edindiği bilgiyi yorumlayabilen, yaşam boyu öğrenen, öğrenmeyi öğrenmiş olan, bilgi teknolojilerini kullanan, bilgi toplumunun gerektirdiği, beceri ve anlayışa sahip, araştıran ve çözümün

parçası olabilen küreselleşen dünyada aktif rol oynayan bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir (Robertson, 1991).

Türkiye’de durum bu ülkelerden farklı değildir. Küreselleşmenin getirdiği yeniliklerin gerisinde kalmamak için Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarının içeriğinde değişiklikler yapmıştır. Öğretim programlarında yapılan bu değişikliklere neden ihtiyaç olduğunu Milli Eğitim Bakanlığı internet sitesinde açıklanmaktadır. Açıklamada eğitilmiş insan gücüne ve toplumsal birliğe vurgu yapılmaktadır. Buna göre eğitim; politik, sosyal ve kültürel bütünlük için en etkili araçtır. Küreselleşmeye sık sık değinilerek bilgi toplumunun ve bilgiye yatırımın önemi vurgulanmıştır. Yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireyler yetiştirerek nitelikli iş gücü ortaya çıkarmanın yapılan yeni öğretim programıyla mümkün olacağı söylenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008).

Tüm çalışmaların ortak amacı; öğrencilerin öğrenmeye dönük olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktır. Öğrencilerin ders konularına merak duyması ve öğrenme süreci boyunca yaptıklarından zevk alması üzerinde durulan konulardandır. Öğrencilerin yetenekleri ne düzeyde olursa olsun asıl amaç yeteneklerin en üst düzeyde kullanımını sağlamaktır. Tüm bu mücadelelerin asıl nedeni A. Toffler’ın dediği gibi “Geleceğin cahili, okuyamayan değil; nasıl öğreneceğini bilmeyen kişi olacaktır.” sözünün dikkate alınmasıdır (Boydak, 2001).

Öğretim programlarının değişmesi, eğitim sürecine direk katılan öğretmenler ve öğrencilerin yeni roller ve görevler üstlenmesini sağlamıştır. Öğretmenler çok hızlı gelişen teknoloji karşısında aynı hızda bilgilerini güncelleyebilmelidir. Öğretmen her şeyi bilen ve bilgi aktaran rolünden sıyrılıp yönlendirici ve yol gösterici bir role bürünmelidir. Öğretmen, değişik kültürlerle karşısına gelmiş zayıf öğrencilerin öğrenme düzeylerini en üst seviyeye çıkarabilen, mevcut sorunları barışçıl yollarla çözebilen, öğrencilerine birbirlerinin haklarına saygı duymasını öğretilen onları toplumsal olaylara karşı duyarlı yurttaşlar olarak yetiştirebilen bir güce sahip olmalıdır. Bunun yanında öğretim programlarının öngördüğü yaşam boyu öğrenmeyi desteklemeli, öğrencilerinin birbirleriyle işbirliği içinde olmaları ve grup olarak çalışabilmeleri için gerekli ortamı sağlamalıdır (Yurdabakan, 2002).

Demokratik toplumlarda öğrenmenin merkezinde öğrenci vardır. Öğrenmenin yükü öğrenci üzerindedir. Bilgiyi araştırarak bulan ve ortaya çıkaran öğrencidir. Öğretmen, öğrencinin öğrenmeyi öğrenebilmesi için sadece yol gösterici ve öğrenmeyi

kolaylaştıran kişi konumundadır. Öğrencilerin problemi belirleyen, çözüm önerileri geliştirerek en iyisini uygulamaya sokabilen, bilgiyi anlayan, yorumlayan ve geliştirebilen, analiz-sentez yapabilen, anladıklarını diğer bireylere sözlü ya da yazılı net bir biçimde ifade edebilen bireyler olması beklenmektedir. Bilgi toplumunun bir gereği olarak teknolojinin aktif olarak öğrenme ortamına girmesi öğrencilerin farklı projeler üretmesini, bağımsız düşünmesini, geniş hayal gücüne sahip, düşünen, mantıklı, üretken, önyargısız ve haklara saygılı birey olmasını sağlamıştır (Numanoğlu, 1999).

2.1.3.2. Eğitimde Rekabet

Ülkelerin küreselleşmenin etkisi ile eğitim programlarında yaptığı değişiklikler aslında tek bir amaca hizmet etmektedir. Bu amaç; en iyi olma yarışında galip gelmektir. Bu da ülkeler arasındaki rekabeti en üst seviyelere çıkarmaktadır. Yani küreselleşme ve eğitim yan yana geldiğinde eğitim alanında uluslar arası rekabet kaçılmaz olmaktadır. Bu rekabet sürecinde ülkeler içinde ve ülkeler arasında eşitsizlikler ve dengesizlikler meydana gelmektedir. Küresel eğitim- istenmese de- rekabetçi özellikli bir yapıya sahip olmak durumundadır. Rekabetçi bir eğitimin en başta sahip olması gereken yapısal özellik ise esnekliktir. Bu esneklik sayesinde değişimlere hızla uyum sağlamak ve rekabette üstün olmak mümkündür (Kurul, 2004).

Ekonomik anlamda rekabetin yaşandığı dünyamızda rekabet artık eğitime özellikle üniversite dünyasına girmiştir. Bu bağlamda uluslar arası düzeyde gelişmiş, belirli standartları olan kaliteli üniversiteler, küresel rekabet çerçevesinde uluslar arası öğrenci ve araştırmacı çekmek için sonsuz bir gayret içindedir. Gelişmiş ülkelerdeki birçok üniversitenin misyonları gözden geçirildiğinde ‘uluslararasılaşmak’ en başta gelen hedef arasında yer almaktadır. UNESCO verilerine göre ev sahibi 50 ülkede yükseköğretime kayıtlı 1,5 milyon yabancı öğrenci bulunmaktadır. Az gelişmiş ülkelerden gelen 800000’den fazla öğrenci yüksek öğretimini tamamlamak için gelişmiş ülkelerdeki üniversiteleri tercih etmektedir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 1989).

İngiltere mevcut yükseköğretim kurumları küreselleşmenin eğitim sistemini nasıl etkilediğinin en iyi kanıtıdır. Artan rekabet koşullarına rağmen; İngiltere, eğitim programlarıyla kalitesiyle ve küreselleşmenin gereklerini yerine getirmesi ile birçok

rakibinden sıyrılarak ülkedeki eğitim kurumlarına gelen öğrenci sayısında her geçen yıl arttırmaktadır. İngiltere’de yükseköğrenim gören öğrencilerin %43’ü Avrupa Topluluğu ülkelerinden, % 6’sı diğer Avrupa ülkelerinden, % 7’si Afrika’dan, % 29’u Asya’dan, % 1’i Avustralya’dan, % 5’i Orta Doğu’dan, %7’si Kuzey Amerika’dan, %1’i Güney Amerika’dan gelmektedir (United States Agency for International Development [USAID], 1991).

Görüldüğü üzere kaliteli eğitim sayesinde İngiltere dünyanın her yerinden öğrenci çekmektedir. Ülkeler, küreselleşmenin getirilerini akıllıca kullanarak eğitim başta olmak üzere eğitimle ilgili birçok alanda kalite yakalandıklarında, dünya üzerinde var olan acımasız rekabetten kolayca sıyrılabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken şey günün gerekliliklerini en kaliteli biçimde gerçekleştirmektir (Kurul, 2004).

2.2. Kalite

Eğitimde kalite kavramı, birçok kavramla karıştırılmaktadır. Kavram olarak kalite hem tanımlatıcı hem de örnek oluşturu bir özelliğe sahiptir. Böylece kalite bir bireyin ya da örgütün davranış şekli ya da ana özelliği olabilir. Bununla beraber, kalite, örgütün veya bireyin diğer örgüt ve bireyler içerisinde değer seviyesine de karşılık gelebilir. Örneğin “A ve B okulları iyi okullardır.” ya da “A okulu B okullundan daha iyidir.” gibi tanımlama cümleleri okulun kalitesini ifade etmektedir (Commonwealth, 1991).

Kalite genellikle etkililikle aynı anlamda kullanılarak amaçları gerçekleştirme ve istenilen başarı seviyesine ulaşma derecesi olarak tanımlanmaktadır. Bu yüzden kalite, etkililik seviyesinde beklenen ve gerçekleştirilen artış anlamındadır ki bu artış daha iyi ve daha etkili girdi, süreç, çıktı ya da sonucu ifade eder (Fairweather, 1991).

Easton (1997) kaliteyi şu şekilde açıklamıştır:

Bir taraftan kalite, mükemmelliğin bir kanıtı olarak, sosyal açıdan kabul gören değerlere yaklaşma ya da onları gerçekleştirme şeklinde tarif edilebilir. Bu yüzden bir okuldaki tüm öğretmenler akademik anlamda bir dereceye sahipse, bu grubun yüksek kaliteli personel olduğu düşünülür. Diğer taraftan kalite, istenilen sonuçlara ulaşmak için ortaya konan hünerdir.

Armstrong (1987)’a göre kalite “Kişisel bir değerlendirmedir. Kalite, fiziksel koşullardan ve durumlardan etkilenebilmesine rağmen, kalite duygu, tutum ve değer ortaya çıkarır ve bu sıradan amaçları gerçekleştirmeden çok daha fazlasıdır.”

2.2.1 Eğitimde Kalite

Eğitim literatüründe, eğitimde kalite üzerinde kavramsal karışıklık açıkça kendini göstermektedir. Eğitimde kalite kavramı üzerinde gereksiz tekrarlar ve fazlalıklar oldukça fazladır. Tüm tanımlar “İyi sonuçlara ulaştıran programlar iyi programlardır.” ya da “Yüksek kaliteli eğitim mükemmellikle ilgilidir.” gibi cümleler içermektedir. Bu tanımlarda değerlendirmeye ya da planlamanın amaçlarına çok az değer verilmektedir (Locheed, 1988).

Birçok eğitimci, eğitimde kaliteyle ilgili olarak Pirsig (1981)’le aynı şeyi düşünmektedir. Pirsig eğitimde kaliteyi şu şekilde sorgulamaktadır: “ Açıkça bazı şeyler diğerlerinden daha iyidir. Ama daha iyi olmak nedir? Sürekli zihinsel bir tekerlik gibi döne döne gidiyorsunuz ama çekiş gücünü arttıracak bir yer bulamıyorsun. Kalitede aşırılık nedir?”

Eğitimde kalite ile ilgili eğitimciler tarafından altı ortak görüş oluşturulmuştur. Bunlar: itibar olarak kalite, kaynaklar ve girdiler bakımından kalite, süreç bakımından kalite, içerik bakımından kalite, sonuçlar ve çıktılar bakımından kalite, arttırılmış değerler olarak kalite (Samah, 1991).

İtibar olarak kalite, alt basamaklardaki eğitim kademelerinin değerlendirilmesinde nadiren; yüksek eğitim örgütlerinin kullanılmasında yaygın biçimde kullanılır. Astin, İngiltere’deki en mükemmel kolej ve okulları tanımlarken kaliteyi itibar olarak görmektedir ve Birleşik Devletlerdeki en itibarlı okulları en kaliteli okullar olarak göstermiştir. İtibar olarak kalitenin temeli, net olmamakla beraber, girdi ve çıktılarla ilgili bilgi ve varsayımlardan oluşmuş gibi görülmektedir (Astin, 1983).

Kaynaklar ve diğer girdiler bakımından kalitenin birçok profesyonel kişi tarafından onaylanan ve uluslar arası şirketlerin çalışmalarında yaygınlıkla kullandığı popüler bir tanımı vardır. Bu açıdan bakıldığında kalite, eğitimin sonuçlarıyla ilgili verilerden çok imkanların genişliği, öğretmenlerin eğitimi ve sayısı, mali kaynaklar ve hatta öğrencilerin geçmişi ve sosyalliği ile ilgili mevcut olan verilerle sağlanmaktadır (Easton, 1997).

Süreç bakımından kalitede, sadece girdi ve sonuçlar değil, bununla beraber, sitem ya da okula, programların yaşam kalitesine, öğretmenlere ve diğer eğitimcilere, öğrencilerin kurum içi etkileşimlerinin niteliğine de önem verilmektedir. Öğretmenler genellikle süreç olarak kaliteyi vurgulamaktadır. Kalitenin varlığı, çıktı ya da sonuçların

değerlendirilmesini beklemek yerine öğretmen ve öğrencilerin yorumlarıyla, şevk, memnuniyet ve düşüncelerin değerlendirilmesiyle ile ortaya çıkabilir. Sürecin kendisi amaç olabilir ya da etkileşimin seyri ve öğrencinin sorumluluğu araştırılan çıktılar için sadece bir basamak olarak da görülebilir (Frymier, 1983).

İçerik bakımından kalite, bilgi ve becerileri, kuruluşların ve toplulukların bilgiye bakışını ve bir ülkenin özel eğilimlerini yansıtır. Bunun yanında dünya üzerinde bölgesel ve grupsal çeşitlilik bulunabilmesine rağmen; ortak eğitimsel içerik oluşturma düşüncesi, eğitimin ilk yılları için uluslar arası alanda tanınan ana bir müfredat oluşturma hareketiyle gerçekleştirilebilir. Yine de içerik ile müfredat aynı anlamda değildir. Müfredat, bilişsel, etkili ve sosyal faaliyetlerin çeşitliliğini içeren etkileşim süreci olarak tanımlanır (Astin, 1983).

Sonuç ya da çıktı olarak düşünülen kalite, ölçme işleminin zorluğuna rağmen siyasetçiler tarafından sıklıkla kullanılır. Kalitenin bu tanımının ölçümleri, mesleksi statülerde, gelir düzeyinde, üst eğitim seviyelerine geçiş oranında ve bilişsel becerilerdeki başarıdır (Hansen, 1979).

Kalite değişimin ölçülmesi olarak da yorumlanabilir. Arttırılmış değer olarak kalite, öğrenci üzerinde sistem ya da örgütün etkisi ve tesirine karşılık gelir ki bu okulun standartlarına, kültürüne ve programlarına göre öğrencinin nasıl değiştiği ile ilgilidir. Eğitimin bireyin kendini gerçekleştirmesi için ona yardım ettiği ve kapasitesini geliştirdiği söylenir. Bu değişimler, sadece birey değil, örgüt ya da sosyal grup odaklıdır. “Arttırılmış değer” tanımı, öğrenci daha kaliteli bir eğitim aldıkça öğrencinin bilgisine, tutumuna, değerlerine ve davranışlarına katkının daha yüksek seviyede olacağını ifade etmektedir. Bu tanımda odak nokta öğrencinin öğrenme ortamına getirdiği temel verilerle öğrenim sonundaki sonuç ve çıktıların karşılaştırılmasını içerir (Lockheed ve Hannushek, 1988).

Aşağıda arttırılmış değer, girdi, süreç, içerik ve çıktı kalitenin tanımlarına örnekler verilmiştir. Yine de eğitimde kalite ile ilgili bu tanımlar girdi, süreç, içerik ve çıktının birleşimini ya da onların birbirleriyle olan ilişkilerini ifade eder.

- 1) Akademik (eğitimsel) programların kalitesi, etraflı bir prestiji, kaynakları, boyutu, öğrenci kalitesini ve yetenek kalitesini bağımsız bir biçimde ölçen farklı boyutların oluşumudur (Fairweather ve Brown, 1991).

- 2) Okul idaresi(tüm okul çevresi) tarafından yaşam kalitesi okula yayılır. Okuldaki yaşam kalitesi sadece okulun özel amaçlarını gerçekleştirmekle kalmaz, bunun yanında içinde bulunduğu kültüründe amaçlarını gerçekleştirir (Frymier, 1983).
- 3) Kalite, okulun ya da sistemin öğrencileri modern toplumla ilgili değer ve tutumları nasıl geliştirdiği ve onların sorumlu bir vatandaş olabilmeleri için onları nasıl hazırladığı ile ilgilidir. Kalite, eğitim sisteminin modern pazarlama becerilerinin geleneksel ve kültürel değer ve ihtiyaçlara ne kadar uyum sağladığı ile ölçülür (Ehrmann, 1999).
- 4) Eğitimdeki kalite ve yetişkinlere modern yaşamın çeşitli istekleriyle başa çıkabilecek beceri ve gerekli bilgileri sağlama, bütün insanlar için eğitimde erişilebilir olmalıdır (UNESCO, 1990).
- 5) Kalite, başarıyı ölçmek için yapılan sınavların sonunda, öğrencilerin bilgi ve becerisini gösteren çıktıların ne derecede amaca ulaştığının göstergesidir. (USAID, 1991).
- 6) Bir eğitim programının kalitesi, istenilen sonuçlara doğrudan katkıda bulunan programların hangi boyutlarda olduğuna karar verirse değerlendirilebilir. Bu artırılmış değer olarak kalitenin tanımıdır (Armstrong, 1987).
- 7) Bir eğitim programının ya da eğitimin kalitesi, bireylerin kapasitesini geliştirmek için yapılan eğitimin asıl amacı ve özüdür (Commonwealth, 1991).
- 8) Eğitim programlarının kalitesi, istenen sonuçlara ulaşılması, artırılmış değerlerin, girdi ve çıktının ölçülmesi ve bunların birbirleriyle ilişkisi olarak tanımlanır (Ehrmann, 1999).
- 9) Eğitimde kalitenin anlamı açıklanmalıdır. Bu terim ya girdi ya da çıktı olarak iki şekilde tanımlanır. İlkinde, eğitimin kalitesi müfredat, pedagojik materyaller, öğretim yöntemleri ve öğretmenin nitelikleri gibi okul girdileriyle bağlantılıdır. Bu girdilerin iyi olduğu düşünüldüğünde eğitimde kalitenin yüksek olduğu söylenir. İkincisinde, eğitimde kalite, işsel işleyişi dikkate almaksızın sistemin çıktılarıyla bağlantılıdır. Eğer mevcut öğrenciler müfredatın hedeflerine ulaşabilirse, kalitenin yüksek olduğu düşünülür (Mingat ve Tan, 1988).

10) Eğitimin temel kalitesi, öğrencilerin potansiyellerini gerçeğe dönüştürürken öğrencilere yetki veren bir süreçtir (Armstrong, 1987).

UNESCO Dünyadaki eğitimin bugünü ve yarını adlı raporunda eğitimde eşitsizliği ortadan kaldırmak ve tarafsız ve demokratik bir ortam kurmak için sosyal değişimin gerekliliğinden söz etmiştir. UNESCO'ya göre eğitimin içeriği ve amacı, toplumdaki ve demokrasindeki yeni öğeleri canlandırmak olmalıdır. Ayrıca bu raporda teknolojinin bilimin öneminden de bahsedilmiştir. Eğitimde kaliteyi geliştirmek öğrenenlerin soyso-kültürel yapılarına saygı duyulan bir yolla bilimsel gelişmeleri ve çağdaşlaşmanın öğretildiği sistemleri gerektirir (EC [European Commission], 2005).

UNISEF ise kaliteyi Eğitimde Kalitenin Tanımı adlı raporunda istenen boyutlarını şöyle sıralamıştır:

1) Öğrenen, 2) Çevreler, 3) İçerik, 4) Süreçler, 5) Sonuçlar. Tüm çocukların yaşama, korunma hakları olduğu gibi kaliteli bir eğitim programına katılma hakkı üzerinde durulmuştur (EC [European Commission], 2005).

EFA' nın yapmış olduğu bir çalışmada felsefi yaklaşımların eğitimde kaliteye bakış açıları değerlendirilmiştir. Buna göre:

Hümanist yaklaşıma göre kaliteli eğitimde standartlaştırılmış, dış etkenlerce tanımlanan ve kontrol edilen eğitim programları reddedilmiştir. Öğrencilerin kendi öğrenmelerinde sorumlu olma düşüncesine karşı çıkmışlardır. Öğretmen eğiticiden çok işleri kolaylaştıran kişidir. Değerlendirmenin amacı, öğrencilere bireysel olarak öğrenmelerinin kalitesi ile ilgili dönüt vermektir. Davranışsal yaklaşıma göre kaliteli eğitimde, öğrencilerden bağımsız olarak tanımlanan, standartlaştırılmış, dış etkenlerce kontrol edilen eğitim programlar kabul görmektedir. Değerlendirme yapmak, öğrenenlerin davranışlarını tarafsız bir biçimde ölçmektir. Sınavlar ve testler öğrenmenin ana özellikleridir ve ödül ve ceza verirken ana kıstastır. Eleştirel yaklaşıma göre kaliteli eğitim, sosyal değişim içindir. Eğitim programları ve öğretim teknikleri, öğrencilerin eleştirel bakış açılarını desteklemektedir. Kaliteli eğitim öğrenme deneyimlerini tasarlarken öğrencilerin de katılımını sağlar. Doğal yaklaşıma göre kaliteli eğitimde eğitim programlarının içeriği, pedagojileri ve değerlendirmeler yerel olarak tasarlanmalıdır. Tüm öğrenenler, öğretmenlerin desteğiyle oluşturmuş çeşitli deneyimlerle biriktirilen zengin bir bilgi kaynağına sahiptir. Öğrenciler kendi eğitim programlarını oluşturmada söz sahibidir. Öğrenme ortamında, sınıfa getirilen bariyerler,

hayat boyu öğrenme etkinlikleriyle ortadan kaldırılmalıdır (EFA [European Festivals Association], 2005).

Avrupa okullarında yerli uzmanlar tarafından yapılan bir çalışmada, okullarda eğitimin kalitesinin 16 göstergesi olduğunu tespit edilmiştir. Bu göstergeler kazanımlar, başarı ve değişim, okuldaki eğitimin gözlemlenmesi, kaynaklar ve yapılar olmak üzere 4 alanda toplanmıştır.

Tablo 2’de eğitimde kalitenin göstergelerinin alanlara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Eğitimin Kalitesinin Göstergeleri

ALANLAR	GÖSTERGELER
1) Kazanımlar	1) Matematik
	2) Okuma
	3) Fen
	4) Bilgi ve İletişim Teknolojileri
	5) Yabancı Diller
	6) Öğrenmeyi Öğrenme
	7) Yurttaşlık
2) Başarı ve Değişim	8) Devam-Devamsızlık
	9) Yüksek İkinci Eğitimin Tamamlanması
	10) Üçüncü Eğitime Katılım
3) Okuldaki Eğitimin Gözlemlenmesi	11) Okuldaki eğitimin yönlendirilmesi ve değerlendirilmesi
	12) Ailenin Katılımı
4) Kaynaklar ve Yapılar	13) Öğretmenlerin Eğitilmesi ve Eğitimi
	14) Okul Öncesi Eğitime Katılım
	15) Bilgisayar Başına Düşen Öğrenci Sayısı
	16) Öğrenci Başına Düşen Eğitim Harcaması

(EC [European Commission], 2000)

Tabloda görüldüğü gibi eğitimde kalitenin 16 göstergesi 4 farklı alana toplanmıştır.

USAID’in Asya ülkelerinde farklı kültürlere sahip öğretmenlerin kaliteli eğitime bakış açılarını öğrenmek için yapmış olduğu çalışmanın sonucu şöyledir:

Etiyopya’daki öğretmenler; kaliteli eğitimi kısmen, kaynaklar, öğretmenler, toplum gibi girdi etkenleri olarak algılamaktadır. Hindistan’daki öğretmenler kaliteli eğitim için öğretmenlerin, yeni öğretim metotlarıyla eğitilmesi, müfredata yaşamla ilgili aktivitelerin eklenmesi gerektiğini savunmaktadır. Yeni öğretim metotlarının ışığında öğretmenler, farklı çocuklara ulaşmak için eğitim metotlarını çeşitlendirmek, şarkıları

ve oyunları derse dahil etmek ve yeni kavramları öğrenciye bireysel olarak öğretebilmek için modeller, resimler ve tablolar kullanmak gerektiğini görüşü üzerinde birleşmişlerdir (USAID, 2006). Namibya'daki öğretmenler, eğitimde kalitede girdi, süreç ve çıktı etkenlerini dikkate almak gerektiğini vurgulamaktadır. Girdi ile ilgili etkenler, kaynakları, nitelikli, yetenekli ve kendini işine adanmış öğretmenleri olduğu kadar öğretmenler, müdürler, veliler ve okullar arasındaki iş birliğini de içerir. Öğretmenler süreç ile ilgili faktörleri tanımlarken, öğrencilerin aktif olarak katılımının olduğu, sorular sorduğu, sınıf tartışmalarına katıldığı, öğrenci merkezli eğitimin önemini vurgulamıştır. Çıktı ile ilgili faktörler ise bireysel düzeyde bilişsel gelişim, sosyal-ahlaki gelişim, toplumsal düzeydeki gelişimdir. Nijerya'da yapılan eğitimde kalite çalışmalarında öğretmenler, kaliteli eğitimin girdi ile ilgili etkenleri, süreç ile ilgili etkenleri, çıktı ile ilgili etkenleri ve öğrencilerin sosyal becerilerini, ahlakını, fiziksel ve ruhsal gelişimini ve iyi bir vatandaş olma özelliklerini desteklemesi gerektiğini savunmuşlardır (USAID, 2006).

Bir orta Amerika ülkesi olan Guatemala'da eğitimde kalite ile ilgili çalışmalar 1990'ların başında başlamıştır. Guatemala'da eğitimde kalite, öğrencinin gelişimini destekleyen okulun maddi ve manevi özellikleri ve girdileri olarak tanımlanır. Verimsiz öğretim, öğrencinin performansının düşüklüğünde ana faktör olarak görülür. Yetersiz tefiş ve hizmet içi eğitim, soyutlama, verimsiz öğretmen yerleştirme, ebeveyn desteğinin ya da toplumsal desteğin yokluğu, öğretme materyallerinin kıtlığı ve teminin zorluğu, başarı standartlarının yokluğu öğretimin verimsizliğine, öğrencilerin okulu bırakmasına ya da tekrar almasına neden olur. Bu yüzden son zamanlarda yapılan eğitimsel reformlar, öğretmenleri yaptığı eğitimi destekleyen daha ekonomik materyaller, mevcut kaynakları öğretmenlerin daha iyi kullanabilmesi için nitelikli denetleme sisteminin oluşturulması ve geliştirilmiş hizmet içi eğitimler yolu ile öğretmenlerin becerilerini arttırmaya odaklanmıştır (Kwan, 1991).

Tüm bu tanımlardan kalite ve eğitimde kalite ile ilgili çıkarım yapmak gerekirse (Mingat ve Tan, 1988):

- Kalitenin birçok anlamı vardır.
- Kalite, bireysel değerleri ve yorumları yansıtabilir.
- Kalite genellikle çok boyutludur; eşitliliği ve etkililiği de kapsayabilir.
- Kalite dinamiktir; zamana ve duruma göre değişir.
- Kalitenin amaçları etkililiğin ve eşitliliğin amaçlarıyla zıt düşebilir.

- Kalitenin anlamı geleneklere, kültüre ve değerlere dayandırılabilir; öğrencinin kendisine, ailelere, okula, topluluğa ya da millete özel de olabilir.
- Farklı gruplar kaliteyi farklı tanımlayabilir. Kaybedenleri ve kazananlar özel tanımlarla alakalıdır.
- Kalite belli bir duruma göre tanımlanabilir.
- Kalite, belli durumlarda, tarafsızca ölçülebilir.
- Kalite yüksek maliyetle tamamen ilgili değildir.

Eğitimde kalitenin tanımı üzerinde tam anlamıyla bir fikir birliği oluşturulamamasına rağmen; eğitimde kalitenin ana unsurları, öğrenmeye rehberlik eden öğretmen, öğretimin merkezi olan öğrenci, öğretimde öğrenmeyi kalıcı hale getiren öğretim metotları ve sınıf içi etkili iletişimidir. Bu dört unsurda eğer kalite sağlanırsa ortaya kaliteli eğitimin çıkacağı düşünülür. Çünkü kaliteyi sağlayacak olan bu dört unsurun etkileşimidir. Kaliteli bir öğretmen, kaliteli öğretim metotlarıyla etkili iletişim yollarını kullanarak öğrencilere rehberlik ederse, ortaya kaliteli eğitim çıkmış olur (Fairweather, 1991).

2.2.2. Kaliteli Öğretmen Kimdir?

Öğretmenlik bir kişilik mesleğidir. Ulu Önder Atatürk, öğretmenliği tanımlarken çok güçlü, gerçekçi ve onurlandırıcı kelimeler seçmiştir:

Okullarda öğretim vazifesinin güvenilebilir ellere teslimini, memleket evladının, bu vazifeyi kendine hem bir meslek, hem bir ideal sayacak üstün ve saygıdeğer öğretmenler tarafından yetiştirilmesini sağlamak için öğretmenlik; diğer serbest ve yüksek meslekler gibi derece ilerlemeye ve her halde refah sağlamaya uygun bir meslek haline getirilmelidir. Dünyanın her tarafında öğretmenler insan toplumunun en fedakar ve saygıdeğer unsurlarıdır.

Öğretmen, her tavrı, her tutumu ve her davranışı ile öğretmenlik niteliklerini taşımalıdır. Öğretmenin görevini sadece sınıfta ya da okulda yapan kişi değildir. O, toplumda her zaman bir önderdir. Tüm davranışlarıyla öğrencilerine rehberlik eder ve topluma örnek olur. Bu yüzden ki, ilköğretim çağındaki öğrenciler, birçok davranışı, öğretmenlerinin ses tonunu, bakışını ve yürüyüşünü taklit ederek kazanır. Öğretmenler tüm davranışlarıyla toplum tarafından örnek alınır. Bundan dolayı, öğretmen

davranışları, hedeflenmiş toplum davranışlarına hiçbir şekilde ters düşmemelidir (Boydak, 2004).

Öğretmen, eğitimini üstlendiği öğrenciye istendik davranışları önce kendi sergilemek zorundadır. O sergilediği bu davranışlarla eşsiz bir modeldir. Bu anlamda amaca ulaşmak için yeri doldurulamaz bir araçtır. Onun her davranışı eğitimin bir parçası ve bütünleyicisidir (Celep, 2004).

Yaşama sevincinden, insan sevgisinden yoksun, coşkusuz ve heyecansız bir toplum acımasızlık yolunda sağlam adımlarla ilerliyor demektir. Aslında öğretmen sadece bilgi için değil, çağdaş ve insanca yaşam içinde bir yol gösterici ve rehberdir. Öğretmen yol göstericiliğinin yanında bu özellikleriyle heyecan ve sevginin de kaynağıdır (Okutan, 2007).

Günümüzde birey ve toplum hayatının bir parçası haline gelmiş bulunan teknoloji maddi bir güçtür. Bunu, bireyin mutluluğu haline getirmek öğretmenin görevidir. Teknolojinin eğitimde kullanılması, öğretmenin varlığına duyulan gereksinimi arttırmıştır (Kılıçoğlu, 2007).

Öğretmen, her alanda ve herkes için liderdir, her şeydir. Toplumda “Öğretmen kimdir?” sorusuna verilen cevaplar şöyledir (Anderson, 1989):

- Öğretmen, eğitimin temel unsurudur, yeri hiçbir şekilde doldurulamaz.
- Öğretmen insan mimarı, insan mühendisidir.
- Her iyi, doğru, güzel ve büyük değerde öğretmenin emeği ve payı vardır. Bu değerlerin taşıyıcısı ve yansıtıcısıdır.
- Akıl, bilgi, sevgi, saygı, hak, adalet gibi insanlığın en yüce değerleri öğretmenin karakteri ve niteliğidir.
- Öğretmen rehberdir.
- Öğretmen bilgiye erişme kaynağı; sevgi, heyecan ve hoşgörü sembolü olduğu gibi erdemli insan modelidir.
- Öğretmen, demokratik kişi örneğidir.
- Öğretmen, güzel duyguların kaynağıdır.
- Öğretmen, hiç kuşkusuz uzman kişidir.
- Öğretmen, her bakımdan toplumsal liderdir.

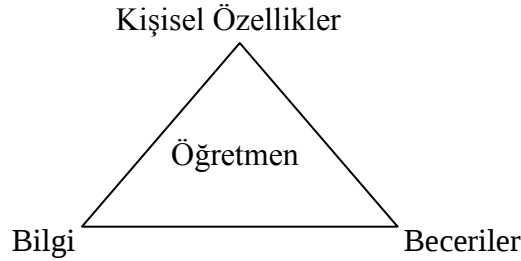
Jackson (1968)’a göre öğretmenler, bilgi dolu karar vericilerdir. Öğretmenler, öğrencilerini anlar ve bir konunun öğrenciler tarafından daha iyi öğrenilebilmesi için o

konuyu yeniden yapılandırma becerisine sahiptir. Öğretmen, öğrencilerine neyi, ne zaman yapacağını bilmeyi öğretir.

Berliner (1989) ise öğretmenlerden bahsederken onların idareci (yön veren) kişiler olarak düşünülmesinin faydalı olacağını savunmuştur. Bu düşüncenin, öğretmenlerin her gün sınıf içerisinde çeşitli idareci görevler üstlendiğinden ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Öğretmenlerin idareci olarak kabul edilmesi, öğretmenlik mesleğinin değerini arttıracığından önemli olduğunu belirtmiştir.

Smith (1961) ise öğretimin, aslında öğretmen ve öğrenci arasındaki gerçek, insancıl ilişkiyi içeren; insani çaba olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak bu ilişkinin türü, öğretmenin öğretim faaliyetlerini gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğini ve öğrencilerin öğrenme faaliyetlerinde istekli olup olmayacağını belirler. Öğretmenlerin öğrencileriyle dürüst ve açık bir biçimde hislerini, değerlerini ve fikirlerini paylaşmaya istekli olması; öğrencisiyle olan ilişkisinin kalitesine katkıda bulunur.

Görünüşte, bu üç düşünce (davranışsal, bilişsel ve hümanist) birbirlerine ters düşüyormuş gibi görünmesine rağmen bu üç düşünce birbirleriyle uyumlu ve birbirlerini tamamlayıcıdır. (Anderson, 1989). Şekil 1’de öğretmeni tamamlayan 3 özellik gösterilmektedir.

Şekil 1. Öğretmenin tamamlayan üç ana unsur

Şekilde görüldüğü gibi bilgi, kişisel özellikler ve beceriler bir öğretmeni tamamlayan üç ana unsurdur.

Hanushek (1992)’in yapmış olduğu bir çalışma iyi öğretmene sahip öğrencilerle ve kötü öğretmenlere sahip öğrencilerin arasındaki yıllık başarı artışlarında bir fark olup olmadığını bulmaya çalışmıştır. Buna benzer olarak, Sanders ve Rivers (1996) öğrencilerin başarısını etkileyen en önemli tek faktörün öğretmen olup olmadığını, öğrencilerin başarısı üzerindeki öğretmen etkisinin sadece katkısallı mı yoksa birikimsel mi olup olmadığını araştırmıştır. Bu araştırmalar sonucunda düşük başarı seviyesine

sahip öğrenciler, öğretmenin kalitesinde olan artıştan olumlu bir biçimde etkilendiği ve öğretmenin kalitesinin öğrenci başarısında en kritik etkenlerdendir.

Wisconsin Üniversitesi'nde eğitim profesörü olan Haberman (1995), uzun yıllardır yapmış olduğu araştırmasını içeren “Yoksul Öğrenciler Star Öğretmenleri” adlı kitabını yayımladı. Kitabında öğretmenlerle binin üzerinde görüşme ve gözlem yaptığını iddia etmiştir. Toplamış olduğu verileri analiz ederek başarılı ve başarısız öğretmenler arasındaki farkları ortaya koydu. Haberman’a göre yıldız öğretmenleri sahip olduğu özellikler ve işlevler şunlardır: 1) Fikirleri uygulamaya koyabilmek, 2) Öğreneni ve öğrenmeyi korumak, 3) İstikrar, 4) Öğrenciyi yüreklendirme yeteneği, 5) Öğrencilere sunduğu profesyonel ve kişisel oryantasyon, 6) Risk altındaki öğrencilere olan yaklaşımı, 7) Yanılabilirlik, 8) Duygusal ve fiziksel güç, 9) Organizasyonel yetenek, 10) Öğrenciyi yüreklendirme yeteneği, 11) Öğrenciyle aynı tarafta yer alabilme.

Rivkin, Hanushek and Kain (1998) yapmış oldukları bir araştırmada öğretmen kalitesi ile öğrencilerin performans çıktıları arasındaki bağı araştırmışlardır. 3 bin okuldaki 400000 öğrencinin analizi ile okul kalitesi, sınıf büyüklüğü, öğretmenin eğitimi ve öğretmenin tecrübesi öğrenci başarısında önemli belirleyiciler olmasına rağmen, öğrenci başarısındaki en önemli etken öğretmenin kalitesidir.

National Board of Professional Teaching Standards’ın 2000 yılında “Öğretmenin Bilmesi ve Yapabilmesi Gereken Şeyler” adında bir bildiri yayımladı. Bu bildiri öğretmenler için 5 temel öneriyi içermektedir:

- 1) Öğretmenler öğrencilerinin ve onların öğrenmelerinin sorumluluklarını üstlenmelidir.
- 2) Öğretmenler, öğrettikleri konuyu ve bu konuyu öğrencilere nasıl öğreteceklerini bilmelidir.
- 3) Öğretmenler, öğrencilerinin öğrenmelerini yönetmekten ve gözlemlemekten sorumludur.
- 4) Öğretmenler, uygulamaları konusunda sistematik düşünmeli ve tecrübelerden çıkarımda bulunmalıdır.
- 5) Öğretmenler, öğrenme topluluğunun üyeleridir (NBPTS [National Board of Professional Teaching Standards], 2000)

Bu beş öneri, bu kurumun öğretimin en önemli ve gelenekselleşmiş değerleri ve fikirleriyle ilgili olarak ne düşündüğünün bir göstergesidir.

Stronge (2002)’un etkili öğretmenlerin özellikleri üzerinde yapmış olduğu bir çalışmanın sonucunda, kaliteli öğretmen; 1) Şefkatlidir, 2) Anlayışlıdır, 3) Öğrencilerini

tanır, 4) Öğretme ortamındaki motivasyonu ve şevki artırır, 5) Kişisel öğrenmelere ve öğrenci öğrenmelerine karşı iki kat daha fazla sorumluluk duyar, 6) Etkili sınıf yönetiminin an noktası olarak tutarlı ve ileriye dönük disipline sahiptir. 7) Eğitsel verimliliğin ana amacı olarak öğrenme için gerekli olan zamanı ayıran bir yaklaşımla öğretimi düzenler, 8) Tüm öğrenciler için yüksek beklentilere sahiptir, 9) Öğretme eyleminin karmaşıklığını bilir ve öğrencileri konuya karşı nasıl ilgili tutacağı hakkında bilgi sahibidir.

Öğretmenler, karmaşık bireylerdir. Öğretmenliği basite indirerek, onu basit kelimelerle tanımlama teşebbüslerinin sonunda her zaman basmakalıp cümleler ortaya çıkmıştır. (Örneğin; öğretmenler öğreteceği konuları bilir ve öğrencilerini sever.) Fakat bu tanımlamaları eğitimci olmayan bireylerin eline bırakmak, tanımlamalarda öğretmenlerin toplumda düşük statüye sahip bireylere benzetilmeleriyle sonuçlanmıştır (nazik bakıcılar gibi...) (Stronge, 2002).

Eğitimin amaçları, dersleri ve programı ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, bunları sınıfta uygulayan öğretmen yeterli olmadıkça gerçek eğitimin yapılması mümkün değildir. Gerçek eğitim, öğretmenin mesleğinde bilgili olmasına, öğrencilerin öğrenmelerine rehberlik etmesine, mesleğinde gerçek bir sanatçı olmasına bağlıdır (Kılıçoğlu, 2007).

Hiçbir öğrenci, bir başkası “öğren” dediği için öğrenmez. Yani zorla ya da baskı kurarak öğretim yapılamaz. Hepimiz ilgi ve ihtiyaç duyduğumuz için öğreniriz. Öğretmenin en büyük görevi, öğrenilecek konulara karşı öğrencilerin ilgi ve isteğini uyandırmak ve onların öğrenmelerine kılavuzluk etmektir (Nagel, 1999).

Öğretimin kesin bir formülü yoktur. Her öğretmen nasıl öğreteceğini o andaki durumuna göre kendisi kararlaştırır. Bunu önceden belirlemek mümkün değildir. Mesleki bilgi ve yaşantıları karşılaştığı öğretim sorunlarını çözmede kendisine büyük yardımda bulunur. Bir sanatçı olarak öğretmen, bütün bilgi ve becerilerini kullanarak öğrencisinin nasıl öğrenmesi gerektiğini görerek ona yardım eder (Başaran, 1966).

Öğretmenlik bilgi ve beceri isteyen bir meslek olduğu kadar heyecan verici bir meslektir. Öğrencinin geliştiğini görmek ve onun ileride kendisine ve ulusuna yararlı bir insan olmasını sağlamak ruhsal hazların en büyüğüdür (Celep, 2004).

Tüm bunlar dikkate alındığında, öğretmenliğin tek boyutlu değil, çok boyutlu bir meslek olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden “Kaliteli öğretmen kimdir?” sorusunu

cevaplamak için öğretmenin bilgi, kişisel özellikler ve beceri yönlerini ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

2.2.2.1 Öğretmenlikte Mesleki Bilgi

Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğu için, bu mesleğe giren insanların, öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmek için bir takım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Bu yeterliliklerde öğretmenler göreve başlamadan önce hizmet öncesi eğitimle kazandırılmalıdır. Yeterlilik, bir kişinin bir işi yapabilmesi için gerekli bilgi ve beceriye sahip olması olarak tanımlandığından; mesleki yeterlilikte, bir bireyin öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirebilmek için gerekli bilgi ve beceriyi edinmesidir (Berliner, 1989).

Öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi düzeyine erişebilmek için üniversitelerin, eğitim fakültelerinde üç boyuta sahip olacak şekilde yetişir. Bu üç boyut; genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisidir. Bu üç boyut, eğitim kademeleri bakımından ele alındığında, tüm öğretmen adayları alan bilgisini aynı oranda kalırken, eğitimin üst basamaklarında görev alacak öğretmenler diğerlerine göre öğretmenlik meslek derslerini daha fazla alır, buna karşın ilköğretimde görev yapacak öğretmenlerin genel kültür bilgisi ortaöğretimde görev yapacak öğretmenlere göre daha fazladır (Ataünal, 2003).

2.2.2.1.1. Genel Kültür Bilgisi

Öğretmen geniş bir genel kültür bilgisine sahip olmak zorundadır. Bunun nedeni öğrencisine onun çevresinde olan değişimlere ayak uydurabilmesi için yeni davranışlar kazandırmakla yükümlü olmasıdır. Bu da öğretmenin yaşadığı toplumun kültür yapısını ve çevrede olup bitenleri bilmesini gerektirir. Bir öğretmenin % 12,5 oranında genel kültür bilgisine sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları beklenmektedir. Bundan dolayı öğretmen yetiştiren programlarda genel kültür dersleri bazen zorunlu bazen de seçmeli şekilde yer almaktadır. Bu dersler, Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Yabancı Dil, Bilgisayar'dır (Vural, 2004).

Öğretmenden beklenen sadece eğitimini aldığı alanda uzman olmasından çok, insanları, toplumu ve dünyayı ilgilendiren birtakım bilgilere sahip olması ve sorunları görerek bu sorunlara çözüm yolları üretebilmesidir. Bunun için öğretmen adaylarında insan bilimleri olarak nitelendirilen felsefe, psikoloji, sosyoloji ve güzel sanatlar gibi alanlarda geniş bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılır (Bilge, 2004).

2.2.2.1.2. Alan Bilgisi

Öğretmenin uzmanı olacağı alanla ilgili kapsamlı bir biçimde bilgi sahibi olması gerekmektedir. Örneğin; bir İngilizce öğretmenin İngilizceye ilişkin alan bilgisine sahip olması, o alanda uzmanlaşması beklenmektedir. Alan bilgisi yeterlilik oranı % 62,5'dir (Ataunal, 2003).

Engin bir alan bilgisine sahip olan öğretmenin, bildiklerini nasıl öğrenciye aktaracağını da bilmesi gerekmektedir. Çünkü bilmek başka şeydir, bildiğini birilerine aktarmak başka şeydir. Bu ise öğretmenlik meslek bilgisi ile ilgilidir. Bir fizikçi fizik öğretmeninden, bir İngilizce filoloji mezununu İngilizce öğretmeninden ayıran öğretmenlik meslek bilgisidir. Çünkü öğretmenin mesleğini gerekliliklerini yerine getirebilmesi için gerekli ilgi, bilgi, beceri ve tekniği kazanmış olması gerekmektedir (Bozdoğan, 2004).

Öğretmenin alan bilgisinde kazanacağı yeterlilik çalışacağı eğitim kademesi göz önünde bulundurularak düşünülmelidir. Türkiye'de belli alanlarda yetişmiş öğretmenler zaman zaman farklı alanlarda istihdam edilmektedir. Bu da öğretmenin kendinden beklenen yeterliliğe sahip olamamasından dolayı öğretimin kalitesinde düşüşe yol açmaktadır. Çünkü alanın iyi bilmeyen bir öğretmen iyi öğretmez. Alanına hakim ve bildiğini öğretme becerisine sahip bir öğretmenin kendine güveni artar ve yaptığı öğretimden mutluluk duyar (Boydak, 2004).

2.2.2.1.3. Öğretmenlik Meslek Bilgisi

Öğretmenlik mesleği diğer mesleklerden ayıran en büyük özellik özel mesleki yeterlilik gerektirmesidir. Bir öğretmenin yetiştirildiği alanla ilgili konuları çok iyi bilmesi eğitimin en önemli ön koşulu olmasına karşın öğretmenin başarılı olması için yeterli değildir. Öğretmen bildiğini nasıl öğreteceğini de çok iyi bilmelidir. Öğretmen

alanında uzmanlık bilgisine sahip olmasının yanında öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerilere de sahip olması gerekmektedir (Stronge, 2002).

Öğretmenlerin mesleklerini başarılı bir biçimde sahip olması gereken yeterlilik alanları oldukça çeşitlidir. Bir öğretmenin sahip olması gereken öğretmenlik meslek bilgisi yeterlilik oranı % 25'dir. Öğretmenlik meslek bilgisi kapsamında öğretmen adaylarına öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlilik kazandırılmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri yerine getirmek için öğretmen yetiştirme programlarında çeşitli dersler yer almaktadır. Bu derslerin bazıları kuramsal bazıları ise uygulamalı çalışmalar içeren derslerdir. Öğretmenlik meslek bilgisinin kazandırılmasında uygulamalı dersler önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlik sadece kuramlara dayalı bir meslek olmadığından gözlemlerin ve uygulamaların yapılması öğretmen adaylarını mesleğe daha etkili bir biçimde hazırlamaktadır (Kılıçoğlu, 2007).

İlköğretim ve orta öğretimde kaliteyi yükseltmek amacı ile yapılan Milli Eğitimi Geliştirme projesi incelendiğinde öğretmenin öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin sahip olması beklenen yeterlilikler şöyle sıralanmıştır (MEB, 2008):

1. Planlama: Öğrenci gereksinimleri ve konu alanı dikkate alınarak plan yapabilme
2. Öğretim Süreci: Hedeflere ve öğrenci gereksinimlerine uygun yöntemleri seçme, kullanma, geliştirme
3. Sınıf Yönetimi: Öğretme hedeflerine ulaşmak için öğrenme ortamının yaratılması, korunması ve yönetilmesi etkinliklerini gerçekleştirme
4. İletişim: Öğrencilerin gereksinimlerine göre öğrenci katılımı, dersi ilgi çekici hale getirme, sözel dili ve beden dilini kullanabilme
5. Ölçme ve değerlendirme: Ders ve konuya uygun ölçme araç ve tekniklerinden yararlanabilme ve değerlendirme yapabilme

2.2.2.1.4. Öğretmenlikte Mesleki Bilgisinin Kaliteli Eğitime Etkisi

Öğretmenlikte alan bilginin öğretmenin etkililiğine etkisi geniş bir biçimde araştırılan bir konudur. Güçlü alan bilgi, kaliteli öğretim üzerinde çalışma yapanlar arasında en gerekli unsur olarak tanımlanır. Alan bilgisi, öğretim performansını olumlu bir biçimde etkiler, yine de tek başına yeterli değildir. Alan bilgisinin önemi vurgulayıp pedagojik boyutu ihmal eden öğretmen eğitim programlar, hem alan bilgisine hem de

pedagojik bilgiye önem veren eğitim programlarına göre öğretmenleri geleceğe hazırlamada daha az etkilidir (Vural, 2004).

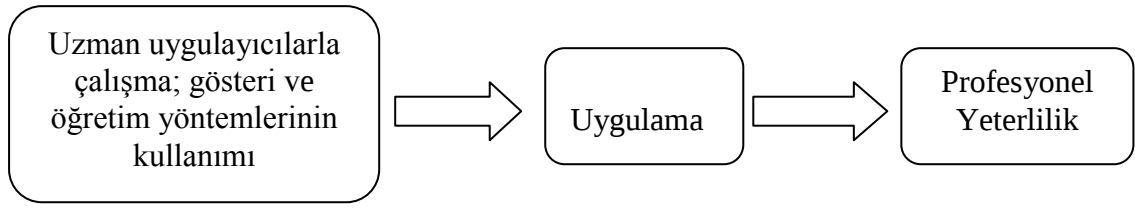
Öğretmenin etkililiğini inceleyen çalışmalarda, alan bilgisine öncelik verilmiştir. Mesleki bilgiye sahip öğretmenler, kitap içeriklerini kolayca aşar ve öğrencileri, öğrenci merkezli faaliyetlere ve anlamlı tartışmalara yönlendirir. Bazı araştırmacılar, mesleki bilgide uzmanlığın, öğretilen fikir ve görüşlerin farkında olmanın yanında, içeriği eksiksiz bir biçimde öğrenciye aktarma becerisini de içermesi gerektiğini de savunmuşlardır. Mesleki bilgi önemi üzerinde yapılan bir araştırmanın sonucuna göre (Anderson, 1989):

- Öğretmen öğrettiği konuyu genişletme ve sınırlama becerisine sahipse öğrenci daha iyi öğrenir.
- Konuyu genişletebilen ya da sınırlayabilen bir öğretmen, özellikle fizik ve matematik alanlarında başarılı öğrenciler yetiştirir.
- Öğretmenler, öğrenciler ve yöneticiler etkili öğretimi tanımlarken mesleki bilginin önemini vurgulamıştır.

2.2.2.1.5. Mesleki Kaliteye Sahip Bir Öğretmen Nasıl Yetiştirilir?

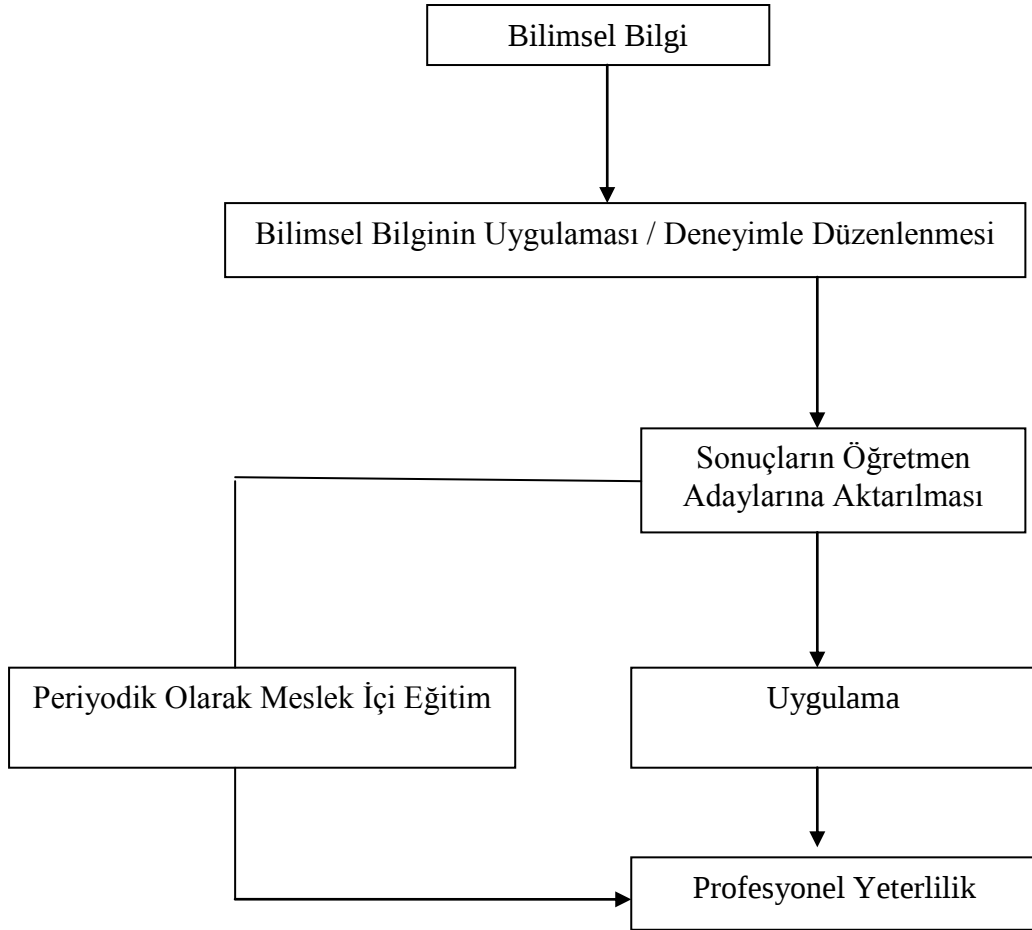
Eğitimciler, program geliştirme uzmanları, filozoflar ve politikacılar tarafından öğretmen yetiştirme ile ilgili birçok yaklaşım geliştirilmiştir. Bu yaklaşımların bazıları öğretmenliği bir beceri olarak görmüş, kimisi ise öğretmenlik mesleğinin deneyimli öğretmenler tarafından öğretileceğini savunmuştur. Öğretmenlik bazen bir bilim olarak görülmüş ve öğretim psikolojisindeki kuramlar önem kazanmıştır. Bazen de bir sanat olarak görülmüş ve öğretmenlerin yaratıcı olmaları beklenmiştir (Ataünal, 2003).

Öğretmen yetiştirmede pek çok model üretilmiştir. Bu modeller içinde en yaygın olanları beceri, uygulanmış bilim ve yansıtıcı modellerdir. Beceri modelinde yaparak öğrenme prensibi bulunmakta ve uygulamaya ağırlık verilmektedir. Bu model bazı ülkelerde 1970'lerin sonuna kadar aktif olarak kullanılmıştır. Bu modelde öğretmenlik mesleğinin gerekleri ve incelikleri deneyimli bir öğretmen tarafından öğretmen adayına aktarılır. Çalışma prensibi aşağıdaki şekil 2'de gösterilmiştir (Ataünal, 2003).

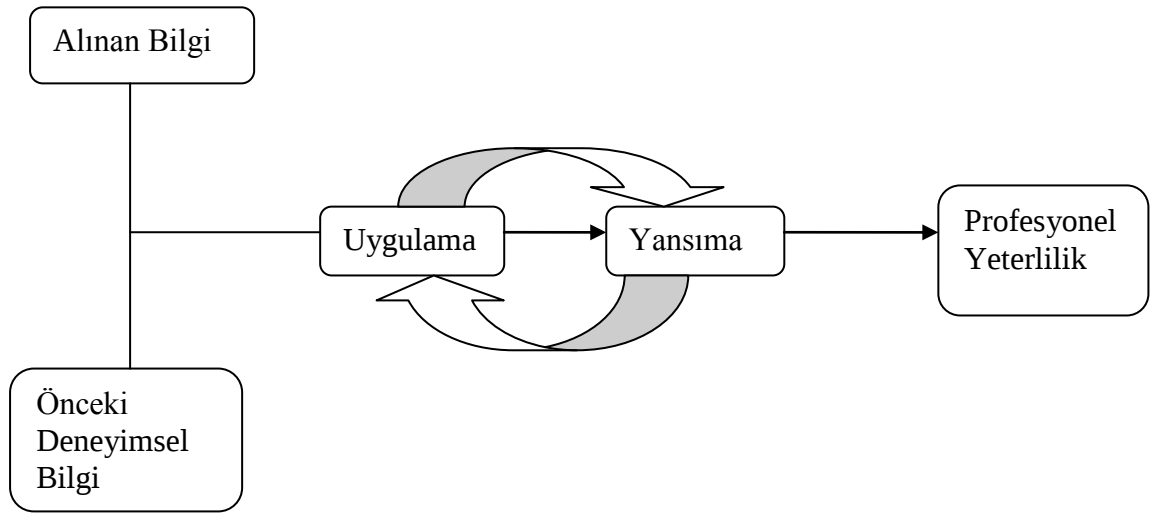
Şekil 2. Beceri Modeli Çalışma Prensibi

Şekilde çalışma prensibi verilen beceri modelinden farklı olarak uygulanmış bilim modelinde bilim adamlarınca üretilen bilimsel bilgiler, öğretmen adaylarına öğretilir ve onlardan da tespit edilen amaçlara ulaşılması için kuramsal bilgileri takip etmeleri istenir. Çalışma prensibi şekil 3’ de gösterilmiştir (Vural,2004).

Şekil 3. Uygulanmış Bilim Modeli Çalışma Prensibi

Yansıtıcı model ise şekil 3’de çalışma prensibi verilen uygulanmış bilim modeli gibi öğretmen adaylarının kuramsal ve pedagojikselse becerilerle doldurulmayı bekleyen boş bir kap olarak görmemektedir. Bu model, öğretmen adaylarının her birinin bir birey olduğunu, öğretmen eğitimi programlarına önceki deneyimleri, kişisel değerleri ve inançlarıyla girdiklerini savunmuştur. Bunlarında bireylerin eğitim faaliyetleriyle ilgili sahip olacakları bilgiyi etkilediği ve sınıf ortamında yaptıklarını şekillendirdiği düşüncesinin eğitimciler tarafından fark edildiğini ileri sürmektedirler. Çalışma prensibi şekil 4’de gösterilmiştir (Vural, 2004):

Şekil 4. Yansıtıcı Model Çalışma Prensibi

Bu modellerin içinde günümüzde kullanılan öğretmen yetiştirme modeli şekil 4’de çalışma prensibi verilen yansıtıcı modeldir (Johnson, 1999).

2.2.2.1.5.1. Yansıtıcı (Reflektif) Model

Reflektif kelimesi anlam olarak aktif, ısrarlı, bilinçli ve sistematik olarak düşünme demektir. Reflektif olan bir öğretmen adayı ise sınıf içi uygulamasını uygulamadan önce, uygulama sırasında ve uygulamadan sonra bilinçli ve sistematik olarak düşünür (Vural, 2004).

Yansıtıcı eğitim modelinde öğretmen adayı öğrenmiş olduğu kuramsal bilgileri uygulama sırasında derinlemesine düşünür (Vural, 2004).

Johnson (1999), öğretmen adaylarının kuramsal ve pedagojik bilgilerle doldurulmayı bekleyen boş bir kap değil, onların bireysel olduklarını, öğretmen eğitim

programlarına önceki deneyimleri, kişisel değerleri ve inançlarıyla girdiklerini; bunların ise öğretim hakkında sahip olacakları bilgiyi etkilediğini ve sınıf ortamında neler yaptıklarını şekillendirme düşüncesinin eğitimciler tarafından fark edildiğini ileri sürmektedir.

2.2.2.2 Öğretmenlikte Kişisel Özellikler

Cruickshank, Jenkins ve Metcalf (2003)'e göre kaliteli öğretmen, öğrencilerini önemseyen, destekleyen, onların mutluluğu ile ilgilenen, ailelerle işbirliği içinde olan, alanına hakim ve yaptığı işten zevk alan kişidir. Kaliteli öğretmenler, öğrencilerine öğrenme ortamında yardımcı olan kişilerdir.

Öğretmenlerin derin bir mesleki bilgiye sahip olmanın yanında öğretmenliğin gerektirdiği bazı kişisel özelliklere de sahip olması gerekmektedir. Noddings (2001)'e göre öğretmenlerin öğrencilerini önemsemesi, onları ciddiye alması gerekmektedir. Öğrencilerini önemseyen bir öğretmen, herhangi bir durumda öğrencilerini önemsemediğini az ya da çok gösteren kişidir.

Öğrettiği konudan heyecan duyan ve bunu öğrencilerine jest ve mimiklerle, vurgu ve tonlamayla, hareketleriyle gösteren öğretmenler, bu davranışları göstermeyen öğretmenlere göre öğrencilerin dikkatini daha kolay çeker (Borich, 2002).

Yapılan araştırmalara göre öğrenci başarısı ve öğrencilerin kendine olan güveni belli öğretmen davranışlarından olumlu yönde etkilenmektedir. Öğretmenler, bu davranışları, öğrencilerini önemsemediği oranda sergiler (Irvine, 2001).

Etkili öğretmen, coşkuludur, sıcaktır ve espri anlayışına sahiptir. Bu kişisel özellikler de öğrenci başarısı ile doğrudan ilgilidir (Cruickshank ve diğerleri, 2003).

2.2.2.2.1. Adalet

Araştırmalara göre, gözde öğretmenlerin en önemli özelliklerinden biri, adil olmalarıdır. İnsan olarak, bireyler yerleşmiş bir adalet duygusuna sahiptir. Herhangi bir durumda birey, adalet duygusunu ihlal edici bir davranışla karşılaştığında olumsuz tepki verir. İltimas geçme, adam kayırma, adalet duygusunun yokluğu bireyde hayat boyu sürecektir yaralar bırakabilir. Öğrenciler arasındaki rekabet ve hassasiyet aşırı olabilir. Böylesi durumlarda etkisiz ve pasif kalan öğretmenler, öğrenciler tarafından adalet duygusundan yoksun olarak hatırlanır (Berry, 2003).

2.2.2.2.2. Olumlu Tutum

Kaliteli öğretmenin kişisel özelliklerinden biri de sınıf ortamına getirdiği olumlu tutumdur ve yaklaşımdır. Etkili öğretmenler öğrenme ortamında öğrenciyi aktif hale getirmek ve onları aktif şekilde tutmak için sözel övgüyü kullanırlar. Etkili öğretmenler, öğrencilerinin başaracağına inanmanın yanı sıra öğrencilerinin başarısında onlara yardım edecek kabiliyetlerinin de olduğuna inanan olumlu fikirli bireylerdir. Yaşamda, sürekli bardağın boş tarafını gören bireyler olduğu gibi, bardağın dolu tarafını gören bireyler de vardır (Rice, 2003).

Öğrencileri hata yaparken yakalamaktansa onları doğruyu yaparken yakalamak çok daha önemlidir. Kaliteli öğretmenler, öğrencileri tarafından bu şekilde hatırlanmak için yollar bulur ve öğrencileri üzerinde yıllar süren etki yaratabilir. Bireyler, öğrenciyken öğretmenlerinin onları onaylamalarını ve övmelerini hiç unutmadıklarını ve bu tür davranışların onlara bir ömür süren güven verdiğini vurgulamıştır (Borich, 2002).

2.2.2.2.3. Hazırlıklı Olma

Öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi bir başka önemli öğretmen özelliğidir. İlköğretim çağındaki öğrenci bile öğretmenlerinin düzenli olduğunu ve derse hazırlıklı geldiğini anlar. Resmi olmayan incelemelere göre, derse hazırlıksız gelip ne yaptığını bilmeden öğrenciye saldıran bir öğretmen, öğrenciyi sınıf ortamında en çok yıldıran durumdur. Yeterlilik ve öğrenilen alanla ilgili içerik bilgisi, öğrencilerin gözde öğretmenleriyle ilgili bahsettiği en önemli özelliklerdendir (Birch ve Ladd, 1997).

Sınıfa öğretmen ne kadar hazırlıklı gelirse, davranışsal problemler o kadar nadir olur. Hazırlıklı öğretmen, sınıf ortamında davranışsal konuları daha kolay fark eder, sınıf atmosferini bozucu davranışsal problemleri başladığı anda fark eder. Eğer öğretmen, hazırlık ve planlamaya yeterli zaman ayırmazsa, öğrencilerin davranışsal bozukluklarına saplanır, kalır. Bu da dersin sık sık kesilmesine, eğitime harcanması gereken zamanın boşa harcanmasına ve öğrencilerin hayal kırıklığına uğramasına neden olur (Stronge, 2002).

2.2.2.2.4. Öğrenciye Özel Yaklaşım

Öğrenciler, öğretmenlerinin özel bir yol kullanarak kendileriyle kurduğu iletişimden oldukça memnundurlar. Öğrencileriyle kişisel dayanışma kuran öğretmenler, onlara isimleriyle hitap eder, sık sık gülümser, öğrencilerinin düşüncelerini ve duygularını sorar ve onları olduğu gibi kabul eder. Kendi yaşamlarını ve hikayelerini sınıf ortamına getiren öğretmenler, öğrencileriyle güven dolu bir iletişim kurar. Öğrettiği konu ile ilgili kendi yaşamlarından örnekler veren öğretmenler, öğrencilerinin daha kolay ilgisini çeker ve öğrencileriyle arasındaki bağları daha kolay sağlamlaştırır (Smith, 1961).

2.2.2.2.5. Espri Anlayışı

Öğrenciler, öğretmenlerinin espri anlayışını severek hatırlar. Eğer öğretmen zor durumlarda espri anlayışı ile buzları eritme kabiliyetine ve kıvrak zekaya sahipse, bu bir öğretmen için paha biçilemez bir yetenektir. Öğrenciler, öğretmenlerinin yaptığı esprilerden çok zevk alır ve öğretmenlerinin öğrenmeyi zevkli hale getirdiğini düşünür. Bu espriler kişisel birer saldırı olmadığı sürece öğretmenler, sık sık öğrencilerinin gülmesini sağlar, bunun yanında yaptığı şakanın kendisi de tadını çıkarır. Öğretmen, sınıfta bir hata yaptığında, bu hatayı örtbas etmek yerine, öğrenciler aynı durumla karşı karşıya geldiklerinde en etkili biçimde bu durumdan nasıl kurtulacaklarını göstermek için bir model oluşturabilir (Anderson, 2004).

2.2.2.2.6. Yaratıcılık

Öğrencilerin çoğu öğretmenlerinin ders anlatırken kullandıkları tuhaf nesneleri ve öğrencileri motive etmek ya da sınıfı donatmak için kullandıkları yaratıcı yolları daima hatırlarlar. Yapılan bir araştırmada, ilginç ve yaratıcı şeylerin öğrenciler tarafından bir ömür boyu hatırlandığını ortaya çıkarmıştır. Örneğin; bir öğretmen küveti yeşile boyayıp içine yastık ve kitaplar doldurmuş ve onu “Okuma Küveti” olarak adlandırmıştır. Başka bir öğretmen sınıfın arka tarafına Eskimo kulübesi getirmiştir. Plastik şişelerin yapıştırılmasıyla inşa edilmiş olan kulübede, ödülü hak eden öğrenciler yapboz yapıp, bulmaca çözmektedir. Diğer bir öğretmen, sınıfa bir bavul dolusu giysi

getirerek anasınıfı öğrencilerine hava durumuna göre nasıl giyinmeleri gerektiğini öğretmiştir (Berry, 2003).

Bazı öğretmenler, öğrencilerini istenen hedefe ulaştırmak için sergiledikleri uç davranışlarla hatırlanır. Örneğin; öğretmen öğrencilerine bir akademik amaca ulaşmaları sağlamak için meydan okur. “ Eğer biz bunu başarılırsanız, ben bir eşeği öpeceğim.” Öğrenciler bu amaca ulaşırsa öğretmen eşeği öper (Rice, 2003).

2.2.2.2.7. Hataları Kabul Edebilme

Yaptığı hatayı kabul edebilme, birçok birey tarafından takdir edilen ve öğrenciler tarafından uzun süre hatırlanan bir davranıştır. Tüm insanlar gibi öğretmenler de hata yapabilir. Ne yazık ki, bazı öğretmenler hata yaptıklarında sınıftaki otoritelerinin sarsılacağını düşünür ve onları hemen örtbas etmeye çalışır (Steinberg, 1992).

Öğrenciler bu konuda tamamen farklı düşünmektedir. Öğretmenler hata yaptıklarında ve öğrenciler bundan bir şekilde zarar gördüklerinde, bu hatalar çok daha kolay fark edilir. Hatalarını fark eden ve bu hatalardan dolayı öğrencilerinden özür dileyen öğretmenler, öğrencileri için mükemmel bir modeldir. Bu tür davranışlardan öğrenciler kolayca etkilenir ve bu davranışı kolay kolay unutmazlar (Berliner, 1989).

2.2.2.2.8. Hoşgörü

Birçok bireyin, insanları sınıflandırma gibi kötü alışkanlıkları vardır. Bu insanların üzerindeki bu etiketler hayatları boyunca onlara yapışır ve bir ömür boyu bundan zarar görürler. Bu tür öğrencilerle öğretmenlerin iletişimi, öğretmenlerin görmeyi umduğu şekilde gelişir. Bu durum öğretmen ve öğrenci arasında var olan kişisel çatışmalarla sonuçlanır. Bu durum öğrenci üzerinde feci etkiler bırakabilir ve yıllar süren hayal kırıklıklarına ve akademik alanda başarısızlığa neden olabilir. Fakat kaliteli öğretmenler, öğrenciler hata yaptıklarında onları bağışlamaya hazır olduğunu öğrencilerine gösterir ve her güne temiz bir sayfa ile başlar (Noddings, 2001).

2.2.2.2.9. Saygı

Tüm öğretmenler evrensel olarak öğrencilerinden saygı görmek ister. Araştırmalara göre öğretmenleri tarafından saygı gören öğrenciler, anne- baba olduklarında kendi çocuklarına da saygı gösterme eğilimindedir. Kaliteli öğretmenler, notları sınav kağıdında gizli tutan, yanlış bir davranıştan sonra ya da bir açıklama yapması gerektiğinde öğrencisiyle özel olarak konuşan, herkesin içinde öğrencisini azarlamayan kişiler olarak hatırlanmaktadır. Kaliteli öğretmenler öğrencilerine karşı duyarlıdır ve onları gereksiz yere utandırmaktan kaçınırlar. Öğrenciler öğretmenlerinin bu şekilde davranmasını hep takdir ederler ve bunun bir sonucu olarak da öğretmenlerini daha çok sever ve sayarlar (Borich, 2000).

2.2.2.2.10. Yüksek Beklentiler

Kaliteli öğretmen, öğrencilerini başarıya ulaştırmak için onları sürekli iten kişidir. Öğrenciler, etkili öğretmeni; limitler koyan, yapı ortaya koyan, yüksek beklentilerini olan ve başarmaları için öğrencilerini iten kişi olarak tanımlamaktadır. Grill ve Reynolds (1999), öğrencilerin; öğretmenlerin beklentisi oranında öğrendiklerini ortaya çıkarmıştır. Öğretmenin beklenti seviyesi öğretmenin öğreteceği ve öğrencisiyle iletişim kuracağı yolları da etkilemektedir. Bu da öğrencinin öğrenmesini etkiler. Genel olarak, öğrenciler ya öğretmenin beklenti seviyesine ulaşır ya da beklentilerin düşük olduğu veya hiç olmadığı durumlarda hedefe asla ulaşamaz. Kaliteli öğretmenler, her zaman yüksek standartlarıyla hatırlanmaktadır. Onlar, öğrencilerinin en iyiye ulaşmalarını sağlamak için sürekli öğrencilerine meydan okur.

Yapılan bir araştırma; öğrencilerin birçoğu okula gelmeden önce kendine güven problemi yaşamakta olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu problem, ebeveynlerin ya da kardeşlerin çocuğa akılsız olduklarını söylemesiyle ve çocuğun bunu kabullenmesi ile oluşmaktadır. Öğrenciler okul ortamına geldiğinde, öğretmenlerin onların kabiliyetine güvenir şekilde davranması, öğrencileri cesaretlendirir, onları harekete geçirir ve yeni hedeflere ulaşmalarını sağlar. Öğretmenlerin cesaretlendirmesi sayesinde yetenekler ortaya çıkar, öğrenciler iyi noktalara gelir. Beklentiler, öğrencilerin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur. Kaliteli öğretmenler, yüksek standartlarını ortaya koyan ve öğrencilerinin bu standartlara ulaşmasını sağlayan kişilerdir (Stronge, 2002).

2.2.2.2.11. Şefkat Gösterme

Okul, öğrencilerin duygusal anlamda kendilerini güvende hissettikleri bir ortamda yeni şeyler öğrendikleri ve yetiştikleri bir yerdir. Sınıfların çoğunda, genç yaştaki bireyler bir araya getirerek acımasızlık ve incitici duygular daha kolay açığa çıkar. Duyarsızlık, önemsememe ve kasti kötü niyetli davranışların hepsi hiçbir şekilde tamamen yok edilemez fakat şefkatli bir öğretmen, bu tür davranışların görünme sıklığında önemli ölçüde etki sahibidir (Armstrong, 1987).

Öğrencilerle yapılan bir görüşmede, öğrenciler, öğretmenlerini hassasiyet ve şefkat göstererek onları derin ve kalıcı bir biçimde etkileyen kişiler olarak hatırladıkları ortaya çıkmıştır. Kaliteli öğretmenler, öğrencilerini çeşitli yollarla destekler ve başarıya ve ait olma ihtiyaçlarını karşılamak için onlara yardım ederler. Bu tür öğretmenler, okul bahçesindeki oyun oynayan öğrencilerin dışladığı öğrenciyi hemen fark eder ve bu tür durumların oluşmaması için gereken önlemleri alır. Bu tür basit önlemler, öğrencilerin her gün karşılaştıkları utanç verici durumların ortadan kalkmasını sağlar. Bu da öğrencilerin öğretmenlerini yıllarca bilge kişiler olarak hatırlamalarını sağlar (Wayne and Youngs, 2003).

2.2.2.2.12. Ait Olma Duygusu

Öğrenciler, kaliteli öğretmenler sayesinde sınıflarına ait olduklarını hissederek. Bu öğretmenler, sınıflarında ailevi duyguları geliştirir. Sınıfa ait hayvanlar, nazik davranışlar için ödülleri, sınıf albümü, sınıfın ortak amaçları birliktelik ve arkadaşlık duygusunu ortaya çıkarır. Buna ek olarak sınıfta duygusal anlamda güvenli bir ortam oluşturulması da önemlidir. Kaliteli öğretmenler, zorbalık ve sataşma gibi aşağılayıcı ve incitici davranışları önlemek için kesin önlemler de alır. Kaliteli öğretmenler, öğrenciler kendilerini fiziksel ve duygusal olarak güvende hissettiklerinde daha iyi öğrendiklerini bilir (Berry, 2003).

2.2.2.3. Etkili Öğretmenin Becerileri

Öğretmen sahip olduğu kişilik özelliklerini kullanarak bilgisini uygun bir biçimde öğrenciye aktarır, onlara rehberlik eder. Sınıf öyle bir ortamdır ki öğretmen belli becerilerini kullanarak dersi verimli hale getirebilir ya da ders sırasında karşılaştığı problemlerden bu becerini kullanarak rahatlıkla kurtulabilir. Öğretmen, sınıf ortamında sadece bilgiyi aktaran kişi değil, aynı zamanda yöneticidir, liderdir, güdüleyicidir, danışmandır, modeldir. Sınıf ortamında birçok role sahip öğretmen, uygun davranışlar sergileyerek öğretimi zenginleştirir, eğitimin kalitesini yükseltir (Grill ve Reyholds, 1999).

2.2.2.3.1. Sosyal Beceriler

Karşıdaki bireyin olumlu tepki vermesini sağlamak ve olumsuz tepkileri önleme becerisine sahip olmak oldukça önemlidir. Bireyler başkaları tarafından taktir gören ve onaylanan davranışlara sahip olmak ister. Bu davranışlara genel olarak sosyal beceriler denir (Hargie, 1994). Sosyal beceri tanımlarının çoğunda şu öğeler dikkat çekmektedir: 1. Başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açacak ve olumsuz tepkileri engelleyecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak, sosyal olarak kabul edilebilir olan öğretilmiş davranışlar sosyal becerilerdir. 2. Çevrede etki bırakan, hedefe yönelik davranışlar sosyal becerilerdir. 3. Duruma özgü ve sosyal içeriğe göre değişen davranışlar sosyal becerilerdir. 4. Hem belirli gözlenebilir davranışlar, hem de gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeler içeren davranışlar sosyal becerilerdir (Cartledge ve Milburn, 1983). Öğretmen sınıf ortamında sosyal becerilerini kullanarak dersi daha etkin hale getirebilir.

2.2.2.3.1.1. Etkili ve Güzel Konuşma

Etkili öğretmenin temel malzemesi dildir. Dili etkili kullanan öğretmen, idareyle, velileriyle ve öğrencileriyle olan diyalogları hiçbir şekilde problem yaşamaz. Dili etkili bir biçimde kullanmayan öğretmenin, öğrenci başarısına katkı düzeyi düşer, öğrencilerin öğretmeni yanlış anlama riski ortaya çıkar. Öğretmenin etkili konuşma düzeyi yeterli olmalıdır ki her öğrenci söylediği sözlerden aynı anlamı çıkarabilmelidir (Bilge,2004).

Etkili konuşmanın en önemli ögesi giriştir. Giriş, etkileyici olmalı ve öğrencilerin ilgisini konuya çekebilmelidir. Bu bakımdan öğretmen, öğrencinin dikkatini çekecek bir hikaye, fıkra, olay, anı, film ve benzeri bir materyalle konuya giriş yapabilir. Öğretmen, anlaşır konuşmalı, kelimeleri yutmamalıdır. Öğrenciyi sınıf ortamında canlı tutmayı başaramamalıdır. Çünkü uyuyan bir dinleyici kitlesi, hiçbir şekilde konuşmacıyı takip etmeye çalışmaz. Bu yüzden öğretmen, sorularla, yarışmalarla, egzersizlerle ve deneylerle öğrencinin ilgisini canlı tutabilir. Etkili konuşmada bitişin de önemi büyüktür. Yapılan bir araştırmaya göre, konuşmalarda ve derslerde akılda en fazla kalan kısımların giriş ve sonuç bölümleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebepten öğretmen, dersi çarpıcı ve akılda kalıcı cümleler kullanarak bitirmelidir (Bozdoğan,2004).

2.2.2.3.1.2. Beden Dilini Kullanma

Beden dili, öğretimin temel dinamiklerinden biridir. Öğretmenin mesleki alanda bilgili olması, öğrencilere konunun kolayca anlatılacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü önemli olan sizin ne anlattığınız değil, karşı tarafın sizi nasıl algıladığıdır. Sözcüklerin gücüne, beden dilinin gücü de eklenmelidir. Bu sayede öğretmen, öğrencileri üzerinde istediği etkiyi oluşturma imkanı bulur. Öğretmen ayrıca öğrencilerin beden dilini iyi değerlendirerek onları daha iyi anlar. Öyleyse öğretmen etkililiğini arttırabilmek için iyi bir oyuncu olmalıdır (Judi, 1999).

Sınıf içinde otoritenin kaynağı olan öğretmen, duruşu, bakışı, hareketleri bu otoriteyi yansıtmalıdır. Öğretmenler sınıfa hakim bir pozisyonda, iki metre uzaktan bütün sınıfı görebilmelidir. Hiç bir öğrenci kontrol dışı kalmamalıdır. Tüm öğrencilerle göz teması kurarak, öğrencilerin derse olan ilgisini devam ettirmeye çalışmalıdır. Tüm sınıfla aynı anda göz teması kuramayacağından bir öğrenciye ya da küçük bir grup öğrenciye sırayla yoğun bir şekilde bakmalı ve bu sayede bütün sınıf ile etkili bir ilişki kurabilmelidir (Schober, 1999).

Vücudunu dik kullanmak ve enerjik olmak, canlı olmak bir öğretmen içinde vazgeçilmeyecek unsurlardan biridir. Otururken, ayakta dururken ve yürürken, kendini bırakmış, bitkinlik imajları veren davranışlar yerine canlı, kendine güvenen bir izlenim sergileme meslek açısından önem arz etmektedir (Molcho, 2000).

2.2.2.3.1.3. İyi Bir Dinleyici Olma

Tüm insanlar, söyleyecekleri sözün önemli ve özgün olduğuna inanır. Öğrencilerde, böyledir. Etkili öğretmen, öğrencisinin ne söyleyeceğini veya söylediği şeyleri çok iyi bilse de onun söylediklerini ve söyleyeceklerini sonuna kadar dinlemelidir. Öğrenciyi dinlememe, konuştuklarını dikkate almama gibi davranışlar, öğrencinin cesaretini kırabilir ve kendine güvenin sarsabilir. Bu nedenle ileride başaramama kaygısı gibi çok büyük sorunlar yaşayabilir. Öğrenci konuşurken, “Demek öyle, böyle mi düşünüyorsun, şöyle dedin...” gibi konuşmanın önünü açıcı sözler, öğretmen tarafından onaylandığını hissettirerek onu cesaretlendirir. Bu öğrencinin doğru yönlenmesine ve doğruyu bulmasına yardımcı olur. Bunun yanı sıra, öğrenci söylediklerine önem verildiğini hissedecek ve kendi söylediklerine önem verildiğine inanan öğrencilerde, öğretmenin söylediklerine önem ve değer verecektir (Gordon,1996).

2.2.2.3.1.4. Empati Kurabilme

Bir kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine empati denir (Greathouse ve Down, 1996).

Empati kurabilme öğretmen ve öğrencinin arasındaki ilişki açısından oldukça önemlidir. Öğretmenle öğrenci bir sorun yaşadığında, bu sorun bazen öğrencinin bazen de öğretmenin lehine çözülür. Bazense bu sorun çözülürsüz bırakılır ya da görmezlikten gelinir. İşte bu sorunların çözümünde empatik ilişki kurmak hem öğrenci açısından, hem öğretmen açısından işlerin daha kolay yürümesini sağlar (Vural, 2004).

Öğretmenin empatik ilişkiler kurabilmesi sadece sınıf içi huzuru sağlamanın yanı sıra öğretmenin çevre ve diğer öğretmenlerle ilişkisini de etkileyecektir. Daha doyumlulu ve nitelikli sosyal ilişkilerin ise, gerek öğretmenlerin performansında ve doyumunda gerekse bir eğitim kurumu olarak okulların işlevlerinin yerine getirilmesinde olumlu katkılar sağlayacağı beklenebilir. Okulda sorunla karşılaşıldığında, öğretmenler, öğrenciler ve yöneticiler birbirlerini iyi anlarsa, sorunlar birlikte çözülür, tüm bireyler sorunun değil, çözümün bir parçası olur. Bu da öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiyi geliştirerek sağlamlaştırır (Nagel, 1999).

2.2.2.3.1.5. .Biz Duygusunu Oluşturma

Öğretmenler, öğrencilerin ‘ben’ duygusundan kurtulup, ‘biz’ duygusuyla hareket etmesini sağlamalıdır. Bireyler birbirleriyle etkileşime girdiği sürece kalıplardan kurtulup, insan olmanın ne demek olduğunu anlar ve ‘biz’ duygusunun farkına varır. Ailede, işte, okulda yani toplumun her kesiminde ‘biz’ duygusu temele alınmazsa ilişkiler kopuk ve sağlıklı olmaz. Okulda öğretmen- öğrenci arasındaki kaliteli etkileşim ‘biz’ bilincine ulaştıkça gerçekleşir. Biz olma olgusu öğrenciler tarafından paylaşıldığı takdirde, öğrenciler herhangi bir teşebbüsten başarısız çıksa bile birlikte bir şeyler yapmanın hazzını doyasıya yaşamış olurlar. Biz bilincinin geliştiği gruplar her girişimin sonunda hep iyi sonuçlar alır. Martin Luther King’ e göre “Birey kendi dar kişisel sorunlarının içinde boğulmaktan kurtularak onların üzerine çıktığı ve insanların tümünün sorunlarıyla ilgilenecek hale geldiğinde yaşamaya başlar.” Mevlana’nın “Gel, ne olursan ol, gel.” dizileri ‘biz’ bilincinin en önemli örneğidir (Dökmen,2006).

‘Biz’ bilinci gelişmiş olan sınıflarda ortak hedefler oluşturulur, önemli ve doğru düşünceler ortaya çıkar. Fikirler paylaşıldıkça, gizli kalmış problemler ortaya çıkar, gerçek ve doğru çözüm yollarının bulunma olasılığı artar. Bir birey ne kadar becerikli ve bilgili olursa olsun, büyük işlere tek başına başlayıp, bu işleri tek başına sonuçlandıramaz. ‘Biz’ duygusu bir sınıfta ne kadar gelişmişse, ortak amaçlara ulaşma olasılığı o kadar fazladır (Cüceloğlu, 2008).

2.2.2.3.2. Liderlik Becerileri

Liderlik denildiğinde, bir amaç için bir araya gelen insanların etkisi altında kaldığı kişinin sahip olduğu yönetme yeteneği akla gelir. Liderler planlayıcı, öğretici ve aynı zamanda hizmetlilerdir. Bu görevler yeni yetenekler gerektirir. Ortak görüşlerde birleşilmesi, yapılandırma yeteneği, yeni modeller geliştirme, sistematik düşüncenin geliştirilmesi gibi süreçler bunlardandır. Bundan dolayı, öğretim kurumlarındaki liderler, insanların sürekli olarak yeteneklerinin geliştirilmesi ile yükümlüdür. Yani, öğretimden sorumlu olan kişiler liderlerdir (Senge, 1990).

Lider, yetkiye değil, etkiye sahip kişidir. Lider öğretmen, öğrencileri üzerinde doğrudan etki kurabilmelidir. Öğrencilerin kişilik özelliklerini olumlu yönde değiştirebilmeli, öğrenci de öğrenme isteği yaratabilmelidir. Liderin olduğu yerde bir

takım vardır. Lider öğretmen sınıfında takım yönetimi egemendir. Merkezde öğrenci vardır. Öğrenci öğretmeninden korktuğu için değil, ondan etkilendiği için öğretmenine sıkıca bağlıdır. Öğrencilerin hepsi ayrı ayrı bir bireydir ve bireysel farklılıklar gösterebilir. Lider öğretmen bu bireysel farklılıkları göz önünde tutarak öğrencilerin performansını değerlendirir. Kitleleri ardından sürükleyen liderler gibi, öğretmenlerde liderlik vasfına uygun bir şekilde davranırsa, öğrencilerini hedeflediği başarıya ulaştırması çok olasıdır (Okutan, 2007).

2.2.2.3.2.1. Hedef Davranışı Belirleme

Eğitim sürecine alınan bireyde bulunması istenen ve eğitim yoluyla kazandırılabilir niteliklere “istendik özelliklere” hedef adı verilmektedir. Hedef davranış, öğretim süreci sonunda, öğrencilerde gözlenmek istenen davranıştır. Bunları belirlenmesine giden yolda, amaçların belirlenmesi, öğrencilerin tanınip eğitim gereksinimlerinin ortaya çıkarılması basamakları yer alır. Öğretme görevi açısından öğretmen, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak öğretim etkinliklerini planlar, uygular ve değerlendirir (Bilge, 2004).

Derslerin amaçları bakanlıkça belirlenir, öğretmene düşen kendi dersi ile ilgili amaçları inceleyip, meslektaşlarıyla tartışıp bu amaçlara ulaşmak için gerekli stratejileri belirlemektir. Hedef davranışlar, öğrenci açısından işlevsel hale getirilmeli, daha karmaşık davranışlar için önkoşul olmalı, genellenebilir nitelikte olmalı, sınırlanabilir nitelikte olmalı, toplumsal yaşama katılımı kolaylaştırmalı, açık-seçik bir şekilde ortaya konmalıdır (Bozdoğan, 2004).

2.2.2.3.2.2. Öğretim Araçlarını Belirleme

Öğretmen, insan davranışlarının oluşmasından sorumlu olan kişidir. Öğrenci çevresinden öğrenebilir. Öğretmenin bu öğrenmeyi hızlandırmak, ya da öğrencinin öğrenmede güçlük çekeceği konuların öğrenilmesini sağlamada önemli görevleri vardır (Tertemiz, 2000).

Bakanlıkça belirlenen program içerikleri bir çerçeve niteliği taşımaktadır. Öğretmen bu çerçeve içeriği dikkate alarak her öğrenci için belirlenen davranışlarla öğrencilerin yetenekleri, ilgileri, gereksinimleri ve çevre koşullarını göz önünde tutarak

bir program içeriği hazırlar. Bu içeriğin için öğrencilerin yaşına, anlama düzeylerine ve konuya uygun öğretim araçları belirler. Öğretim araçlarının uygun seçilmesi, öğretilen konunun öğretilmesini kolaylaştırır ve konunun kalıcılığını sağlar. Öğretmenin, öğretim araçları seçiminde ders kitabından projeksiyon cihazına kadar bir çok seçeneği vardır. Seçilen öğretim aracı ne kadar çok duyu organına hitap ediyorsa öğrenme o derece kalıcı olur (Kaya, 2002).

Hedef davranışlar belirlendikten sonra, öğrencilerin bu hedefe ulaşması sağlamak için öğretmen konuya uygun olarak öğretim araçlarını önceden belirlemelidir. Öğretim araçları, belirlenmiş hedef davranışa ulaşmada kullanılacak olan program içeriğini, planları, bunların uygulamaya konma sürecindeki ders araç gereçlerini içerir (Erdoğan, 2001).

2.2.2.3.2.3. Zamanı Verimli Kullanma

Öğretmen sınıf içinde zamanın tümünü eğitsel amaçlar için kullanmalıdır. Derse zamanında girilmeli ve dersten zamanında çıkılmalıdır. Zamanın tamamını eğitsel amaçlarla kullanabilmesi için ders için gerekli araç-gereç, sınıfa ders öncesi getirilmeli, anlatılacak konuya önceden göz atılmalı ve yapılacak faaliyetler önceden planlanmalıdır. Zamanın verimli kullanan bir öğretmen ne yapacağını ve zamanı en faydalı biçimde nasıl kullanacağını bilir (Bilge, 2004).

Dersleri dakikası dakikasına planlamak mümkün değildir. Her öğrencinin kendine göre bir kişiliği ve beklentileri vardır. Beklentiler karşılanmadığında problemler oluşabilir. Bu problemler dersin düzenli akışını bozabilir. Etkili bir öğretmen, bir problemle karşılaştığında nasıl davranması gerektiğini bilen, problemleri herkesin lehine çözüp dersine geri dönebilen ve kaybedilmiş zamanı bir yolunu bulup telafi edebilen kişidir. Öğretim programlarının içeriği oldukça yoğundur. Zaman planlamasını yapamayan bir öğretmen, konularını yetiştiremez ve yılsonunda öğrenciler ulaşılması istenen hedefe ulaşamaz. Bu bakımdan zamanı verimli kullanma oldukça önemlidir (Gordon, 1996).

2.2.2.3.2.4. Kuralları Belirleme

Kural, sınıfta yer alan eğitim yaşantılarının amaçlarına dönük kararlar dizisi olarak tanımlanabilir. Ancak kural denilince akla sadece yapılması ve yapılmaması gerekenlerin belirlenmesi gelmemelidir. Kuralın güdüleyici ve belirli bir hazırlık sonucu geliştirilmiş olması gerekir (Erdoğan, 2001).

İnsanın olduğu yerde problemin olması doğaldır. Sınıf ortamı da fiziksel bir mekan olmasına rağmen insanlarla doludur. Bu yüzden öğretmen sınıfta düzeni sağlamak için sene başında bazı kuralları gündeme getirmelidir (Aydın, 2000).

Kurallar öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirir. Davranışlarını kontrol etmelerini sağlar ve kişiyi toplumsallaştırır. Çünkü öğrenci hayatının her aşamasında kurallarla yaşamak zorunda kalacaktır. Kurallar yaşamımızda özgürlüklerimizi sınırlamaktan çok, hayatımızı kolaylaştırır ve herkesin haklarını garanti altına alır (Ataüenal, 2003).

Kuralların temel amacı öğrenciye istenilen davranışın kazandırmaktır. Bu kurallar koyulurken; öğretmen, öğrencilerini kuralların gereğine inandırmak zorundadır. Öğretmen; kuralların, bireyleri daha mutlu etmek ve gereksinimlere cevap vermek için bir araç olduğunu unutmamalı, kuralları amaca dönüştürmemelidir. Aksi halde öğrencilerin esnekliği önlenmiş, öğrenciler robotlaştırılmış olur, bu da öğrencide kurallara karşı direnç oluşmasına neden olur. Kurallar belirlenirken, öğretmen öğrencilerden yardım istemelidir. Çünkü ortak belirlenen kurallar öğrencinin de rızasıyla olduğundan, daha etkili olacaktır. Öğrenciler kurallara uymadığında, ortaya çıkan bedeli ödemede sorun çıkarmazlar. Kurallara ilişkin süreçte öğrenci davranışlarını engellemek yerine, istedik davranışı ortaya çıkarmak için uğraşılmalıdır. Çünkü engelleme, hırçınlık, direnme ve olumsuz davranış yaratır. Kurallar, sonuç almaya yöneliktir. Düzeni sağlamak için vardır. Bu yüzden sınıfta bir yerde toplu bir biçimde yazılı olarak yer alabilir (Boydak, 2004).

2.2.2.3.2.5. Öğrenme Ortamını Hazırlama

Sınıfın fiziksel nitelikleri, okulu öğrenciler açısından çekici kılmakta, öğrencilerin okula gelme isteğini arttırmakta ve bundan dolayı öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Sınıfın fiziksel ortamını hazırlarken öğretmen, birçok noktaya dikkat etmek zorundadır. Öğretmen, sınıfı fiziksel açıdan öğrenmeye elverişli duruma getirmek için sınıfın ısınma

durumuna, aydınlatmasına, temizliğine, havalandırmasına, dışarıdan gelen gürültünün önlenmesine, ders araç-gereçlerinin seçilmesine, oturma alanı dışında değişik etkinlikler için alan ayrılmasına, öğrenci faaliyetlerinin sergilenmesi için panoların oluşturulmasına dikkat etmesi gerekmektedir (Bilge, 2004).

Sınıfın fiziksel yapısının yanı sıra sınıfın sosyal yapısı da çok önemlidir. Sınıfın sosyal yapısı, öğrencilerin birbirleriyle iyi ilişkiler kurmasını sağlar. Sınıfta grup çalışmalarına; ders dışında da sosyal kulüp çalışmalarına önem veren bir öğretmen, sınıfın sosyal havasını öğrenmeye elverişli duruma getirir. Sınıfın sosyal ortamı, öğretmen ve öğrenci arasında gelişen sıcak ve samimi ilişkilerle pekişir. Eğer öğretmen, öğrencileriyle olumlu ilişkiler kurarsa, duygularını rahatça ifade edebilirse, öğrencilerinin de duygularını rahatça ifade etmesini sağlayıp onlara ilgi gösterirse sınıfın sosyal ortamı öğrenmeye elverişli hale gelir (Bozdoğan, 2004).

2.2.2.3.2.6. Çatışmaları Çözebilme

Çatışma; uyumsuzluk, zıtlık ve savaş demektir. İnsan ilişkilerinde ise bir bireyin davranışları diğer bireyin davranışlarına ters düşüyorsa, ya gereksinimlerini karşılamasını engelliyorsa ya da değerlerine uymuyorsa bu iki birey arasında ortaya çıkan anlaşmazlığa çatışma denir. Çatışma durumunun ortaya çıkabilmesi için iki taraf gerekmektedir (Anderson, 1989).

Sınıf ortamında olan çatışma ne sadece öğretmene ne de öğrenciye aittir. Sınıf içinde öğrenciler arasında ya da öğretmenle öğrenci arasında çatışmalar yaşanabilir. Sınıf ortamında öğretmen öğrencilerin bazı gereksinimlerini karşılamak zorundadır. Fakat bazen öğretmen öğrencilerin tüm gereksinimlerini karşılayamaz. Öğrenci buna tepki olarak kurallara aykırı davranmaya ya da problem çıkarmaya başlayabilir. Öğretmen ve öğrenciler kendince haklı gerekçelerle kendi gereksinimlerini gidermeye çalışırsa, kendi gereksinimi karşı tarafa dayatırsa, karşı tarafın gereksinimlerini yok saymış olur (Stronge, 2002).

Çatışma, günlük yaşamın doğal bir parçasıdır ve çatışmanın sonunda verilen tepki yıkıcı değil, yapıcı nitelikte olmalıdır. Çünkü her olumlu olaydan olduğu gibi her olumsuz olaydan da çıkarılacak bir ders vardır (Vural, 2004).

Öğretmen çatışmaları çözerken çatışmayı yaşan her iki tarafın da kazanmasını sağlamalıdır. Öğrencilerde kızgınlık, kırgınlık ve suçluluk duygusunun oluşmasına izin

vermemelidir. Çatışmanın sonunda amaç suçluyu bulmak değil, ortaya çıkan sorunu çözmek ve ortamı rahatlatmaktır. Çözüm yolları her iki tarafında fikrini alarak bulunmaya çalışılmalı ve ortak kararlardan oluşmalıdır. Öğretmenin yapması gereken ilk şey sorunu tanımlamaktır. Sorunla alakalı gereksiz ayrıntılar sorunun çözümü zorlaştırır. Bireyleri yanlış yönlendirir. Sorun net olarak tanımlandıktan sonra beyin fırtınası yönteminden yararlanılarak öğrencilerin çözüm üretmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerden gelen çözüm önerileri değerlendirilir ve ortaya çıkan çatışma durumunu ortadan kaldırmak için en iyi çözümün hangisi olduğuna karar verilir. Öğrenciler, alınmasında katkılarının bulunduğu kararlara benimseme eğilimindedir ve onları uygulamaya daha isteklidir (Gordon, 1996).

2.2.2.3.2.7. Farkındalık Yaratma

Kendinin farkında olma, başarıya giden yolun ilk aşamasıdır. Öğretmen, öğrencilerin kendilerini tanımlarını, olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olduğunu onları kırmadan uygun bir yöntemle ortaya çıkarır ve kendileriyle yüzleşmelerini sağlarsa, öğrencileri kendi duygularının ve davranış biçimlerinin nedenlerini daha iyi anlayacaktır. Bu farkındalık sayesinde, öğrencilerin değiştirilmek istenen olumsuz davranışları öğrencilerin de katkısıyla daha kolay değiştirilir. Hedefe daha kolay ulaşılır (Rice, 2003).

Farkındalık yaratma, öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini, kişiliğini, zevklerini ve nefretlerini ortaya koyduğundan onları gerçek hayata hazırlamada oldukça önemlidir. Kendinin farkında olan birey, neyi yapıp neyi yapamayacağını bildiğinden, kendini aşan işlere ve ilişkilere girmeyecektir, bu sebeple hayal kırıklıkları en alt seviyeye indirecektir (Cruickshank ve diğerleri, 2003).

Çevresindeki her şeyin farkında olan birey, insan ilişkileri ve iletişimi daha etkili olacaktır. Empati yeteneği gelişecek ve hata yapma oranı düşecektir. Öğretmen öğrencisini gerçek hayata hazırlarken kendilerinin farkında olmalarını sağlamalıdır (Gordon, 1996).

2.2.3. Kaliteli Öğrenci Kimdir?

Küreselleşmenin bir getirisi olarak 20. yüzyıl olağanüstü bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıktığı bu sayede bilgi patlamasının yaşandığı bir yüzyıl olmaktadır. Yaşanan teknolojik, bilimsel ve ekonomik gelişmeler dikkate alındığında yaşanan bu döneme bilgi çağı, bu dönemin gereklerini yapabilen toplumlara da bilgi toplumu denir (Özden, 2002).

Bilgi çağı, bilginin üretim için temel kaynak olduğu, bilgi üretiminin ve dağıtımının yaygınlaştığı, bireylerin sürekli öğrenme ve gelişme sürecinden geçtikleri ve bilgiyi üretmek ve iletmek için çalıştıkları, tüm bunlardan dolayı gelişimin ve değişimin kaçınılmaz olduğu dönemi işaret etmektedir (Öğüt, 2003). Bilgi çağı, herkesin öğrenmesine olanak sağlayan yeni teknolojik gelişmeleri sağlamaktadır. Bu yüzden Sanayi Devrimi'nden sonra insanlığın karşılaştığı en büyük olay olarak nitelenmektedir (Kaplan, 1991). Bilgi toplumuyla beraber teknolojik yeniliklerin artışı, insanların daha geniş imkanlara sahip olmasını sağlamıştır. Daha geniş imkanlara sahip olan insanlar da bilgiyi sürekli ürettiklerinden teknolojik yenilikler de her daim hızını devam ettirmiştir.

Bilgi toplumunda, bireylerin güç aldığı yegane kaynak bilgidir. Bilgi toplumunda bireyler bilgiyi amaç olarak değil araç olarak kullanırlar ve bu sayede toplumsal yaşamı aydınlatmayı ve yönlendirmeyi sağlarlar. Böyle bir toplumda bireyler bilgiyi bir yaşam biçimi ve düşünme tarzına dönüştürmüş olurlar (Fındıkçı, 1998).

Tüm bunlara dikkate alındığında Kesici (1993)'ye göre bilgi toplumu; her tür bilgiyi üreten, bilgi ağlarına bağlanan, hazır bilgilere erişen, erişilmiş bilgileri kolaylıkla yayabilen ve bu bilgileri her sektörde kullanabilen bir toplum olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle bilgi toplumunda teknolojideki hızlı ilerlemenin yanı sıra sosyal ve kültürel gelişmeler de insan odaklı olmaları itibarıyla toplumun dönüşümünde büyük rol oynamışlardır. Bununla ilgili olarak Çelik (2004) 'e göre "Bilgi toplumu, toplumun her alanda gösterdiği gelişmelerin nitelikli bir ilerleyişidir. " Kısaca bilgi toplumu, bilgi üretiminin, bilgi paylaşımının, bilgi sektörünün yaygınlaştığı, eğitimde sürekliliğin sağlandığı, toplumları ekonomik, kültürel, siyasal, sosyal açıdan sanayi toplumlarının ötesine taşıyan bir gelişme aşamasıdır denebilir (Taşkesen ve Çötök, 2005).

Bilgi toplumunun getirdiği tüm bu yeniliklerden eğitim kurumları da etkilenmiştir. Okulun, öğretmenin, eğitim programlarının ve hatta öğrencilerin tanımı bile değişmiştir. Bilgi toplumunda en önemli özelliği öğrenen insan yetiştirmesidir.

Bilgi toplumunda birey, bilim dünyasının verilerini anlamak, yorumlamak, kullanmak, yenilerini ortaya koymak, problem çözme yeteneği kazanmak durumundadır (Fındıkçı, 1998).

Bilgi toplumunda, bireyler yaratıcılık, sorgulayıcılık, düşünebilme ve üretebilme gibi özelliklere sahip olmalıdır. Bilgi çağında, temel amaç yaratıcı ve yenilikçi insanlar yetiştirmektir. Bugün, artık bilgi doğrudan bireye aktarılmamakta, bireyin gerek duyduğu bilgilere nasıl ve hangi yollara ulaşacağı öğretilmektedir. Yani bireye bilgiyi hazır olarak sunmak yerine onun öğrenmeyi öğrenmesi sağlanılmaktadır. Birey, nasıl öğreneceğini bilirse, kendisi için gerekli bilgilere en uygun yollardan ulaşabilir (Çalık ve Sezgin, 2005).

Bilgi toplumunda eğitimin merkezi, öğrencidir, öğrenen bireydir. Elbette mevcut bilgi, birikim, kültürel değerler ve olgular öğrencilere aktarılacaktır. Ancak, bunda amaç, hazır bilgileri ezberlemek değil, öğrencilerin kendi bilgilerini oluşturmalarına yardımcı olmaktır (Çalık ve Sezgin, 2005).

Bilginin bu derece önemli olduğu bir dünyada, öğrencilerden beklenenlerde değişmiştir. Öğrenciler, küresel bir ortamda küresel düzeyde düşünmeleri, sorumluluk üstlenmeleri ve tutum oluşturmaları gerekmektedir. Bu süreç öğrencileri eski dar kalıplardan çıkarmış, kendi öğrenmelerinden sorumlu bireyler haline getirmiştir. Öğrenciler, tüm öğretim yaşamları boyunca mevcut problemi bulma, problemin olası çözüm yollarını araştırma ve bu çözüm yolları içinden en makul olanını seçebilme becerilerine sahip, bilgiyi anlayan, yorumlayan ve geliştirebilen özelliklere sahip olmalıdır. Tüm bunlar sayesinde, öğrenciler, analiz ve sentez yapabilecek, fikirlerini sözlü ya da yazılı olarak paylaşabilecek ve öğrendikleriyle gerçek yaşamı bağdaştırabilecek bir duruma gelir (Numanoğlu, 1999).

Bilgi toplumu ve bilgi çağı, diğer tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da etkisini hissettirmiş, öğrencilerden beklenenleri tümüyle değiştirmiştir. Bir öğrenci bilgi çağına ayak uydurabilmek için bu çağın gerektirdiği bazı özelliklere sahip olmalıdır ki bu özellikler öğrencinin kalitesi ile doğru orantılıdır.

2.2.3.1. Kaliteli Öğrencinin Akademik Becerileri

Hızla gelişen dünyada, birçok şeyin tanımında ve özelliklerinde değişim olduğu gibi öğrencilerden beklenenler de tamamen değişmiştir. Öğrenci sınıf ortamında olan pasif bireyler olmaktan çıkarak kendi öğrenmesi için çabalayan araştırma yapan ve kendi gelişimine aktif olarak katkıda bulunan birey olmuşlardır. Günümüzde öğrenciler, öğretmenin sadece rehberlik ettiği, yol gösterdiği bireylerdir. Kendi başarılarından sadece kendileri sorumludur. Öğrencilerin akademik anlamda başarıya ulaşmaları için bazı özellikleri taşıması gerekmektedir ki bu özellikler öğrenciye kaliteyi getirir (Çelik,2004).

2.2.3.1.1. Problem Çözme Becerisini Sahip Olmak

Problem genelde giderilmesi gereken bir güçlük ya da çözümlenmesi gereken bir sorun olarak tanımlanır. Problem durumu, dikkatli ve analitik düşünmeyi gerektirir. Problem çözme ise güçlükleri ve sorunları ortadan kaldırma gücüdür. Bu süreç sahip olunan bilgiyi kullanmayı, yaratıcı, orijinal bir biçimde problemle ilgili kafa yormayı gerektirir. Birey bir problem durumu ile karşılaştığında özgüven duygusuna ve nesnel bir bakış açısına sahip olmalı, hızlı düşünebilmeli ve atılgan olmalı, olay karşısında çok fazla kaygılanmamalıdır (Kneeland, 2001).

Koberg ve Bagnal (1981)'a göre problem çözme becerisini sahip bir bireyin özelliklerini şöyle sıralamıştır:

1) Yenilikçidir, 2) Tercih ve kararlarını açıkça ortaya koyar, 3) Sorumluluklarının bilincindedir, 4) Esnek düşünür, 5) Olaylara farklı boyutlardan bakabilir, 6) İlgi alanları geniştir, 7) Farklı fikirler ortaya koyabilir ve eleştirel düşünebilir, 8) Yaratıcı ve üreticidir.

2.2.3.1.2. Grup Çalışmasına Yatkın Olmak

Bilgi çağının bir gereği olarak bireylerin yaratıcı, esnek, bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgi teknolojilerini tanıyıp kullanabilen, yeni bilgiler üretebilen, kendini sürekli geliştirebilen ve ekiple çalışma becerisine sahip olması beklenir. Birey, ekiple çalışma

becerisini toplumsallaşma süreci içinde, doğumundan başlayarak etkileşimde bulunduğu bireyler sayesinde kazanır (Uluğ, 1999).

Okulda grup çalışmasına yatkın bir öğrenci başkalarıyla iyi geçir, arkadaşlarıyla işbirliği yapabilir, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla rahatlıkla paylaşabilir, başka düşüncelere saygı gösterir, kendi görüşlerini ortaya koyar, toplumun kurallarını benimseyerek bunlara uyar (Senemoğlu, 2000).

2.2.3.1.3. Çalışkan Olmak

Atatürk'ün dediği gibi “Hiçbir şeye muhtaç değiliz, yalnız tek bir şeye çok ihtiyacımız vardır; çalışkan olmak. Çünkü başarı ve mutluluk yalnız ve ancak çalışkanların hakkıdır.” (AAM [Atatürk Araştırma Merkezi], 1997).

Günümüzde büyük buluşlar, saygın edebi eserler, büyük müzik yapıtları ancak ve ancak araştırmak ve bunun için çaba göstermek yani çalışmakla ortaya çıkar. Bugün gelişmiş ve dünyaya yön veren ülkelerin yakın geçmişlerine bakılırsa, verdikleri mücadele sayesinde bugünlere geldiğini görmek kaçınılmazdır. Edison, “Başarının, yüzde doksan ter, yüzde on ilham olduğunu” savunmaktadır (Ornstein, 2000).

İnsanlar tabiatı gereği, her zaman herkesten üstün ve en büyük olmak ister. Buna karşın, zora karşıda isteksizdir ve kolayın yanında yer almayı sever. Bu durum bireyde çatışma durumunu ortaya çıkarır. En iyiye ulaşmak isteyen insan zora ve sıkıntıya katlanmalıdır. Öğrencilerde başarıya ulaşmak ve hedeflerini gerçeğe ulaştırmak için, sıkı bir çalışma sürecinden geçmelidir. Bu şekilde yaşamlarını kaliteye ulaşmak ve tatmin edici sonuçlara ulaşabilmek için üzerlerine düşen sorumluluğu almış olurlar (Delworth and Hanson, 1980).

2.2.3.1.4. Araştırmacı Olmak

Descartes “Her zaman ara, bir gün altın ararken bakır bulursun, yarın bakır ararken altın bulursun” diyerek araştırma yaparak bazen hiçte beklemediğimiz şaşırtıcı sonuçlara ulaşabileceğini ifade etmiştir (Delworth and Hanson, 1980).

Bireyler, merak duygularını gidermek, yepyeni şeyler görmek ve olayların iç yüzünü ortaya çıkarmak için bir çaba içerisinde olmalıdır. Bu sayede olayların içyüzünü görme fırsatına erişmiş olurlar (Çelik, 2004).

Başarılı öğrenciler, hedeflerine ve hayallerine ulaşmak için toplumla ve bilimle iç içe olmak zorundadır. Bu da bilimle toplum arasında bağlantı kurmayı sağlar. Bu bağlantı, bilim ve toplumu anlamaya çalışmakla kurulur. Öğrencilerin sahip olduğu bu araştırmacılık duygusu, öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisini iyi ve sistemli bir biçimde kurmasını sağlayarak öğrendiklerinin kalıcı olmasını sağlar (Tekin, 1973).

2.2.3.1.5. Zamanı İyi Değerlendirmek

Zaman, değeri bilindiğinde ve en iyi şekilde değerlendirildiğinde bireylere her zaman başarıyı getirmektedir. Başarılı olan bir öğrenci önemli ve önemsiz işleri birbirinden ayırabilmeli, önceliği en önemliye verme bilmelidir. Zamanını iyi değerlendirebilen bir öğrenci planlıdır, neyi, ne zaman ve nasıl yapacağını bilir ve bunu eksiksiz ve kesintisiz uygular. Böylece her şeyi yerli yerinde ve zamanında yapmayı bilir. Ders çalışması gerektiğinde ders çalışmalı, boş zamanlarında ise kendine zaman ayırmak ve deşarj olmak için yapmaktan zevk aldığı aktivitelere de zaman ayırmalıdır. Bu sayede kişisel hedef ve hayallerine ulaşmada bireysel motivasyonunu da sağlamış olur (Karaçam, Gökpınar, Gülşen ve Kasa, 2001).

2.2.3.1.6. Görev Bilincine Sahip Olmak

Bilinç, bireyin bir meseleyi kavraması, çevresinde olup biten olayların farkında olmasıdır. Görev bilinci ise, üzerimize düşeni yapmamız, istenen ya da yapmamız gerektiğine inandığımız olayları gerçekleştirme anlayışı kazanmamızdır (Delworth and Hanson, 1980).

Görev bilinci sayesinde toplu olarak yaşanan bir ortamda her birey kendi üzerine düşeni yaptığı takdirde o toplumun rahat ve huzurlu bir yaşam sürmesi çok olasıdır. Öğrencilere de gören bilincine sahip olmak her zaman başarıyı getirecektir. Görev bilincine sahip bir birey boşvermişliği ve bencilliği bir kenara bırakıp vurdumduymazlıktan kurtulmuş olur. Üstelendiği görevlerin farkında olan bugünün gençleri yarının yetişkinleri olan öğrenciler, hem kendilerine hem çevrelerindeki hem de ülkelerine yararlı olur ve her zaman gelişimin destekçi olur. Kaliteyi sağlamak

isteyen bir öğrenci, sadece kendini düşünmemeli, başka insanlara da yararlı olabilme yollarını araştırıp bulmalıdır (Karaçam ve diğerleri, 2001).

2.2.3.1.7. Düşünmeye Zaman Ayırmak

Eflatun’a göre “ Düşünmek, ruhun kendi kendine konuşmasıdır.” Bir şeyleri yorumlama ve onlardan sonuç çıkarma sadece insana has bir özelliktir. İnsanlar düşünerek, yorumlayarak bir oluşum oluşturur ve yeni şeyler ortaya koyar. İnsan sahip olduğu zeka kapasitesi sayesinde, olaylar arasında bağlantı kurup onlardan sonuçlar çıkarabilir, geleceğe yönelik planlar kurup bunları gerçekleştirmek için çalışır (Tekin,1973).

Düşünme alışkanlığını hayatına yerleştirmiş olan bir öğrenci, yaşadığı dünyayı ve yaşamı çok daha iyi anlayacak, içinde bulunduğu bu koşuşturmanın nedeni keşfedecektir. Gelişen teknolojiye, dünyanın adım adım gelişimine kafa yoran bir öğrenci, her şeyi neden sonuç ilişkisi içerisinde anlayabilir. Bilişsel basamakların sentez ve değerlendirme aşamasına kadar çıkabilir. Diğer taraftan insani duyguları ve sevgi, şefkat, nefret, aşk gibi duyguları düşünmek bireyi kendine daha çok yaklaştıracak ve daha olgun, kararlı ve şahsiyet sahibi bir birey olmasını sağlayacaktır (Ornstein, 2000).

2.2.3.1.8. Genel Kültür Bilgisine Sahip Olmak

Bilgi, her zaman gücü de beraberinde getirmiştir. Kaliteyi yakalamaya çalışan bir öğrenci her zaman çok yönlü olmalıdır. Bakış açısının geniş olması, farklı fikirlere saygılı olabilmesi, değişik alanlara açık olmayla paraleldir (Ercan, 2000).

Öğrenciler, her yerde söyleyecek bir söze sahip olmalıdır. Bu da derin bir genel kültür bilgisine sahip olmayı gerektirmektedir. Öğrenciler gündemin sürekli takipçisi olmalıdır. Bunun için haberleri dinlemek ve izlemek, gazete okumak gereklidir. Ayrıca okuma alışkanlığına sahip olmak da genel kültürün gelişimine katkıda bulunur. Özellikle ansiklopedi okuyarak bir konu ile ilgili kısa ve öz bilgiye sahip olunabilir. Ayrıca gözlem yaparak da olaylar arasında bağlantı kurma kabiliyetine sahip olunabilir (Karaçam ve diğerleri, 2001).

Her yerde söyleyecek bir sözü olmak, öğrencileri bir toplum içerisinde öne çıkarır, herkesin saygınlığını kazanmasını sağlar. Bu da kişisel hedefleri ve hayalleri gerçekleştirmek için bireysel motivasyonu sağlar (Ornstein, 2000).

2.2.3.2. Kaliteli Öğrencinin Kişisel Özellikleri

Akademik alanda başarılı olmak, tüm beklentileri karşılamak öğrencilere sadece başarıyı getirir, kaliteyi getirmez. Akademik olarak başarıyı yakalamış olan bir öğrenci bunu kişisel özellikleriyle tamamlarsa eğer, kaliteyi yakalamış olur. Aksi takdirde bu öğrenci sadece bardağın yarısını doldurmuş, diğer yarısını boş bırakmış olur. Kaliteli öğrencilerden beklenen kişisel özellikler aslında tüm insanlarda olması gereken özelliklerdir ki bu değerlere sahip olmak her zaman bireyi bir adım ileri taşır, toplumda saygınlık kazanmasını sağlar ve her zaman örnek gösterilen bir birey olur (Delworth and Hanson, 1980).

2.2.3.2.1. Etkili İletişim Kurabilmek

Cüceloğlu (2008)'e göre “Toplumsal sorunların demokratik çözümü için, karşılıklı, iki yönlü iletişim gereklidir.” İletişimden kastedilen insanların diğer bireylerle bilgi alışverişinde bulunabilmesi, diyalog halinde olabilmesidir. İletişim, öğrenciyle öğretmen arasında yüz yüze olabileceği gibi, görsel, işitsel yolla veya okumakla da olabilir.

Öğrencilere etkili iletişim kurma becerisi, değişik bireylerle tanışıp bu bireylerin bilgi birikiminden yararlanmak, onları anlama ve onlara kendilerini anlatma fırsatı verir. Böylece sosyal bir varlık olan öğrenciler, karşılaştığı her bireyden ve deneyimlerden değerli dersler çıkararak yaşam boyu öğrenen birey olur. Bu dersler sayesinde hayallerini ve amaçlarını gerçekleştirmek için inanışlarını, tutumlarını ve davranışlarını geliştirerek kişisel farkındalık yaratır. Bunun bir sonucu olarak da kendilerini kabiliyetli, sevilen ve değerli bir birey olarak görmeye başlar. Bu da içindeki huzuru, mutluluğu ve iyimserliği ortaya çıkararak duygusal olgunluğu geliştirir (Ercan, 2000).

2.2.3.2.2. Sabırlı Olmak

Öğrencilerin sıradan bir birey kategorisinden çıkıp başarılı birey kategorisine girmesi süreç gerektiren bir olaydır. Bu süreç sabrı gerektirmektedir. Hedefleri olan bir öğrenci hedeflerine ulaşmak için her an önüne çıkabilecek olan engellerden yılmamalı, hızını kesecek problemleri sabırla çözümleyip yoluna devam edebilmelidir. Hedefe ulaşmak için çabalarken öğrencilerin önünü kesecek birçok engel vardır. Televizyon izleme, internette dolaşma, bilgisayar oyunu oynama her öğrenciye sadece molalarda rahatlayacağı faaliyetlerden çok zamanlarının çoğunu geçireceği faaliyetler olarak cazip gelebilir ve hedefe ulaşmalarında engelleyici bir rol oynayabilir. Bu durumdan kurtulmanın en etkili yolu idealleri ve bu ideallerin getirilerini hatırlamaktır (Yıldız, 2007).

2.2.3.2.3. Azimli Olmak

Azim, bir şeyin elde edilmesini istemek ve bunun için çaba sarf etmektir. Başarılı öğrenci başarıyı şiddetli bir biçimde istemeli, başarıyı elde etmek için azimle çalışmalıdır. Azim, başarılı öğrencinin güç kaynağıdır. Önüne çıkan tüm engelleri yıkıp geçmesini ve sadece hedefe kilitlenmesini sağlar. Çünkü azimli bir öğrenci aklına koyduğu işi yapmak için tüm gücüyle savaacaktır. Azimli olmak bir öğrenciyi zirveye taşır, özgüven kazanmasını sağlar, çekingenliği üzerinden atmasına yardımcı olur (Ornstein, 2000).

2.2.3.2.4. İradeli Olmak

Kaliteyi yakalamış olan bir öğrenci geleceğin ideal insanı olacaktır. İrade gücünde ideallik yolunda hiç eksik edilmemesi gereken bir özelliktir. İrade, insana olumlu durumlarda yolundan sapmamayı, olumsuz durumlarda yılmadan mücadeleyi sürdürmeyi sağlar. İrade sahibi birey hayatın zorluklarını daha kolay aşabilir, sorunlardan nasıl kurtulacağı ile ilgili kafa yorabilir. Bu yüzden öğrencilerin iradeye çok ihtiyaçları vardır. Hedefler zekaya göre değil, iradeye göre belirlenmelidir. Yapılan bir araştırmada iradenin zekaya göre daha motive edici olduğu ve iradeli olmanın başarıyı getireceği ortaya çıkmıştır. Ayrıca iradenin doğuştan getirilen bir özellik

olmadığı, istenirse eğitilebilecek ve güçlendirilebilecek bir özellik olduğu da vurgulanmıştır (Karaçam ve diğerleri, 2001).

2.2.3.2.5. Sosyal Olmak

Öğrencinin sosyal olması dendiğinde kastedilen çok çeşitli alanlarda bilgi sahibi olma, çok değişik faaliyetlerde bulunma, sadece tek bir şeyle meşgul olarak tekdüze bir hayat yaşamak değil hayatında her şeye vakit ayırabilmektir. Başarılı bir öğrenci hem derslerine çalışmalı, hem de sosyal olmalıdır. Önemli olan bunların herhangi birinde aşırıya kaçmamak, hepsini de dengeli bir biçimde yapmaya gayret etmektir. Kaliteyi yakalamak isteyen bir öğrenci derslerini çalışmanın yanı sıra diğer faaliyetlerden de geri kalmamalı, kendini her alanda yetiştirip geliştirmelidir (Tekin, 1973).

2.2.3.2.6. Sportif Olmak

Beden ve ruh insanda birbirini tamamlayan iki ögedir. Elbette bunların gelişimi de paralellik arz edecektir. Fikri planda kendisini yetiştirememiş, ruhi olgunluğa erişememiş bir vücut ne kadar amaçsız ve boşsa; beden yapısı itibarıyla gelişmemiş, hantal, aktif olmayan bir ruh da o kadar boştur. Önemli olan bu öğeleri beraber geliştirmek, tam anlamıyla dört dörtlük bir insan olabilmektir. Özellikle vücut gelişiminin tamamlanmasının yolu spordan geçer. Öğrencilik yıllarında sporla içi içe olmak, herhangi bir spor dalında mümkün olduğunca ilerlemek ya da bazı spor dallarıyla ara sıra uğraşmak gerekmektedir. Spor yaparak birey zihinsel olarak dinlenir, derslerin stresinden kurtulur, derslere daha kolay motive olur dolayısıyla dersleri anlaması kolaylaşır. Ayrıca spor yaparak sağlıklı ve sportif bir vücuda sahip olunabilir, fazla enerji atılabilir (Ercan, 2000).

2.2.3.2.7. İnsan Psikolojisinden Anlamak

Psikoloji, gün geçtikçe çok daha önemli olan bir bilim dalıdır. Her insan, bir toplumda yaşaması nedeniyle ve diğer insanlarla günlük yaşantıda ilişki kurduğundan dolayı psikolojiden anlamak zorundadır (Ataç, 2001).

Başarılı öğrenci için insan psikolojisinden kastedilen ailesi, arkadaşları, çevresi ile olan davranışları ve bu insanlarla iyi iletişim kurabilme, kendi derdini anlatabilme veya başkalarının dertlerini anlayabilmedir. Bu sayede öğrenci insan davranışlarını çok önceden sezme, nerede, kime, nasıl davranması gerektiğini bilme becerisi kazanacaktır. Bu sayede istedikleri hedeflere ulaşmada bir adım daha önde olacaklardır (Karaçam ve diğerleri, 2001).

İnsan psikolojisinden anlayan birey, kendini de iyi tanır ve eksikliklerini bilir. Bu eksikliklerini gidermek için düşünür ve çalışır. Bu sayede bu eksikliklerinin hedeflerini gerçekleştirmesini engellemesine ve yeni hedefler oluşturmalarını önlemesine izin vermez (Ataç, 2001).

2.2.4. Kaliteli Öğretim Metotları Nelerdir?

Öğretim; öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin birleşimidir. Yani öğretim hem öğretme hem de öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır. Başka bir deyişle, okulda yapılan öğretme faaliyetleri, öğretim olarak adlandırılır (Çivi ve Büyükkaragöz, 1998).

Tüm bireyler; hayat boyu, eğitim sürecinin içindedir. Bu sürecin okulda, planlı ve programlı olarak okullarda gerçekleştirilen kısmı bireyin öğretimini oluşturur. Öğretim sürecinin sonunda bireyde beklenen istendik davranış değişikliklerinin meydana gelmesi beklenir (Fraser, 1998).

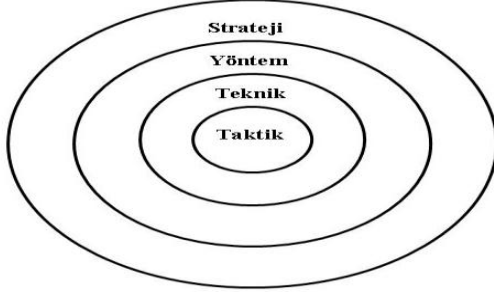
Öğretim, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gerekli araç ve gereç sağlama ve rehberlikte bulunmaktır (Fraser, 1998).

Kaliteli bir öğretmenin, kaliteli öğrencilerle bir araya gelmesi sonucunda ortaya kaliteli bir öğretim çıkması beklenir. Kaliteli öğretim, öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin tümünde görülmesi beklenen etkililiği ve ifade etmektedir (Borich, 2000).

2.2.4.1. Öğretim Stratejileri

Öğretim stratejisi, bir öğretmenin, dersini veya bir konuyu öğretirken hedefe ulaşmak için seçtiği öğretim metodu, çeşitli teknikler ve hatta değerlendirme biçiminin uyum içinde olmasıdır. Öğretmen; öğretimi planlarken, belirlediği hedeflere uygun öğretim stratejilerini seçer. İlgili kaynaklar incelendiğinde, yöntem, teknik ve strateji

kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Demirel (1999); yöntemi, hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da bir konuyu öğrenmek için seçilen düzenli yol olarak; tekniği ise öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi olarak tanımlamıştır. Strateji, yöntem, teknik ve taktiğin birbirleri ile olan ilişkisi şekil 5’de verilmiştir.

Şekil 5. Strateji, yöntem, teknik ve taktik ilişkisi

Şekilde görüldüğü gibi en kapsamlı olan kavram strateji iken, en özeli ise taktiktir. Bilgi vermeye dayanan derslerde genellikle öğretmen sunuşunun ağırlıklı olduğu bir strateji izlerler. Burada dersin akışını güzelleştirecek, sınıfın dikkatini canlı tutacak soru-cevap ve örnek verme teknikleri ile düz anlatımın sıkıcılığı giderilir. Eğer hazır sistemli bilgiler verme yerine, öğrencilerin araştırıp bulmaları veya ham bilgileri işleyerek daha sistemli bilgiler oluşturmaları isteniyorsa, o zaman öğrenci merkezli öğretim stratejileri izlemek gerekir (Boytekin, 2004).

Öğretim stratejilerinin çeşitleri şunlardır:

2.2.4.1.1. Sunuş Stratejisi (Sunuş yoluyla öğrenme yaklaşımı): Ausebel tarafından ortaya atılmıştır. Tüm bilgilerin öğretmen tarafından aktarılmasıyla kavram ve genellemelerin öğretildiği bir öğretme stratejisidir. Aşamalılık ilkelerine göre (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, genelden özele, basitten karmaşığa doğru) bilgiler çok dikkatli bir biçimde düzenlenerek öğrenciler açısından kolay hale getirilmelidir. Bütünden parçaya doğru bilgi sunumu olduğundan tüm dengelim kullanılır. Bu strateji daha çok olgu ve genellemelerin öğretimine uygundur. Bu nedenle soyut konuların örneklerle, araç-gereçlerin ve kavram haritalarının kullanımıyla somutlaştırılması önemlidir. Öğrencinin etkin katılımı söz konusu olmadığından öğretmenin öğrencinin dikkatini sürekli kontrol altında tutmak için yoğun bir etkileşime geçmesi gerekmektedir (Vural, 2004).

2.2.4.1.2. Tam Öğrenme Stratejisi: B.Bloom tarafından geliştirilen bu strateji, tüm öğrencilerin hedef davranışa ulaşabileceğini öngörmektedir. Yapılması gereken şey bireysel farklılıkları en aza indirmektir. Öğretmen bir konuyu anlatmadan önce ön şart olan öğrenmeleri gerçekleştirerek, öğrenciye gerekli ipuçları verilerek, öğrencinin derse katılımı sağlanarak, gerekli pekiştirmeler yapıp sağlıklı geri bildirimlerle eksikler tamamlanıp düzeltmeler yapılarak mükemmel bir öğretim hizmeti verilir (Taşdemir, 2007).

2.2.4.1.3. Buluş/ Keşfetme Stratejisi (Keşfetme/buluş yoluyla öğretim yaklaşımı): Bruner tarafından geliştirilen bu yaklaşımda öğretmen, merkezden çıkarak yönlendirici konumuna geçer. Bu sayede öğretmen sorular sorarak ya da örnek vererek öğrenciyi analiz ve sentez yapmaya hazır hale getirir. Buluş yoluyla öğrenmenin en önemli üstünlüğü öğrencinin merak güdüsünü uyandırması ve güdülenmişlik düzeyini cevapları buluncaya kadar, çalışmalarını sürdürebilmesidir. Bir diğer üstünlüğü de öğrencileri bağımsız olarak problem çözmeye yönlendirmesidir. Öğrenciler bilgiyi alıp özümlemekten çok, bilgiyi analiz etmeye uygulamaya, sentez yapmaya zorlanmaktadır (Küçükahmet, 2007).

2.2.4.1.4. Araştırma-İnceleme Stratejisi (Araştırma ve inceleme yoluyla öğretim yaklaşımı): John Dewey tarafından geliştirilen bu strateji öğrenciler için bilimsel araştırma yöntemlerine bir geçiş basamağıdır. Bu strateji ile öğrenci çevresinde var olan problemi algılar, tanımlar, veriler toplar, geçici çözüm yolları geliştirir ve bunların mümkün olup olmadığını test eder. Bu sayede öğrenciler, gelecekte karşılaşacakları problemleri de bilimsel metotlarla çözmeyi öğrenmiş olurlar (Kılıç, 2008).

2.2.4.2. Öğretim Yöntemleri

Öğretim yöntemleri, öğretim stratejilerinin yapı taşlarıdır. Öğretim stratejileri öğretim tekniklerini ve öğretim yöntemlerini içerir. İyi bir öğretmen işleyeceği konunun, öğrencilerin ve dershanenin özelliklerine göre en uygun yöntem, teknik, araç ve gereçleri seçebilmelidir (Küçükahmet, 2007).

Bir öğretim yöntemi seçilirken dersin içeriği, öğrencinin özellikleri, öğretmenin özellikleri ve öğretim araç-gereçlerinin durumu dikkate alınmalıdır. Dersin içeriğine göre yöntem belirlenirken, anlatılacak konunun tabiatı kuvvetli belirleyicidir. Konu, hangi yöntemle en iyi şekilde öğretilbilecekse, o yöntem kullanılmalıdır. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, yetenek ve ilgileri, motivasyonları, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, öğrencilerin içinde yetiştikleri çevre v.s. yöntem seçiminde etkili olabilir. Öğrencilerin özellikleri dikkate alınmadan yapılan ders, boşa geçirilmiştir. Ayrıca öğretmenin yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu okul, kıdemi, o günkü motivasyonu ve psikolojik durumu da öğretim yöntemi seçimini etkilemektedir. Okulda ders araçlarının olup olmaması da öğretim yöntemi seçimini etkiler. Bilgisayar, tepegöz, slayt projeksiyon, epidiyaskop, laboratuvar, TV-video, ders araç-gereçlerinin veya yardımcı aletlerin olup olmaması dersteki yöntem seçimini etkiler (Boytekin, 2004).

Bloom göre (Taşdemir, 2007);

“Şayet eğitimin amacı bireyi sadece bir konuda veya alanda bilgi sahibi kılmaksa... takrir yönteminu kullanmak tartışma yöntemi kullanmaktan çok daha iyidir. Yok eğer, eğitimin amacı problem çözümleyecek nitelikte bazı yetenek ve hünelerin geliştirilmesi ise, o takdirde en yetersiz sınıf tartışması bile bir çok takrirden daha üstündür.”

Öğretim yöntemlerini seçerken ne kadar çok duyu organına hitap edilirse öğrenmenin o kadar kalıcı olacağı unutulmamalıdır. Bireyler, okuduklarının sadece % 10'unu hatırlarken, öğrenmede görsel-işitsel araçların kullanımında öğrendiklerimizin %50'sini hatırlayabiliriz. Görsel-işitsel araçların kullanımına ek olarak, eğer bu yaşantılar öğrenciler için anlamlı hale getirilebilir ve öğrenci tarafından gerçekleştirilebilir ise öğrendiklerimizin kalıcılığı %90 oranlarına ulaşmaktadır. Bu da göstermektedir ki, öğrencinin aktif katılımı sağlandığında ve öğrenme ortamı görsel-işitsel materyallerle desteklendiğinde öğrenme anlamlı ve kalıcı olmaktadır (Çivi ve Büyükkaragöz, 1998).

2.2.4.2.1. Anlatım Yöntemi

Eğitim tarihinde ve günümüzde en yaygın ve en çok kullanılan ve aynı zamanda "en eski" niteliğini de taşıyabilecek bir öğretim metodudur. Dolayısıyla, geleneksel bir yöntemdir(Küçükahmet, 2007).

Bu yöntem, bugün de genellikle sosyal bilimler alanında ağırlıklı olmak üzere, sözlü anlatım gerektiren hemen bütün eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Eğitim vasıtasıyla kısa zamanda organize bilgi sunulmak isteniyorsa, kullanılacak en iyi yöntem budur (Demirel,1999).

Bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılmasında çok etkili olan bu yöntem, aynı anda çok sayıda kişiye hitap edilebilmesi dolayısıyla da avantajlıdır. Ancak bu metodun iyi kullanılabilmesi, öğretmenin kişiliğine, bilgisine, ses tonuna, konuşma gücüne (konuşma temposu, melodisi, telaffuzu, süre ayarlama), diyalektik metodu iyi kullanmasına, jest ve mimiklerine bağlıdır. Eğer öğretmen; bilgisi, ses tonu, vurgulamaları, kullanacağı çeşitli tekniklerle dersi dinlenilebilir bir hale getirmezse, öğrenciler kısa zamanda sıkılır, motivasyonları düşer ve dersten koparlar. İnsanın ilgi duymadığı konularda dikkatle dinleme süresinin 15-20 dakikayı geçmediği, dikkati canlı tutmak için sık sık jest, mimik, ses tonu, konu değiştirme gibi dikkat çeken teknikleri kullanma gerektiği unutulmamalıdır (Boytekin,2004).

2.2.4.2.2. Tartışma Yöntemi

Tartışma, iki veya çok kimsenin herhangi bir konuyu karşılıklı konuşarak, birbirini dinleyerek, eleştirerek, gerektiğinde sorular sorarak incelemesine dayanan bir öğretim yöntemidir(Vural, 2004).

Tartışma, bir öğretim yöntemi olarak tarihte çeşitli dönemlerde çeşitli öğreticiler tarafından başarıyla kullanılmış, hatta eğitim tarihinde bu yöntemin öğretisi bile yapılmıştır (Demirel, 1999).

Günümüzde ise, gerek eğitim içinde öğrencinin faaliyetlerine ve görüşlerine yer verilmesini isteyen akımlar gerekse toplumsal yönetim alanında çoğulcu demokratik yapılar egemen olduğu için, çocukların daha okulda iken tartışma yoluyla görüşlerini karşı tarafa kabul ettirmeye alıştırılması önem kazanmıştır (Küçükahmet, 2007).

Tartışma, derslerin öğretiminde tek başına pek seyrek başvurulana, fakat diğer yöntemlerin yanında daha etkin bir yöntemdir. Öğretmen ve öğrenciler arasında en iyi iletişim aracıdır. Bu yöntem öğretmen ve öğrenci arasında sıkı bir bağ oluşturduğunda öğrencinin tanınmasını da kolaylaştırır. Tartışma yöntemi özellikle ünite başlarken çok etkili ve önemlidir (Boytekin, 2004).

2.2.4.2.3. Grupla Öğretim Yöntemi

2-8 öğrencinin bir araya gelerek bir problemi veya bir konuyu araştırmak ve rapor etmek maksadıyla yürütülen, öğrencilerin sosyal etkileşime girmeleri ve birlikte çalışmaları alışkanlığı kazanmalarını sağlayan bir yöntemdir (Lefever, 1997).

Grupla çalışma sorumluluk bilincini geliştirmektedir. Grup belli bir amaç için bir araya toplanmış kimselerdir. Küme (küme içerisinde oluşturulan komiteler) grup içerisinde oluşturulmuş ve gruba bağlı bir parçadır. Grup çalışmasında grup dinamiğinden yararlanmak gerekmektedir. Bu nedenle öğretmen grup dinamiklerini ve eğitim-öğretimin amaçlarını gerçekleştirmek grup dinamiğinden yararlanmasını bilmesi gerekmektedir (Borich,2000).

2.2.4.3. Öğretim Teknikleri

Öğretimde teknik, öğretim etkinliği için başvurulması gereken beceri ve işlemdir. Yönteme göre daha dar kapsamlıdır. Bir metodun içinde çeşitli teknikler kullanılabilir. Bütün derslerde tek bir yöntem veya teknik kullanan öğretmen çok başarılı olamaz. Öğretim teknikleri, öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde önemli bir rol oynar (Vural, 2004).

2.2.4.3.1. Anlatım Yönteminin Teknikleri

Konferans: Sanatsal, bilimsel-toplumsal, eğitsel konularda uzmanlarca açıklama yapmak amacıyla yapılan bir konuşma türüdür. Amaç dinleyicilere bilgi vermektir (Demirel, 1999).

Diyalog: Belirlenen hedefler doğrultusunda soru ve cevap formu kullanılarak diyalog sürdürülür. Örneğin: sınıfta müdür, öğretmen ve öğrencilerin görevleri konusuyla ilgili ilkeler öğrencilere kazandırılırken, öğrencilerden biri müdür diğeri öğretmen ve bir diğeri de öğrenci olur, sorular sorulur. Böylece diyalog başlatılır, sunular aktarılır(Boytekin, 2004).

Sunu (Brifing): Farklı konularda bir üst kurul veya yöneticiye kısa, öz ve doğru bilgiler vermek amacıyla kurulan bir sözel iletişim türüdür(Taşdemir, 2007).

Söylev (Nutuk): Herhangi bir konuda, duygusal yönü baskın ve dinleyicileri coşturmak için ilan bir konuşma türüdür. Nutuk kısa olmalı ve etkileyici bir ses tonuyla verilmelidir(Taşdemir, 2007).

Demeç: Genelde yetkililer yayın organlarına açıklamalarda bulunacaklarında demeç verirler. Öğretmenler de öğrencilere belli konularda demeç verebilirler (Demirel, 1999).

2.2.4.3.2. Tartışma Yönteminin Teknikleri

Münazara: İki ekibin; bir konuyu ele alarak, dinleyiciler ve bir jüri önünde iki karşı tezi savunmalarıdır. Bu metot, öğrencilerin görüşlerini düzenli ve anlaşılır bir biçimde açıklamalarına, konuları çok yönlü kavramalarına, karşıt görüşleri çürütmek için bilgilerden süratle yararlanmalarına yardım eder (Küçükahmet, 2007).

Panel: 3 - 5 kişilik bir grubun önceden belirtilmiş bir konuyu dinleyici grubu önünde samimi bir hava içinde tartışmasıdır. Panelin gayesi, bir meseleyi çeşitli yönleriyle aydınlatmak, çeşitli eğilim ve görüşleri ortaya koymaktır (Tomlinson, 2001).

Zıt Panel: Bu teknik ile, işlenmiş olan konuların tekrar edilmesi mümkün olmaktadır. Sınıf ikiye ayrılır. Yarıları soru soran yarıları da cevap veren grup içinde yer alır. Uygulamaya geçilmeden önce konuşmaları yönetecek lider seçilir. Her bir bölüm tekrar dört ya da altı kişilik gruplara ayrılır. Soru soracaklar sorularını tespit ederken diğerleri de kendilerine sorulması muhtemel olan sorulara cevap hazırlar (Borich,2000).

Sempozyum: Bir konunun çeşitli yönleriyle küçük bir grup tarafından sunulması için yapılan seri halde konuşmadır. Sempozyumda, her oturumda üye sayısı 3'den az 6'dan çok olmamalıdır. Her üye belli bir konuda ya da o konunun bir kısmı üzerinde bir konuşma yapmakla görevlidir (Boytekin, 2004).

Açık Oturum: Bir grubun bazı kurallara uygun olarak bir konuyu dinleyiciler önünde tartışmalarıdır. Üyeler başkandan söz alarak konuşurlar(Boytekin, 2004).

Forum: Genellikle sınıfta panelden sonra bir de forum yapılarak, sınıftan konu üzerinde söz almak isteyen öteki öğrencilere söz verilir (Lefever, 1997).

Kollegyum: İki panel grubundan meydana gelir (Lefever, 1997).

Beyin fırtınası: Bir probleme çözüm getirmek ve çeşitli konularda fikir ve düşünce üretmek için kullanılan tekniktir. Önemli olan çok sayıda fikir ve düşünce üretmektir; fikrin niteliğinden çok niceliği önemlidir. Bireyleri heyecanlı bir ortama yönlendirerek yaratıcı ve orijinal görüşleri söyleme, problemi çözmeye yarayacak görüşleri belirlemeye yarar (Borich, 2000).

2.2.4.3.3. Grupla Öğretim Yönteminin Teknikleri

Proje çalışması: Öğrencinin gerçek yaşam koşullarında (veya gerçeğe yakın) gerçekleştirdiği zihinsel ve fiziksel bir etkinliktir. Proje konusu öğrenci tarafından veya öğretmenin hazırlayacağı bir listeden seçilebilir. Bireysel hazırlanabileceği gibi grup olarak da hazırlanabilir. Amacı öğrenciye birinci elden bir şeyin nasıl yapılacağını deneme fırsatı vermektir (Lefever, 1997).

Gösteri: İzleyici grubun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermek ya da genel ilkeleri açıklamak için başvuru olan tekniktir. Sınıf içerisinde genellikle öğretmen ya da varsa kaynak kişilerce yapılır. Bu tekniği uygulamak için sınıf içinde etkin ve yoğun hazırlık gerekir (Borich,2000).

Soru-cevap: Öğrencilere düşünme ve konuşma alışkanlıkları kazandırma bakımından önemli bir tekniktir (Vural, 2004).

Rol Yapma: Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan tekniktir. Öğrencinin iyi rol yapabilmesi için yaratıcı düşünce önemlidir. Rol yapma, sosyo-drama olarak da adlandırılır. Diğer bir deyişle sosyo-drama, öğrencilere, insan ilişkileri konusunda daha çok bilgi, beceri ve anlayış

kazandırmayı öngören ve oyun (drama) tekniklerinden yararlanma temeline dayalı deneysel bir eğitim tekniğidir (Tomlinson, 2001).

Gözlem, gözlem gezisi, deney: Gözlem, belli eğitsel amaçları gerçekleştirmek için herhangi bir olay veya varlığı önceden hazırlanmış bir plan çerçevesinde incelemektir. Gözlem amaçlı ve planlı bir etkinliktir. Gözlem gezisi, okulda organize edilen gözleme ilişkin geziye denir. Deney, herhangi bir olay veya varlığı meydana getiren ilişkilerin daha anlaşılmasını sağlamak amacıyla kullanılan bir tekniktir (Boytekin, 2004).

Problem çözme: Öğrencilerin karar verme ve çözüm üretme yeteneklerini geliştirmek için kullanılan bir yöntemdir. Amacı öğrencilerin karar verme yeteneklerini geliştirmek ve hayat boyu kullanabileceği "problem çözme yeteneğini" kazandırmaktır. Dewey'in "bilimsel yöntemi" seçilen problemini çözülmesi için işe koşulur. Problem de birey ve toplumların karşılaştığı ve çözülmesi gerekli güçlüklerdir (Borich, 2000).

Benzetim: Öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışma yapmalarını sağlayan tekniktir. Analiz ve sentez yapabilme yeteneklerini geliştirir. Diğer bireylerle daha iyi iletişim kurabilirler (Lefever, 1997).

İş Birliğine Dayalı Öğrenme (kubalık öğrenme): Ortak öğrenme amaçlarını maksimum düzeyde gerçekleştirmek üzere öğrencilerin küçük gruplar hâlinde (2-4 kişilik) iş birliği içerisinde birlikte çalışması esasına dayalı interaktif bir öğrenme-öğretme metodudur (Tomlinson, 2001).

2.2.4.4. Geri Bildirim

İletişim sürecinde kaynak, alıcısına gönderdiği mesajların alınıp alınmadığını; alındıysa anlaşılıp anlaşılmadığını; ya da ne denli anlaşıldığını alıcıdan kendisine yönelecek tepkilerden anlayacaktır. Alıcıdan kaynağa yönlendirilen bu tepkilere geri bildirim (dönüt) denir (Demirel, 1999).

Öğretim sürecinde de iyi bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, öğrencinin öğrenip öğrenmediğini ya da ne kadar öğrendiği ile ilgili olarak bilgilendirilmesi gerekir. Öğrenci yaptığı öğrenme ile ulaşılmak istenen hedeflere ulaşp ulaşmadığını, motivasyon durumu ortadan kalkmadan öğrenmelidir (Bacanlı, 1999).

Ders esnasında öğrenci kaydettiği ilerleme süreci hakkında bir fikre sahip olursa, öğrencinin motivasyonunda artış olacaktır. Böylece öğrenciye kendi gelişimini kontrol etmesi için bir fırsat verilmiş olur. Verilen bu bilgilerin tümü öğrenciye verilmiş bir dönüttür ve bu dönütler olumlu ise öğrenci öğrenmeye daha da istekli hale gelecektir. Bu amaçla öğretmen, öğrencinin hedeflenen davranışlara ulaşip ulaşmadığını ve öğrenme sürecinde öğrenmeyi etkileyecek bir etken olup olmadığını belirleme ve öğrenmeyi engelleyen olası güçlükleri saptamak için dönüt ve düzeltme etkinliklerine başvurmalıdır. Çünkü dönüt ve düzeltme, öğretim hizmeti niteliğini, kalitesini ve öğrenme düzeyini belirleyen en önemli öğedir (Brookhart, 2008).

Dönüt vererek öğrenciye eğitimin amaçlarına uygun davranımda bulunup bulunmadığı ya da hedef-davranışın kazanılıp kazanılmadığı bildirilir. Verilen dönüt olumsuz ise öğrencilerin eksiklik ve yanlışlıkları belirlenir; bu eksiklikleri giderilerek yanlışlıkların doğruya çevrilme sürecine de düzeltme denir. Eğitim sürecinde dönüt ve düzeltme genelde birlikte kullanılır. Ancak öğrenciye dönüt verilirken aşağılanmamalı, azarlanmamalı, ceza olarak herhangi bir uyarıcı verilmemeli; tersine onları cesaretlendirici uyarıcılar kullanılmalıdır. Düzeltmeler, her öğrencilerde var olan öğrenme eksikliklerini giderme sürecini içerir (Sönmez, 1994). Etkili dönüt ve düzeltme işlemlerinin sonunda, öğrenciler istedik davranışlarla donatılmış, hedef davranışa ulaşılmış, öğrenmeler kalıcı hale gelmiş olur.

2.2.4.5. Değerlendirme

Değerlendirme, öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmez bir boyutudur. Değerlendirme, belli amaçlar doğrultusunda planlanan öğretim etkinlikler sonucunda öğrenciler üzerinde istenilen davranış değişikliklerini meydana getirip getirmediğinin ölçülüp yorumlanması etkinliğidir. Değerlendirmenin bir amacı da öğrencinin öğrenmesini geliştirmek ve desteklemektir. Öğrencinin, istenilen hedefe ulaşip ulaşmadığı, ulaştıysa ne ölçüde ulaştığını saptama işidir. Değerlendirme sayesinde nitelikli bir eğitim verilir ve verilen hizmet kontrol edilir (Gültekin, 2005).

Değerlendirme boyutunda önemli olan ulaşılmak istenen genel ve özel amaçların ne olduğunu bilmek ve bunları ölçülebilir davranışlara çevirerek değerlendirme sürecini buna göre planlamaktır (Berberoğlu, 2006).

Duyarlı, doğru, uygun, destekleyici ölçme ve değerlendirme öğrenme için bir gerekliliktir. Değerlendirme sayesinde öğretmen, öğrencisini tanıma fırsatı bulur, öğrenciye güçlü ve zayıf yönleriyle ve davranışlarını nasıl değiştireceği ve geliştireceği ile ilgili dönüt verme şansına sahip olur, daha iyi bir şekilde rehberlik eder, öğrencinin gelişimi ile ilgili velilere bilgi verebilir, eğitim ve öğretim hizmetinin daha nitelikli yapılmasına yardımcı olur (Stinggins, 2001).

Değerlendirme yapılırken öğretmenin bilmesi gereken hususlar şunlardır (Taylor and Nolen 2005):

- Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Öğrencilerin ezberlediği bilgilerden çok üst düzey bilgilerin değerlendirilmesi gerekmektedir.
- Değerlendirmede, ortaya çıkan üründen çok öğrenme süreci önemlidir.
- Değerlendirmede öğrencinin neyi bilmediği üzerine değil, neyi bildiği üzerine odaklanılmalıdır.
- Değerlendirme not vermenin yanında, etkili ve zamanında geribildirim verilmesini sağlar.
- Değerlendirme, öğrencilerin gerçek yaşam durumlarını yansıtmasını, gerçek yaşamla kendi bilgileri arasında bağlantı kurmasını sağlar.
- Değerlendirmede dikkat edilesi gereken şey, öğrencinin karşılaştığı problem durumunda çeşitli çözümler üretip üretmediğidir.
- Değerlendirmede, öğrencinin ne kadar öğrendiğinin yanı sıra nasıl öğrendiği de çok önemlidir.
- Değerlendirmeyle öğrenme sürecine öğrenci de katılmış olur.
- Değerlendirme yapılırken tek bir ölçme tekniği yerine çeşitli ölçme tekniklerinden faydalanmakta yarar vardır.

Klasik değerlendirme tekniklerinin yanında, performansa ve portfolyoya dayalı değerlendirme teknikleri de kullanılmalıdır. Bu değerlendirmeler, öz değerlendirme, akran değerlendirmeye esas alınmaktadır. Öz değerlendirme ile öğrencilerin kendi katılımlarını, süreçlerini ve ürünlerini değerlendirmeleridir. Öğrencilerin okulda yaptıkları çalışmaları, nasıl düşündüklerini ve nasıl yaptıklarını değerlendirmelerini gerektirir. Akran değerlendirmesi ise gruptaki öğrencilerin belli ölçütler çerçevesinde birbirlerini değerlendirme sürecidir. Akran değerlendirme, öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin artmasını sağlar. Öğrenciler, arkadaşlarının çalışmalarındaki yeterlik

düzeylerini değerlendirirken kendilerinin eleştirel düşünme becerileri de gelişir. Değerlendirmeye temel oluşturan beceri ve ölçütlerin saptanması konusunda öğrenciye bakış açısı sağlar (Berberoğlu, 2006).

Değerlendirme sürecinin, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesine önem verilerek yapıldığı, sonucun değil sürecin önemini algılanmış olan, değerlendirmenin bir yargılama süreci değil, öğrenciye dönüt sağlama süreci olduğunu bir öğretim ortamında öğrenciler kendilerini daha güvende hissedeceklerdir. Bu sayede başarı seviyesi de yükselecek ve öğretim sürecinde yakalanmak istenen kaliteye ulaşılmış olacaktır.

2.2.5. Kaliteli İletişim Nasıldır?

Anlam transferiyle sosyal değerlerin iletilmesi ve deneyimlerin paylaşılmasını sağlayan iletişim, bireyin toplumsal ve kültürel çevresi ile ilişkilerine göre değişen ve gelişen, aynı zamanda bireyi de geliştiren dinamik bir süreçtir. İletişim süreci kaynak, mesaj, kanal ve alıcı (hedef) birimlerinden oluşmaktadır (Peltekoğlu, 2001).

İletişim süreci, kimin, neyi, kime, nasıl ve ne ile söylediğidir. İletişim sürecinin öğeleri kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve dönüttür.

Kaynak: Algılama, seçme, düşünme, yorumlama süreçlerinde ürettiği anlamlı mesajları semboller aracılığıyla ileten kişi ya da kişilerdir.

Mesaj: İletişim sürecinde kaynak ile alıcı için aynı anlamı taşıyan sembollerle ifade edilen duygu, düşünce ve bilgilerdir.

Kanal: İletişim sürecinde mesajın kaynaktan alıcıya ulaşmasını sağlayan araçtır. Mesajın sunulmuş biçimidir.

Alıcı: Kaynaktan gelen mesajları alıp yorumlayan ve bunlara, sözlü, sözsüz tepkide bulunan kişi ya da gruplardır.

Dönüt: Alıcının mesaja verdiği tepkidir. Alıcının mesajı nasıl yorumladığını gösterir.

İletişim sürecinde kaynak mesajını düzenlerken, hedef kitlenin dikkatini çekecek biçimde dizayn etmelidir. İletişimin etkili olabilmesi için ileti, hedef kitlenin bireysel gereksinmesine seslenmeli, bu gereksinmenin farkına varılmasına, giderilmesine yaramalıdır. İletinin ilgi çekmesi, öğrenilmesi, akılda tutulması ve belirli bir yönde tutum değişikliği yapılabilmesi için, hedef kitlenin temel değerleri, tutumları, grup standartları da mesajı düzenleyenlerce bilinmelidir (Ergin ve Birol, 2000).

İletişim sürecinde, kaynağın ve alıcının kişiliği bu iletişimden beklentileri ve algılama koşullarını etkileyici birer unsur olarak yer almaktadır. Aynı iletinin, farklı

kişiler tarafından farklı biçimde algılanmasının ardında, ekonomik statü, eğitim, sağlık, dini inançlar, kültürel yapı ve yaşam deneyimleri gibi ayırıcı etkenler bulunmaktadır. Ayrıca kaynağın dış görünüşü, elbisesi, cinsiyeti, yaşı ve konuşma tarzı hakkında elde edilen izlenim, alıcını ona nasıl davranacağını ve onun iletileri hangi anlamda yorumlayacağını yönlendirmektedir (Gökçe, 1998).

Eğitimin temel malzemesi insandır, dolayısıyla eğitim, insan merkezli bir çalışmadır. İnsan değişkenliğine paralel olarak eğitimde verim ya da verimsizlik ortaya çıkmaktadır. İnsanla iyi iletişim kurulabilirse, eğitimindeki hedeflerin yakalanması o kadar kolay olur (Kayaalp, 2002).

Duygu, düşünce ya da bilgilerin bireyler veya gruplar arasında sözel, yazılı, görüntülü yollar kullanarak karşılıklı olarak aktarılma süreci olan iletişimin eğitim boyutunda kaynak öğretmen, alıcı öğrencidir. Öğretim ortamında öğretmen ve öğrenci arasında sözel olan ya da sözel olmayan yollarla iletişim ya da etkileşim sürecinde bulunurlar. Bu iletişim öğretmen-öğrenci ya da öğrenci-öğrenci şeklinde olabilir. Öğrenci-öğrenci iletişimine göre öğretmen-öğrenci iletişimi, eğitimin niteliği ve öğrencilerin akademik başarıları üzerinde daha büyük bir etki yarattığı bilinen bir gerçektir (Çınkır, 2004). Öğretmen ve öğrenci arasında kurulması gereken iletişim köprüsünü inşa edilmesinde öğretmenin büyük rolü vardır. Sınıf ortamında kurulan nitelikli iletişim atmosferi, hem sınıf yönetimi hem de öğrenme bakımından olumlu sonuçlar doğurur. Öğretmenin sınıfta olumlu bir hava yaratması ve öğrencilerle iyi bir iletişim sağlanması öğrencilerin derse etkin katılımına katkıda bulunur (Ergin ve Birol, 2000).

2.2.5.1. Sınıf İklimi

Nöroloji bilimi ile ilgili yapılan son araştırmalar, duygu ve kavrama arasındaki ilişkiyi, zihnin ve vücudun birbirleriyle olan bağlantısını ve uzun süre strese maruz kalmanın hafıza ve öğrenme üzerindeki olası olumsuz etkilerini ortaya çıkarmıştır. Beyin düşünme, hatırlama ve birçok duyguyu harekete geçirme gibi birçok fonksiyonun işlevini aynı anda yerine getiren, bununla beraber çevreyle etkileşim içinde olabilen karmaşık bir organizmadır (LeDoux, 1996).

Yapılan bir araştırmada duyguların, düşünceler üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu ve hafıza depolanan öğrenmeleri şekillendirdiği ortaya çıkmıştır ki bu öğrenme

için ciddi bir durumdur. Fiziksel, sosyal ve duygusal olan tehditler karmaşık öğrenmeleri kısıtlayabilir (Pert, 1997).

Öğrenme, sosyal çevrede gerçekleşir. Öğrencilerin okula yollanmasının en temel sebeplerinden biri de onların arkadaşlarıyla beraber sosyalleşmeleridir ki bu da öğrenme için muazzam bir enerji kaynağıdır (Sapolsky 1998).

Öğrenme, anlamlı aktivitelerle beraber oluşturulduğunda daha etkilidir. Öğrenciler, çabalarının boşa gitmediğini ve gerçekten faydalı olduğunu gördüklerinde, öğrenme daha anlamlı bir hale gelir (Winebrenner,2003).

Öğrenme daha çok farkında olmadan gerçekleşen bir eylemdir. Bu nedenle algılama öğrenmede daha çok önemli olmalıdır. Öğrencilerimize, jestle, mimikle, ses tonuyla ya da göz temasıyla sözsüz olarak ifade ettiğimiz şeyler sözel olanlardan daha güçlüdür. Öğrenciler, öğretmenin dediklerinden çok onların davranışlarına inanırlar (Winebrenner,2003).

Tüm bunlar öğrenmede olumlu bir çevre geliştirmenin önemini ortaya çıkarır. Bu çevre öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri, risk almada istekli olacakları, çabalarının destekleneceğini bildikleri bir atmosfere sahip olmalıdır. Bu da sınıf iklimi kavramını ortaya çıkarır (Pert, 1997).

Sınıf iklimi, öğretmenin ve öğrencilerin karşılıklı etkileşimde olduğu olumlu bir atmosferdir. Bu atmosfer, pozitif duyguları, tutumları, değerleri ve ilişkileri barındırmaktadır (Adelman ve Taylor, 1997).

Sınıf iklimi, öğrencinin başarısını ve hayata bakışını direk olarak etkilemektedir. Sınıf iklimi; sınıftaki davranışların ve öğrenmenin ortaya çıkmasında ana etken olarak görülmektedir. Olumlu sınıf iklimi oluşturmak ve bunu korumak, okul gelişiminin temeli olarak görülmektedir (Adelman ve Taylor, 1997).

Araştırmalar, sınıf iklimi ile öğrencinin sorumlulukları, davranışları, başarıları, sosyal ve duygusal gelişimleri, temel liderlik biçimi, eğitimsel reformların aşamaları, öğretmenin tükenmişliği ve sosyal yaşamın kalitesiyle önemli bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır (Freiberg,1999). Örneğin; çalışmalar, başarı düzeyi ile birbirine bağlı bireylerden oluşan, hedefe yönlendirmenin olduğu, aksaklıkların ve zıtlıkların en az düzeyde olduğu ya da olmadığı sınıfların arasında güçlü bir ilişkinin varlığını saptamıştır. Ayrıca yapılan araştırmalarda, sınıf ikliminin, düşük gelir seviyesine sahip ailelerden gelen öğrencilerin ve olumsuz yönde ayrıştırılmış grupların üzerinde daha etkili olabileceği sonucuna varılmıştır (Fraser,1998).

2.2.5.1.1. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturabilme

Olumlu sınıf iklimi oluştururken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır (Mahony and Ilexhall, 2000):

- 1) Sınıftaki öğrencilerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi,
- 2) Sadece akademik değil, sosyal ve duygusal öğrenmeyi de destekleyici bir müfredatı takip etmesi,
- 3) Öğretmene öğrencileriyle daha etkili ilgilenebileceği geniş alanlar sunulması,
- 4) Sınıf içindeki öğrenme ve öğretme için içsel motivasyonu beslenmesi,

Tüm bunlar dikkate alındığında ortaya çıkan sınıf ortamında bulunması gerekenler şunlardır (Moos, 1979):

- Hoşa giden, dikkatli ve umut dolu bir atmosfer
- Öğrenciler için sosyal destek mekanizmaları
- Amaçlara ulaşmak için var olan seçeneklerin belli bir düzende olması
- Karar verme sürecinde karara öğrenci ve öğretmenin direk katılımının olması,
- Yeteneklere ya da var olan problemlere dayanmaksızın, içsel motivasyonu arttırmak için büyük sınıfların heterojen küçük birimlere ayrılması
- Eğitim-öğretimin ve problemlerin çözümünün her öğrenci için bireysel bir yolla sürdürülmesi
- Problemler ortaya çıkmadan ya da çıkar çıkmaz değişik çözüm yolları kullanarak bu problemlerin önlenmesi
- Öğrenmeyi ve öğretmeyi destekleyici sağlam ve çekici fiziksel ortam oluşturulması

2.2.5.2. Motivasyon

Motivasyon, bireyi davranışta bulunmak üzere harekete geçiren davranışın yönünü, şiddetini ve sürekliliğini belirleyen bir mekanizmadır. Bu mekanizmanın işleyişinde bireyin doğuştan getirdiği güdüler kadar, gelişiminin gerçekleştiği çevre de etkilidir. Birey, fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra başarılı olma, aitlik, kendini gerçekleştirme gibi çeşitli sosyal beklentiler içerisindedir. Bu beklentilerin ortaya çıkmasında bireysel farklılıkların yanı sıra kişinin çevresi ile olan sosyal etkileşimi de belirleyici olmaktadır (Ülgen, 2005).

Eğitim sürecinde motivasyon ise, öğrencinin, eğitimin amaçları doğrultusunda, kendisinden beklenen performansı göstermesi ve başarıya yönelmesini içermektedir. İletişim korkusu ya da başaramama korkusu gibi çeşitli kaygılar yaşayan bir öğrencinin kendi potansiyelleri doğrultusunda bir başarı gösteremeyeceği aşıkardır. Bu nedenle, bireysel farklılıkları göz önüne alarak, kişinin yetenek ve potansiyellerine uygun olarak verilecek, öğrencilerin katılımının sağlandığı ve iletişimsel etkinliklerin artırılması için gerekli çabanın gösterildiği bir eğitim ile motive edilecek öğrenciler kendi yetenekleri doğrultusunda başarılı olma şansı ile beraber topluma açık bireyler olarak yetişme olanağına da sahip olacaklardır. Bundan dolayı, eğitimci ile öğrenci arasında kurulacak iletişimin kapsam ve niteliği ile bu iletişimin bir sonucu olarak ortaya çıkan öğrenci motivasyonu, bireylerin ve toplumun genelinin başarısı üzerinde etkisi nedeniyle önem taşımaktadır (Hunter, 1990).

2.2.5.2.1. İçsel ve Dışsal Motivasyon

İçsel motivasyon, bir işi yapmayı zorlayıcı bir neden olmaksızın seçmek, aktivitenin kendisinden doyum elde etmektir. Hiçbir şey yapmak zorunda olmadığımızda bizi motive eden şeydir. Bireyler, doğuştan gelen bağımsızlık ve yaşamlar üzerinde kontrol sahibi olma ihtiyacının yanı sıra kendi kararlarını verme arzusu içindedirler. Bireyler kendi iradeleriyle davranma özgürlüğüne sahip olduğunda yani bir şeyi yapmak zorunda olduklarında değil, yapmayı istedikleri için yaptıklarında, arzuları doyurulmuş olur (Raffini, 1996). Ülgen (2005)'e göre “ Bir işin yapılması ile elde edilecek doyum, doğrudan ihtiyaçla ilgili ise güdülenmenin kaynağı içseldir. Yani birey doyum elde etmek için işi başarmaya çalışıyorsa, bu bir içsel güdülenmedir.”

Dışsal güdülenme ise özendirici hedefler ve pekiştireçler aracılığıyla sağlanır. Okumayı sevdiğiniz (ödül ve ceza) için bir kitap okumak (faaliyet), faaliyetin amaçla yakın ilişkisini gösteren bir örnektir. Bulaşık yıkamaktan kaçmak (amaç) için okuma ödevini yapmak (faaliyet) ise faaliyetin amaçla ilişkisini gösteren bir örnektir. İçsel ve dışsal motivasyonu birbirinden ayıran temel esas buradadır (Hunter, 1990).

Öğrencilerin başkalarını onayı için değil de kendi öğrenme merakını gidermek için çalışması asıl amaçtır. Çocukların evde, okulda veya bir işte yaptığı doğru bir iş için ödüllendirilmesinin çocuğu şımartacağı düşünülmekte, çocuğun bir işi ödüle ihtiyaç duymadan yapması ideal olarak istenmektedir (Kazancı,1989). Bir işi yapmak için iç

kaynaklı güdülenmeye sahip olan birey, aynı işi yapmak için dış kaynaklı ödüllerle güdülendiği takdirde, iç kaynaklı ödüllendirme zamanla arka plana itilir ve yok olur. Zevk içi yapılan bir davranışa ayrıca dış ödül verilince, davranışın kendisinden zevk almak yeterli gelmez, dış kaynaklı ödül, iç kaynaklı ödülün değerini ortadan kaldırır. Bu anlamda dışsal güdülenmenin ortadan kaldırılması, ise güdülenmeyi güçlendirecektir (Cüceloğlu, 2008).

İç ve dış kaynaklı motivasyonun öğrenme üzerindeki etkilerini araştıran Bruner, öğrenmenin gelişmesinde içsel ve dışsal ödüllerin her ikisinin de rol oynadığı söylenmektedir. İçsel kaynaklı motivasyonda başarı ve başarısızlık verilen görevin doğasındadır. Dışsal motivasyonda ise ödül ve ceza öğrenenin ailesi ve öğretmeni tarafından kontrol edilir. Hatalı bir davranış ardından verilen dışsal bir ceza, bu davranışın düzeltilmesine bir temel oluşturmaktan çok, davranış bozukluğuna yol açar. Bu nedenle içsel ödüllere daha fazla önem verilmelidir ve dışsal ödüller ve cezaların okuldaki öğrenmedeki etkisinin önemli ölçüde azaltılmasını önermektedir. Bruner'a göre dışsal pekiştirme belirli bir davranışı başlatabilir ve sürekliliğini sağlayabilir. Ancak davranış uzun dönemli ve yetenek merkezli olduğunda, bilişsel yapıların kontrolü altına girmektedir. Beceri ve ustalığın davranış kontroldeki etkisi arttıkça, pekiştirme ya da duyuşsal tatminin davranışları şekillendirmedeki etkisi azalmaktadır (Bigge, 1999).

Öğrencilerin derse güdülenmesinde öğretmenlere büyük roller düşmektedir. Öğretmen görevini yerine getirirken, toplum temsilciliği, yaratıcılık, bilgi kaynağı olma, hakemlik, model objeliği, bunalımı engelleme, benlik destekçiliği, anne baba temsilciliği, düşmanlık duygularına hedef olma, kişisel dostluk ve sırdaşlık gibi psikolojik rolleri üstlenerek, öğrencinin kendinden ve çevresinden kaynaklanan güdülenmeyle ilgili olumsuz faktörlerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir (Ankay, 1992). Ancak öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarına rehberlik eden motive edici güçlerin bir kısmı öğretmenin denetimi dışındadır. Etkili öğretim metoduna göre, öğretmen, ilk olarak öğrenme konusu ile öğrencini gereksinimi ve ilgisi arasında ilişki kurulmasına, öğrencinin bu yolla öğrenmeye yönelmesine çalışmalıdır. Böylece öğrenciler kazanacakları değerleri özgürlük içinde yetenekleri kullanarak kazanmaya çalışırken, kendi kendilerini yönetmeyi, yeteneklerini tanımayı ve kullanmayı da başarırlar. Etkili öğrenmede ilk adım öğrencinin hazır bulunuşluğudur. İkinci adım ise

güdülenmedir. Güdülenen öğrenci belirlenen amaca ulaşmayı ister ve güçlüklerle uğraşmayı göze alır (Ercan, tarihsiz).

2.2.5.3. İletişim Sürecinde Öğretmenin Rolü

Öğretmenleriyle etkili iletişim kurabilen, beklediği iletileri ve dönütleri alabilen öğrencilerin olumlu davranış gösterme sıklığında artış görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerine empati kurarak yaklaştığında, öğrencilerinin bireysel yeteneklerini daha yakından tanırlar. Empati; bir insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onu, duygu ve düşünceleri bakımından doğru olarak algılamaya çalışmasıdır. Bu yüzden empati kurma, eğitim ortamındaki iletişimin önemli bir ögesidir (Kayaalp, 2002).

Öğretmenler, öğrencileriyle Güven-Değer-Diyalog'a dayalı bir ilişki kurduğunda öğretmen-öğrenci ilişkileri çok iyi ve sürekli olur. Bu sayede sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkili bir biçimde yürütülecektir. Öğretmen, nefret edilen biri değil; öğrenciler tarafından sevilen, sınıfta sürekli aranan ve beklenen biri olmalıdır (Çınkır, 2004).

Öğretmenin, sınıf ortamında öğrencilerin içeriği anlayıp anlayamadığını bir şekilde anlaması gerekmektedir. Bu nedenle kaliteli bir eğitim yalnız yüz yüze ilişkinin olduğu sınıf atmosferinde gelişir. Bu atmosferde öğrenci öğretmenin sadece sesinden değil, diğer her türlü davranışından etkilenmektedir. Öğrencilerin, öğretmenlerinin tutumlarından, davranışlarından, ilgilerinden, davranışlarından, değerlerinden ve benzeri kişisel özelliklerinden etkilendiğini gösteren birçok çalışma vardır. Bu çalışmalar ortaya çıkan sonuç, öğretmenin bu özelliklerinin sadece öğrencinin bilgi düzeyini değil, tüm kişiliğini etkilediğidir (Küçükahmet, 2005).

Öğretmenin öğrenci ile kurduğu iletişimde öğrenci öğretmenin sözel davranışlarına kıyasla beden hareketlerinden, yüz ifadelerinden, jest ve mimiklerinden daha çok etkilenmektedir. Bu da öğrencilerle kurulan sözsüz iletişimin daha etkili olacağı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Ergin ve Birol, 2000). Sözlü iletişimde alıcıya ulaştırılmak istenen bilgi, duygu ve düşünceler için, sözcük ve diğer sözlü semboller kullanılır. Sözlü iletişimin sağlıklı olabilmesi için, anlamların alıcı tarafından bilinmesi gerekir. Sözsüz iletişimse kişiler arasında jestler, mimikler ya da ses nitelikleri gibi sunumsal kodlar aracılığıyla gerçekleşen iletişimdir. Bu kodlar o duruma ilişkin iletilerdir. Bu iletiler sözlü iletişime göre öğrenci üzerinde çok daha etkilidir. Sözsüz iletişim bağının sıkı bir biçimde kurulduğu sınıf atmosferinde yapılan eğitim her zaman daha kaliteli olacaktır (Hoşgörür, 2005).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, grupların, alt grupların kendilerinin de bilinçli, yarı bilinçli veya bilinçsiz oldukları psikolojik ve sosyo-kültürel özellikler ve yaptıkları uygulamalar hakkında bilgi almayı, davranışları ve bu davranışların arkasındaki nedenleri öğrenmeyi amaçlayan niteliksel bir yöntem olan odak grup görüşmeleri kullanılmıştır (Akşit, 1992).

Araştırma soruları, öğrencilerin katıldığı odak grup görüşmelerime uygun olarak hazırlanmıştır ve katılımcılara sorularak ses kayıt cihazına alınmıştır ve raportör tarafından önemli başlıklar not tutulmuştur. Bu ses kayıtları ve notlar, doküman analizi ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Ankara ilinde merkezde bulunan Anadolu liseleri evrenini oluşturmaktadır. Tüm Anadolu liseleri içinden tesadüfî örneklem yoluyla okulların seçiminde merkez ilçelerin sosyo-ekonomik düzeyleri ve okulların taban puanları dikkate alınmış olup dengeli bir dağılım oluşturulmuştur. Seçilen Anadolu lisesinden 11. ve 12. Sınıftan 110 öğrenci ve 100 öğretmenle odak grup görüşmeleri yapılmıştır.

3.3 Veri Toplama Tekniği

Veriler, Ankara merkezde bulunan Anadolu liselerinden tesadüfî örneklem yoluyla seçilen öğrencilerle ve öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmelerle elde edilmiştir.

Bu çalışmada grounded teori kullanılmıştır. Grounded teori etkileşimsel bir methoddur. Bu teori verilerin karşılaştırılmasını ve sorularının sorulmasını içerir. Bazen bu yönteme analizlerin karşılaştırılması metodu da denir. Grounded teori araştırmacıya konunun genel özelliklerini teorik olarak açıklama fırsatı sunan tümevarımsal bir yöntemdir (Denzin & Lincoln, 2000).

Grounded teori, formal ve substansive teori olmak üzere ikiye ayrılır. Grounded teorinin daha özel, daha kısıtlı ya da sınırlı, belli bir alana özgü araştırmaların empirik yani deneysel kısmıyla ilgilenen substantive teoriyi, daha kapsamlı olup araştırmanın kavramsal ya da düşünsel boyutuna gönderme yapan formal teoriyi oluşturmada kullanılır (Glasser and Strauss 1967).

Glaser ve Strauss adlı iki sosyolog tarafından California Üniversitesi'nde oluşturulan grounded teori, araştırmaların insanların ya da bir grup insanın kendi realitesini ya da gerçekliğini nasıl belirlediğini anlamaya çalışmasını sağlar. Bu teori, özel sosyal olay ya da olguların analizinden daha genel ve daha kapsamlı bir teori geliştirmeyi amaçlar. Bu teori sayesinde grup içerisinde farklı davranışlar açıklanabilir ve tahmin edilebilir (Denzin & Lincoln, 2000).

Grounded teori kullanılarak yapılan bu araştırmada veri toplamak için odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri, 7-12 kişilik gruplarla yapılan, gruptaki bireylerin bazen bilinçli, bazen yarı-bilinçli bazense tamamen bilinçsiz oldukları, kişilerin psikolojik ve sosyal özellikleriyle ilgili bilgi almayı, kişilerin davranışları ve bu davranışlarına ortaya çıkmasına neden olan faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlayan niteliksel bir yöntemdir (Denzin & Lincoln, 2000). Odak grup görüşmeleri sayesinde, araştırmacı veri toplamak için belirlediği konu ile ilgili önceden hazırladığı sorular doğrultusunda gruptaki bireylerin görüşlerini, fikirlerini ve tutumlarını ortaya çıkarır. Görüşmeyi araştırma konusu hakkında bilgi sahibi olan bir danışman yönetir. Odak grup görüşmesi sadece danışmanla görüşülen bireyler arasındaki etkileşimi kuvvetlendirmez, aynı zamanda grup içindeki bireylerin de etkileşimine olumlu yönde katkı sağlar (Glasser and Strauss, 1967).

Yapılan görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Görüşmeye başlamadan önce öğretmen ya da öğrenci gruplarına yapılan görüşmenin

kayda alınacağı söylenmiştir. Fakat gruptaki bireyleri olumsuz etkileme olasılığından dolayı ses kayıt cihazı bireylerin göremeyeceği bir yere konulmuştur.

3.4 Verilerin Analizi

Bu çalışmada, Strauss and Corbin (1990) tarafından tanımlanan analitik sürecin gruonded teorideki üç aşaması uygulanmıştır:

1. Aşama: *Açık kodlama* (Strauss and Corbin, 1990) öğrenci ve öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucu elde edilen verileri adlandırmada ve sınıflandırmada kullanılmıştır. Anahtar kelimeler daha kapsamlı başlıklar altında sınıflandırılmıştır.

2. Aşama: *Tematik kodlama* (Strauss and Corbin, 1990) sınıflandırılmış anahtar kelimeler arasında bağlantı kurmak için kullanılmıştır. Mevcut verilerden ana temalar oluşturulduktan sonra, bu temalar arasındaki farklar alt kategorileri biçimlendirmek üzere incelenmiştir.

3. Aşama: *Seçici kodlama* (Strauss and Corbin, 1990) teorik çerçevenin oluşmasını sağlayan kategorilerin ve alt kategorilerin birleştirilmesinde kullanılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen ses kayıtları sadece araştırmacı tarafından bilinen bir şifre ile araştırmacının bilgisayarında saklanmaktadır. Okulların, öğretmenlerin ve öğrencilerin gerçek adlarını saklamak için araştırmanın içeriğinde genel ve takma isimlerden faydalanılmıştır.

3.4.1. Güvenirlik

Guba and Lincoln (1994) güvenilirliği, içsel geçerlilikle paralel olan nitel araştırmalardaki bir ölçüt olarak tanımlamışlardır. Nitel çalışmalarda; güvenilirlik testi, araştırmaya katılan bireylerin sosyal yapıyı algılama şekli ile araştırmacının bu bireylerin görüşlerini tanımlama şekli arasında benzerliklerin olup olmadığını ortaya çıkarır.

Bu çalışmada güvenilirliği arttırmak için *üçgenleme* stratejisi kullanılmıştır. Verilerin kaynağına karşılık bulguların tutarlılığı için farklı metot ve kaynaklardan toplanan bilgiler incelenmiştir. Güvenirlik için ikinci olarak uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşlerine (peer debriefing) başvururken araştırmacı, hipotezleri, analizleri, sonuçları ve bulguları tarafsız bir kişiyle tartışması gerekmektedir. Üçüncü olarak

kullanılan strateji de verilerden elde edilen bulguların özömsenmesi (Saturation of the Data Findings)'dir (Merriam, 2002).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın amacı, görüşme yapılan öğretmenler ve öğrenciler aracılığıyla kaliteli eğitimin özelliklerini incelemektir. Öğretmen ve öğrencilerin kaliteli eğitime bakış açılarını inceleyerek elde edilen sonuçlar, her öğrenciye ve öğretmene kaliteli eğitim fırsatı sunmayı amaçlayan stratejiler geliştirmede uygulayıcılara, eğitim liderlerine ve politikacılara yardımcı olabilir ve onları bilgilendirebilir.

Bu bölümde çalışmanın sonuçlarına yer verilmiştir. İlk olarak odak grup görüşmelerinin yapıldığı okulların özellikleri anlatılmıştır. Okul isimlerini vermemek için A, B, C.... şeklinde kod adlar kullanılmıştır. Okullarda yapılan odak grup görüşmelerinde gönüllülük esas alınmıştır. Fakat öğretmenlerin odak grup görüşmelerine sıcak bakmaması, araştırmacıyı oldukça zorlamıştır. Öğretmenler, bilimsel araştırmalara katılmayı külfet olarak görmüşler ve söyleyecekleri sözlerin başka bir yerde aleyhlerine delil olarak kullanılmasından korkmuşlardır. Çoğu öğretmenin bu tutumuna karşın gerçekten istekli olan öğretmenler de vardır. O öğretmenleri düşünceleri bu çalışma için belirleyici olmuştur. Bunun yanında öğrencilerin nedeysse tamamı odak grup görüşmesine katılmak istemişlerdir. Görüşme esnasında oldukça rahat oldukları gözlemlenmiştir. Bu sayede konu ile ilgili fikirlerini hiçbir şeyden etkilenmeden açıkça söylemişlerdir

Araştırmanın yapıldığı okulların özellikleri şöyledir:

“A” Anadolu Lisesi: Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan 42 öğretmeni ve 550’ye yakın öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 460 ile 465 arasında puan alan 60 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 11 öğrenci ve 7 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“B” Anadolu Lisesi: Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan 12 öğretmeni ve 120 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 435 ile 468 arasında puan alan 120 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 12 öğrenci ve 12 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“C” Anadolu Lisesi: Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan 37 öğretmeni ve 520 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 455 ile 463 arasında puan alan 180 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 8 öğrenci ve 10 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“D” Anadolu Lisesi: Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan 62 öğretmeni ve 735 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 453 ile 472 arasında puan alan 210 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 12 öğrenci ve 8 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“E” Anadolu Lisesi: Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan 41 öğretmeni ve 695 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 460 ile 475 arasında puan alan 180 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 10 öğrenci ve 10 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“F” Anadolu Lisesi: Ankara ili Etimesgut ilçesinde bulunan 38 öğretmeni ve 620 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 436 ile 463 arasında puan alan 180 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 12 öğrenci ve 9 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“G” Anadolu Lisesi: Ankara ili Mamak ilçesinde bulunan 38 öğretmeni ve 540 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 411 ile 443 arasında puan alan 240 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 12 öğrenci ve 9 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“H” Anadolu Lisesi: Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan 43 öğretmeni ve 531 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 417 ile 439 arasında puan alan 180 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 12 öğrenci ve 7 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“I” Anadolu Lisesi: Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan 40 öğretmeni ve 600 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 450 ile 463 arasında puan alan 120 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 9 öğrenci ve 7 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

“J” Anadolu Lisesi: Ankara ili Sincan ilçesinde bulunan ve 11 öğretmeni ve 180 öğrencisi olan bir lisedir. Her yıl SBS’den yaklaşık 416 ile 429 arasında puan alan 150 öğrenci bu okulda eğitimine başlamaktadır. Bu okuldan 12 öğrenci ve 11 öğretmen odak grup görüşmesine katılmıştır.

Odak grup görüşmesine katılan öğretmen ve öğrencilerin dağılımı tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Görüşmeye Katılan Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Görüşmeye Katılan Öğrenci Sayısı	Görüşmeye Katılan Öğretmen Sayısı
“A” Anadolu Lisesi	11	7
“B” Anadolu Lisesi	12	12
“C” Anadolu Lisesi	8	10
“D” Anadolu Lisesi	12	8
“E” Anadolu Lisesi	10	10
“F” Anadolu Lisesi	12	9
“G” Anadolu Lisesi	12	9
“H” Anadolu Lisesi	12	7
“I” Anadolu Lisesi	9	7
“J” Anadolu Lisesi	12	11
TOPLAM	110	100

Tabloda görüldüğü gibi odak grup görüşmelerine 110 öğrenci ve 100 öğretmen katılmıştır.

Öğrenci ve öğretmenlere odak grup görüşmesi sırasında şu sorular sorulmuştur:

- Kaliteli öğretmenlerin mesleki özellikleri nelerdir?
- Kaliteli öğretmenlerin kişisel özellikleri nelerdir?
- Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?
- Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?
- Kaliteli öğretim metotları nelerdir?

Öğretmen ve öğrencilerin odak grup görüşmelerinde bu sorulara verdiği yanıtlar, grounded teorisinin analiz sürecinde kullanılan üç aşamadan geçirilerek değerlendirilmiştir. Bu aşamalar: 1) Açık kodlama, 2) Tematik kodlama, 3) Seçici kodlamadır. Araştırmacı, açık kodlamayı yaparken, öğrenci ve öğretmenlerin

cevaplarında ver alan anahtar sözcükleri ve sözcük öbeklerini fosforlu kalemle çizmiştir. Bu sözcük ve sözcük öbekleri kod sözcükler olarak kullanılmıştır. Kod kelimeler tanımladıkları ana konuya göre yeniden gözden geçirilmiştir. Bu, öğrencilerin ve öğretmenleri odak grup görüşmesinde kaç kere bu sözcükleri kullandıkları sayılarak yapılmıştır. Eğer öğrenciler ve öğretmenler üç kereden fazla kod kelimeleri tekrarlamışlarsa, o kelimenin ait olduğu konu dikkate alınmıştır.

Tematik ve seçici kodlama yapılırken, araştırmacı daha kapsamlı başlıklarla ilişki kurabilmek için kod kelimeleri yeniden gözden geçirmiş ki burada alt kategoriler oluşturulmuştur. Örneğin, *samimiyet* öğrencilerin görüşme sırasında sık kullandığı bir anahtar kelimedir. Araştırmacı, samimiyet kavramını ana temalardan biri yapabilmek için diğer sözcük ve sözcük öbekleriyle arasında bağlantı kurmuştur: *arkadaş gibi olan, beni ciddiye alan, bana yakın davranan, sıcakkanlı, güler yüzlü, sevecen gibi...* Bu bağlantı kelimeler arasındaki anlam ilişkisine dayandırılarak yapılmaktadır. Bazı durumlarda, araştırmacı kelimeler arasında geçerli ilişki kurabilmek için ana temayı oluşturan konularla ilgili literatüre başvurmuştur. Araştırmacı bu aşamaları anahtar kelimeler, ana temalar ve alt kategoriler arasındaki tüm ilişkiler çözümlenene kadar devam etmiştir.

Bulgular, araştırma sorularının soruluş sırasına göre verilmiştir. İlk olarak öğrencilerin verdiği cevaplar, daha sonra öğretmenlerin verdiği cevaplar değerlendirilmiştir.

110 öğrenciyle yapılan odak grup görüşmesi sonucunda kaliteli öğretmenlerin, kaliteli öğrencilerin ve kaliteli öğretim metotlarının özelliklerini şu şekilde oluşturmuştur:

4.1. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenin Özellikleri

Öğrencilere kaliteli öğretmenin özellikleri sorulurken, öğretmenlerin özellikleri mesleki ve kişisel olarak iki yönden incelenmiştir.

4.1.1. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenin Mesleki Özellikleri

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğretmenlerin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Yeterli alan bilgisine sahip olmalı, 2) Dersine uygun metodu kullanabilmeli, 3) Etkili değerlendirme yapabilmeli, 4) Genel kültür düzeyi yüksek olmalı, 5) Öğrencileri derse motive edebilmeli, 6) Etkili sınıf yönetim becerisine sahip olmalı.

Kaliteli öğretmen, yeterli alan bilgisine sahip olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 28 öğrenci alan bilgisinde yeterli olması yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak *alan bilgisi* cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen alan bilgisi ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Alan bilgisi ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *öğrenciye göre daha bilgili, konusuna hakim, her sorulana cevap verebilecek düzeyde olan, iyi eğitim almış ve kendisini yetiştirmiş kişidir*. Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen yeterli alan bilgisine sahiptir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Öğrenciye göre daha bilgili olmalı. Öğrenci öğretmenin bilmediği bir şeyi biliyorsa doğal olarak öğrencinin öğretmene saygısı azalır. Bir zaman sonra “Bu öğretmen hiçbir şey bilmiyor.” fikri öğrencinin kafasında oturur. İleriki sınıflarda onun bilgisine daha çok ihtiyacımız olduğunda benim ihtiyaçlarımı karşılayamayacağını düşünürüm. Aslında herkes her şeyi bilemez, bunu biliyorum ama bu tür öğretmenlere bu düşünceyle yaklaşamıyorum. Hep aklıma hiçbir şey bilmediği geliyor.

Eğer öğretmenimin sadece bir kez bilmediğini keşfetmişsem, benim o öğretmenle ilgili düşüncelerimde değişme olmaz ama birkaç kez böyle bir şeyle karşılaşmışsam ve öğretmen bildiklerini bana aktaramıyorsa, öğretemiyorsa ben de bu durumda onun hiçbir şey bilmediğini düşünürüm.

Öğrencilerin sorabileceği sorulara karşı hazırlıklı olan

Konuya hakim olduğundan her soruya cevap verebilir

Öğretmenim, birkaç kez üst üste bilmiyorsa bile bilmiyorum demiyor, kıvırmaya çalışıyor. Bence bilmediğini kabul etmek yerine ben bunu araştırayım sana cevabı veririm demesi bence daha etkili. Bilmiyorum diye kestirip atması daha kötü bence. Herkesin hedefleri var. Herkes alanında bir numara olmak istiyor. O öğretmen okuduğu alanda iyi olmaması onun üzülmeye gereken bir durum bence. Hayatı boşuna geçmiş gibi oluyor.

Bende sınavda “Ben bunu soruyu bilmiyorum, ben her şeyi bilmek zorunda değilim” diyebilirim. Sen sadece alanınla ilgili gidip bir üniversitede okumuşsun, ben sadece haftada 4 saat o dersi görüyorum. Benim bir soruyu bilememem çok doğal değil mi o zaman?

En üst düzeyde eğitim almış olan

Kendini yetiştirebilmeli. Geçen sene iki senedir öğretmen olan bir fizik öğretmenimiz vardı. Zehir gibi ders anlatıyordu. 10 yıllık öğretmenlere taş çıkarıyordu.

Öğretmen alanında iyi olmalı ama bildiğini de aktarabilmeli

Bize soruyor ama kendi bilmiyor diye düşünürüm. Ona olan saygım azalır.

Sorduğunda her şeye cevap vermeli.

Alanıyla ilgili bir şeyi bilmediğinde “Ben bunu bir araştırayım.” demeli, “Bilmiyorum.” deyip kestirip atmamalı.

Öğrencilerin çoğunluğu kaliteli öğretmenin en önemli mesleki özelliğini yeterli alan bilgisine sahip olan kişi olarak görmektedir. Öğrencilere göre alan bilgisi yeterliliği, öğretmenin öğrencilerden daha çok şey bilmesi, soru sorulduğunda her soruya cevap verebilecek düzeyde olması, üniversitede sadece o alanda aldığı eğitimin hakkını verebilmesi şeklindedir. Alan bilgisinde yeterli olan öğretmenlere daha çok saygı duyulmaktadır.

Kaliteli öğretmen, dersine en uygun metotları kullanabilmeli: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 20 öğrenci dersine uygun olan metodu kullanabilen yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak

metod geçmemesine rağmen, *metod* sözcüğüyle ilgili sözcük öbekleri ve cümleler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Metod ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *farklı çözüm yolları gösterebilen, öğrenci seviyesine uygun ders anlatabilen, konuyu anlatırken beni çok zorlamayan, derste hep plana bağlı kalmayan, konuyu verimli bir şekilde aktaran, derse öğrencileri de katabilen, farklı bakış açıları sağlayabilen kişidir*. Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, derse en uygun metodu seçebilen kişidir” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Problemlerin farklı çözüm yollarını göstermeli. Şu an ki matematik öğretmenimiz bir sorunun bir sürü çözüm yolunu gösteriyor. Hangisini seçersen. Yani ben bir yoldan anlayamazsam, anlayabileceğim bir sürü başka yol var. Bazı öğretmenler buna dikkat etmiyor. Örneğin; fizik öğretmenim konuyu hep formüllerle anlatıyor. Oysaki ben grafiklerle daha iyi anlıyorum. Fizik öğretmenim grafikle soru çözmediği, bana hitap etmediği için iyi bir öğretmen değil. Öğretmenim bana farklı bakış açıları kazandırdığında öğretmenime saygı duyuyorum. Aksi takdirde çok sinirleniyorum. Fizik öğretmenime sinirlendiğim gibi. Çünkü bu tür öğretmenler yüzünden derste ve sınavlarda zorluk çekiyorum, dersten kopuyorum. Farklı çözüm yolları bilmem benim rahatlamamı sağlıyor. Farklı bakış açıları sayesinde derslerde kendime daha çok güveniyorum. Hem de öğretmenime güveniyorum ve ona hayranlık duyuyorum.

Örneğin ben bu okula özel bir okuldan geldim. Benim her zaman yabancı dillerle aram hep iyi olmuştur. Yabancı dillere çok eğilimliyim. Özel okulda olmamdan dolayı iyi bir yabancı dil eğitimi aldım. Bu okulda öğretilen İngilizce benim seviyemin çok altında olduğundan benim için İngilizce dersleri çok sıkıcı geçiyor. Zaten genelde de devlet okullarında özel okullara göre dersler çok sıkıcı geçiyor. Bunun nedeni de öğretmenin öğrenciler arasındaki seviye farkını kontrol altında tutamamasından kaynaklanıyor. Eğer öğretmen bana diğer öğrencilere çözdürdüğü soruları çözdürürse ki onlar benim zaten bildiğim konular, birinci ders ilgilenirsem ikinci ders kağıttaki soruları boş bırakıyorum. Bildiğim şeyleri yapmak bana çok sıkıcı geliyor. Bence kaliteli bir öğretmen öğrenci seviyesine uygun şekilde ders anlatmalı.

Bir de hocayı kitaptan ayıran bir fark olmalı. Kitabı olduğu gibi yazdırmamalı. Bizim öyle hocalarımız da var.

Anlatacağı konuyu verimli bir şekilde aktarabilmeli.

Derse öğrencilerde katılmalı. Öğretmen de öğrenciyi dinlemeli. Ben yıllarca okudum her şeyi ben biliyorum, sen hiçbir şey bilmiyorsun dememeli.

Zaten elinde cevapların olduğu bir kitap var, oraya bakarak bize soruları cevaplatıyor. Derslerimiz zevkli geçmiyor.

Dersi sınıf seviyesine uygun olarak anlatmalı.

Konuyu anlaşılmadan geçmemeli.

Farklı soru tarzlarıyla öğrencinin konuyu anlamasını sağlamalı.

Sorularımıza verdiği cevaplar akla, mantığa uygun olmalı, ben onun ne demek istediğini rahat bir biçimde anlayabilmeliyim. Bazen öğretmen anlatıyor, anlatıyor ama ben onun ne anlatmak istediğini anlamıyorum. Anlattığı şey çok soyut oluyor.

Bana farklı bakış açıları sağlamalı. Farklı çözümler sunabilmeli ki ben kendimi güçlü hissedebileyim, kendime olan güvenim geliyor.

Öğrencileri büyük bir kısmı, kaliteli öğretmeni; derste konuya en uygun metodu kullanan kişi olarak görmektedir. Anlatılan dersi anlayabilme, öğrencilerin kafasında anlatılan konuyla ilgili herhangi bir sorunun kalmaması, öğrencilerin seviyelerine uygun ders anlatılması ve onlara farklı bakış açılarının kazandırılması birçok öğrencinin öğretmenleri kaliteli ve etkili öğretmenler olarak görmesini sağlamaktadır.

Kaliteli öğretmen, etkili değerlendirme yapabilmeli: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 19 öğrenci “Öğrencisini tarafsız ve etkili bir biçimde değerlendirebilen kişidir.” yanıtını vermiştir Verilen cevapların bir kısmında, kelime olarak *değerlendirme* cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen *değerlendirme* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Değerlendirme ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *sadece sınavlarımı dikkate almayan, beni sadece yazılı sınavlarla değerlendirmeyen, bizi değerlendirirken ayrımcılık yapmayan, notları neye göre verdiğini bize açıkça söyleyen, beni not ile tehdit etmeyen kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, etkili değerlendirme yapabilen kişidir” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Beni sadece sınavlarıma bakarak değerlendirmemeli. Ben, okula tüm derslerime çalışıp, sorular çözüp öyle geliyorum. Öğretmen ders esnasında benim çalıştığımı bir şekilde anlamalı. Derse olan ilgimi keşfetmeli. Derste iyiysen ve sınavlarım kötü ise sınıf içindeki durumum benim notuma yansımali. Ben bunu matematik öğretmenime ortalamamı yükseltir misiniz? Diye sorduğumda ben senin çalıştığını zaten biliyorum. Sınav sorularının bazılarını yapamaman sorun değil, sen zaten o soruların daha zorlarını yapabilecek kapasitedesin dedi. Eğer öğrenci sorumluluklarını yerine getiriyorsa öğretmen ona özel bir tutum içinde olmalı.

Sınıf içinde notla değerlendiriliyoruz. Notu iyi olan öğrenciye hep daha iyi davranılıyor. Öyle değil, diyorlar ama öyle.

Biz olduğumuz sınavlarla değerlendiriliyoruz. Sınıf içindeki durumumuzda sözlü notlarımızı etkiliyor. Ama asıl kriter yazılılarımız. Sınıf içindeki durumuz iyi olsa bile, çabalarsak bile göz önünde bulundurulacak şey sınav sonuçlarımızdır. Yazılı sınavlar öğretmenlerin öğrencilere davranışlarında belirleyici şey. Hatta sözlü notları da yazılı notlarının arasında bir not oluyor genellikle. Sınıf içindeki performans çok az değerlendirilmeye katılıyor.

Öğrencinin derse olan ilgisini öğretmenler değerlendirme yaparken dikkate almalı.

Sadece yazılılarla değerlendiriliyoruz. Sınıf içi durumumuzdan da sözlü notu alıyoruz.

Derse katılan, dersi kaynatmayan öğrenciler iyi öğrenciler sözlü notu olarak en fazla 80 alır. Bu nasıl oluyor anlamıyorum.

Yazılılar sözlü notu için önemli. Öğretmenler iki yazılının ortalamasını sözlü notu olarak da verebiliyor. Sınıf içi durumumuza bakılmadan veriliyor.

Bence sözlü notları eşit bir biçimde verilmiyor. Örneğin; geçen yıl benim bir hocayla problemim oldu. Bu yılda o hoca benim dersime giriyor. Hoca başta bana takıntılı giriyor derse ve başka bir arkadaşımı daha çok seviyor. O ne yapsa görmezden geliyor, ben ufakık bir şey yaptığımda hemen görüyor. Ona daha bol sözlü notu veriyor. Bana da en düşük sözlü notunu veriyor. Bize eşit davranmıyor.

Hata yaptığımda bana bağırıp eksi vermemeli. Öğretmenler bizi hep notla tehdit ediyor. 0 veririm diyerek bizi korkutuyorlar.

Notla tehdit edildiğimde hocanın daha da üzerine gitmek istiyorum. Ne korkacağım ondan diyorum kendi kendime.

Öğretmenin nottan başka elinde kozu yok. Bizi başka türlü zapt etmeyi bilmiyor.

Öğrencisini not ile tehdit eden hoca öğrenciyle iletişim kuramayan hocadır. Eğer öğrencisiyle iletişim kurabilse bunu kendi içinde halledebilir. Bazı hocalarımız bizi asla notla tehdit etmez. Bazısı ise not ile tehdit etmeye çalışıyorlar ama onu bile beceremiyorlar. Sınıf tamamen berbatlaşıyor öndeki üç sıra dersi dinliyor. Arkadaki sıralar kendi halinde takılıyor. Yazılı zamanı öndeki öğrencilerin defteri fotokopi çekiliyor. Dersi öyle geçiyoruz.

Ben öğretmen olsaydım, konuyu çok iyi anlatırdım, öğrencimi çok zorlardım ama onu notla tehdit etmezdim. Bizim için 0,3-0,4 puanlar bile çok önemli. Bunu bildikleri için bunu kullanıyor. Bu çok saçma.

Öğrencileri önemli bir kısmı kaliteli öğretmeni etkili ve tarafsız değerlendirme yapabilen kişi olarak görmektedir. Onlar için değerlendirmenin nitelikleri ve neye göre değerlendirildikleri açık bir biçimde söylenmelidir. Değerlendirme yaparken öğretmen, tarafsız ve önyargısız olmalıdır. Sözlü notlarıyla yazılı notları arasındaki ilişki onların öğretmene güven duymamasına neden olmaktadır çünkü öğrencilere göre yazılı sınavlar ve sözlüler birbirlerinden farklı değerlendirme şeklidir. Öğretmenin öğrencisini notla tehdit etmesi ve notu öğrenciler üzerinde otorite kurmak için kullanması sonucu öğrencinin notun ne işe yaradığını unutmasına neden oluyor. Öğrenciler tarafsız ve etkili bir biçimde değerlendirilmenin onları çok rahatlattığını ve bu öğretmenlere daha güven duyduklarını ve onları kaliteli öğretmenler olarak gördüklerini belirtmektedir.

Kaliteli öğretmenin genel kültür düzeyi yüksek olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 16 öğrenci “tatmin edici düzeyde genel kültür bilgisine sahip olan kişidir.” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların büyük bir çoğunluğunda, kelime olarak *genel kültür* cümlede geçmezken, genellikle cevaplarda geçen *genel kültür* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Genel kültür ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *farklı alanlarda bilgi sahibi olan, öğrencilerin ilgi duyduğu faaliyetlerle ilgilenen, öğrencilerin tuttuğu takımınla ya da dinlediği müzikle ilgili fikri olan, günlük olayları öğrencilerle*

tartışabilen, alan dışı konularla dersi eğlenceli hale getiren kişidir. Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, genel kültür düzeyi yüksek olan kişidir” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Sayısal alandaki bir öğretmenle sözel bir konuyu tartışmak çok eğlenceli oluyor.

Öğretmenim farklı alanlarda bilgi sahibi olduğunda ona hayran kalırım.

Öğretmen öğrenciye yaklaşmak için öğrencilerin ilgi alanlarıyla ilgili konularda bilgi sahibi olmalı.

Öğrenciyle iletişim kurmak için o popüler olan müzikleri, filmleri bilmesi gerek.

Benim dinlediğim müziği dinleyen, futbolla ilgilenen öğretmenlere daha fazla ilgi duyarım. Benimle aynı düşünceleri paylaştığını düşünürüm.

Tutuğumuz takım aramızdaki bağı kuvvetlendirir.

Bir öğretmenin başka bir alanda bilgi sahibi olması beni çok şaşırtır. Ona hayran olmama neden oldu. İngilizce öğretmenim kimya sorusuna cevap verdi. Ona hayran oldum fakat sonradan öğrendim ki zaten kimya mezunuymuş. Sonra düşündüm. Bu öğretmen nasıl İngilizce derslerine geliyor diye. Zaten İngilizce dersinde de çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Stajyer İngilizce öğretmenlerine hep sorular soruyordu. Kişisel olarak çok seviyordum ama öğretmen olarak onu yeterli görmüyorum.

Öğretmenimle günlük olayları tartışmak benim çok hoşuma gider.

Öğretmenle alanının dışındaki bir konuyu tartışmak eğlenceli olur.

Öğretmenimle kendi dersi dışındaki başka derslerle ilgili konuşmak ona olan güvenimi artırıyor.

Genel kültür düzeyi yüksek olan bir öğretmen, öğrencilerin hayranlığını çok rahat bir şekilde kazabiliyor. Öğretmenin sınıf ortamında günlük olaylardan bahsetmesi,

son çıkan müziklerden haberdar olması, tutuğu takımın maçlarını takip etmesi ve bunu öğrencileriyle tartışabilmesi öğrencilerin o öğretmene bağlanmasını ve derse olan ilgilerinin artmasını sağlıyor. Bu öğrencilere göre kaliteli öğretmen, her konu ile ilgili söyleyecek bir sözü olan kişidir.

Kaliteli öğretmen, öğrenciyi derse motive edebilmeli: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 14 öğrenci “Öğrencisini derse motive edebilen kişidir.” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak *motivasyon* cümlede geçmemesine rağmen, *motivasyon* sözcüğüyle ilgili cevaplarda geçen sözcükler ve sözcük öbekleri üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Motivasyon ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *bana ismimle hitap eden, dersi eğlenceli hale getiren, sınıfta dikkati toplayabilen, öğrenciye yapabileceğini hissettiren, mesleğinde idealist olan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, derse en uygun metodu seçebilen kişidir” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Öğretmenliği sadece para kazanmak için değil, sevdiği için yapmalı.

Bana ismimle hitap etmesi çok önemli, Bu beni tanıdığını gösterir, beni anlar. Bu yüzden kendimi özel hissederim. Ama sadece bana sen diye hitap etse ben alınırım. O kadar dersime giriyor, beni hiç mi tanımıyor diye düşünürüm.

Sınıf öğretmenimizle aramızda özel bir bağ var ki bizim öğretmenimizi sevmeyen var mıdır bilmiyorum. Bu sene gelmiş olmasına rağmen diğer öğretmenlerimizle değil ama sınıf öğretmenimizle aramız çok iyi, arkadaş gibiyiz. Bu yüzden dersini çok seviyorum.

Sınıf öğretmenimiz matematikçi olmasına rağmen onunla dışarıda basketbol bile oynuyoruz.

Ders eğlenceli olduğunda ortamın havası daha iyi oluyor. Matematik öğretmenimiz derste sürekli hareket ediyor, tebeşiri alıp tahtaya vuruyor. Derste bu yüzden zevkli geçiyor. Bir başka öğretmen ise derse geliyor, oturuyor, dersi anlatmaya başlıyor, soruları tahtaya yazıyor. Tek düze ses tonuyla konuşmaya devam ediyor. O derse tüm ilgim dağılıyor. Motivasyonum düşüyor. Uykum geliyor. Arkadaşımla konuşmaya başlıyorum. O zamanda niye konuşuyorsun diyor. Ama konuşmamam için bir sebep yok ki..Ben derse hazır değilim ki. Bir şey öğrenmek istemiyorum. Oraya geçip oturup şu

şudur, şu şudur, demekle öğrenciye bir şey öğretemezsin. Gerçek hayattan örnekler vererek benim gözümde olayı somutlaştırabilmeli.

Rehberlik öğretmenin bize sık sık vurguladığı gibi ilerde meslek seçerken maaşa da bakın ama mutlu olacaksınız o işe girin. Sen mutlu olmadan o işi yapacaksan o sandalyede 20 yıl oturup tahtaya soruları yazdıracaksan bunun benim için bir anlamı yok.

Öğrencilerin derse karşı dikkatini toplayabilmeli.

Dersi daha eğlenceli hale getirebilen ki böylece ders akılda daha kalıcı hale geliyor.

Öğrencilere göre hem öğretmenin kendisi ders motive olmuş olarak gelmeli hem öğrenciyi derse motive etmeyi becerebilmeli. Bunu kimi zaman dersi eğlenceli hale getirerek, kimi zaman öğrenciye ismiyle hitap edip onu tanıdığını göstererek, kimi zaman da dersi tekdüzelikten kurtararak yapabilir. Bu öğrencilere göre kaliteli öğretmen, işini severek yapan, işine pozitif enerji duyan ve bu pozitif enerjiyi öğrencisine yansıtabilen, öğrencisinin derste uykusunu getirmek yerine can kulağıyla dersi dinlemesini sağlayan kişidir.

Kaliteli öğretmen, etkili sınıf yönetimi becerisine sahip olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 13 öğrenci “Sınıf yönetiminde etkili olan kişidir.” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak *sınıf yönetimi* cümlede geçmemesine rağmen, *sınıf yönetimi* ile ilgili cevaplarda geçen sözcükler ve sözcük öbekleri üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Sınıf yönetimi ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *sınıftaki çatışmaları çözebilen, sorunların kaynağına inebilen, disiplini sağlayarak sağlamaya çalışmayan, dersi tüm sınıfa anlatan, gürültü yapıldığında bağırarak tepki vermeyen, sınıfta bir sorun çıktığında bunu etkili bir biçimde çözebilen kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, sınıf yönetiminde etkili olan kişidir” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Sınıfta arkadaşların kavga ettiğinde öğrenciye müdüre yolluyor. Müdürde onlara kızıyor. Zaten müdürden çok korkuyoruz.

Hiç bir öğretmen sınıftaki sorunları çözmede sorumluluk almak istemiyor. Aslında dinlemek bile istemiyor. Çünkü dinlediği anda kendi içinde bir taraf seçecek. Bizi anlamadan dinlemeden direk kestirip atıyor. Çözmek için uğraşmıyor.

Kimdi vurduysa o suçlu ya da ilk kim vurduysa o suçlu diyor, olayın nedenini hiç araştırmıyor. Disipline gönderiyorlar.

Öğretmenlerimiz bize bağıyor, tebeşir fırlatıyor. Küfür ediyor. Bize şerefsiz, dangalak, geri zekalı diyor. Bu yüzden öğretmenimden nefret ediyorum.

Bir öğretmenim kafama ayakkabı fırlattı. Yanımdakiyle konuşuyordum, beni uyardı, ben konuşmaya devam ettiğim için ayakkabıyı kafama fırlattı. Derste çok sıkılıyorum. Bu yüzden de konuşuyorum. Ders verimli geçmiyor. Verimli olsa konuşma olmaz. Dersi sevsem konuşmam.

Sınıfta bir sorun olduğunda nedenini bulmaya çalışmalı. Bazı öğretmenler çözüm yolu bulmaya çalışırken bazısı ise kavga lafını duyduğunda hemen bağırıp çağırıyor.

Sorunun kaynağını bulmalı. Genelde sorunların üzerini kapıyorlar.

Bence bağırarak disiplin olmaz.

Otoritesini kaybetmemeli. Çünkü otoritesini kaybettiği anda bunu kazanması çok zordur.

Beni zorla derste tutmaları bir işe yaramaz.

Öğretmenin sınıf içindeki en önemli görevlerinden bir tanesi orkestra şefi gibi sınıfı etkili bir biçimde yönetebilmesidir. Bu cevapları veren öğrencilere göre öğretmenleri bağırarak, hakaret ederek ya da şiddet göstererek sınıf içerisinde disiplin sağlamaya çalışmaktadır. Sınıf içindeki sorunları çözmek yerine o sorunların üzerini örtmektedir. Bu tür davranışların öğrencileri rahatsız ettiği ve bu öğrencilere göre kaliteli öğretmen, sınıftaki sorunları kökten çözebilen, sınıfın sadece bir kısmını idare

etmek yerine, tüm sınıfa hitap edebilmeyi bilen ve sınıf içindeki disiplini demokratik bir biçimde sağlayan kişidir.

Tablo 4’de öğrencilere göre kaliteli öğretmenin mesleki özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri

Mesleki Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Kuvvetli alan bilgisine sahip olmalı.	28	%25	1
Dersine uygun metodu kullanabilmeli.	20	%18	2
Etkili değerlendirme yapabilmeli.	19	%17	3
Genel kültür düzeyi yüksek olmalı.	16	%15	4
Öğrencilerini derse motive edebilmeli.	14	%13	5
Sınıf yönetiminde etkili olmalı.	13	%12	6
TOPLAM	110	%100	

Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin birçoğu alan bilgisi bakımından kuvvetli olan öğretmenlerin kaliteli olduğunu düşünmektedir. Bunu, uygun metot seçimi, etkili değerlendirme yapma, yüksek genel kültür düzeyi, motivasyon ve etkili sınıf yönetimi becerileri takip etmektedir.

4.1.2. Öğrencilerin Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğretmenlerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Etkili iletişim becerisine sahip olmalı, 2) Samimi olmalı, 3) Saygılı ve güvenilir olmalı, 4) Espriyi olmalı, 5) Objektif ve adil olmalı, 6) Toleranslı olmalı.

Kaliteli öğretmen, etkili iletişim becerisine sahip olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 30 öğrenci etkili iletişim ve empati kurabilme becerisine sahip olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bir kısmında, kelime olarak *iletişim* cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen *iletişim* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. İletişim ile bağlantılı olan sözcük

öbekleri ve cümleler şunlardır: *Bizimle ilgilenen, kendini bizim yerimize koyan, benim için önemli olan şeylerin onun için de önemli olan, benim de arkadaşına söyleyecek önemli bir şeyim olabileceğini düşünebilen, sınavlarımızı bizi düşündüğü için vakit geçirmeden okuyan, benimde duygularımın ve ihtiyaçlarımın olabileceğini bilen kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, etkili iletişim becerisine sahiptir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Bazı öğretmenlerimize bir şey sorduğumuzda hep çok yorgunlar, sınav kağıtlarını okumamışlar. Sen öğretmen olmuşsun, Hafta sonları hep çok dolular. Ben sana tüm hafta içimi ayırıyorum. Sen niye bana hafta sonunu ayırıp yazılımı okumuyor sun ki?

Yazılılarımızı çok geç okuyorlar. Resmi sürenin son günün de okuyorlar. Ben meraklanıyordum. Oysaki o sınav benim için ne kadar önemli. Bana senin sınavın benim için ne ki, benim okuyacağım bir sürü sınav var, şeklinde davranıyor. Bu onun prensibi olmuş. Beni ciddiye almadığını düşünüyorum.

Sen öğretmen olmuşsun. İşin ne bizim notlarımızı okumak. Bizim için çalışmalılar. İşlerine gelince ne işiniz var, siz öğrencisiniz, oturup çalışın diyebiliyorlar. O zaman ben de siz öğretmensiniz, sizin başka ne işiniz var diyebilirim.

Öğrencilerin de duygularının olduğunu bilmeli. Öğrencinin tek işi çalışmak, çalışmak, çalışmak değil.

Biz de insanız, bizim de belli ihtiyaçlarımız var.

Öğretmenler bize “sanki biz onları zorla bir yerden almışız, o bulunmaz hint kumaşı, biz ona zorla ders anlattırıyoruz” gibi davranıyorlar. Sanki tek öğretmen o. Bu onun işi. Sonuçta bu işten para kazanıyor. Hep bize evde çok yorulduğunu, çok işi olduğunu, ailesiyle ilgilendiğini anlatıyor. Eve gittiği anda bizi unutuyor. Okulla tüm bağını koparıyor. Ama bizden istenen eve gittiğimizde bile adeta okuldaymışız gibi davranmamız. Bundan dolayı çok çelişki yaşıyorum.

Bize zamanında biz de öğrenci olduk, çok çektik, şimdi sıra sizde diyorlar. Bundan da Bundan zevk alıyorlar.

Sevdiğim bir öğretmeni üzmemekten korkarım.

Gençleri anlamalı.

Öğrencileri dinlemeli ve anlamaya çalışmalı.

Bize büyükmüşüz gibi davranıyorlar. Onlar bizim büyüğümüzmüş gibi davranmıyorlar.

İşlerine geldiği gibi davranmalılar. Bazen sen öğrencisin küçüksün, bazen koca adam oldunuz diyorlar. Genelde azarlayacakları zaman küçük olduğumuzu vurguluyorlar.

Öğretmen ve öğrenci birbirini dinlemeli.

Öğretmen bir zamanlar öğrenci olduğunu unutmamalı.

Benim kafa yapıma uygun olmalı. Bu yüzden genç öğretmenlerle daha iyi anlaşıyoruz.

Bizim yaşadıklarımızı yaşayan, bizi anlayan öğretmenler genç öğretmenler.

Eski öğretmenlerin yetişme koşulları çok farklı. Onların zamanında cep telefonu bile yokken, bizim elektronik telefonlarımız var. Bu onun zamanında hayal bile edilemeyecek bir şeydi. Bu yüzden aramızda kuşak çatışması var.

Öğretmenle öğrenci arasındaki iletişim kötü başlarsa kötü gider. Çünkü öğretmen bir adım geri giderse öğrenci iki adım geri gider. Bu da iletişimin kopmasına neden oluyor. Öğretmenim benle iletişim kursa onu severim ve onu üzmemekten korkarım.

Aynı sınıfın öğrencilerine notla otoriteyi sağlamaya çalışan öğretmenler de var, notsuz otoriteyi sağlamış öğretmenler de var. Ben öğretmenimle aramdaki iletişimi kuvvetlendirirsem, fikirlerimi ona rahatça söyleyebilsem, ben onunla aramdaki bağın kopmasından korkarım.

Öğrencilerin, öğretmenlerden en büyük beklentileri öğretmenlerin onları anlamaya çalışması, onları bir birey olarak ciddiye alması, bir zamanlar öğretmenlerin de öğrencilerin oturduğu sıralarda olduğunu unutmamsını ve kendilerine yol gösteren bir rehber olmalarını istiyorlar. Öğrencilerin büyük bir kısmının empati ve iletişime önem vermesinin nedeni öğretmenlerinin onları anlamadıklarını hatta anlamak için hiç

uğraşmadıklarını düşündükleri içindir. Onlara göre kişisel yönden kaliteli öğretmen, onları anlamaya çalışan, içinde bulundukları kritik dönemin duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimini bilerek öğrencilerine davranan, onları dikkate alan ve adam yerine koyan kişidir.

Kaliteli öğretmen, samimi olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 24 öğrenci bize samimi ve arkadaşça davranan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların birçoğunda, kelime olarak *samimiyet* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *samimiyet* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Samimiyetle ilgili bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Bizimle ders dışında da ilgilenen, bize arkadaş gibi davranan, beni ciddiye alan, beni önemseyen, güler yüzlü, canayakın, sıcakkanlı, sevecen olan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, samimidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Samimi olmalıdır. Mahkeme duvarı bir yüzle dersi anlatıp çıkması bence öğrenci için hiçbir şey ifade etmez, hatta anlamasını güçleştirir. Öğretmen dersi ne kadar iyi anlatırsa anlatsın, eğer yüzü asıksa ben ondan olumsuz etkilenirim.

Bence öğretmen öğrencisiyle samimi olmuyorsa ve dersi iyi anlatıyorsa, öğrenci öğretmenini kızdırmamak için derslerine asılır, ödevlerini yapar. Samimiyetin de bir derecesi olmalı. Öğrenci benim bu hocayla aram çok iyi, ödevlerimi bir hafta geciktirsem de bir şey olmaz tarzında bir yaklaşım öğrenciye zarar verir.

O hoca hem bizle arkadaş olmaya çalışıyor. Hem de bize laf sokuyor. Çok çelişkili davranıyor. Bize laf sokmak yerine bize samimi davranırsa, kendini üstün görmese, ben onunla daha iyi iletişim kurarım.

Ben öğretmenimle okul dışı aktivitelere gidebilmeliyiz. Hep beraber bir şeyler yapabilmeliyiz.

Öğretmenlerimiz bizimle ders dışında fazla ilgilenmiyor. Benim sadece derslerimle ilgileniyor. Sadece sınava odaklanmıyorsunuz.

Derste öğretmen gibi, dışarı da ise arkadaş gibi olmalı.

 Dersini sevdiğim öğretmenlerin dersine daha ilgiliyim. Herkes derse istekli bir şekilde katılıyor.

 Öğrencinin iyiliğini istemeli.

 Beni ciddiye almalı

 Bana samimi bir arkadaş gibi davranmalı.

 Öğretmenim bana samimi davrandığında kendimi değerli hissediyorum.

 Sevecen olmalı.

 Sıcakkanlı olmalı.

 Güler yüzlü olmalı.

 Cana yakın olmalı.

 Öğretmen bize arkadaşça davranmalı. Bir öğretmenim bana dostum diye hitap ediyor. Benim rahat olmamı sağlıyor. Dersini sevmemi sağlıyor.

 Bazı öğretmenler bizimle maç yapıyor, bizim içimizde yer almalı, sosyal olmalı.

 Bizimle bir şeyleri paylaşması lazım, onunda morali bozuk olduğunda bizimde moralimiz bozuk olduğunda birbirimize sorunlarımızı anlatabilmeliyiz. Bazı hocalarımızın morali bozuk olduğunda onlara gidip neden moralinin bozuk olduğunu sorabiliyoruz. O da bize anlatıyor. Biz de hocam bugün ders işlemeyelim diyoruz.

Kaliteli öğretmen, saygılı ve güvenilir olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 20 öğrenci bize saygılı ve güvenilir davranan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların birçoğunda, kelime olarak *saygı ve güven* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *saygı ve güven* ile ilgili olan kelimeler

üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Saygı ve güven ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Bizim konuştuklarımızı dikkate alan, düşündüklerimizi rahat bir biçimde ifade ettiğimiz, bizi çıkmaza sürüklemeyen, bize hitap ederken bizimde bir birey olduğumuzu unutmayan, bizi aşağılamayan, aramızda bir bağ olan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, samimidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Ben öğretmenime düşüncelerimi rahatlıkla ifade edebilmeliyim. Beni not ile korkutmamalı. Bazı öğretmenler bunu çok yapıyorlar. Sözlü notumu düşürür diye ona bir şey söylemekten korkmamalıyım. Ben onla konuşurken beni anlamaya çalışmalı. Her şeyin sonunu not olarak görmemeli.

Saygıyı notla sağlamamalı. Kendisine olan saygıyı not ile değil, davranışlarıyla sağlamalı.

Ben öğrenci olarak da konuşmalarına dikkat etmeliyim. Öyle konuşmalıyım ki siz de öğretmen olarak bana saygı göstermelisiniz. Öğretmenin öğrenciye saygı duymasını öğrenci kendi sağlar.

Bir öğrenci için belirsizlik çok kötü bir şey. Öğretmenlerin çoğu sadece kendi dersleri varmış, en önemli ders onların dersiymiş gibi davranıyor. Biz sürekli onun sözlülerine hazırlıklı olmalıyız, anlattıklarını o anda ezberlemeliyiz. Bu tür öğretmenlerin dersine titreyerek giriyoruz. Ortalığı kasıp kavuruyor. Beni sözlüye kaldıracığını düşündüğümde dizlerim titriyor. Kendimi kapana kısılmış gibi hissediyorum. Bu öğretmeni sevmiyorum. Doğal olarak da dersi de sevmiyorum. Bu durum notlarıma da yansıyor ve ortalamam düşüyor.

Bazı öğretmenlerse derse gelip soru soruyorlar, kimse bilemiyor. Sonra bize “Ben kaç yıllık öğretmenim. Daha bu soruyu bilenini görmedim.” Diyor. Bir soru belirlemiş ve bize soruyorlar. Bilemiyoruz ama cevabını da merak ediyoruz. Cevabını da söylemiyor. Ben de kendimi aşağılanmış hissediyorum.

Bazı öğretmenler problemlerimizi çözmeye çalışıyor ama öğretmenin ve büyüğün olduğundan konuyu sadece ana hatlarıyla anlatıyorsunuz, derinlemesine inemiyorsunuz. Bu yüzden de tam bir çözü yolu bulamıyorsunuz. Ama bir fikir veriyor ve bu yönde hareket ediyorsunuz.

Öğretmenlerimizle aramızda bir bağ yok. Biz bir bütünüz gibi hissetmiyoruz sınıfta. Bazı öğretmenlerse bizi koruyor, biz de kendimizi daha güvende hissediyoruz.

Sınıfımdaki 10 kişiyi tanımıyorum, sınıfımızda birlik beraberlik yok.

Öğrenciye küfretmeyen

Öğretmenlerime güvenmeliyim. Ama biz güvenemiyoruz. Dün olan bir olayı anlatmak istiyorum. Öğretmenlerimizden biri sözlü notu için bir ödev verdi. Bu ödevi yapana 100 vereceğim dedi. Ödevi getirdiğimizde 100 değil de ortalamanızı yükseltecek bir sözlü notu vereceğim dedi. Bana 100 yerine 70 verdi. Öğretmene güvenim kalmadı. Verdiği sözde durmadı. Tutarlı değil.

Söyledikleri birbirini tutmalı.

Söylediği şeylerin arkasında durmalı.

Bir dediği öbür dediğini tutmalı.

Bir öğretmen derse katılın, sözlülerinizi yüksek vereceğim dedi. Sonra şiir ezberleyin sözlülerinizi yüksek vereceğim dedi. Üstüne bir de ortalamalarımızı düşürdü.

Hatamı düzeltmek yerine beni küçük düşürücü sözler söylüyorlar. Bok mu var?, kazık kadar adam oldun, eşek, gerizekalı, sen insan mısın?, hayvan herif gibi sözlerle beni rencide ediyor.

Cuma günü bayrak törenine geç kaldığımızda ya da kendi aramızda sohbet ettiğimizde bize mikrofondan hakaret ediliyor.

Eğer ben bir hata yaptığımda bana saygılı davranıp bana burada bulunuş amacımı hatırlatırsa, ben de hatamı hemen düzeltirim.

Benim eksikliğimi fark ettiğinde ben kırmadan düzeltmeli. Ben eksikliğimi belki fark edemeyebilirim. Öğretmenin amacı benim eksiksiz öğrenmemi sağlamak değil midir zaten.

Öğretmenler olduğu kadar öğrenciler de saygıya büyük önem veriyor. Öğretmenlerin kendilerine saygı duymasını bekliyor. Öğrencilerin en çok vurguladığı şey, öğrencilere hakaret etmeden, onlara kötü sözler söylemeden hatalarını gösterebilen

öğretmenlerin onlar için çok değerli olduğudur. Buna eğer güveni de eklersek öğretmen öğrenci arasındaki ilişki daha da samimi olur. Çünkü öğrenciler, öğretmenlerini kendi yanlarında görmek istiyorlar. Bu öğrencilere göre kaliteli öğretmen, herkesin hata yapabileceğini bilen, öğrenci hata yaptığında yıkıcı tutum yerine yapıcı tutum sergileyen, öğrencisini küçük düşürmeyen ve onları belirsizliğe sürüklemeyen, her daim açık ve net olmayı başaran kişilerdir.

Kaliteli Öğretmen, esprili olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 12 öğrenci espri yapabilen yanıtını vermiştir. Verilen cevapların birçoğunda, kelime olarak *espri* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *espri* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Espri ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *şaka yapmayı seven, dersi eğlenceli hale getiren, bizi güldüren kişidir*. Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, esprilidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Ben espri yapmayı seven bir öğrenciyim. Benim öğretmenim de espri yapabilmeli. Böylece ders daha zevkli hale geliyor. Örneğin bizim matematik öğretmenimiz derste espriler yapıyor, benim motivasyonumu sağlıyor ve derse olan ilgim artıyor. Derse ilgimi çekmeyi başarıyor.

Derste güler yüzlü olan, espri yapan öğretmenlerin dersinde kendimi rahat hissediyorum. O öğretmenim sinirlendiğinde yüzünde normal yüz ifadesinden farklı kızgın bir ifade olduğunda benim için daha etkili oluyor. Normalde bizi mutlu etmeye çalışan biri olduğu için onun o yüz ifadesini daha çok ciddiye alıyorum.

Şaka yapan öğretmenlerin dersine ilgim artıyor. Böylece verimliliğim de artıyor. Öğretmenle öğrenci arasındaki ilişki de güçleniyor. Öğrencilerin derse katılma isteği daha da artıyor.

Beni öğretmen espri yaparak, bana hafif dokundurarak bana bağırmadan bana yaklaşırsa ben dersi dinlerim.

Bize öğretmenlerimiz yol gösteriyor. Mesela ben sigara kullanıyordum. Beni esprili bir biçimde uyardı. O uyarısından çok etkilendim ve sigarayı bıraktım.

Derste şaka yapabilmeliler. Derste şaka yapan öğretmenlerin dersinde kendimi daha mutlu ve rahat hissediyorum.

Öğretmen bazen şaka yaparken sınıftaki otoritesini kaybediyor. Şaka yaparken dengeyi iyi kurabilmeli.

Öğrenciler öğrenme ortamında kendilerini rahat hissetmek ve öğretmenleriyle aralarındaki ilişkinin çok resmi değil, biraz daha içten ve arkadaşça olmasını istiyorlar. Bunun için de öğretmenlerin sınıf ortamını eğlenceli hale getirmesini bekliyorlar. Öğretmenin yaptığı bir şaka öğrencinin sınıf ortamına getirdiği bariyerlerin yıkılmasına ve öğrencinin öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar. Öğretmenin dozunu ayarlayarak espri yapabilmesi, öğrenmeye katkı sağlar, öğrenciyi rahatlatır, öğretmen ve öğrenci arasında sıcak bir ilişki kurulmasını sağlar. “Benim için espri önemlidir.” Diyen öğrenciler için kişisel yönden kalite öğretmen, şaka yaparak öğrencisini rahatlatabilen, espri yaptığında sınıfın otoritesini kaybedeceğini düşünmeyen tam tersine esprinin öğrenmeyi kolaylaştıran bir araç olduğunu bilen kişidir.

Kaliteli öğretmen, objektif ve adil olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 11 öğrenci objektif ve adil olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların birçoğunda, kelime olarak *objektif ve adil* cümlede geçmemektedir. Buna karşın, cevaplarda geçen *objektiflik ve adillik* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Objektiflik ve adillik ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Özel hayatını derse yansıtmayan, küçük duruma düşürmeyen, baskıcı olmayan, ön yargılı olmayan, dış etkenlerden etkilenmeyen, eleştirilere açık olan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, objektif ve adildir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Özel hayatını derse yansıtmamalı.

Rencide etmemeli, küçük duruma düşürmemeli.

Otoriter olabilmek için kurallar koymamalı. Baskıcı olmamalı, otoriter gözükmek için, baskıcı gözükmek için, dediklerini yaptırabilmek için kurallar koyup her yaptığınıza kızmamalı.

Bana karşı ön yargılı olmamalı. Daha önceki öğrencilerini düşünerek bana davranmamalı. Daha önceki öğrencilerle kişilik farkımız olduğunu bilmeli. Benimle her şeye yeniden başlamalı.

Özel hayatını bize yansıtmamalı.

Ben öğretmenim, herkes ona göre davranmalı diyerek benim üzerimde otorite kurmamalı. Bir öğretmenimiz öğretmenliğini kullanarak sürekli bize laf sokuyor. Ona cevap veremiyoruz. Egosunu tatmin edip sınıftan çıkıyor.

Kişiliği güçlü biri olmalı, dış etkenlerden çok fazla etkilenmemeli, özel hayatındaki kötü bir olayı, olumsuz ruh halini derse yansıtmamalı.

Öğretmen derse girdiğinde arkada konuşan öğrencilere kızamıyor, kızsı bile onu dinlemeyeceklerini biliyor. Sen o öğrencilerin önünde oturan biri olarak ağzını açtığında direk sana patlıyor. Onlara gücü yetmiyor, sana yetiyor. Onlarda otoriteyi kuramamış, senin üzerinde kurmaya çalışıyor. Beni eziyor.

Ön yargılı olmamalı

Kendi egolarını tatmin etmek için bizi azarlıyorlar. Eşiyle kavga ediyor, gelip hırsını bizden çıkarıyor. Özel hayatını sınıfa sokmamalı.

Öğrencilerin çoğu, öğretmenlerin özel hayatlarında yaşadıkları bir olaydan dolayı yaşadıkları sıkıntıyı sınıf ortamına getirdiklerini ve en ufak bir hatalı davranışa hiç kat etmedikleri bir şekilde tepki gördüklerini dile getirmektedir. Bununla beraber, her öğrenciye eşit yaklaşmadığını ve öğrenciler arasında ayırım yapıldığını, öğretmenlerin onlara geri cevap vermeyecek, tepkisi karşısında sessiz kalacak öğrencileri seçtiğini, diğer öğrenciler ne yaparsa yapsın onlarla uğraşmak istemediğini düşünüyorlar. Bu durumda, öğrenci öğretmenin objektif olmadığını, kişiye göre davrandığını, adalet duygusundan uzak olduğunu hissetmektedir. Bu öğrencilere göre kaliteli öğretmen, kişi ayırımı yapmaksızın tüm öğrencilere eşit davranan, kişisel ve

gündelik olaylardan ötürü oluşan sorunlarını öğrencilere yansıtmayan, sınıfa ilk geldiğinde öğrencilerine ön yargısız bir biçimde hitap eden kişidir.

Kaliteli öğretmen, toleranslı olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 10 öğrenci toleranslı olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bazısında, kelime olarak *tolerans* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *tolerans* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Tolerans ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Bizi robot gibi görmeyen, hata yapma ihtimalimin olacağını bilen, ben hata yaptığımda çok büyük tepkiler göstermeyen, benden çok şey beklemeyen, bilmediğim bir şeyi rahatça sorabildiğim kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, toleranslıdır.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Bizi derste robot gibi görmemeli, Biz sınava hazırlanıyoruz, bizi derslerde çok zorlamamalı

Toleranslı olmalı.

Ben hata yaptığımda öğretmenimin gözünden çok çabuk düşmemeliyim. Ama eğer öğretmenin gözünde iyi bir yerde değilsen çok çabuk düşüyorsun. Eğer öğretmenin gözüne girmiş bir öğrenciysen bir hata yaptığında anlayışla karşılayabiliyorlar. Orta düzeyde biriysen daha zor affediyorlar. Öğrencileri arasında ayrımcılık yapıyorlar.

Bence tam tersi. Öğretmenin gözünde ne kadar çok büyüksen öğretmen o kadar hayal kırıklığına uğruyor.

Hata yaptığımızda bizimle alakalı bir hataysa kendine yazık etme falan diyorlar ama ortama yönelik bir hata yapmışsam, hatamı yüzüme vuruyor. Hatayı ilk kez yapıyor da olabilirim. Beni bir köşeye çekip benimle konuşmalı.

Mesela ben derste sakız çiğnemiştım. Bir öğretmen gelip kulağıma fısıldıyor, sakızı çıkarmamı söylüyor sessizce. Başka bir öğretmen gördüğünde bağırarak çıkar onu ağzından, bu terbiyesizlik diye azarlayabiliyor. Ama belki ben sakızı ağzımda unuttum ve bu öğretmenin dersinde bu davranışı ilk kez yaptım. Bana daha insani davransın.

Benden çok fazla beklentisi olmamalı. Beni bu durum baskı altında tutmamalı. Ben elimden gelenin en iyisini yapıyorumdur zaten.

Hata yaptığımda bağırmmamalı. Genellikle hep bağırııyorlar.

Ben ondan korkmadan anlamadığım bir şeyi sorabilmeliyim. Sorduğum şeyin sonucunda ters tepki almamalıyım.

Öğrenciler, yaptıkları hatalar karşısında öğretmenlerin genellikle bu hatayı düzeltme yoluna gitmek yerine onlara bağırıldığını, aşağıladığını, küçük düşürdüğünü söylemektedir. Bu da öğrencilerde öğretmene karşı olumsuz duyguların oluşmasına neden olmaktadır. Böylece öğrenci öğretmenin yanına korkusuzca gidip bir şey soramama gibi problemleri ortaya çıkarmaktadır. Oysaki bu öğrenciler için kaliteli öğretmen, yapılan hataları alttan alabilen, öğrenci hatasıyla karşılaştığında bunu onun yüzüne vurmak yerine, erdemli bir biçimde davranarak bu hataya düzeltmeye çalışan, öğrencilerinde ihtiyaçları olduğunu bu yüzden her şeyin dört dörtlük olamayacağını bilen kişidir.

Tablo 5’de öğrencilere göre kaliteli öğretmenin mesleki özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Kişisel Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Etkili iletişim becerisine sahip olmalı.	33	%30	1
Samimi olmalı.	24	%22	2
Saygılı ve güvenilir olmalı.	20	%18	3
Esprili olmalı.	12	%11	4
Objektif ve adil olmalı.	11	%10	5
Toleranslı olmalı.	10	%9	6
TOPLAM	110	%100	

Tablo incelendiğinde öğrencilerin çoğuna göre kaliteli bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli özellik, etkili iletişim becerisine sahip olmasıdır. Bunu sırasıyla samimi olma, saygılı ve güvenilir olma, esprili olma, objektif ve adil olma ve toleranslı olma takip etmektedir.

4.2. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencinin Özellikleri

Öğrencilere kaliteli öğrencinin özellikleri sorulurken, öğrencinin özellikleri akademik ve kişisel olarak iki yönden incelenmiştir.

4.2.1. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencinin Akademik Özellikleri

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Çalışkan olmalı, 2) Zamanı verimli bir biçimde kullanmalı, 3) Genel kültür düzeyi yüksek olmalı.

Kaliteli öğrenci, çalışkan olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna 63 öğrenci çalışkan olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *çalışkan* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *çalışkanlık* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Çalışkanlık ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Eksiklerini gideren, tekrar yapan, soru çözen, kafasındaki soru işaretlerini hemen gideren, araştırmacı olan, dersi derste öğrenen, hayatı sorgulayan, zorunluluktan değil isteyerek ders çalışan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde akademik yönden “Kaliteli öğrenci, çalışkandır.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Bizim eğitim sistemimize göre kaliteli öğrenci ot öğrencidir. Sadece ders çalışıp konuyu ezberleyip, bildiğini herkese gösteren öğrencidir.

Çalışkan öğrencilerdir.

ÖSS de birinci olan bir öğrencinin bir kızla çıktığını hiç duymadım. Duvarlara yazı yazıp formülleri ezberliyor. İşte bu öğrenci kaliteli oluyor.

Düzenli çalışmalıdır.

Dersine hazırlıklı gelmeli.

Dersi derste öğrenmeli.

Eksiklerini görüp bu eksikliklerini gidermek için çalışmalı.

Derste öğrendiği şeyi soru üzerinde tekrarlamalı.

Sürekli eve gittiğinde konuları tekrarla diyorlar. Valla ben 10 yıldır öğrenciyim. Eve gidip o gün işlenen konuları tekrarlayan öğrenciler görmedim daha. Bu öğrenciler başka bir gezegendeler mi bilmiyorum. Soru çözerim ama konu tekrarlamam.

Derste kafamda soru işareti kaldıysa ve bunu öğretmenimle paylaşamadıysam, eve gidip araştırma yapıyorum. Ertesi gün öğrendiklerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum. Bu da çok hoşuma gidiyor.

Bir ders konusunu araştırmak yerine, ilgimi çeken bir konuyu araştırmayı seviyorum. Kimsenin bilmediği ilginç şeyleri bilmek beni mutlu ediyor.

Çalışkan olmalıdır.

Derse hazırlıklı gelmelidir.

Derse bir önceki ders işlenen konuyu tekrar ederek gelmeli.

Dersine çalışmalı.

Düzenli çalışandır.

Araştırmacıdır.

Hayatı sorgulayan

Derslerine ilgili olan

Dersleri zorunluluktan değil de isteyerek çalışması gerekmektedir.

Odak grup görüşmelerine katılan öğrencilerin yarısından fazlası öğrencilerin akademik olarak kaliteli olmasını çalışkan olması olarak algılamaktadır. Bu öğrencilere göre, kaliteli öğrenci dersleri ile ilgilenen, eve gittiğinde işlediği konuyu tekrarlayıp soru çözen, ders çalışmayı bir yaşam biçimi haline getiren, tek amacı başarı olmak olan ve bunun için eksiklerini gideren, başarının sadece çalışarak kazanılacağına inan bireylerdir. Diğer aktiviteler sadece zaman kaybıdır. Öğrencilerin tek yapması gereken şey ders çalışmaktır. Ders çalışma dışında yapılan her şey amaca giden yolda bulunan taşlardır.

Kaliteli öğrenci, zamanı verimli bir biçimde kullanmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna 28 öğrenci zamanı verimli bir biçimde kullanan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *zamanı verimli kullanan* cümlede geçmemesine karşın, *zamanı verimli kullanma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Zamanı verimli kullanma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Ders çalışmanın yanında rahatlamak için bir şeyler yapan, sinemaya gitmeye zaman ayırabilen, spor yapan, eğlenmesini de bilen, ilgimi çeken diğer konular için araştırma yapmaya zaman ayırabilen, ailesiyle de vakit geçiren, arkadaşlarıyla dışarı çıkan, kendini eve hapsetmeyen kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde akademik yönden “Kaliteli öğrenci, zamanı verimli bir biçimde kullanan kişidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Diğer aktivitelere zaman ayırabilmeli. Ben her gün mutlaka gitar çalarım. Bu da derslerime engel olmaz.

Ders çalışmanın yanında, spor da yapıyorum.

Ders çalışıyorum ama film izliyorum, basket oynuyorum, bilgisayarla ilgileniyorum.

Gerektiği zaman dersini çalışan ama gerektiğinde de eğlenmesini bilen

Bir ders konusunu araştırmak yerine, ilgimi çeken bir konuyu araştırmayı seviyorum.
Kimsenin bilmediği ilginç şeyleri bilmek beni mutlu ediyor.

Ben voleybol oynuyorum, eve gelince yorgun olmama rağmen bayağı rahatlamış oluyorum. Derslerime de daha kolay konsantre oluyorum.

Ben tenis oynuyorum. Benim hayatımı düzene sokuyor. Boş zamanlarımda genellikle dışarı çıkıyordum. Spor yapmaya başladığımdan daha erken yatıyorum. Kendime olan güvenimi arttırıyor.

Bence ailemizin bizimle zaman geçirmeye ihtiyaı var. Ben ailemi neredeyse göremiyorum. Ders alış, okula gel, dershaneye git. .zamanım her böyle geçiyor. Ders çalışmanın yanında ailemize de zaman ayırmalıyız.

Ders çalışırken zihnen yoruluyoruz. Beynimizi dinlendirmek için arkadaşlarımızla dışarı çıkıp kafamızı rahatlatmalıyız. Böylece yeni bilgileri daha rahat öğreniriz.

Kimi ğrenciler ders çalışacağım diye kendini eve hapsediyor. Ben bunu anlayamıyorum. Biz her şeyden önce insanız. Ders çalışmak bizim görevimiz ama insan olarak da rahatlamak, eğlenmek de hakkımız.

Bu ğrenciler, aslında ders çalışmanın onların hayatı için ne kadar gerekli olduğunun bilincinde olan bireylerdir. Ama ğrenci olmanın yanında bir insan olarak da belli ihtiyaçlara sahip olduklarının da farkındalar. Ders çalışıp, sınavdan sınava koşturarak geçen süreçte oluşan stresi atmak ve beyinlerini rahatlatıp yeni bilgiler elverişli hale getirmek için ders dışı faaliyetlere de zaman ayırmak gerektiğini düşünmekteler. Zaten dinlendirilmeyen beyin, yeni öğrenmeler için hazır değildir, öğrencilerin beyinlerini bir şeyi almamaya çalışmak için zorlaması sadece zaman kaybıdır. Bu ğrenciler, kaliteyi öğrenciyi dersini çalışan fakat müzik dinlemeye, sinemaya gitmeye ya da sevdiği herhangi bir aktiviteyi yaparak rahatlamayı da unutmayan, her şeye yeterli zamanı ayran kişi olarak görmektedir.

Kaliteli öğrencinin genel kültür düzeyi yüksek olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna 19 öğrenci genel kültür düzeyi yüksek olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bazısında kelime olarak *genel kültür* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *genel kültür* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Genel kültür ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Güncel olayları takip eden, her yerde söyleyebilecek bir sözü olan, son çıkan şarkıları, kitapları, filmleri bilen, her dersle ilgili bilgisi olan, haberleri izleyen ve bu haberlerle ilgili yorum gücüne sahip olan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde akademik yönden “Kaliteli öğrenci, genel kültür düzeyi yüksek olan kişidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Güncel konuları bilmesi gerekir. Hayatla arasında bir bağ olması gerekir. İlgi alanları olmalı ve bu ilgi alanlarına yönelik çalışmalar yapması gerekir.

Genel kültürü sahip olmalı. Sayısalcı olsa bile Türkiye’nin jeopolitik konumunu bilmeli

Kültürlü olan

Bence kalite ders çalışmakla değil, gündelik olayları takip etmekle sağlanır. Çünkü kalite diğer öğrencilerle aradaki farktır. Herkes çalışkan olabilir. Ama herkes gündemdeki bir olayla ilgili yorum yapabilecek bilgiye sahip değildir.

Son çıkan bir filmi izlemiş olmak, gündemde olan bir kitabı okumak veya çok popüler olan bir şarkının sözlerini bilmek bence bir öğrenciyi diğerlerinden farklı kılar.

Ben öğretmenimle ders dışı bir konuyu tartışmak istiyorsam, öğretmenimin olduğu kadar benimde o konu hakkında belli bir düzeyde bilgi sahibi olmam gereklidir. Bu da beni sınıfta diğer öğrencilerden farklı yapan şeydir.

Bu öğrenciler, kaliteyi öğrenciler arasında fark yaratan bir kavram olarak algılamaktadır. Çünkü onların bakış açısına göre tüm öğrenciler belli bir efor sarf ettikten çalışkan olabilir ama genel kültür tüm öğrencilerin sahip olabileceği bir şey değildir. Belli bir çabadan çok, genel kültür düzeyi kişinin merak düzeyi ile paraleldir.

Bu öğrencilere göre güncel olayları takip eden, son çıkan filmleri izleyen, kitapları okuyan, haberleri izleyen, gündemden geri kalmayan öğrenciler kalitelidir.

Tablo 6’da öğrencilere göre kaliteli öğrencilerin akademik özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri

Akademik Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Çalışkan olmalı.	63	%57	1
Zamanı verimli kullanmalı.	28	%26	2
Genel kültür düzeyi yüksek olmalı.	19	%17	3
TOPLAM	110	%100	

Tablada görüldüğü gibi, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kaliteli bir öğrencinin sahip olması gereken en önemli akademik özelliğin çalışkan olmak olduğunu düşünmektedir. Bu özelliği, sırasıyla zamanı verimli kullanma ve yüksek genel kültür düzeyi takip etmektedir.

4.2.2. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Sorumluluk sahibi olmalı, 2) Kendini tanımalı, 3) Azimli olmalı, 4) Sosyal olmalı, 5) Etkili iletişim becerilerine sahip olmalı.

Kaliteli öğrenci, sorumluluk sahibi olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 32 öğrenci sorumluluk sahibi olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *sorumluluk sahibi olan* cümlede geçmesine karşın, bazı cevaplarda geçen *sorumluluk sahibi olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Sorumluluk ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Derslere gerek önemi veren, ders esnasında nasıl davranması gerektiğini bilen, derse defter kitap getiren, ödevlerini eksiksiz yapan, derste konuşmayan, okula ne için geldiğini unutmayan, düzenli olan ve kendine hedefler koyan, ailesinin verdiği emekleri göz ardı etmeyen kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin

cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, sorumluluk sahibi olan kişidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Düzenli olmalı

Hedefler olmalı

Nerede ne yapacağını bilen

Bireysel olarak çalışmayı bilen, çünkü grupta çalışılırken sürekli ders dışı konularda sohbet ediliyor.

Herkes üzerine düşeni yapsa belki grupta çalışmak daha zevkli olur. Fikirler ortada harmanlandığında ortaya daha verimli bir sonuç çıkar.

Grupa çalıştığında belki tek başına düşünemeyeceğin şeyi, hep beraber düşünebilirsin.

Ama kimse üzerine düşeni yapmıyor, her şey gruptaki bir iki kişinin üzerinde kalıyor Bir sorunla karşılaştığında sorunu kendi çözmeye çalışmalı. Eğer çözemiyorsam öğretmenime danışıyorum. Öğretmenim bana yardımcı olduğunda kendimi mutlu hissediyorum.

Kendini zirvede görmemeli.

Okula neden geldiğini unutmamalı. Okul eğlenmek için eğitim almak için geliyoruz ve gerçekleştirmemiz gereken belli sorumluluklarımız var.

Ben ÖSYS’yi kazanmak için okula devan ediyorum. Benim belli bir hedefim var. Bu hedefi gerçekleştirmek için üzerime düşeni yapmak zorundayım.

Benim ailem beni 3000 TL vererek dershaneye gönderiyor. Benim iyi yerlere gelmem için uğraşıyor. Benim de onlara karşı sorumluluklarım var. Ben bu sorumlulukları asla unutmamalıyım.

Sorumluluklarını bilen

Derse hazırlıklı gelmeli

Defter- kitap tam olmalı, kalemmini unutmamalı

Derste konuşmamalı

Öğrencilerin büyük bir bölümü kişisel özellik olarak öğrenciyi kaliteli kılan şeyin, sorumluluk duygusuna sahip olması olduğunu savunmuşlardır. Sorumluluk bilinciyle davranan bir öğrenci sınıf ortamında nasıl davranması gerektiğini bilir, ders içi ve ders sonrası üzerine düşen görevleri bilir ve eksiksiz bir biçimde yerine getirmeye çalışır. Çevresindeki herkese, ailesine, öğretmenine ve arkadaşlarına karşı hep bu sorumluluk bilinciyle yaklaşır. Çünkü hepimiz bu toplumun bir parçasıyız. Herkesin üzerine düşen belli görevler var. Öğrenciler, özellikle grup çalışmalarında bazı grup üyelerinin üzerlerine düşen görevleri yerine getirmediğinden şikayet etmektedir. Bu durumda tüm yükü bir-iki öğrenci kaldırmakta ve grup çalışmaları tam anlamıyla amacına ulaşamamaktadır. Aslında herkesin sorumluluğu paylaştığı bir çalışma hem çok zevkli olacaktır, hem de amaçlar hedefe ulaşacaktır.

Kaliteli öğrenci, kendini tanımalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 28 öğrenci kendini tanıyan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *kendini tanıma* cümlede geçmemesine karşın, cevaplarda geçen *kendini tanıma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Kendini tanıma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Kendinin farkında olan, kendine yetebilecek kadar çalışan, kendisini geliştirebilen, eksikliklerini giderebilen, kendisinde olan değişimleri fark edebilen, kendisiyle barışık olan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, kendini tanıyan kişidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Kendine yetebilecek kadar çalışan öğrencidir. Kimi 1 saatte kimi 5 saatte anlar. Bu konuda kendini tanıyabilmelidir.

Öğrenci etrafının farkında olmalı. Kişilik özelliklerinin farkında olmalı. Bazı öğrencilere öğretmenlerimiz hayrandır ama o öğrencinin derslerine bakarsınız dersleri 2-3 dür. Öğretmenler için kalitelidir. Bazı öğrencilerin de dersleri 5 olmasına rağmen öğretmenler tarafından sevilmez ve tolerans da gösterilmez. Bu bence kişilikle alakalıdır.

Kendini iyi tanımalı. Sınavına bir gün önceden mi çalışmalı yoksa bir hafta mı çalışırsa yeterli olur bunu bilmeli. Kimisi 5 saat çalışıyor, kimi 5 gün çalışıp başarılı oluyor.

Herkesten önce kendisini tanıyabilen

Kendine inanması lazım

Kendisini çok iyi tanımalı ve eksilerini herkesten önce fark etmeli.

Kendisini geliştirebilmeli. Ben müziğe yeteneğim olduğunu fark ettim ve keman çalmaya başladım. Şimdi çok iyi keman çalıyorum. Bana kimse sen çok yeteneklisin demedi.

Bence öğrenci kendiyle barışık olmalı, artılarıyla eksileriyle kendini sevebilmeli. Bazen ufak bir sivilce bile moralimizi bozma yetiyor. Ama aslında bu tür şeylerin geçici olduğunu bazen unutuyoruz. Her şekilde kendimizi sevmeyi bilmeliyiz.

Bu öğrenciler, kaliteli öğrenci; kendini tanıyan, artı ve eksi yönlerini bilen, eksi yönlerindeki eksiklikleri gidermek için uğraşan, artı yönlerini ise geliştirmeye çabalayan kişi olarak görmektedir. Bireyin kendini tanıması çok önemlidir. Onu neyin mutlu ettiğini, hangi alanlarda yeteneğinin olduğunu, zayıf ve kuvvetli yönlerini bilmesi, kendisiyle ve hayatla barışık olarak yaşaması, ders ve konu bakımından ne kadar sürede ve hangi yöntemle anlayabileceğinin farkında olması birey olarak o öğrenciye olumlu katkıda bulunacaktır.

Kaliteli öğrenci, azimli olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 20 öğrenci azimli olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *azimli olma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *azimli olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Azimli olma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *İradeli olan, hedefe ulaşmak için çabalayan, hırslı olan, sabırlı olan, gayretli olan, moralini yüksek tutan, önüne çıkan sorunlarla yılmayan kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, azimlidir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

İradeli olmalı

Hedefe ulaşmak için çaba göstermeli

Azimli, hırslı olmalı

Hırslı olmalı

Sabırlı olan, çok bildiğim bir konuyla ilgili soruyu çözemediğimde onu çözmek için çok sabır gösteremiyorum. Hemen kendime kızıyorum. Ama tam anlayamadığım bir konu ile ilgili bir soruyu çözerken daha sabırlı davranabiliyorum.

Grup çalışmasında herkes üzerine düşeni yapmıyor. Araştırma bir ya da iki öğrencinin üzerine kalıyor. Bu yüzden grup çalışması verimli olmuyor. Grup çalışmaları bizim için sadece fazladan bir yük. Bu yüzden bireysel çalışmayı daha çok seviyorum.

Önüne çıkan zorluklardan dolayı hemen pes etmeyen

Hedefine ulaşınca kadar çabalayan

Ufak şeyler yüzünden moralini bozmayan ve önüne ne çıkan her şeyle baş etmeyi bilen, Tek dersi hedefine bir an önce ulaşmak olan kişidir.

Gayretli olan

Bu öğrenciler için öğrencilere kaliteyi getiren özellik azimli olmaktır. Çünkü ulaşmak istedikleri hedefe giderken zorluklarla karşılaşılabilir ve bu zorluklar yüzünden gidilmek istenen yoldan vazgeçilebilir. İsteklerden vazgeçmek, yarı yoldan geri dönmek, sorunlar karşısında yılmak yerine kaliteli öğrenci, önüne ne çıkarsa çıksın baş etmeyi bilir ve sonuna kadar çaba gösterir. Tek hedefi vardır, o da amacına ulaşmaktır. Bunu için gelinden geleni fazlasıyla yapar.

Kaliteli öğrenci, sosyal olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 16 öğrenci sosyal olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *sosyal olma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *sosyal olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Sosyal olma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Paylaşımçı olan grup içerisinde rahatlıkla fikirlerini söyleyebilen, grup içinde yer almaktan sıkılmayan, bencil olmayan, arkadaşlarıyla iyi geçinen kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, sosyaldir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Paylaşımçı olmalı

Sosyal olan, Herkesle iyi geçinen, herkesle muhabbeti olan

Bencil olmayan

Arkadaşlarıyla kardeş gibi olmalı, dost olmalı

Sosyal olmalı

Bildiklerini arkadaşlarıyla paylaşabilmeli, bencil olmamalı, sosyal olmalı

Girdiği ortamlarda çekimser davranmamalı.

Okulda olan sosyal faaliyetlere katılmak için istekli olan

Ders dışında çevresindeki diğer bireylerle de bir şeyler paylaşabilen

Topluluk karşısında çekinmeden konuşabilmelidir. Örneğin; bize milli bayramlarda bir görev verildiğinde biz hiç telaşa kapılmadan sorumluluklarımızı yerine getiriyoruz. O kadar insanın önünde ben nasıl okuyacağım bu şiiri demiyoruz.

Okul, bireyin içinde yaşadığı toplumun bir parçasıdır. Toplumda yer alan tüm ilişkiler okul içerisinde de kendini göstermektedir. Bu toplumda yalnız yaşama olasılığımız olamayacağından çevremizde olan bireylerle iletişim içinde olmak zorundayız. Bu öğrenciler göre kaliteli öğrenci, içinde bulunduğu toplulukta yani okulda diğer öğrencilerle sahip olduklarını paylaşabilen, insanlarla konuşmaktan, duygularını, fikirlerini söylemekten çekinmeyen, topluluk önünde rahatça konuşabilen, arkadaşlarıyla paylaşım içerisinde olan, ders dışında diğer öğrencilerle beraber zaman geçirebilecekleri faaliyetlerde yer alan kişilerdir.

Kaliteli öğrenci, etkili iletişim becerilerine sahip olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 14 öğrenci etkili iletişim becerisine sahip olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *iletişim* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *iletişim* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. İletişim ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Karşısındaki kişiyi anlayabilen, empati kurabilen, karşısındakine nasıl yaklaşacağını bilen, söylediği sözün nereye gittiğini bilen, insanları olduğu gibi kabul eden kişidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, etkili iletişim becerisine sahiptir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Karşısındaki kişiye nasıl yaklaşacağını bilmeli. Arkadaşıyla ve öğretmeniyle nasıl iletişim kuracağını bilmeli.

Bazen insanları anlamak sakıncalı olduğunu düşünüyorum. Bir grupta bir ihtiyacı herkesten önce anladığınız da siz onlara cevap verebiliyorsunuz ama onlar sizin ihtiyaçlarınıza cevap veremiyor. Bu da anlaşma da sorunlar doğurabiliyor. Aslında onlar da beni anlasalar ortada bir sorun kalacağını düşünmüyorum.

Karşısındakiyle empati kurabilen

Bazen içine kapanık arkadaşlarla karşılaşabiliyoruz. O kişilere nasıl davranacağını bilersen, sana yaklaşıyorlar ve dertlerini, sıkıntılarını sizinle paylaşıyorlar. Bence bu o kişiye nasıl yaklaştığınla alakalıdır.

Bazı öğrenciler öyle şeyler söylüyorlar ki söylediklerini toparlamanın imkanı olmuyor. Herkes ağzından çıkanı duymalıdır. Sonuçta karşımızdaki de bir insandır.

Biz bu okulda 400'den fazla öğrenciyiz. Herkesin ayrı özelliği var. Bu özellikler olumlu da olabilir, olumsuz da olabilir. Kimse dört dörtlük değildir, Biz herkesi olduğu gibi kabul etmek zorundayız.

Etkili iletişim, tüm bireylerin sahip olması gereken bir beceridir. Yaşadığımız toplumda duygu ve düşüncelerimizi karşı tarafa doğru bir biçimde aktarabilmek için, bizimde karşı tarafı yanlışsız ve net bir biçimde anlayabilmemiz için etkili iletişim becerisine sahip olmamız gereklidir. İnsanların birbirlerini yanlış anlamasından dolayı istenmeyen birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların ortaya çıkmasını engellemek ya da ortaya çıkan sorunları ustalıkla çözebilmek için iletişimin kurallarını bilmenin büyük önemi vardır. Bu öğrenciler de kaliteli öğrenciyi, sınıf içinde ya da dışında arkadaşlarıyla iyi geçinen, onları anlayan ve kendini de doğru ifade edebilen, arkadaşlarını kendine benzetmek yerine onları olduğu gibi kabul eden ve onlara empati kurarak yaklaşan kişi olarak görmektedir.

Tablo 7'de öğrencilere göre kaliteli öğrencinin kişisel özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Kişisel Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Sorumluluk sahibi olmalı.	32	%29	1
Kendini tanımalı.	28	%25	2
Azimli olmalı.	20	%18	3
Sosyal olmalı.	16	%15	4
Etkili iletişim becerilerine sahip olmalı.	14	%13	5
TOPLAM	110	%100	

Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin çoğu kişisel yönden kaliteli bir öğrencinin sorumluluk sahibi olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu özelliği, sırayla kendini tanıma, azimli olma, sosyal olma, etkili iletişim becerilerine sahip olma takip etmektedir.

4.3. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri

Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Öğrencilere en uygun olmalı, 2) Düz anlatımı içermemeli, 3) Öğrenci araştırma yapmaya teşvik etmeli, 4) Geribildirim de içermeli.

Kaliteli öğretim metodu, öğrenciye en uygun olmalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 42 öğrenci, öğrencilere en uygun olan yanıtı vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *öğrencilere uygun olma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *öğrencilere uygun olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Öğrencilere uygun olma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *herkesin dersi anlamasını sağlayan, derslerde sıkılmamıza neden olmayan, görsel öğelerle öğrenmeyi destekleyen, bazen tartışarak bazense oyunla öğrenmeyi zevkli hale getiren metot kalitelidir.* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu, konunun en üst düzeyde anlaşılmasını sağlayandır.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Matematikle coğrafya dersinin işlenişi farklı olmalıdır. Yeryüzü şekillerini işlerken bana öğretmenimiz resimler gösterebilir. Matematik öğretmenimiz resimle ders işleyemeyeceğinden komik cümlelerle dersi zevkli hale getirebilir.

Bence öğretmen herkesin bir şekilde anlamasını sağlamalı. Buna yapabilecek öğretmen de yok bence. Sürekli müfredatı yetiştirmenin peşinde koşuyoruz. Anlayıp anlamamanın bir önemi yok. Asıl önemli olan konunun işlenmiş olması.

Ben İngilizce çok iyiyim. Özel okuldan geldim. İngilizce derslerinde sıkılıyorum. Başka bir şeyle uğraşıyorum. Aslında bazen öğretmene saygısızlık ettiğimi düşünerek rahatsız oluyorum. Öğretmenim benim sıkılmamamı sağlayacak yollar bulmalı. Öğrencilerine eşit zaman ayırabilmeli.

Aslında öğretmenler hep zayıf olan öğrencilere hitap ediyorlar. Onların dersi anlamalarını sağlıyorlar. Ama iyi olan öğrencilerinde dersten kopmalarına neden oluyorlar. İnsana bildiğini unutturuyorlar. Aslında öğretmenler kolayca kaçıyor. Basit olanı anlatmak daha kolay geliyor.

Geçenlerde tarih öğretmenimiz Topkapı Sarayı'nın 3 boyutlu videosunu getirdi. Onu izledik. Bence öğretmenin Topkapı Sarayı'nı sözlü olarak anlatmasından çok faydalı oldu. Ben oraya gitmiş gibiyim. Topkapı Sarayı benim aklımda daha çok kaldı. Hem de ders daha eğlenceli oldu.

Derslerle alakalı hiç geziye gitmiyoruz. Ama bazen biyoloji dersinde laboratuarda mikroskopla incelemeler yapıyoruz. Hücreyi öğrenirken mikroskopla hücreyi incelediğimizde neresinde ne var görebiliyoruz. Öğretmen öncesinde bize ne yapmamız gerektiğini gösteriyor. Böylece daha akılda kalıcı oluyor.

Bazen sorular soruyorlar. Edebiyat dersinde parçayı bize okutturuyorlar. Soruları bize cevaplatıyor.

Sayısal derslerde sorulan soruların cevaplarını biz buluyoruz. Daha sonra öğretmen tahtada çözüyor. Bu dersler daha zevkli geçiyor.

Bence bana görsel bir şeyler sunmalı. Hani derler ya çok okuyan mı bilir, çok gezen mi diye. Bence daha çok şey gördüğü için çok gezen bilir. İnsanlar bence gördüğü şeyi unutmazlar.

Öğretmenim benimle ilgilense, anlamadığım yerleri bana tekrar anlatsa ben de herkes gibi öğrenebilirim.

Bazen konuları tartışıyoruz. Bazense oyun oynuyoruz.

Matematik dersinde problem çözüyoruz. Edebiyat derslerinde bazen tiyatro yapıyoruz. Aslında normalde o metni ben hayatta okumam ve dinlemem. Ama orda ben bir karakteri canlandırdım. Bu yüzden o ders benim için çok zevkli geçti.

Herkesin her şeyi öğrenebileceğini bilmeli, biz gerizekalı mıyız? Bu biraz zaman alabilir ama bunu gerçekleştirmek de ona düşer.

Bu öğrencilerin, tüm öğrencilerin öğretilen konuyu etkili bir biçimde öğrenebileceğini düşünmektedir. Bunun için gerekli olan tek şeyin konuya uygun metodun seçilmesidir. Öğrencilerde merak duygusu uyandıran, onları araştırmaya yöneltten, görsel öğelerden yararlanılan, problem çözmeye teşvik eden metotlar bu öğrenciler için kaliteli metottur. Öğrenciler öğretimin dışında kalmak yerine içine girmeyi, kendi öğrenmeleri için çabalamayı, dersten zevk alarak öğrenmeyi gerçekleştirmeyi, araştırma yaparak araştırdıklarını sınıf ortamında arkadaşlarıyla paylaşmayı istemektedir. Bu şekilde yapılan eğitimde öğrenmeler çok daha kalıcı hale gelmektedir.

Kaliteli öğretim metotları içinde düz anlatıma yer almamalı: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 38 öğrenci “Sadece anlatım yönteminin kullanılmadığı metotlar” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *anlatım yöntemi* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *anlatım yöntemi* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Anlatım yöntemi ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *tek düze geçen dersler, sürekli konuşan öğretmenler, anlaşılmadan geçen konular, sadece kitabı okuyan öğretmenler, uykusu gelen ve sıkılan öğrenciler*. Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu içinde düz anlatıma yer yoktur.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Derslerimiz genelde tek düze geçiyor. Derse geliyorlar, tahtaya gerekli notları yazıyor. Son belli bir şemaya göre derse devam ediyor. Hep o anlatıyor. Bazen kaldırıp soru da soruyor. Soru sormanın da çok etkili olduğunu düşünmüyorum. Bu tür dersler çok sıkıcı oluyor.

Bence öğretmen 45 dakika ders anlatmamalı. Bunun en az 10 dakikasını öğrenci ile iletişim kurarak geçirmeli. Benimle ders dışı konularla ilgili sohbet etmeli.

Öğretmen dersi sürekli konuşarak anlattığında ben onu dinlemiyorum.

Dersler ezbere dayalı anlatılıyor.

Öğretmen geliyor, dersi anlatıyor, anlattığı konuyu öğrenmemizi değil, ezberlememizi bekliyor.

Öğretmen derse geldiğinde konuyu kendi anlatıyor, bazen yazdırıyor.

Bazen projeksiyon kullanıyorlar, farklı olan tek şey iki resim koyuyorlar. Tüm anlattıklarını da yansıtıyor. Sadece resim olsa daha etkili olur. Zaten anlatıyor o yazılı olanları. Sadece resim olsa bence daha akılda kalıcı olur.

Dersler çok sıradan geçiyor.

Çoğu öğretmen, ben o konuyu sınıfta anlatıysam, öğrenci de öğrenmiştir, diye düşünüyor. Bize biliyormuşuz gibi davranıyor. Ben bunu yazılıda sorabilirim diye düşünüyor. Ben aslında o konuyu öğrendiğimi düşünmüyorum.

Eve gidince konuyu tekrarlayıp soru çözünce öğreniyorum, aslında o konuyu bana öğretmiyor.

Hep acele içindeyiz. Hep müfredatın gerisindeyiz. Bu yüzden hep hızlı hızlı geçiyoruz konuları.

Benim amacım ÖSS de full çekmek. Başka bir amacım yok. Öğretmen bana buna göre ders anlatmalı. Okula ÖSS yi kazanmak için geliyorum.

Öğretmen sadece anlatıyor.

Öğretmen ders anlatırken sadece kitabı okuyor. Bize yazdırıyor. Bu öğretmenin dersini ben hiç dinlemiyorum. Derste çok sıkılıyorum.

Öğretmenler genellikle uykumuzu getiriyor. Esnesek niye esniyorsun diyor, kafamı sıraya koysam, niye kafanı sıraya koydun diyor.

Geliyor sınıfa, mıy mıy mıy, 40 dakika konuşuyor. Ses tonu hiç değişmiyor.

Derse hiç katılmıyoruz. Baygınlık geçiriyoruz.

Dersler genellikle bitse de gitsek havasında geçiyor.

Öğrenciler, genelde derslerde anlatım yönteminin kullanıldığını ve bu yöntemin onlarda olumsuz etki yaptığını vurguluyorlar. Öğretmenin sınıfa gelip 40 dakika ders anlatıp, bu bilgilerin öğrenildiğini düşünmesi sonucu öğrenciler haksızlığa uğradıkları hissine kapılıyor. Çünkü onlar anlatılanları öğrenmek değil, hatırlamadıklarını vurguluyorlar. Zaten bilimsel olarak da bireyler işittiklerinin sadece %15'ini öğrenebilirler. Bu yüzden anlatım yöntemi dışında yöntemlerden faydalanılmasını istiyorlar. Öğretmenin sürekli ders anlatması ve öğrencinin hep dinleyen konumunda olması öğrencilerin uykusunu gelmesine, esnemesine, dersi dinlememesine neden oluyor. Zaten bir bireyin verimli dinleme süresi ders süresinin belki de üçte biri kadardır. Öğretmenler bu durumu göz önünde tutarak anlatım yönteminden en az derece faydalanmalıdır.

Kaliteli öğretim metodu, öğrenciyi araştırma yapmaya teşvik etmeli: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 14 öğrenci öğrenciyi araştırma yapmaya teşvik eden yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *araştırma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *araştırma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Araştırma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *merak duygusu uyandıran, konuyu ezberlemek yerine anlayarak öğrenmeyi sağlayan, kafamızdaki soru işaretlerini ortadan kaldıran metotlardır*. Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan

alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu öğrenciyi araştırma yapmaya teşvik edendir.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Matematik dersi dışında hiçbir dersi dinlemiyorum. Çünkü hiçbir öğretmenim bana hitap etmiyor. Derste sıkılıyorum. Dinlemiyorum. Eve gittiğimde işlenen konuyu sadece kitaptan değil internetten de araştırıyorum, bazılarını merak ediyorum. Ertesi gün okulda konuyu bilerek geldiğimden öğretmenin anlatış biçimi bana uymuyor

Hiçbir konuyu merak etmiyorum. Önemli olan yazılıdan aldığım not. Yaptığım araştırmanın bana yazılıda bir getirisi yoksa bir iki araştırmadan sonra ben de araştırma yapmaktan vazgeçerim.

Öğretmenim beni bir konuda meraklandırırsa benim ders çalışmamı sağlar ve ben daha başarılı olurum. Bazı öğretmenler konuyu anlatıyor, anlatıyor öyle bir yere geliyor ki orası kilit nokta. Orda bırakıyor. Bunu araştırın diyor. Araştırmazsanız konu tamamen eksik kalıyor. Merak edip araştırdığımda konunun tamamını öğrenmiş oluyorum. Bu konu sınavda geldiğinde soruyu rahat bir biçimde cevaplıyorum. Bu tür çalışma benim için daha verimli.

ÖSYS olmasa araştırma yapmak bir konuyu öğrenmede daha etkilidir. Ama araştırma yapmaya zamanımız yok.

Matematikte değil ama biyoloji kimya gibi derslerde konuyu önceden biz araştırsak sonra sınıfta tartışsak, araştırdıklarımızı paylaştık bence çok faydalı olur.

Ben önceden anlatılacak konu ile ilgili araştırma yaptığımda, konu derste aklımda daha iyi kalıyor.

Öğrencinin araştırma yapması gerektiğini düşünmüyorum. Öğretmen konunun ana hatlarını, önemli kısımlarını anlatıyor. Bu da ÖSYS için gerekli. Araştırma yaparak belki de daha etkili öğrenilebilir ama zaman yok

Ben araştırmayı, sadece araştırmak ve görevimi yerine getirmek için yapıyorum. Araştırmayı iyi yapınca notum iyi geliyor. Öğrenmek için araştırma yapmıyorum. Kendim araştırma yapmak istemiyorum aslında. Ben önce araştırma yapmaya istekli hale getirilmeliyim.

Hiçbir konuyu merak etmiyorum. Önemli olan yazılıdan aldığım not. Yaptığım araştırmanın bana yazılıda bir getirisi yoksa bir iki araştırmadan sonra ben de araştırma yapmaktan vazgeçerim.

Öğretmenim beni bir konu hakkında meraklandırırsa ben araştırma yaparım.

Benim amacım ÖSYS’de full çekmek. Başka bir amacım yok. Öğretmen bana buna göre ders anlatmalı. Okula ÖSYS’yi kazanmak için geliyorum.

Öğrencilerin, tüm çalışmaları ÖSYS’den alacakları puana yönelik olduğundan, araştırma yapmanın zaman kaybı olduğunu düşünüyorlar. Fakat bu sistemde sınav olmasa, araştırma yaparak öğrenmenin daha kalıcı olduğunu da savunmaktalar. Zaten ne kadar zaman kaybı olarak düşünürlerse düşünsüler, eğer bir konuyla ilgili merak ettikleri şey varsa, öğrenciler bu konuyu da araştırmaktan da kendilerini alamamaktadır. Aslında onların merak duygularını harekete geçirip onları araştırmaya teşvik eden metotları da kaliteli bulmaktadır. Çünkü öğrenciler, zamanın kısıtlı olmasına bakmaksızın, gerekli araştırmayı yapıp konu ile ilgili bilgi sahibi olmaktadır.

Kaliteli öğretim metodu, geribildirimi de kapsamal: 110 öğrenciye sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 13 öğrenci geribildirimi içeren yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *geribildirim* cümlede geçmemesine karşın, cevaplarda geçen *geribildirim* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Geribildirim ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *eksiklerimi gideren, yanlışlarımı düzeten, bana yeterince öğrendiğimi gösteren..* Bu sözcükler, öğrencilerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu geribildirimi içine alır.” diyen öğrencilerden alınmıştır:

Öğretmenim benim bir konuyu öğrenip öğrenmediğimi gözlemleyebilmeli. Beni o konuda eksikliklerimi gidermek için teşvik etmeli. Eğer eksiklerimi kendim gideremiyorsam beni yanına çağırıp o konuyla ilgili biraz daha bilgi veriyor ki benim böyle de öğretmenlerim var. Bu da benim için çok etkili oluyor.

Benim eksikliğimi gördüğünde beni düzeltmeli. Çünkü o eksiklik benimle hep gider, bu yüzden ben soruları da yanlış çözerim. Benim o eksikliği gidermem ileride çok zor olur.

Öğretmen benim eksikliğimi gördüğünde beni yanına çağırırsa anlatacağı şey benim daha çok aklımda kalır. Çünkü ben her gün öğretmenin yanına giden bir öğrenci değilim.

Öğretmen eksikliğimi fark ettiğinde benimde bunu fark etmemi sağlamalı. Bunu böyle yaptığında böyle olur mu diyerek kendi eksikliğimi bana fark ettirmeli. Bana eksikliğimi direk söylememeli.

Öğretmenim çok geç olmadan benim eksikliğimi düzeltmeli.

Benim öğrenmediğimi fark ettiğinde beni düzeltirse, konuya sıcakken benim eksikliğimi gidermeli. Beni uyarmalı.

Bazı öğretmenlerimiz bizi destekliyor. Ben mesela okul takımının kalecisiyim. Bir öğretmenim beni destekleyip devam etmem gerektiğini söylüyor. Ben senin her zaman arkadayım diyor, öğretmenime çok güveniyorum.

Bazen hatamı fark edip onu düzeltmem konuyu daha iyi anlamamı sağlıyor.

Öğrenciler, öğretilen konunun ne kadarını öğrendiğini ve konuyu öğrenirken herhangi bir eksiğinin kalıp kalmadığını bilmek istemektedir. Bu öğrenciler için eksikliklerinin hemen giderilmesi çok önemlidir. Çünkü hemen yapılan düzeltilmelerin, konuyu öğrenmede kalıcılık sağladığını söylemekteler. Gerçekten de öğrencilere konun sonunda geribildirim yapılması öğrencinin konuya ne kadar hakim olduğunu görmesi açısından önemlidir. Tam öğrenmelerin desteklendiği, öğrenme eksikliklerinin anında giderildiği öğretim metotlarıyla öğrenmeler daha kalıcı hale gelmektedir.

Tablo 8’de öğrencilere göre kaliteli öğretim metotlarının özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri

Metodun Özellikleri	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Öğrencilere en uygun olmalı.	42	%38	1
Düz anlatımı içermemeli.	38	%35	2
Araştırma yapmaya teşvik etmeli.	17	%15	3
Geribildirimi kapsamalı.	13	%12	4
TOPLAM	110	%100	

Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin çoğu kaliteli öğretim metodlarının öğrenciye göre seçilmiş olduğu görüşündedir. Bunu, sırasıyla düz anlatım içermeyen metotlar, araştırmaya teşvik eden metotlar ve geribildirimi kapsayan metotlar takip etmektedir.

4.4. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Özellikleri

Öğretmenlere kaliteli öğretmenin özellikleri sorulurken, öğretmenlerin özellikleri mesleki ve kişisel olarak iki yönden incelenmiştir.

4.4.1. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenin Mesleki Özellikleri

Öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğretmenlerin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Yeterli alan bilgisine sahip olmalı, 2) Genel kültür düzeyi yüksek olmalı, 3) Etkili değerlendirme yapabilmeli, 4) Planlı olmalı, 5) Dersine uygun olan metotları kullanabilmeli.

Kaliteli öğretmen, yeterli alan bilgisine sahip olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 48 öğretmen alan bilgisinde yeterli olması yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak *alan bilgisi* cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen alan bilgisi ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Alan bilgisi ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *konuya hakim olan, kendini yetiştiren, alanıyla ilgili yayınları takip eden, branşında iyi*

olan. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen yeterli alan bilgisine sahiptir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Alanına hakimdir.

Alan bilgisi kuvvetli olan öğretmen kazanır. Çünkü bence alan bilgisi eşittir saygı.

Alan bilgisi kuvvetli olan öğretmen bunu öğretebilme becerini de kullanarak öğretim yapıyorsa, ister o öğretmen sınıfta hiç espri yapmayan biri olsun, öğrencisiyle hiç iletişim kurmayan biri olsun, öğrenci o öğretmene sonsuz saygı duyuyor ve konuyu öğreniyor.

Bence öğretmen niteliğini en belirleyen şey alan bilgisi ya da bilgisizliğidir.

Alan bilgisi yetersizliği öğrencide saygı güven kaybına ve öğrenme eksikliğine neden oluyor.

Alan bilgisi bakımından donanımlı bir öğretmen öğrencini gözünde çok yüceliyor. Ben matematik öğretmeniyim. Öğrencim bana gelip “Filancı öğretmen hiçbir şey bilmiyor diyebiliyor. O öğretmene soru soracağız diye ödü kopuyor.” gibi cümleleri biz duyuyoruz.

Öğrenci öğretmene birkaç kere soru getirmişse ve öğretmen bu soruyu çözememişse, öğrencinin gözünde öğretmenin otoritesi kayboluyor.

Alan bilgisi eksik olan öğretmenlere öğrenciler saygı duymuyor.

Branşında iyi olmalı.

Öğretmen konusuna hakim olmalı ve bu bilgiyi aktarmasını bilmeli.

Ben alanımda bilmediğim bir konu ya da soruyla karşılaştığımda ve ya kafam yorgun olduğu okuyup okuyup soruyu anlayamadığım durumlarda, öğrencilerime ben rahatlıkla o soruyu çözemediğimi söyleyebiliyorum. Bu konuda hiçbir kompleksim yok. Ben kendimi alanıma hakim hissediyorum.

Benim için tek bir hiçbir zaman ölçüt olamaz. Böyle bir durumda öğrencime bunu diğer öğretmenlere soralım ya da ben bunu bir araştırayım diyerek öğrencime de güven sağladığımı düşünüyorum. Çünkü bilmesem bile soruyu onun için araştırabiliyorum.

Ben bilmiyorum da diyebiliyorum. Ben İngilizce öğretmeni olarak her kelimeyi bilemeyebilirim. Çok rahat bilmediğimi ifade edebiliyorum.

Alanında yeterli olmayan öğretmenler bilmiyorum demezler bunun yerine mazeret uydururlar.

Eğer alanınızda iyiyseniz, öğrencide bunu biliyorsa bilemediklerinizi öğrenci saygı ile karşılar. Ama birçok kere öğrencinin, öğretmenin bilemediği şeylerle karşılaşması öğrencide tedirginliğe sebep olur.

Bilemedikleriniz çok fazla ise hem öğrenci gözünde düşersiniz, hem de kendinizi zora düşürmüş olursunuz.

Öğretmen bilemediği bir konuda direk bilmiyorum demek yerine, ben bun bir bakayım, araştırayım daha sonra sana anlatırım demesi gerekiyor.

Öğretmenlerde tıpkı öğrenciler gibi öğretmenin kalitesini gösteren en önemli özelliğin kuvvetli alan bilgisine sahip olmak olduğunu düşünüyorlar. Alan bilgisi bakımından kuvvetli bir öğretmenin, her zaman konuya hakim olduğunu, bu özelliğin de öğrencilerin öğretmenlere daha saygılı olmasını sağladığını vurgulamaktalar. Öğrenci alanın da iyi öğretmenin bilmediği bir şeyi keşfettiğinde onu saygıyla karşılayabilir, fakat öğretmenin sürekli bir şeyleri bilmediğini keşfeden öğrencinin gözünde o öğretmen alan bilgisi bakımından yetersizdir ve öğrenci de ister istemez farklı düşünceler oluşmasına neden olur.

Kaliteli öğretmen, genel kültür düzeyi yüksek olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 20 öğretmen “Yüksek düzeyde genel kültür bilgisine sahip olan kişidir.” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların büyük bir çoğunluğunda, kelime olarak *genel kültür* cümlede geçmezken, genellikle cevaplarda geçen *genel kültür* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Genel kültür ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Öğrencilere*

okuduğu bir kitabı önerebilen, öğrencilerin bildiği popüler şarkıları bilen, öğrencilerle aynı dili konuşmak için günlük olaylardan haberdar olan, alan dışı sorulara da yanıt verebilecek düzeyde olan kişidir. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, genel kültür düzeyi yüksek olan kişidir” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğretmenin paradigmasının öğrencinin günlük hayatta karşılaştığı birçok kişiden farklı olması gereklidir. Öğretmenin olayları, durumları yorumla ve değerlendirme şekli farklı olacak ki öğrenciler beyinsel kazanım elde etsin. Eğer öğretmenin bakış açısı komşusu Meral Teyzenin bakış açısından farklı değilse öğrencide hiçi bir davranışı değiştirmez. Bizim öğretmenlerimizin en büyük eksiği budur. Yorumlama ve sorun tespit kalitelerinin ortalamanın çok altında bence.

Öğretmenin olayları yorumlama ve değerlendirme şekli öğrenciyi bir adım öteye taşımali ve onun gündelik ihtiyaçlarına cevap verici nitelikte olmalı.

Eğer ki sen öğretmen olarak Duman grubunun şarkıyla ilgili fikir sahibi değilseniz, öğrenme ortamını niteliğini düşünürsünüz.

Öğrencilerle aynı dili konuşmak onların dünyasına girmeyi ve onları bir adım ileriye götürmeyi sağlar.

Öğrenciyle aynı dili konuşmak ve öğretmenin alanı dışındaki bir konu ile ilgili fikir sahibi olması öğrenciyle iletişimi kuvvetlendirir.

Öğretmenin genel kültür bilgisine sahip olması saygıyı artırıyor.

Öğrencisinin moralini bozuk gördüğünde öğrencisine Doğan Cüceloğlu’nun bir kitabını önerebilmeli.

Öğrenciler bazen farklı alanlarda sorularla da karşınıza çıkabiliyor. Çünkü öğrenciler bizi öğretmen her şeyi bilir mantığı ile bakıyor. Bu sınıf öğretmenlerinden gelin bir alışkanlık. Farklı alanda bir soruya cevap verdiğimde kendimi çok hoş hissediyorum ve öğrencinin gözündeki imajınız da dolu dolu oluyor.

Ortak sınavlar da ben matematikçi olmama rağmen öğrenci tarihten sınav olurken sana öğretmenim burada ne anlatmak istemiş diye sorular sorabiliyor. Orda anladığınız kadarıyla cevap veremeye çalışıyorum. Bu da öğrencilerin hoşuna gidiyor.

Öğretmenler kitap okumalı, son çıkan kitaplarla ilgili bilgi sahibi olmalı.

Öğretmenin başka alandaki bir soruya cevap verebilecek durumda olması öğrenci ile arasındaki iletişimi arttıran özelliktir. Ben biyoloji öğretmeni olarak bir tarih sorusuna akıl yürüttüğümde öğrenciler, öğretmenim siz bunu nereden biliyorsunuz? diyor. Öğrencinin hoşuna gidiyor.

Son günlerde popüler olan bir şarkı ya da şarkıcıdan bahsettiğinizde öğrencinin hoşuna gidiyor ve sizi kendine daha yakın hissediyor.

Ben arada bir metal dinlerim. Benim bu tür şarkılar dinlediğimi öğrencilerimle paylaştığıma öğrencilerimin gözlerinin içi parladı.

Genel kültür bilgisi bu öğretmenlere göre farklılık yaratan bir özelliktir. Öğrencilerin gelişimlerini desteklemek için, onlara “Ben de sizden biriyim.” Mesajı vermek için öğretmenin genel kültür seviyesinin vasatın çok üstünde olması gereklidir. Öğrencilerle aynı dili konuşmak, onların ilgi alanlarıyla ilgili fikir sahibi olmak öğrencilerin öğretmenlerine kendilerini daha yakın hissetmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda kendi alanı dışındaki bir alanda sorulan küçük bir soruya yanıt verebilen bir öğretmen, öğrencisinin gözünde yücelmiş olur. Genel kültür bilgisi, öğretmene hiç ummayacağı bir itibar kazandırır.

Kaliteli öğretmen, etkili değerlendirme yapabilmeli: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 13 öğretmen objektif değerlendirme yapabilen yanıtını vermiştir Verilen cevapların büyük bir çoğunluğunda, kelime olarak *değerlendirme* cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen *değerlendirme* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Değerlendirme ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Öğrencilerin performansını dikkate alan, sadece yapılan sınavlarla öğrenciyi ölçmeyen, ders içindeki durumunu da dikkate alan, öğrenciler arasında ayrımcılık yapmayan kişidir.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki

yönden “Kaliteli öğretmen, etkili değerlendirme yapabilen kişidir” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğrencileri sadece yazılı notuna bağlı olarak değerlendirmemeli, öğrencinin sınıf içindeki gayretini de göz önünde tutmalı

Eskiden anlatıma dayalı, bilgiye dayalı sınavlarla öğrencileri ölçerken şimdi boşluk doldurma, doğru-yanlış, çoktan seçmeli gibi soru tarzları kullanıyorum.

Sınıf içindeki derse katılımı, derse olan ilgisi, derse hazırlıklı gelmesi öğretmenin öğrenciyi değerlendirirken dikkate alması gereken ölçütlerdir.

Yapılan sınavları yok sayılamaz. Sınavlardan 20-30 almış bir öğrenciye ne kadar kanaatiniz olursa olsun, bu notlarını çok fazla yükseltemezsin. Niçin yazılıda başarılı olamıyor? diye düşünürsün.

Ülkemizin gerçeğidir sınavlar. Biz burada öğrencileri üniversite sınavlarına hazırlıyoruz. Ben matematik öğretmeni olarak öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar, yaklaşımlar ve farklı yaklaşımlardan çok etkileniyorum. Ama hayatın gerçeği sınav olduğundan ben de öğrencilerin sınavlarını dikkate alıyorum.

Benim çocuğu değerlendirirken elimde bir belge olması lazım.Öğrencinin performansı sınavlar dışında net bir biçimde ortaya konamıyor.

Öğretmen olarak çocuğu ÖSYS ye hazırlamak zorundayız. Ben kendimi öğrencime bu konuda sorumlu hissediyorum. Bu yüzden yapılan sınavlar benim için önemli.

Öğrenciler yazılı ve sözlülere değerlendirilir. Yazılılar çocuğun notunda belirleyici rol oynar.

Öğretmenler, öğrencileri değerlendirirken sınıf içindeki durumunu ya da gayretini göz ardı etmemektedir. Fakat öğrencilerin değerlendirilmesinde en önemli ölçüt, yazılı sınavlardan aldıkları notlardır. Öğretmenler hiçbir şekilde bu notları yok sayamayacaklarını vurgulamaktadır. Çünkü onlara göre sınav hayatın gerçeğidir. Önlerinde onları bekleyen ve hayatlarının dönüm noktası olan bir sınav varken, öğretmenlerin yapılan sınavlara önem vermemesi diye bir şey olamaz. Bu açıdan kaliteli

öğretmen, öğrencilere anlattığı konuları tam olarak ölçen bir sınav hazırlamaktır. Öğretmenler, performansa dayalı ölçme yaparak süreci değerlendirmekten çok, yazılı sınavlarla sonucu değerlendirmektedir.

Kaliteli öğretmen, planlı olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 11 öğretmen planlı olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların büyük bir çoğunluğunda, kelime olarak *planlı olma* cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen *planlı olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Değerlendirme ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Derse gelmeden önce konuları tekrar eden, ön hazırlık yapan, etkinliklerini önceden belirleyen kişidir.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, planlıdır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Derse gelmeden önce derste ne yapacağını hazırlar.

Planlıdır. İşlenecek konuya göre kullanacağı materyali belirlemelidir.

Derse girmeden ön hazırlık yapmalı, kaynak taramalı.

Planlarda yer alan materyaller sınıf ortamına getirilmek için hazırlanmalı

Derse anlatacağı sınıfın özellikleri dikkate alınarak etkinlikler belirlenmeli

Dersi gelmeden önce kitaba göz atıp uygulanıp uygulanamayacak etkinlikleri seçmesi gerek. Ayrıca dışarıdan kaynaklar kullanarak konuyu desteklemem gerek.

Öğrencilerin olduğu noktayı ve varılması gereken noktayı çok iyi belirlemeli. Bu süreçte hangi aşamalarda geçeceğini de belirlemelidir.

Bu öğretmenler, öğretmenlerin sınıf ortamına gelmeden önce anlatacağı konuya ve yapacakları etkinliklere göz gezdirmesi gerektiğini ve zamanı verimli kullanmak adına konuyu anlatırken kullanacağı araç-gereçleri, yapacağı etkinlikleri ve tüm

bunların ne kadar süre içerisinde gerçekleşeceğini önceden planlamış olması gerektiğini düşünmektedir. Planlama sayesinde öğretmen, önceden konulara göz atılarak sınıf ortamında hangi yöntem ve tekniğin kullanılacağını, hangi etkinlikler aracılığıyla öğrencilere konunun aktarılacağını ve kullanılacak materyalleri önceden belirleyerek zamanını verimli bir biçimde kullanır.

Kaliteli öğretmen, dersine uygun metotları kullanabilmeli: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri nelerdir?” sorusuna 8 öğretmen dersine uygun olan metodu kullanabilen yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak *metod* geçmemesine rağmen, *metod* sözcüğüyle ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Metod ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Bildiğini aktarabilme becerisine sahip, kendini tanıyan ve konuyu hangi metotla en iyi şekilde öğreteceğini bilen kişidir.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde mesleki yönden “Kaliteli öğretmen, derse en uygun metodu seçebilen kişidir” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Sadece mesleki anlamda donanım değil, o bilgiyi aktarma becerisine de sahip olmalı. Çok bilgilidir ama yöntem bilmediği için öğrenciye bildiklerini aktaramaz. Bu anlamda öğretmen mesleki olarak yeterli olamaz.

Bildiğinin ne kadarını karşındakine iletebiliyorsun, bence mesleki yönden asıl ölçüt bu. Bunu sağlamak için methodlara hakim olmak lazım.

Çağın gerektirdiği teknolojiden yararlanabilmek lazım.

Sadece branşında iyi olması yetmiyor, bildiği konuyu da öğrenciye etkili bir biçimde aktarması gerekiyor.

Ne kadar iyi öğrettiği ve öğretme yöntemlerini ne kadar iyi bildiği ve öğrencilerle ne kadar iyi diyalog kurabildiği çok önemli.

Bildiğini aktarmak çok önemlidir.

Bu öğretmenler, alan bilgisinin önemini gerçekten bilmektedir. Buna karşın, alan bilgisi bakımından öğretmen ne kadar donanımlı olursa olsun, eğer bildiğini aktarabilecek yöntemleri biliyorsa, sahip olduğu alan bilgisinin de bir önemi yoktur çünkü bu bilgiyi sadece kendine saklamış olmaktadır. Kaliteli bir öğretmen, öğrenciye aktarmak istediği mesajı, uygun yolları kullanarak en etkili biçimde ulaştıran kişidir.

Tablo 9’da öğretmenlere göre kaliteli öğretmenin mesleki özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri

Mesleki Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Kuvvetli alan bilgisine sahip olmalı.	48	%48	1
Genel kültür düzeyi yüksek olmalı.	20	%20	2
Etkili değerlendirme yapabilmeli.	13	%13	3
Planlı olmalı.	11	%11	4
Dersine uygun metodu kullanabilmeli.	8	%8	5
TOPLAM	100	%100	

Tabloda görüldüğü gibi, öğretmenlerin çoğuna göre mesleki yönden kaliteli bir öğretmenin sahip olması gereken ilk özellik kuvvetli alan bilgisidir. Bu özelliği sırası ile yüksek genel kültür düzeyi, etkili değerlendirme yapma, olanlı olma ve uygun metot seçimi takip etmektedir.

4.4.2. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğretmenlerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Etkili iletişim becerisine sahip olmalı, 2) Toleranslı olmalı, 3) Örnek ve rehber olmalı, 4) Espriyi olmalı, 5) Samimi olmalı.

Kaliteli öğretmen, etkili iletişim becerisine sahip olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 35 öğretmen etkili iletişim becerisine sahip olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bir kısmında, kelime olarak

iletişim cümlede geçerken, kimi cevaplarda geçen *iletişim* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. İletişim ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Öğrenciyi birey olarak gören, öğrenci ile arasındaki anlamları ortak kılan, öğrenciyle aynı dili konuşan, empati kurabilen, çatışmaları etkili bir biçimde çözebilen, öğrencilerini dinleyen, öğrencilerini olduğu gibi kabul eden, iyi bir gözlemci olan, öğrencileriyle birebir ilgilenen kişidir..* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, etkili iletişim becerisine sahiptir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

İletişim abartılıyor bence. İletişim anlam paylaşılır. Öğretimin özünde aslında hiçbir şekilde anlam birliği yok. Öğretmenin yarattığı iletişimin niteliği çocuğun hayatındaki bir anlama karşılık gelecek mi? Asıl bu soru cevaplanmalı.

Öğretmenler doğal olmalı. İletişim gülümsemeden ve güzel sözcüklerden oluşan bir kavrama dönüştü, altı boş. Gülümsemek insani bir şeydir, iletişim değildir. Bunun öğrencide var olan bir anlama karşılık geldiğini düşünmüyorum Önemli olan öğretmenlerin anlamları ortak kılabilmesidir. Gülümsemek, iyi günler, iyi akşamlar demek medeniyet göstergesidir. Öğrenci için özel bir anlamı yok bence.

Öğrenci de bir birey olarak görülmeli.

Öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlar ortak kılabilmeli.

Öğretmen ve öğrenci aynı dili konuşmalı.

Öğretmen öğrencisiyle empati kurmalı ama aynı davranışı öğrenciden beklememeli.

Çünkü öğretmen olarak sen 15 yaşında olmuşsundur. O yaşın beklentilerini bilebilirsin ama öğrenci öğretmenin yaşında olmağından senin beklentilerini bilemez.

Öğrencisini anlamaya çalışmalı.

Öğrencilerini olduğu gibi kabul edebilmeli.

İyi bir gözlemci olmalı, ergenlik döneminin gelişim özelliklerini göz önünde tutmalı.

Öğrencilerine bireysel olarak yaklaşmayı becerebilmeli. Bazen o öğrenciyle bireysel olarak ilgilendiğinizde sınıfta fark edemediğiniz şeyleri öğrenebiliyorsunuz. Çocuk belki arkadaşlarını yanında size karşı farklı davranabiliyor. Siz birebirken çocuğa niye bunu böyle yaptı diye sorduğunuzda çocuktan hiç beklemediğim bir cevap alıp, yeni şeyler öğrenebiliyorum.

Zaten öğrencileri tanımak için öğrencilerin iç dünyasına girebilmeliyiz, bu da ancak öğrencilerle özel olarak ilgilediğimizde olabilecek bir durum.

Bazen arkadaşlarının içinde öğrenci kendini olduğundan farklı ifade edebiliyor. Bu farkı ancak siz onunla özel olarak görüştüğünüzde algılayabiliyorsunuz.

Öğrenci ve öğretmenin etkin dinlemeyi bilmesi gereklidir.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı, öğretmen ve öğrenci arasındaki bağın kuvvetlenmesi için öğretmenin etkili iletişim becerilerine sahip olması gerektiğini düşünmektedir. İletişim becerisine sahip bir öğretmen, öğrenciyi daha iyi tanıma şansını yakalamaktadır ve belki de kimsenin farkında olmadığı öğrencinin iç dünyasında yaşadığı sorunları gün yüzüne çıkarma fırsatını yakalamış olur. Böylece öğrencileri en az zararla kurtarma şansını yakalar. Bu öğretmenler, işledikleri medenin, insan olduğunu hiçbir zaman unutmamak gerektiğini vurgulamaktadır. Doğru iletişim kanallarını kullanmayı bilmek, öğrenciyi her zaman kazanmayı sağlar. Kaliteli öğretmen, bugün öğrencisiyle nasıl iletişim kuruyorsa, yarın o öğrenci de çevresindeki bireylerle aynı şekilde iletişim kuracağını unutmayan kişidir.

Kaliteli öğretmen, toleranslı olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 28 öğretmen toleranslı olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bazısında, kelime olarak *tolerans* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *tolerans* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Tolerans ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Öğrenciyi birey olarak gören, öğrencinin her olumsuz davranışını cezalandırmayan, öğrenciyi aşırı yük yüklemeyen, affedici olan, öğrencileri kıracak cümleleri direk söylemeyen kişidir.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır.

Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, toleranslıdır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğrenci hata yaptığında verilen tepki öğrenciye de hatanın şekline göre de değişir. Öğrenci sürekli hata yapmayı alışkanlık haline getirmişse ona birazcık daha ciddi, caydırıcı bir ceza vermek gereklidir. Yapılan bu davranışın ancak bu şekilde önüne geçilebilir. Ama öğrenci başarılıdır, her zaman hata yapan biri değildir, o zaman ona karşı daha toleranslı davranırım. Onu sadece uyarır, ben senden bunu beklemezdim deyip, hayal kırıklığımı ifade ederim. Bir kere mahsus onu affettiğimi ifade ederim.

Öğrenci birey olarak görülmeli. Her hatası cezalandırılmamalı. Biz defalarca uyarıyorsun, belki bağırıp çağırıyorsunuz ama onu cezalandırmak en son nokta.

Öğrenci hata yaptığında eğer hatasını bilerek yapıyorsa yaptığı hatanın farkındaysa hiç toleransım olmaz. Eğer beni tahrik ediyorsa, saygısızlık yapıyorsa affım olmaz.

Akademik anlamda başarılı olan öğrencilerin hata yapma sıklığı az olduğunda, o öğrenci hata yaptığında öğrenciye daha hoşgörülü davranırım. Ama diğer öğrenci defalarca aynı hatayı yapmıştır. Sizde onu defalarca uyardıysınızdır. Bu iki model arasında tabi ki fark var. Eşit olmayan insanlara eşit muamele yapılmamalı. Bu da öğrenciler arasında öğretmen öğrencileri arasında ayırım yapıyor gibi ifadelerin kullanılmasına neden oluyor. Aslında ayırım ya da ayrımcılık yapmıyoruz.

Öğrencileri derse zorlamanız, çocuğu sıkıntıya sokar. Çocuk ben bu dersi yapamıyorum diyerek umutsuzluğa kapılır.

Öğrencilerden aşama aşama beklentileri yükseltmek onları başarıya götürebilir. Örneğin sınıfımda sorunlu olan iki öğrenciye 100 verdim. Her hafta soru soracağım ve eğer bilemezseniz 10 puan geri alacağım dedim. O öğrenciler notlarını 80’de tutmak için ellerinden geleni yaptılar.

Sınıfta hedefi yüksek tuttuğumuzda bu hedefe ulaşacak öğrenci sayısı 4 ya da 5. Diğer öğrencileri kaybedebiliriz.

Öğrenci hata yaptığına bazen çok sinirlendiğimiz zamanlar oluyor. Öğrencilere dolaylı biçimde hakaret ettiğimiz de oluyor. Öğretmenin kendini çok iyi kontrol etmesi gerekmektedir.

Öğrenci hata yaptığında öğrencinin onurunu kıracak, küçük duruma düşürecek ifadelerin direk söylenmemesi gerektiğini düşünüyorum. Hem öğretmene hem derse hatta okula karşı öğrencilerin olumsuz duygular geliştirmesine neden olabilir.

 Hakaret içeren, öğrencileri rencide eden ifadeler öğrenciye söylenmemeli.

 Zaten sürekli bağırıp çağıran, hakaret eden öğretmene karşı öğrencinin de bakış açısı değişiyor. Öğrenci o öğretmeni ciddiye almamaya, onu önemsememeye, ona saygı duymamaya başlıyor. Sadece onun küfründen, hakaretinden nasibini almamak, o öğretmenin şerrinden korunmak için saygı duyuyormuş gibi davranıyor.

 Bu öğretmenler için, öğretmenlik, bazı durumlarda görmezden gelmeyi ve affedici olmayı gerektiren, öğrencilerin hataları karşısında yıkıcı değil, yapıcı bir tutum sergilemeyi gerektiren bir meslektir. Öğrencilere hataları karşısında bağırıp çağırmak ya da onları rencide edip küçük duruma düşürmek, öğretmenin hataya hata ile karşılık vermesine neden olur. Bununla beraber arkadaşları önünde gururu kırılan öğrenci, öğretmene ve o öğretmenin dersine karşı olumsuz duygular geliştirmeye başlar. Bu türden olumsuzlukların yaşanmaması için kaliteli öğretmen, öğrencilerinin gelişimsel özelliklerini bilir ve öğrencilerine toleranslı bir biçimde davranır, yapılan hataları hemen cezalandırmak yerine olaylara affedici şekilde yaklaşır ve sorunun kaynağını bulup sorunu kökten çözer.

Kaliteli öğretmen, örnek ve rehber olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 14 öğretmen örnek ve rehber olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda, kelime olarak *örnek ve rehber olma* cümlede geçmemesine karşın, cevaplarda geçen *örnek ve rehber olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Örnek ve rehber olma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *öğrenciye doğru davranışı kazandıran, öğrenci olumlu yönde katkı sağlayan, öğrencinin yeteneklerini geliştirmesini destekleyen, öğrencilerin psikolojik ve fizyolojik gelişimini destekleyen ve onlara yol gösteren kişidir..* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, örnek ve rehberdir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğretmenler öğrencilere müfredat dışı öğrettiği, kazandırdığı davranış olarak onlara kattığı şeylerle değerlendirilmeli.

Matematik konularını öğrenmenin yanında öğrencilere o konuyu günlük hayatta nerelerde kullanabileceğini de öğretmeli.

Öğrencilerin sosyal gelişimleri sosyal kulüplerle desteklenmeye çalışıyoruz. Ama bence sosyal kulüpler içi boş bir ders.

Senin elindeki insan, paraya bakarak bu mesleği yapıyorsan birilerini gözden çıkarıyorsunuz demektir.

Öğretmen korsan kitap alıp okula getiriyor, sen şimdi öğrenciye nasıl korsan kitap alma diyeceksin ki?

Öğrencileri düşünene, sorgulayan bireyler haline getirmeli.

Öğretmen toplumda ve öğrencinin gözünde örnek insan olmalı zaten öğrencinin gözünde örnek olduğunda toplumun gözünde otomatikman örnek olursun. Zaten ister istemez rahat hareket edemiyorsun. Çünkü toplumda öğretmen böyle davranırsa kim bilir öğrencisi nasıl davranır, tarzında bir bakış açısı ortaya çıkıyor. Öğretmen hep kontrollü olmalı.

Öğrencilerimizin rahatlayacağı bir spor salonu yok, müzik odası yok. Öğrencilerimizin rahatlayacağı aktiviteler yapılmalı. Okullarımızda çok yetenekli müzisyenler, sporcular çıkabilir. Ama biz ÖSS'nin peşinde koşturup duruyoruz. Biz onlara yol göstermeliyiz.

Hayat sadece fizik, kimya, matematikten ibaret değil. Biz öğrencilerimizi zaman yetersizliğinden dolayı ilgilenemiyoruz. Bizim okulda çizgi film karakterlerin kıyafetlerini elektronik ortamsa çizen, uluslar arası bir siteye üye olan ve bu işten para kazanan bir öğrencimiz var. Akademik olarak dersleri kötü olmasına rağmen başka bir alanda çok başarılıdır. Ama ben güzel sanatlara gitsem iş bulabilir miyim kaygısı yaşıyor.

Öğretmenler, öğrencilere yol gösteren, onlara doğru davranışları sergileyip sosyal öğrenme ile öğrencilerin bu davranışları öğrenmelerini sağlayan, öğrencilerin gelişimlerini destekleyip onları yeteneklerini geliştirme fırsatı sunan öğretmenlerin kaliteli olduğunu düşünmektedir. Kimi öğrenci akademik alanda başarılı olamamasına karşın, farklı alanlarda çok yetenekli olabilmektedir. Öğretmenin iyi bir gözlemci olup öğrencilerin bu yeteneklerini ortaya çıkarmasına yardımcı olup, bu yeteneklerini nasıl

geliştireceği ile ilgili onlara önderlik etmelidir. Öğrenci, öğretmenin elinde bulunan bir hamurdur. Öğretmenin o hamura verdiği şekil, tüm yaşamı boyunca öğrenci ile birlikte gitmektedir.

Kaliteli Öğretmen, esprili olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 13 öğretmen espri yapabilen yanıtını vermiştir. Verilen cevapların birçoğunda, kelime olarak *espri* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *espri* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Espri ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *öğrencilerine şaka yapmaktan çekinmeyen, derste öğrencisini eğlendirebilen kişidir*. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, esprilidir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğretmen nitelikli espri yapabilmeli ve öğrencisini de bu esprilerini anlayabilecek düzeye getirmeli

Öğrencilerin yakalayabileceği zekici espriler yapmak, öğrencinin ilgisini çeker.

Öğrencilerin ortak yakaladığı bir espri derse de yansıyor, katılıma da yansıyor, sizin peşinden yapacağınız aktarıma da olumlu katkısı oluyor.

Öğretmen sınıfta şaka yapabilmeli ama dozunu ayarlayabilmeli. Dozunda yapılan şakalar dikkat toparlar, öğrencinin uykusunu açar, sınıf ortamında faydalı olur.

Bence her şeyin özünde eğlenmek vardır. Eğer öğretmen eğlenmiyorsa, öğrenci eğlenmiyorsa o ortamda etkili öğrenme olmaz. Ha bu öğretmen soytarıdır, şebektir demek değil. Ben çok sert bir öğretmenim. Ama dersimde inanılmaz eğlenirim.

Yerinde yapılan espriler dersi tek düzelikten kurtarır.

Espri sınıfı canlandırır, Öğrenciyi motive eder, derse katılımı artırır.

Öğretmenler, eğer dersler monoton bir şekilde işlenmesi yerine, eğlenceli hale getirilirse, hem öğrencinin hem de öğretmenin motivasyonunun artacağını düşünmektedir. Yerinde yapılan bir espri, öğrencinin öğrenme ortamına getirdiği

bariyerlerin yıkılmasını ve öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirmesi sağlar. Öğretmen ve öğrenci arasındaki bağın güçlenmesinde öğrencilerin gülmesini sağlamanın çok önemli bir rolü vardır. Espri ile ısınan ortam daha samimi olur ve öğretmenin ileteceği mesajı öğrencinin algılaması kolaylaşır. Bundan dolayı, nitelikli esprinin öğretim ortamına kattığı olumlu etkiyi bilen öğretmenler kalitelidir.

Kaliteli öğretmen, samimi olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 10 öğretmen *samimi olan* yanıtını vermiştir. Verilen cevaplarda, kelime olarak *samimi olmak* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *samimiyet* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Samimiyet ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Canayakın olan, öğrencilerine karşı sorumluluk duyan, öğrencilerine rahatça fikirlerini söyleyebileceği ortamlar yaratan, sınıfını ailesi gibi gören, paylaşımcı olan kişilerdir*. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğretmen, samimidir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Önemli olan bilgiyi paylaşmaktır. İletişim gibi sınıf içinde bilgi paylaşımı da karşılıklı olmalıdır. Sınıf içinde sürekli bir taraf konuşuyorsa, ortam sıkıcılaşır. Öğretmenin karşı tarafın da söz söyleme hakkının olduğunu bilmesi gerekir.

Öğrencisi doğru ya da yanlış fikirlerini söyleyebilmeli. Sınıfta böyle bir ortam oluşturmali. Sınıf ortamında samimiyet çok önemlidir.

Öğretmen samimi olmalı. Öğrenci yanlış bir şey de söylese cezalandırılmayacağından emin olmalı.

Öğretmenler canayakın olmalı. Çünkü öğrenciler kendilerine yakın gördükleri öğretmenlerle duygularını rahatça paylaşabiliyor.

Öğretmen samimi olmalıdır.

Sınıfta aile ortamının oluşturulması gereklidir. Öğrenciyi sevgiye boğmadan ortamda sevgi ve saygı olmalı. Bu öğeler kuvvetli iletişimi getirir.

Bu öğretmenlere göre sınıf ortamda öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkilerin sıcak ve içten olması gerekmektedir. Bu tür ilişkiler, öğretmen ve öğrenci arasındaki bağı kuvvetlendireceği gibi öğrencinin de öğretmene kendini yakın hissetmesini sağlar. Öğretmene kendini yakın hisseden öğrenci öğretmenini üzmemek ve onun güvenliğini kaybetmemek için elinden gelen her şeyi yapmaya hazırdır. Aynı zamanda öğretmenler öğrencilerine, duygu ve düşüncelerini rahat bir biçimde paylaşabilecekleri bir ortamda sunmuş olur. Öğretmen, öğrencisine daha kolay ulaşır, sorunun kaynağı daha çabuk bulur ve çözüm üretmek daha kolay olur. Sınıf ortamına olumlu enerji aktaran, davranışlarında samimi ve içten olan öğretmenler kalitelidir.

Tablo 10’da öğretmenlere göre kaliteli öğretmenin kişisel özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Kişisel Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Etkili iletişim becerisine sahip olmalı.	35	%35	1
Toleranslı olmalı.	28	%28	2
Örnek ve rehber olmalı.	14	%14	3
Esprili olmalı.	13	%13	4
Samimi olmalı.	10	%10	5
TOPLAM	100	%100	

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğu kaliteli bir öğretmenin kişisel yönden sahip olması gereken ilk özelliğin sorumluluk sahibi olması gerektiğini düşünmektedir. Bunu sırası ile toleranslı olma, örnek ve rehber olma, esprili olma ve samimi olma takip etmektedir.

4.5. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Özellikleri

Öğretmenlere kaliteli öğrencinin özellikleri sorulurken, öğrencinin özellikleri akademik ve kişisel olarak iki yönden incelenmiştir.

4.5.1. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencinin Akademik Özellikleri

Öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Araştırmacı olmalı, 2) Öğrenmeyi, yaşam biçimi haline getirmeli, 3) Grupla çalışmaya yatkın olmalı.

Kaliteli öğrenci, araştırmacı olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna 57 öğretmen *araştırmacı olan* yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bir kısmında, kelime olarak *araştırmacı olmak* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *araştırmacı olmak* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Araştırmacı olmak ile bağlantılı sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Meraklı olan, öğretmenin verdiği bilgi ile yetinmeyen, bilgiye nasıl ulaşacağını bilen, sorgulayan, bilgilerini her gün yenileyen kişidir.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde akademik yönden “Kaliteli öğrenci, araştırmacıdır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Araştırmacı olmalıdır. Ulaştığı her bilginin bilgi olmadığını bilmelidir. Bu ayrıma varabilmelidir.

Eğitimde sistemimizde görünürde araştırma yapılıyor ama aslında yapılmıyor. Burada eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrencileri araştırmaya yöneltecek gerekli niteliklerin olmadığını düşünüyorum.

Meraklı ve araştırmacı olmalıdır.

Araştırmacı olmalı, Ama günümüzde öğrenciye araştırma konusu verdiğinizde internette alınan bilginin kopyala yapış olarak kağıda dökülüp sınıfa getiriyor Ben bu yüzden ansiklopediden araştırılmasını istiyorum. Bu da öğrencilerde tepkiye yol açıyor.

Araştırma yapmayı, bilgiye ulaşmayı, yeniliklere açık olmayı bilmeli.

Sorgulayabilen

Aslında çok bilen öğretmen anlayışı da kalmadı. Asıl önemli olan öğretmenin çok bilmesinden çok, öğrenciye bilgiye nasıl ulaşacağını göstermesidir. Öğretmen bilgi aktarmayacaksa öğrenci mevcut teknolojiyi kullanarak bilgiye ulaşması gerekir.

Öğretmenini seven bir öğrencinin akademik anlamda başarılı olacağını düşünüyorum. Bizim öğrencilerimiz Anadolu lisesine belli bir kapasiteyle geliyorlar. Ama not anlamında başarısızlıklar görüyoruz. Bu hata belki de bizden kaynaklanıyor. Biz öğretmen olarak çocuğun bilgiye ulaşmasını sağlayamıyoruz. Öğretmenler öğrencileri araştırma yapmaya teşvik etmelidir.

Sadece ödev öğrencisi olmamalı, verdiğiniz ödevleri hepsini yapıp kendi için bireysel olarak hiç merak edip araştırma yapmayan öğrenciler var. Önemli olan sizin verdiğiniz ödevi düzenli bir biçimde yapıp size göstermesi. Kendi istediği bir konuyu araştırıp sınıfla paylaşabilen bir öğrenci benim gözümde daha değerlidir.

Yeniye keşfetmeye meraklı olmalı, her yeni şeye pozitif bakmalı. Bak bu konuda yeni bir şey var ya da benim yaşantımı kolaylaştıracak bir şey var şeklinde bakabilmeli.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğuna göre öğrencilere kaliteyi getiren özellik, araştırmacı olmaktır. Öğretmen artık bilgiyi doğrudan aktaran kişi değil, öğrencilere bilgiye nasıl ulaşacağını gösteren bir rehber konumundadır. Artık eğitim sisteminde merkezde olan öğretmen değil, öğrencidir. Öğretmenin gösterdiği yolda ilerlemek isteyen bir öğrenci bilgiye ulaşacağı yolları bilmek zorundadır. Bilgiye ulaşmanın en etkili yolu ise araştırma yapmak, ulaştığı bilgileri sorgulayıp, analiz ve sentez edebilme becerisine sahip olmalıdır. Sadece öğretmenin sınıf ortamında verdiği bilgilerle yetinmeyen, bilgi açlığı hissedip bu açlığı doyurmak için doğru bilgilere ulaşan öğrenciler, bu öğretmenler için kalitelidir.

Kaliteli öğrenci, öğrenmeyi yaşam biçimi haline getirmeli: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna 25 öğretmen *öğrenmeyi yaşam biçimi haline getirmiş olan* yanıtını vermiştir. Verilen cevapların hiçbirinde kelime olarak *yaşam biçimine dönüştürme* cümlede geçerken, cevaplarda geçen *yaşam biçimine dönüştürme* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Öğrenmeyi yaşam biçimine dönüştürme ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *İç motivasyona sahip, öğrenmeden haz alan, okuma alışkanlığı olan, öğrenmeye ihtiyaç duyan, istekli olan, çaba sarf eden, bildiklerini uygulayabilen, eski ve yeni öğrendikleri*

arasında bağ kurabilen bireylerdir. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde akademik yönden “Kaliteli öğrenci, öğrenmeyi yaşam biçimine haline getirendir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğrenmeye ihtiyaç duymalı. Öğrenmeden haz alıyor olmalı.

İstekli olmalı, bir şeyleri öğrenmek için çaba sarf etmeli.

Öğrenme isteği olan,

Bildiklerini uygulayabilen,

Öğrendiği bilgiyi kendi mantık süzgecinden geçirip özümseyebilen,

Öğrenci öğrenmek için çaba göstermeli.

Öğrencilerin okuma alışkanlığı olmalı.

Dış değil içsel motivasyona sahip olması gereklidir.

Öğrenmeden haz almayı bilmeli.

Sadece ÖSYS’yi kazanmak için kendini bilgi bombardımanına tutmamalı, bilginin onu kültürlü, donanımlı bir birey yaptığının da farkında olmalıdır. Bu yüzden bilginin kendisine yapmış olduğu bir yatırım olduğunu düşünerek öğrenmekte keyif almalıdır.

Öğrencilerin tek hedefi ÖSYS’yi kazanmaktır. Öğrenmek yerine ezberlemeyi tercih ediyorlar. Belki de sistem bunu gerektiriyor ama bu şekilde öğrenciler çok bunalıyor. Aslında öğrenci, öğrenmeyi zevk haline dönüştürse, hem öğrendikleri kalıcı olur, hem de öğrenmediklerinden keyif alırlar.

Bu öğretmenler için, öğrenme zorunluluktan çok zevk veren bir hobi haline dönüştürülmelidir. Bir kişi, ders çalışmayı ne kadar külfet olarak görüyorsa o kadar az

çalışma isteğine sahip olur. Zorunluluk ve öğrenme isteği ters orantılıdır. Ortada zorunluluk yoksa öğrencinin isteyerek, zevk alarak çalışma şansı daha yüksektir. Öğretmenler, öğrencilerin bir şeyler öğrenmekten mutlu olmasını, zevk almasını beklemektedir. Çünkü insan ömrünü bakıldığında bireyin 6-23 yaş arası- tam 17 yılı- okullarda sürekli bir şeyler öğrenerek geçeceğinden, öğrenci bu zamanı bunalımla geçirmek yerine her yeni bilginin keline yapmış olduğu bir yatırım olarak görmelidir.

Kaliteli öğrenci, grup çalışmasına yatkın olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri nelerdir?” sorusuna 18 öğretmen *grup çalışmasına yatkın olan* yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bir kısmında, kelime olarak *grup çalışmasına yatkınlık* cümlede geçerken, bazı cevaplarda geçen *grup çalışmasına yatkınlık* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Grup çalışmasına yatkınlık ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Grup içinde kendini rahat hisseden, arkadaşlarıyla birlikte çalışmaktan kaçınmayan, grup içinde sorumluluklarını yerine getiren, bireysellikten çok gruba çalışmayı seven kişidir.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde akademik yönden “Kaliteli öğrenci, grup çalışmasına yatkındır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğrenciler gruba çalışabilme becerisine sahip olmalı. Çünkü akran grubuyla yapılan çalışmalar bence çok daha etkili.

Grup çalışması sayesinde öğrenci ekip içerisinde rol alma, gruba başkanlık etme, bir gruba ait olma, grubun sorumluluklarını yerine getirme gibi paylaşımlar için çok önemli. Çünkü ileride bireysel olarak yapılacak hiçbir iş yok. Öğrenciyi geleceği hazırlama bakımından grup çalışması çok etkilidir.

Herkes eşit çalışma becerisine sahip olsa, bence grup çalışması daha faydalı.

Birbirlerinden bir şeyler öğrenebilirler, daha çok araştırma şansına sahip olurlar. Ben sınıfta soru dağıttığımda öğrencilerin yardımlaşmasını sağlıyorum. Ama buna çok zaman ayıramıyorum. Yaptığımda da faydasını görüyorum. Öğrencilerin grup içerisinde nasıl davranacaklarını bilmeleri çok önemlidir.

Grup çalışması ve sunum öğrenci için etkili oluyor. Ama zaman sıkıntısı oluyor. Bazen tartışmalar da olabiliyor ama öğrencilere fikirlerini birleştirip ortak bir sonuca ulaşabilme alışkanlığı kazandırıyor.

Grup çalışmasında belirli öğrenciler lokomotif olarak grubu çekiyorlar. Bu da diğer öğrencilerin yatmasına neden olduğundan ben grup çalışmasını çok etkili bulmuyorum. Tüm öğrenciler grup içerisinde üzerine düşen görevi yapmak zorundadır.

Grup çalışmasına yatkın olmalı.

Okulun gerçek yaşama hazırlık olduğunu düşünen bu öğretmenlere göre öğrencilerin grup içerisinde yer alması ve bir takım sorumlulukları yerine getirmesi kişiliğinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Akademik açıdan da birey tek başınayken ulaşacağı bilginin çok daha fazlasına grupla beraber ulaşır. Grup çalışması bireyin sorumluluk duygusunu da geliştirir. Birey yaşamı boyunca hiçbir şekilde yalnız kalamayacağından yani işinde, evinde hatta sokakta bile diğer bireylerle sürekli iletişim ve paylaşım içerisinde olacağından öğrencinin okulda grup çalışmasına katılmaya istekli olmasının büyük önemi vardır. Bu öğretmenler için, grup içerisinde yer almaya istekli olan ve tüm sorumluluklarını yerine getiren öğrenciler kalitelidir.

Tablo 11’de öğretmenlere göre kaliteli öğrencilerin akademik özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri

Akademik Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Araştırmacı olmalı.	57	%57	1
Öğrenmek, yaşam biçimi olmalı.	25	%25	2
Grupla çalışmaya yatkın olmalı.	18	%18	3
TOPLAM	100	%100	

Tabloda görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu kaliteli öğrencinin sahip olması gereken ilk özelliğin araştırmacı olmak olduğunu söylemektedir. Bunu sırası ile öğrenmeyi yaşam biçimine dönüştürmek ve grup çalışmasına yatkın olmak izlemektedir.

4.5.2. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Sorumluluk sahibi olmalı, 2) Azimli olmalı, 3) Saygılı olmalı, 4) Yaratıcı olmalı.

Kaliteli öğrenci, sorumluluk sahibi olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 53 öğretmen *sorumluluk sahibi* olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *sorumluluk sahibi olan* cümlede geçmesine karşın, bazı cevaplarda geçen *sorumluluk sahibi olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Sorumluluk sahibi ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *tertipli ve düzenli olan, öden yapma alışkanlığı olan, hatasını kabul eden, diğer bireylere örnek olan, yolu çok uzun da olsa üzerine düşen görevleri yerine getiren kişidir*. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, sorumluluk sahibi olan kişidir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Sorumluluklarını yerine getirmeli. Zor da olsa bunların üstesinden gelmeli. Sorumlu olma durumunun doğal bir durum olduğunu bilmeli. Evinde nasıl ki odasını toplu tutmaktan sorumlu ise burada da öğrenmeden sorumludur.

Olumlu davranışları geliştirmesi, eğer olumlu davranış özelliklerine sahip olmalı. Bir arkadaşı: “Hadi bugün okulu asalım.” dediğinde “Hayır, doğru olan burada kalmamızdır.” diyebilmelidir.

Diğer bireylere örnek olmalı.

Dürüst olmalı, yalan söylememedir.

Hatasını kabul etme ve özür dileme yetisine sahip olmalı.

Öğrenci geldiği bu okulun hakkını vermesi ve sorumlu davranmalıdır.

Sorumluluk duygusuna sahip olmalıdır, verilen görevi yerine getirebilmelidir.

Sorumluluk almaya istekli olmalıdır.

Tertipli, düzenli ve temiz olmalıdır.

Sorumluluklarını yerine getiren,

Ödev yapma alışkanlığını kazanmalı, öğretmen ödevi kontrol etmese bile ödevini yapmış olarak okula gelmeli. O ödevi kendisi için yapacağının bilincinde olmalı.

Sorumluluk sahibi olmalıdır.

Öğrencilerin Anadolu Liselerine girmeleri çok kolay. Çünkü SBS’de kendi gruplarıyla yarışıyorlar. ÖSYS’yi de öyle zannediyorlar. Ama bilmiyorlar ki her yıl sınava giren birey sayısı artıyor. Ben SBS’yi çalışmadan kazandım, %5’lik dilime çalışmadan girdim, ÖSYS’yi de çalışmadan kazanırım diyor. Çalışmadan kazandım diyen öğrencinin algılaması ve dikkatli dinlemesi sonucu burada olduğunu düşünüyorum. Ama ÖSS’nin paniği son yıllarda çıkıyor. Çalışmayı son ana bırakmamalıdır.

Öğretmenin gözünde öğrencilerin sahip olması gereken en önemli özellik öğrencilerin sorumluluk bilinci taşımalarıdır. Aynı toplum içinde yaşayan tüm bireylerin üzerlerine düşen bazı görevler vardır. İşte toplumun bir yansıması olan okulda da her öğrenci sorumluluklarını yerine getirmeli, üzerine düşenleri yapmalıdır. Öğrenci olan bir bireyin unutmaması gereken ilk şey niçin okulda bulunduğuudur. Öğrenci, her şeyden önce doğru insan olmayı ve etrafındaki arkadaşlarına örnek olmayı unutmamalıdır. Kişi çevresindeki bireylere karşı da sorumlu olduğu unutmamalıdır. İşte bu sorumluluk duygusu ile hareket eden tüm öğrenciler, öğretmenlerin çoğuna göre kalitelidir.

Kaliteli öğrenci, azimli olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 25 öğretmen azimli olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *azimli olma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *azimli olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Azimli olma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *kendine güvenen, hırslı olan, çaba gösteren, hedefleri olan, zorluklarla baş etmesini bilen kişidir*. Bu

sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, azimlidir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Kendine güvenmesi gerekir.

Üniversite sınavı uzun süreli bir süreç. Bu süreç içinde azimli ve sabırlı olmalıdır. Son sınıfta ders çalışmak pek işe yaramıyor. Öğrenci tutarlı, iç disipline sahip ve sorumluluk sahibi olmalıdır ki belli hedeflere ulaşsın.

Hırslı olmalıdır.

Öğrenci öğrenmek için çaba göstermeli.

Kendine güvenmeli ve ben bir şeyler yapacağım diyebilmeli.

Öğrenciliğin bir süreç olduğunu bilmeli ve bu süreç içinde azimli ve hırslı olmalı. Pes etmemeli.

Özgüveni olmalı.

Hedefleri olmalıdır, hedeflere ulaşmak için hırslı olmalıdır.

Öğretmenlere göre, öğrencilik uzun ve yorucu bir yolculuktur. Bu yolculuk esnasında öğrencilerin önlerine birçok engel ya da zorluk çıkabilmektedir. Öğrenciler, bu zorluklar karşısında hedeflerinden ve beklentilerinden vazgeçmek yerine bu zorluklarla baş edecek özgüvene sahip olmalıdır. Unutulmamalıdır ki, zorluklar aşılacak içindir. Hedeflenen noktaya ulaşmaya kadar, tüm öğrenciler var güçleriyle çabalamalı, azmetmeli ve yollarından onları döndürmeyi hiçbir şey başaramamalıdır. Bu öğretmenler için çıktıkları yolda hiçbir engelle takılmadan ilerleyen öğrenciler, kalitelidir.

Kaliteli öğrenci, saygılı olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 19 öğretmen saygılı olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *saygılı olma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *saygılı olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Azimli olma ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *toplum kurallarına uyan, iyi niyetli, anlayışlı, hoşgörülü, hep bana demeyen, insancıl olan, herkesin eşit haklara sahip olduğunu bilen kişidir*. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, saygılıdır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğrencinin bilgiye ve karşısındaki öğreticiye saygılı olması gereklidir.

Saygılı olmalı, önce kendine saygılı olmalı, kendine saygısı varsa zaten arkadaşlarına ve öğretmenlerine saygılı olur.

Toplu kurallara uymalı.

İyi niyetli olmalı, art niyet beslememelidir.

İnsanlara saygılı olmalı, sevmeyi bilmesi gereklidir.

Sevmediği arkadaşına bile insani bir biçimde davranmayı bilmeli ve insancıl olmalıdır.

Anlayışlı, hoşgörülü, sevgi dolu olmalı, bencil olmamalıdır.

Hep bana hep ban dememeli.

Saygılı olmalı

Öğretmenlerin, öğrencilerinden beklediği en önemli özelliklerin başında saygı gelmektedir. Bu toplumun bir parçası olarak bireyin toplumdaki diğer bireylerin de belli haklara sahip olduğunu bilmelidir. Ortak yaşam alanlarında öğrenciler belli ölçüler içinde davranmayı başarabilmelidir. Özellikle onlarla bilgilerini paylaşan, onlara

doğruyu, güzeli, iyiyi göstermeye çalışan öğretmenlerine ve aynı sıraları paylaştığı arkadaşlarına karşı hep bu ölçü içinde hareket etmelidir. Unutulmamalıdır ki bireylerin birbirlerine saygısının olmadığı bir toplumda huzurlu bir biçimde yaşamak mümkün değildir. İşte okula da huzuru getiren karşılıklı saygıdır. Öğretmenlerine göre Bu öğrenciler de kalitelidir.

Kaliteli öğrenci, yaratıcı olmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri nelerdir?” sorusuna 6 öğretmen yaratıcı olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *yaratıcı olma* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *yaratıcı olma* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Yaratıcılık ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *orijinal fikir sahibi, hazır cevap, pratik zekalıdır*. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde kişisel yönden “Kaliteli öğrenci, yaratıcıdır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Hazır cevap olmalı.

Yaratıcı olmalı.

Orijinal fikir sahibi olan

Hazır cevaptır.

Pratik zekalıdır. Bir sorunla karşılaştığında pratik düşünme becerisine sahiptir.

Bu cevapları veren öğretmenler, kaliteli öğrencinin diğer öğrencilerde farklı olduğunu düşünmektedir. Zeka olarak diğerlerinden daha üstündür. Çabuk düşünme ve düşündüklerini harekete geçirme becerisine sahiptir. Bir sorunla yüz yüze geldiklerinde fazla sayıda özgün ve zekice çözümler bulabilir. Hayatı sorgulayan, birbirinden alakasız birçok alanla aynı anda ilgilenen ve hepsinde başarılı olan, her daim enerjik, hırslı ve yapıcı eleştiriler ortaya koyan bu öğrenciler, öğretmenlerinin gözünde her zaman kaliteyi çağırır.

Tablo 12’de öğretmenlere göre kaliteli öğrencilerin kişisel özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Kişisel Özellikler	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Sorumluluk sahibi olmalı.	53	%53	1
Azimli olmalı.	22	%22	2
Saygılı olmalı.	19	%19	3
Yaratıcı olmalı.	6	%6	4
TOPLAM	100	%100	

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğuna göre kaliteli bir öğrencinin kişilik yönünden sahip olması gereken ilk özelliğin sorumluluk sahibi olması görüşündedir. Bunu sırası ile Azimli olma, saygılı olma ve yaratıcı olma takip etmektedir.

4.6. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri

Öğretmenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda sizce “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar şunlardır: 1) Öğrenciye göre seçilmeli, 2) Geribildirimi de kapsamalı, 3) İçinde düz anlatıma içermemeli, 4) İşin içine öğrenciyi katmalı.

Kaliteli öğretim metodu, öğrenciye göre seçilmeli: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 31 öğretmen öğrencilere en uygun olan yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *öğrencilere uygunluk* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *öğrenciye uygunluk* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Öğrenciye uygunluk ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Tüm öğrencilere konuyu aktarmayı sağlayan, dersi tüm öğrencilerin anlayabilmesini sağlayan, içinde her yöntemden bir parça olan, sınıfta farklı materyallerin kullanımına olanak sağlayan metotlarıdır.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar,

odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu, öğrenciye göz önünde bulundurularak seçilendir.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Öğrencilerinin kapasitelerinin üzerinde bir beklenti içine girmemeli. Bu öğrencide umutsuzluğa yol açabilir. Bazen de çıtayı yüksek tutmak gerekiyor. İşte öğretmenlik bu ayrımı yapabilmekle başlıyor. Burada eğitimin bireyselleştirilmesi ortaya çıkıyor. Sınıfın bir bölümü için konuyu şuraya kadar anlatabilirim ama diğer bölümüne biraz daha detaylı bilgi verebilmeliyim diyebilmelidir.

Öğrenciye sevdirek bir şeyler öğretebilmeli.

Tüm öğrencilerin öğrenebileceğini dikkate almalı ve öğrencilerin öğrenme hızlarını bilmeli. Tüm öğrencilerin aynı şeyi aynı zamanda öğrenemeyeceğini bilmeli. Öğrencilerin kapasiteleri çok farklıdır.

Öğrencilere verilen roller çok önemli. Sen çocuğa sen yavaş öğreniyorsun imajı verirsen öğrencinin öğrenme hızı kapasitesinin de altına düşer.

Öğretmen, öğrencilerden beklentilerini yüksek tutmalı. Onları hafifçe ilerlemeye zorlamak sınıf seviyesinde yükselmeyi sağlar.

Elimizdeki kaynakların çoğu inanılmaz zor bilgi ve sorularla dolu. Üniversitede anlatılan konular, lise seviyesindeki çocukların kitaplarında yer alıyor. Bu tür şeylerde öğrencide hayal kırıklığı ve bıkkınlığa yol açabiliyor.

Bence öğretmen dersini sınıfının en düşük seviyedeki öğrencisine göre planlamalı. Örneğin; Finlandiya’daki öğretmenlere bu yetki verilmiştir. Başarı seviyesi yüksek, konu eksiği olmayan öğrencilerle başarısız öğrenciler öğretmenin gayretiyle aynı seviyeye getirilebilir bence.

Aslında öğrencilerimiz biri diğerinden daha zeki değil. Hepsini aynı zekada. Fakat temelden gelen farklılıklar öğrencileri başarılı ya da başarısız diye ayırmamıza neden oluyor. Temel olarak bilgiler eşitlenirse her öğrenci etkili bir biçimde öğrenebilir.

Oturduğumuz yerden değil, hareket ederek, dolaşarak, çocuklarını arasına girerek ders anlatmalıyız.

Teknolojik aletlerden faydalaniyorum. Genellikle konuyla ilgili bilgileri tahtaya yansıtıp öyle anlatıyorum. Öğrenci daha rahat takip ediyor.

Ben drama ya da tartışma yaptırmıyorum. Ben girip direk ders anlatıp çıkıyorum. Ama görsel materyallerle dersimi destekliyorum. Bunun da çok faydasını gördüm.

Ben matematik öğretmeni olarak, görsel öğelerden faydalaniyorum. Matematik gibi soyut bir dersi somutlaştırma, örneğin; üçgenler prizma için piramitleri kullanmak öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırıyor. Matematik dersine karşı var olan engellerini yıkmasını sağlıyor.

Öğrenci bir şeyi anlamadığını söylediğinde daha önce anlatırken kullandığınız yöntemden başka bir yöntem kullanmalıyız.

Eğitimin, her zaman merkezinde öğrenci bulunmaktadır. Verilen tüm çaba öğrencileri daha donanımlı bireyler haline getirmek içindir. Eğitim sisteminde her şey öğrenci içinse, kaliteli öğretim metodu da öğrencinin en iyi şekilde öğrenmesini sağlayacak olandır. Eğer öğrencilerin tüm özellikleri dikkate alınarak seçilen metot, onların hedefe daha kısa sürede ve etkili ulaşmasını sağlamaktadır. Anadolu Liselerine devam eden tüm öğrenciler belli zeka seviyesinin üzerinde olanlardır. Her şeyden önce belli bir sınavı aşarak oraya gelmişlerdir. Bu öğrencilerin öğrenme güçlüğü çekmesi, konunun anlatıldığı yöntemin öğrenciye uygun olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu öğretmenler için kaliteli öğretim metodu, öğrencilerin tüm özellikleri dikkate alınarak seçilmiş olandır.

Kaliteli öğretim metodu, geribildirimi de kapsamalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 29 öğretmen geribildirimi içeren yanıtını vermiştir. Verilen cevapların bazısında kelime olarak *geribildirim* cümlede geçerken, diğer cevaplarda geçen *geribildirim* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Geribildirim ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *hataları düzelten, ders sonunda sınıfın durumunu kontrol etmeye olanak veren, verilen mesajların anlaşılıp anlaşılmadığı ile öğretmene far ettiren metotlardır.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu geribildirimi içine alır.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Ölçme değerlendirme sonrasında öğrencilerin hata yaptığı konularda öğrenciye tekrar yapmıyoruz. Müfredatımız çok yoğun. Konu olarak geri dönüş yapılması çok zor. Aslında geri dönüş yapılması çok önemli. Bence müfredatta geri dönüşleri için zaman ayrılmalı.

Öğrencilerden geri dönüt alabilmeliyiz.

Öğretmen verdiği mesajların algılanıp algılanmadığının farkında olmalı.

Çift taraflı mesajlar verilmeli.

Öğrencilerin eksiklerini fark edildiğinde öğretmen bu eksikliği hemen gidermeli. Çünkü bu eksikliğin düzeltilmesi sonraya bırakılırsa unutulabilir.

Öğretmen öğrencisine “Aferin, çok güzel” diyerek olumlu davranışlarını ve öğrenmelerini cesaretlendirmeli

Öğrencilerin hatalarını düzeltmemek hatayı pekiştirebilir.

Öğrenci hata yaptığında eğer öğretmen onu düzeltirse öğrenme etkili oluyor. Çocuk test yaptıktan sonra yaptığı hatalara geri dönüt onların doğrularını çözmeye çalıştığında hatalarından da bir şeyler öğrenmiş oluyor.

Sınav yapıldıktan sonra kağıtlar öğrencilere dağıtılmalı ve yaptıkları hataları görmeleri sağlanmalı

Öğrencilere verilen “Aferin, başardın, sana güveniyorum.” gibi olumlu dönütler öğrencilerin öğrenmeye istekli hale gelmeleri için çok etkili.

Öğrenci ödüllendirildiğinde derse daha sıkı sarılıyor.

Öğrencilerime hiç zayıf vermiyorum, bunun da öğrencilerime olumlu katkıda bulunduğunu düşünüyorum.

Notu öğrencileri tehdit etme amaçlı değil de, eğer beni dikkatli dinlerseniz ders sonunda soru soracağım bilenlere de 100 vereceğim dediğinizde tüm öğrenciler dikkatli bir biçimde seni dinliyor ve normalde başarısız olan çocuklar bile dersin sonunda 100 alabiliyor.

Öğretmenler, verdikleri mesajın öğrenciler tarafından doğru algılanıp algılanmadığını bilmeye ihtiyaç duyarlar. Öğrencilerini kimi zaman sordukları sorularla, kimi zaman da yaptıkları sınavlarla test ederek, bilgi düzeylerini ölçerler. Fakat çoğu zaman bunu yapmaya zaman bulamazlar. Öğretmenlere göre kaliteli öğretim metodu, öğretmene öğrenciye verdiği mesajın ne kadarının anlaşıldığını bilme imkanı verir. Öğretmenler de bu sayede ya öğrencilerinin var olan eksikliklerini giderir ya da onlara öğrenmelerinin eksiksiz olduğunu iletir.

Kaliteli öğretim metotları, düz anlatımı içermemeli: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 20 öğretmen “Anlatım yöntemini içermeyen metotlar” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *anlatım yöntemi* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *anlatım yöntemi* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Anlatım yöntemi ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *öğrenciyi ezberciliğe yönelten yöntemleri içermeyen, öğrenciyi pasif duruma getirmeyen, tüm öğrencilerin konuşmasına imkan tanıyan, dersi monotonlaştırmayan metotlardır*. Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu, düz anlatıma içermez.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Anlatım yöntemi derslerde kullanılmamalıdır.

Sınıfın dinamiğine göre sınıf yönetilmeli. Anadolu Lisesini kazanmış olarak buraya gelen öğrenciye anlatım metodunun kullanılmaması gerekiyor. Ama şu an kullanılan tek yöntem bu. Öğrenciyi ezberciliğe sürülüyoruz. Öğrenci konuyu etkili ve kalıcı öğrenmesini sağlayamıyoruz. Öğrenciler sadece dinleyen birey konumunda yetiştiriyor.

Anlatım yöntemi en çok kullanan yöntemdir. Ama etkili bir yöntem olduğunu düşünmüyorum.

Anlatım yönteminde öğrencilerin öğrenme oranı sınırlı olur.

Sistem aslında çöktü, biz burada öğretmencilik oynuyoruz. Biz güdülen bireyler yetiştiriyoruz. Öğrenciyi derste nasıl sessiz hale getirip dersi dinler hale getirmeliyiz bunu peşindeyiz. Anlatıyoruz da anlatıyoruz. Ama bir işe yarıyor mu anlattıklarımız? Tabi ki hayır.

Drama, rol oynama gibi etkinlikler sınıf mevcudu az olan sınıflarda yapılabilir. Bizim sınıf mevcudlarımız 35'in üstünde. Bu sınıflarda anlatımdan ve soru-cevaptan başka bir şey yapmak çok zor.

Ders saatler az, yetişmesi gereken bir müfredat var. Öğretmen mecburen anlatım yöntemin kullanıyor. Zaten ders içinde her öğrenciyi konuşturamıyorsun ki...

Düz anlatım derste monotonluğu neden oluyor.

Ben anlatım yönteminden başka bir yöntem kullanıyorum. Aslında çok faydalı olacağını biliyorum. Ben belki o yöntemleri bilmiyorum. Aslında üniversitelerde alınan formasyon dersinin içi çok boş. O derste bir şeyler öğrendiğimi düşünmüyorum. Etkili bir formasyon dersi bence öğretmenlik anlamında bizi çok şey katardı.

Müfredat yetiştirme telaşı, öğrencilerime uygulama yaptıramama neden oluyor. Onları alıp laboratuara götüremiyorum. Çünkü zamanım yok. Götürsem eğer programın gerisinde kalıyorum.

Öğretmenlerin birçoğu, öğrencilere konuyu anlatım yöntemini kullanarak aktarmanın aslında belirlenen hedeflere ulaşmakta etkisinin olmadığını farkındalar. Çünkü öğretmenin konuyu anlatan, öğrencilerinse dinleyen olması dersi tek düzeliğe ve monotonluğa sürüklemektedir. Anlatılan konu ile ilgili öğrenciler sadece yüzeysel bilgi sahibi olmakta, konuyu derinlemesine öğrenememektedir. Öğrencilerin ilgisinin çok çabuk dağılmasına neden olan bu yöntem, birçok öğretmen tarafından yoğun bir biçimde kullanılmasına rağmen, öğretmenlerde öğrenmelerin kalıcı olmadığını bilincindedir. Bu öğretmenlere göre anlatım yöntemi zorunluluktan kullanılmaktadır. Sınıf mevcudu, anlatılacak konuların fazlalığı gibi sorunlar anlatım yönteminin kullanılmasının nedenlerindendir. Bu sorunlar giderildiğinde anlatım yöntemi dışında öğrenciyi aktifleştiren, öğrenciyi işin içine katan yöntemler, bu öğretmenlere göre kalitelidir.

Kaliteli öğretim metodu, işin içine öğrenciyi de katmalı: 100 öğretmene sorulan “Kaliteli öğretim metotlarının özellikleri nelerdir?” sorusuna 10 öğretmen “İşin içine öğrenciye katan metotlar” yanıtını vermiştir. Verilen cevapların çoğunda kelime olarak *işin içine öğrenciye katan* cümlede geçmesine karşın, diğer cevaplarda geçen *öğrencinin işin içine katılması* ile ilgili kelimeler üç aşamalı analizden geçirilmiştir. Öğrencinin işin içine katılması ile bağlantılı olan sözcük öbekleri ve cümleler şunlardır: *Öğrenciyi araştırma yapmaya teşvik eden, öğrencileri birbirleriyle etkileşim içine sokan, öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu metotlardır.* Bu sözcükler, öğretmenlerin cevaplarından hiçbir değişiklik yapılmadan alınmıştır. Aşağıdaki alıntılar, odak grup görüşmelerinde “Kaliteli öğretim metodu işin içine öğrenciyi de katar.” diyen öğretmenlerden alınmıştır:

Bazı öğretmenler bilimsel çalışmalar yaptırıyorlar, Habitatın yarışmalarına katılıyorlar. Öğrenciyi için işine katılıyor. Öğrenciye konuyu öyle bir anlatıyor ki öğrenci araştırmak gereği duyuyor.

Projeler öğrencilerin akademik olarak gelişmelerinin yanında öğrencilere gelecekteki hayatı için güven duygusu da kazandırıyor.

Öğrencide konu anlatılırken öğrenci işin içine katılmalı ve öğretmen farklılık yaratmalıdır. Çünkü insanlar farklı olan, aykırı şeyleri daha kolay hatırlar. Uygun zamanlarda yapıyor ama yeterli zaman olmadığından bu tür çalışmalar çok yapılamıyor.

Benim bir sınıfımda sayısal öğrencileri olmalarına rağmen, acayip güzel dramalar yapıyorduk. Ben öğretmen olarak çok eğlendim. Öğrenciler de çok eğlendiler. Çocuklar çok ilgiliydi. Bu tür etkinlikler öğrenmeyi de kalıcılaştırıyor.

Ben İngilizce dersinde öğrenciler kitapta geçen diyalogları tahtada canlandırıyorlar. Sınavda öğrencilerden diyalog oluşmaları istendiğinde hiç zorlanmadan soruyu cevaplayabiliyorlar. Daha önce tahta yapmış oldukları rol oynamanın diyalogları hatırlamada çok etkili olduğunu düşünüyorum.

İngilizce dersinde ne kadar çok diyalog kurulursa, öğrenciler birbirleriyle ne kadar çok etkileşim içinde olurlarsa, İngilizce o kadar öğrenilir, öğrenilen bilgilerinde kalıcılığı uzun olur. İngilizce de dil bilgisi olayı aşıldı.

Öğrencileri öğrenme ortamında, pasif dinleyenler durumuna getirmek yerine, onları kendi öğrenmelerinden sorumlu bireyler haline getirmek gerekmektedir. Öğrenci eğitim sisteminin tam merkezinde yer almalı, ortamda var olan bilgiyi elde etmek için aktif olarak çalışmalıdır. Bu öğretmenler için kaliteli öğretim metodu, öğrencileri kendi öğrenmelerinden sorumlu bireyler haline getiren ve öğrencinin içinde aktif bir biçimde yer aldığı metottur.

Tablo 13’de öğretmenlere göre kaliteli öğretim metotlarının özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri

Metodun Özellikleri	Tekrarlanma sayısı	Yüzdesi	Sıralaması
Öğrencilere en uygun olmalı.	31	%31	1
Geribildirimi kapsamalı.	29	%29	2
Düz anlatımı içermemeli.	20	%20	3
Öğrenciyi de işin içine katmalı.	10	%10	4
TOPLAM	100	%100	

Tablo görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğu kaliteli öğretim metotlarının öğrenciye uygun olan metotlar olduğunu düşünmektedir. Bunu, sırasıyla geribildirimi kapsayan metotlar, düz anlatımı içermeyen metotlar ve öğrenciyi işin içine katan metotlar takip etmektedir.

4.7. Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 14’de öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğretmenin mesleki özellikleri ile ilgili düşünceleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 14. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri

Kaliteli Öğretmenlerin Mesleki Özellikleri	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Kuvvetli alan bilgisine sahip olmalıdır.	√	√
Genel kültür düzeyi yüksek olmalıdır.	√	√
Etkili değerlendirme yapabilmelidir.	√	√
Dersine uygun metotları kullanabilmelidir.	√	√
Öğrencileri derse motive edebilmelidir.	√	
Sınıf yönetiminde etkili olmalıdır.	√	
Planlı olmalıdır.		√

Tabloda görüldüğü gibi, hem öğretmenler hem de öğrenciler mesleki yönden kaliteli öğretmenlerin kuvvetli alan bilgisine sahip olması, genel kültür düzeyi yüksek olması, dersine en uygun metotları kullanabilmesi ve etkili değerlendirme yapabilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğrenciler, öğretmenlerinden farklı olarak bu özelliklere öğrencileri derse motive etmesini ve sınıf yönetiminde etkili olmasını; öğretmenler ise planlı olmasını eklemişlerdir.

Tablo 15’de öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğretmenin kişisel özellikleri ile ilgili düşünceleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 15. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Kaliteli Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Etkili iletişim becerisine sahip olmalıdır.	√	√
Toleranslı olmalıdır.	√	√
Samimi olmalıdır.	√	√
Objektif olmalıdır.	√	√
Esprili olmalıdır.	√	√
Saygılı ve güvenilir olmalıdır.	√	
Adil olmalıdır.	√	
Örnek ve rehber olmalıdır.		√
Sorumluluk sahibi olmalıdır.		√

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenler ve öğrenciler, kaliteli öğretmenlerin kişisel olarak etkili iletişim becerisine sahip, toleranslı, samimi, objektif ve esprili olması gerektiği konusunda hem fikirdir. Bu özelliklere öğrenciler, saygılı, güvenilir ve adil olmayı; öğretmenlerse örnek ve rehber olma ile sorumluluk sahibi olmayı eklemişlerdir.

Tablo 16'da öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğrencilerin akademik özellikleri ile ilgili düşünceleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 16. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri

Kaliteli Öğrencilerin Akademik Özellikleri	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Çalışkan olmalıdır.	√	
Zamanını verimli kullanmalıdır.	√	
Genel kültür düzeyi yüksek olmalıdır.	√	
Araştırmacı olmalıdır.		√
Öğrenmeyi yaşam biçimi haline getirmelidir.		√
Grupla çalışmaya yatkın olmalıdır.		√

Tabloda görüldüğü gibi öğrenci ve öğretmenlerin kaliteli öğrencilerin akademik özelliklerinde bir takım düşünce farklılıkları olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler, kaliteli öğrencilerin, çalışkan, zamanını verimli kullanan ve genel kültür düzeyi yüksek olması gerektiğine inanırken, öğretmenler ise araştırmacı, öğrenmeyi yaşam biçimi haline getirmiş ve grupla çalışmaya yatkın olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 17'de öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğrencilerin kişisel özellikleri ile ilgili düşünceleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 17. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Kaliteli Öğrencilerin Kişisel Özellikleri	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Sorumluluk sahibidir.	√	√
Azimlidir.	√	√
Sosyaldır.	√	
Etkili iletişim kurabilir.	√	
Kendini tanıır.	√	
Saygılıdır.		√
Yaratıcıdır.		√

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenler ve öğrenciler, kişilik olarak kaliteli öğrencilerin, sorumluluk sahibi ve azimli olması gerektiğini düşünmektedir. Öğrenciler bu özelliklerin yanında sosyal olması, etkili iletişim kurabilmesi ve kendini tanıması gerektiğini söylerken, öğretmenler ise saygılı ve yaratıcı olması gerektiğini eklemiştir.

Tablo 18’de öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğretim metotlarının özellikleri ile ilgili düşünceleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 18. Öğrenci ve Öğretmenlere Göre Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri

Kaliteli Öğretim Metotlarının Özellikleri	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Öğrenciye uygun olmalıdır.	√	√
Düz anlatımı içermemelidir.	√	√
Geribildirim kapsmalıdır.	√	√
Öğrenciyi araştırma yapmaya teşvik etmelidir.	√	
İşin içine öğrenciyi de katmalıdır.		√

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenler de öğrenciler de bu metotların öğrencilere uygun olanlar, düz anlatımı içermeyen, geribildirimi kapsayan metotların kaliteli olduğu konusunda hemfikirdir. Öğrenciler aynı zamanda bu metotların öğrencileri araştırma yapmaya teşvik etmesi gerektiğini savunurken, öğretmenler ise öğrenciyi de işin içine katması gerektiğini düşünmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerle, bu liselerde çalışan öğretmenlerin kaliteli eğitime bakış açıları araştırılmıştır. Araştırma Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan Anadolu liselerinde yapılmıştır. Veriler, öğretmenler ve öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri aracılığıyla toplanmıştır. Odak grup görüşmelerine toplam 110 öğrenci ve 100 öğretmen katılmıştır. Araştırmacı verileri analiz ederken grounded teoriden ve Analitik yöntemin grounded teorideki üç aşamasından faydalanmıştır: 1) Açık Kodlama, 2) Tematik Kodlama, 3) Seçici Kodlama. Odak grup görüşmeleri sırasında hem öğretmenlere hem de öğrencilere kaliteli öğretmenlerin, kaliteli öğrencilerin ve kaliteli öğretim metotlarının özellikleri sorulmuştur. Görüşme sırasında kaliteli öğretmen mesleki ve kişisel yönden, kaliteli öğrenci de akademik ve kişisel yönden ele alınmıştır.

5.1. Sonuç

Kaliteli eğitimle ilgili öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin alındığı bu çalışma da çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Tablo 19'da öğretmenler ve öğrencilere göre mesleki yönden kaliteli öğretmenin özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 19. Kaliteli öğretmenlerin mesleki özelliklerinin dağılımı

Mesleki Özellikler	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Kuvvetli alan bilgisine sahip olmalı	1.	1.
Genel kültür düzeyi yüksek olmalı	4.	2.
Etkili değerlendirme yapabilmeli	3.	3.
Uygun metot kullanabilmeli	2.	5.
Öğrencileri motive edebilmeli	5.	-
Sınıf yönetiminde etkili olmalı	6.	-
Planlı olmalı	-	4.

Tabloya bakıldığında bazı farklar olmasına rağmen öğretmenler ve öğrencilerin cevaplarında paralellik olduğu ortaya çıkmaktadır. Her iki grup içinde alan bilgisi ilk sırada gelmektedir. Anderson'un 1989'da yapmış olduğu bir çalışmada alan bilgisinde uzmanlık kaliteli öğretmenlerin özellikleri içinde yer almaktadır. Alan bilgisinde yeterlilik bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli mesleki özelliktir. Öğretmenler, üniversitelerinden en üst düzeyde bilgi ile mezun olmanın yanında, alanı ile ilgili gelişmelerin takipçisi olmalı ve kendilerini sürekli yenilemelidir. Alanı ile ilgili yenilikleri takip etmeyen, değişime kapalı olan, kendini geliştirmeyen öğretmenler muhakkak ki çağın gerisinde kalmaya mahkum olacaktır. Kuvvetli alan bilgisi, öğretmene hem öğrencilerinin hem de meslektaşlarının sonsuz saygı duymasını sağlar. Çünkü bilgi saygıyı getirir.

Öğretmenlerin, kuvvetli alan bilgisinin yanında genel kültür düzeyi de yüksek olmalıdır. Öğretmenler de genel kültür bilgisi 2. sıradayken, öğrencilerde 4. sırada yer almaktadır. Çevresinde olup bitenlerden bihaber olan bir öğretmen düşünülemez. Sadece gündemi takip eden, hayatı sorgulayan, analizler, sentezler yapabilen, yeni çıkan filmleri izleyen, kitapları okuyan, dünya görüşü geniş olan öğretmenler, öğrenciler üzerinde istendik davranış değişiklikleri yapabilir. Kendi dünyasına sıkışıp kalan, sadece kendi alanı ile ilgili bilgilere sahip, dış dünya ile hiçbir bağlantısı olmayan öğretmenler, belki öğrencilerin bilgi düzeylerine katkı sağlayabilir, fakat onların hayata bakışlarını olumlu yönde değiştirmede hiçbir etkiye sahip olamaz. Eğitim, hem bilgi düzeyinde hem de davranış üzerinde olumlu yönde değişikliği hedeflediğinden, genel kültür bakımından eksik bir öğretmen, eğitimin amaçlarını tam olarak yerine getiremez.

Etkili değerlendirme, hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde 3. sırada yer almaktadır. Segal 1998 yılında yapmış olduğu bir araştırmada, öğretmenlerin öğrenci hatalarını hemen not ile değerlendirmek yerine, onlara düzeltme şansı vermeleri gerektiği sonucuna varmıştır. Günümüzde, öğrencileri belli periyotlarla yapılan ve ezbere dayalı soruları içeren sınavlarla değerlendirmek yerine özümşenen bilgilerin yeni durumlara uygulanması değerlendirilmektedir. Bu durumda sonuç değil süreç önemlidir. Bu durumda öğrenci performansına göre değerlendirilmelidir. Öğretmen, öğrenciyi sadece yazılı sınavlar sonucunda aldığı nota göre değerlendirirse hata yapmış

olur. Farklı ilgi, beceri, zeka yapısı ve öğrenme şekline sahip öğrencilerin olduğu bir sınıfta sadece tek bir şekilde değerlendirme yapmak öğretmeni yanlışla sürükler. Öğretmen, öğrencilerini ölçerken standart testlerden sıyrılıp, gözlem formları, görüşmeler, değerlendirme ölçekleri, günlükler, portfolyolar, projeler vb. araç ve yöntemler kullanırsa, öğrenciyi daha etkili bir biçimde değerlendirmiş olur.

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrenciler, kaliteli öğretmenlerin kuvvetli alan bilgisine ve yüksek genel kültür seviyesine sahip olmasının ve etkili değerlendirme yapabilmenin yanında dersine uygun metotları da kullanması gerektiğini düşünmektedir. Jackson 1968’de yaptığı bir araştırma sonucunda kaliteli öğretmeni neyi, ne zaman ve hangi yolla en iyi şekilde yapacağını bilen kişi olarak değerlendirmiştir. Derste uygun metot kullanımı öğrencilerde 2. sıradayken, öğretmenlerde 5. sırada yer almaktadır. Öğretmen dersi ile bir metot seçerken, dersin içeriğini, öğrencilerin özelliklerini, öğretim-arac gereçlerinin durumunu ve kendi özelliklerini dikkate almak zorundadır. Tüm bunlar öğrenciye bilgiyi daha etkili bir biçimde iletmek için gereklidir. Uygun metot kullanılmayan derslerde ulaşılmak istenen hedeflere varılamayacaktır ve hem öğretmenler hem de öğrenciler için zaman kaybına neden olacaktır.

Öğrenci ve öğretmenlerin mesleki yönden kaliteli öğretmenin özellikleri ile birçok noktada aynı fikirde olmalarına rağmen, farklı düşündükleri noktalar da vardır. Öğrenciler 4. sırada öğrencileri derse motive eden ve 5. sırada sınıf yönetiminde etkili olan öğretmenlerin mesleki yönden kaliteli olduğunu düşünürken, öğretmenler bu özelliklerden hiç bahsetmemiştir. Storge’un 2005 yılında yapmış olduğu bir çalışmada, öğretim ortamındaki motivasyonu ve şevki arttıran öğretmenlerin etkili öğretmenler olduğu ortaya çıkmıştır. Motivasyon, öğrenciyi belirli tepkilerde bulunmaya ve sonuç olarak bir şeyler öğrenmeye zorlamaktadır. Buna bağlı olarak, güdülenme öğrenme için gerekli ön şartlardan biri olmaktadır. Yeterince güdülenmemiş bir öğrenci, öğrenmeye hazır hale gelmemiş demektir; kişiyi öğrenmeye sevk edecek önemli bir neden olmadıkça öğrenmeye karşı ilgi gelişmez. Öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerini öğrenmeye motive etmesi gerektiğini düşünürken, öğretmenlerin bu konu fikir beyan etmemelerinin nedeni bireyin öğrenmesinde dışsal motivasyonlardan çok içsel motivasyonların büyük rolü olduğunu bilmelerinden kaynaklanabilir. Öğrenciler için öğretmenleri sınıf yönetiminde etkili olmalıdır. Sınıf diğer ortamlara benzemeyen,

kendine has özellikleri olan, eğitim sisteminin en küçük birimidir. Bu birim içinde öğretmenler, öğrencilere bilgi akışını sağlamanın yanında pozitif bir çevre yaratmak ve problemleri önlemek için bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalı olumlu davranışları ve öğrenci motivasyonunu desteklemelidir. Davranışların ve öğrenmenin iyi yönetildiği sınıfta, öğrenciler öğretim amaçlarını gerçekleştirir ve amaçların gerçekleşmesini engelleyen davranışlar gözlenmez. Berliner'in 1989 yılında yapmış olduğu bir araştırmada, öğretmenlerin sınıf ortamında etkili bir yönetici olması gerektiği ortaya koymuştur. Öğrencilerin kaliteli öğretmenlerin sınıf yönetiminde etkili olduğunu düşünmesi, sınıf içinde yaşadıkları ve bir türlü sonuca ulaşmayan problemlerin varlığından kaynaklanırken, öğretmenlerin bu konuda herhangi bir fikir beyan etmemeleri bu sınıf yönetimi konusuna yeterince önem vermediklerinin bir göstergesidir. Etkili sınıf yönetim becerisine sahip olmayan öğretmenlerin sınıflarında sürekli problem yaşamaya ve huzursuz bir ortamda bulunmaya mahkumdur.

Öğrencilerin öğretmenlerden farklı düşündüğü noktaların yanında öğretmenlerin de öğrencilerden farklı düşündüğü noktalar vardır. 4. sırada yer alan planlı olmak, öğretmenlere göre, öğretmene mesleki anlamda kaliteyi getirir. Derse gelmeden önce yapacaklarına göz gezdirmek, etkinlikleri düzenlemek, kullanılacak araç-gereçleri ayarlamak, konuyu aktaracağı metodu belirlemek, öğretmenin ders süresini verimli bir biçimde kullanmasını sağlamanın yanında odak grup görüşmesine katılan 11 öğretmen için öğretmene kaliteyi de getirmektedir. Genel olarak öğretmenlerde olması gereken en önemli özelliklerden biri olan planlı olmaya diğer öğretmenlerin değinmemesinin nedeni bu özelliğin öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz bir parçası olmasından kaynaklanabilir.

Öğretmenler mesleki özelliklerinin yanında kişisel özellikleri ile de değerlendirilmiştir. Tablo 20'de öğretmenlere ve öğrencilere göre kişisel yönden kaliteli öğretmenlerin özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 20. Kaliteli öğretmenlerin kişisel özelliklerinin dağılımı

Kişisel Özellikler	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Etkili iletişim becerisine sahip olmalı	1.	1.
Toleranslı olmalı	6.	2.
Samimi olmalı	2.	5.
Esprili olmalı	4.	4.
Saygılı ve güvenilir olmalı	3.	-
Objektif ve adil olmalı	5.	-
Örnek ve rehber olmalı	-	3.

Tablo 20’de görüldüğü gibi odak grup görüşmelerine katılan öğretmenlerin ve öğrencilerin kişisel yönden kaliteli öğretmenlere bakışında da paralellik bulunmaktadır. Her iki gruba göre 1. sırada kişisel yönden kaliteli bir öğretmen etkili iletişim becerisine sahip olmalıdır. Birçok araştırma akademik başarı ve öğrenci davranışlarının öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesinden etkilendiğini göstermektedir. Armstrong’un 2006 yılında yapmış olduğu bir çalışma başarısız öğrencilerin başarılarını arttırmada, etkili iletişimin büyük rolü olduğunu ortaya koymuştur. Olumlu öğretmen-öğrenci iletişimi öğrencinin okula karşı olumlu tepkileriyle çok yakından ilişkilidir. Olumlu öğretmen-öğrenci iletişimi akademik başarının artmasını sağlarken, olumsuz öğretmen-öğrenci iletişimi de başarısızlığın ve istenmeyen davranışların en önemli kaynaklarından birisi olarak görülür. Bir öğretmenin iletişim becerilerini onun öğrencilerle doğal, samimi ve içten ilişkiler kurmasına yardım eder. Bu ilişki, hem öğretmen hem de öğrenci için sınıf ortamında etkileşimi ve öğretme-öğrenme etkinliklerini daha bir anlamlı, zevkli ve doyum sağlayıcı kılar. Etkili iletişim becerilerine sahip bir öğretmen öğrencilerini daha iyi anlar, onları daha kolay kabul edebilir ve öğrencilere karşı daha olumlu duygulara sahip olur. Böyle bir iletişim ortamında öğrenciler de öğretmenlerine öğrenmeye ve aktarılanlarına karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirirler.

Bununla beraber, kişisel yönden kaliteli bir öğretmen toleranslı olmalıdır. Toleranslı olmak, öğretmenlerde 2. sıradayken, öğrencilerde 6. sırada yer almaktadır. Oosterle’in 2005 yılında yaptığı çalışmada, kaliteli öğretmenlerin toleranslı olması ve yapılan hatalara kızmadan, öğrencileri yönlendirmesi gerektiği sonucu çıkmıştır. Öğretmenlik, toleranslı olmayı gerektiren mesleklerin başında gelmektedir.

Öğretmenlerin elindeki hammadde insan olduğundan ve yaş itibariyle öğrencilerin hata yapma şansının çok yüksek olduğundan öğretmenlerin diğer meslek grubundaki kişilere göre daha toleranslı olması gerekmektedir. Toleranslı olmak, öğrenci hata yaptığında ya da yanlış davrandığında bunu görmezden gelmek ya da o hatanın ve davranışın üzerini kapatmak değil, öğrencinin psikolojik veya fizyolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemeden uygun yöntemler ve teknikler kullanarak o davranışın olumlu davranışla yer değiştirmesini sağlamaktır. Böylece, hem öğrenci hatasını farkına varmış olur, hem de öğretmen kendini o hata karşısında yıpratmamış olur.

Kaliteli bir öğretmen, öğrencisiyle samimi ilişkiler kurabilmelidir. Samimi olmak, öğrencilerde 2. sıradayken öğretmenlerde 5. sıradadır. Smith'in 1961 yılında yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin, dürüst ve açık bir biçimde hislerini, değerlerini ve fikirlerini paylaşmaya istekli olması; öğrencisiyle olan ilişkisinin kalitesine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilere sorunlu varlıklar olarak bakmak yerine; her şeyden önce bir insan ve bir birey olmanın gereği olarak, sevgi ve saygı sınırları içerisinde samimi ilişkiler kurmaya çalışan bir hocanın öğrencilerinden de aynı samimiyet ve saygı ölçüleri çerçevesinde bir karşılık göreceği unutulmamalıdır. Nitekim öğrencilere insan oldukları için değerli olduklarını hissettirdikten sonra çözülemeyecek sorun kalmayacaktır.

Samimiyetin belki bir göstergesi olarak öğretmenler ve öğrenciler, öğretmenin espri yapmasını yapmasının sınıf ortamına olumlu katkı sağladığını, öğrencileri derse güdülediğini ve öğrencilerin öğretmene kendilerini yakın hissetmesini sağladığını düşünmektedir. Segal'in 1998'de yaptığı çalışmada neşeli öğretmenlerin öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır. Espri olmak hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde 4. sıradadır. Dozunda yapılan espri öğrencinin ve öğretmenin rahatlamasına, öğrencilerin öğrenmeye hazır hale gelmesine yardımcı olur.

Öğrencilerin kişisel yönden kaliteli öğretmenin özelliklerine, görüşmeye katılan öğretmenlerden farklı olarak 3. sıradan saygılı ve güvenilir olmayı eklemesi, öğrencilerin bu yönde sorunları olduğunu düşündürmektedir. Good ve Brophy (1987) yapmış olduğu bir araştırma da kaliteli öğretmenlerin öğrencilerine saygılı oldukları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlik, çok saygı değer bir meslektir. Öğretmenler, tüm öğrencilerinin kendilerine saygı duymasını beklemektedir. Öğretmenler öğrencilerden

saygı beklerken, acaba onlar öğrencilerine saygı gösteriyorlar mı? Hiçbir ilişki de saygı tek taraflı olamaz. Eğer öğretmen, öğrencisini bu toplumun bir parçası olarak görmüyorsa, toplum var olan bir birey olarak o öğrencinin haklarını önemsemiyorsa, onu görmezden gelip, aşağılayıp, itip kakıyorsa, öğrencisinin ona saygılı davranmasını bekleyemez. Çünkü öğretmen de olsa her birey ne ekerse, onu biçer. Öğrencilerin öğretmenlerine olduğu kadar, öğretmenlerin de öğrencilerine saygılı olduğu sınıf ortamı, öğrencilerin olumlu duygular geliştirmesine ve öğretmenlerine olan güvenlerinin artmasını sağlayacaktır. Öğrenciler, kimi zaman öğretmenleriyle güven problemi yaşamaktadır. Güvenin olmadığı bir ortamda, etkili öğrenmenin oluşması beklenemez. Güven ortamı bir bakıma saygının sonucudur. Kendisine saygı gösterilen, değer verildiğini anlayan öğrenci kendisini güvende hissedecek ve sınıfta daha rahat olacaktır. Güven ortamının olduğu sınıflarda öğrenciler daha kolay risk alabildiği için, yaratıcılıkları ve problem çözme becerileri daha kolay gelişecektir. Öğrenciler için kişisel yönden kaliteli bir öğretmen, saygılı ve güvenilir olmalıdır. Saygılı ve güvenilir olmanın yanında, öğrenciler 5. sırada kaliteli öğretmenin objektif ve adil olma olması gerekliliğini vurgulamıştır. Armstrong'un, 2006'da yapmış olduğu çalışmalarda ortaya çıkan kaliteli öğretmenlerin bir özelliği de adil olmalarıdır. Her ne koşulda olursa olsun, bir öğrenciyi diğerinden ayırmak, öğretmenlik etiğinde olan bir şey değildir. Öğretmenler, tüm öğrencilere eşit mesafede ve yakınlıkta olmalı, değerlendirme yaparken öznel olayları ve duyguları saf dışı bırakmak zorundadır.

Öğretmenler de öğrencilerden farklı olarak, 3. sırada kişisel yönden kaliteli öğretmenin örnek ve rehber olması gerektiğini düşünmektedir. Anderson'un 1989'da yapmış olduğu bir çalışmada öğretmenin öğrencilerine rehber olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerinden etkilenme düzeyi dikkate alındığında, öğretmenler her davranışıyla örnek olmalıdır. Öğrenciler genelde gördüğünü benimsediğinden, doğru davranışlar sergileyen öğretmen, doğru davranışların kazanılmasını sağlar. Bununla beraber öğretmenlerin, öğrencilere yol gösterici olması da çok önemlidir. Zaten günümüzdeki eğitim sisteminde de öğretmen bilgiyi aktaran kişi konumunda değil, öğrenciye rehberlik eden konumundadır. Öğrencilerini olumlu yönde teşvik edip, onların doğru davranışları geliştirmeli, yanlış davranışların sönmeli ve öğrencilerinin yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalışmalıdır.

Odak grup görüşmelerinde kaliteli öğrenci, akademik ve kişisel olmak üzere iki yönden incelenmiştir. Tablo 21’de öğretmen ve öğrencilere göre akademik yönden kaliteli öğrencilerin özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 21. Kaliteli öğrencilerin akademik özelliklerinin dağılımı

Mesleki Özellikler	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Çalışkan olmalı	1.	-
Araştırmacı olmalı	-	1.
Zamanı verimli kullanabilmeli	2.	-
Öğrenme yaşam biçimi olmalı	-	2.
Genel kültür düzeyi yüksek olmalı	3.	-
Grupla çalışmaya yatkın olmalı	-	3.

Tablo 21’e bakıldığında öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğrencilerin özelliklerine tamamen farklı açılardan baktığı sonucuna varılmaktadır. Öğretmenler, 1. sırada öğrencilerin merak duygusuna sahip olması ve bilgiye ulaşmak için kendi içlerinden gelen bir çaba ile uğraşması gerektiğini düşünürken, öğrenciler 1. sırada öğrenciye kaliteyi her durum ve her koşulda çalışabilme, öğretmenlerinin anlattığı konuları evde tekrarlayıp, konu ile ilgili soru çözmenin yani her daim derslerle ilgilenmenin getirdiğini düşünmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin daha araştırmacı olması gerekliliğini vurgularken, öğrenciler araştırma yapmanın zaman kaybı olduğu ve öğretmenlerin sınıfta anlattığı konular üzerinden çalışmanın daha etkili olduğunu savunmaktadır. Öğrenciler için 2. sırada zamanı verimli kullanmak gelmektedir. Zamanı verimli kullanan bir öğrenci, hayatını sadece derslere adanmak yerine dersleriyle beraber farklı faaliyetleri de yürütebilen, kendini rahatlatmak için hobilerine de zaman ayırmaktadır. Buna karşın öğretmenler, 2. sırada öğrenciye kaliteyi öğrenmeyi zorunluluktan çok yaşam biçimine dönüştürmenin getireceğini düşünmektedir. Böylece öğrenme, öğrencinin vaktinin çoğunu alan eylem olmaktan çıkarılıp, öğrencilerin hobisi şekline dönüştürülmüştür. Fakat öğrenciler, öğrenmeyi onları iyi bir mesleğe sahip olmanın ön koşulu olarak görmektedir. Bu yüzden öğrenmek onlar için bir zorunluluktur. Öğrenciler, yaşam biçimlerini, öğrenmeden arta kalan zamanlarda yaptıkları değerlendirmektedir. Bundan dolayı öğretmen ve öğrencilerin bakış açılarında tam anlamıyla bir farklılık gözlemlenmektedir. Öğrenciler, 3. sırada genel kültür

düzeyinin yüksek olmasına önem verirken öğretmenler, 3. sırada grupla çalışmaya yatkınlık üzerinde durmuştur. Öğrenciler için, çevresinden haberdar olan, son çıkan filmleri izleyen, kitapları okuyan, giyimde modayı takip eden öğrenciler kaliteliyken, öğretmenler için, grup içinde çalışma becerisine sahip olmak öğrenciye kaliteyi getirir. Öğretmenler genellikle öğrencilerin grup çalışmasına yatkın olmadıklarını, bu yüzden grup içinde üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmediklerini, bunu başaran öğrencilerin hem sosyal hem de akademik olarak daha önde olduklarını savunmaktadır.

Tablo 22’de öğretmen ve öğrencilere göre kişisel yönden kaliteli öğrencilerin özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 22. Kaliteli öğrencilerin kişisel özelliklerinin dağılımı

Kişisel Özellikler	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Sorumluluk sahibi olmalı	1.	1.
Azimli olmalı	3.	2.
Kendini tanımalı	2.	-
Saygılı olmalı	-	3.
Sosyal olmalı	4.	-
Yaratıcı olmalı	-	4.
Etkili iletişim becerilerine sahip olmalı	5.	-

Tablo 22’ye bakıldığında öğretmen ve öğrencilerin sadece iki özellikte kesiştikleri görülmektedir. Hem öğretmenler hem de öğrenciler, sorumluluk sahibi olmayı 1. sırada söylemiştir. Öğrencinin her şeyden önce tüm diğer bireyler gibi yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Öğrenciler okulda bulunuş amaçlarını unutmamalı, toplum için, ailesi için, en önemlisi de kendisi için üzerine düşen şeyleri yapması ve kendisini ve içinde yaşadığı toplumu bir adım ileri taşıması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Öğrenciler de öğretmenler gibi bu bilinçte olmanın önemini biliyorlar ki, her iki grupta katılımcıların çoğu kişisel özellik bakımından kaliteyi sorumluluk sahibi olmayla eşleştirmiştir. Her iki grubun söylediği bir diğer özellik ise azimli olmaktır. Öğrencilerde azimli olmak 3. sırada yer alırken, öğretmenlerde 2. sıradadır. Öğrencilerin içinde bulundukları süreç, hayli uzun ve yorucudur. Bu süreçten ancak belli zorlukların üstesinden gelme yetisine sahip olan öğrenciler zaferle çıkabilecektir. Bu süreçte, yılmadan, bıkmadan yürüyebilen, engelleri aşmayı başarabilen öğrenciler,

öğretmenler ve öğrenciler için kalitelidir. Öğrencilerin, azimli olmanın gerekliliğini biliyor olması, artık onların da belli bir farkındalık içinde olduğunun bir göstergesidir. Sorumluluk sahibi ve azimli olma özelliklerinin haricinde öğretmenler ve öğrenciler arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, 2. sırada öğrencinin kendini tanımasının öğrenciye kaliteyi getirdiğini düşünmektedir. Öğrencinin nasıl ders çalışması gerektiği, hangi alanlara ilgili olduğu, bu hayatta onu neyin mutlu ettiğini bilmesi yani kendinin ve özelliklerinin farkında olması onu diğer öğrencilerden farklı kılmaktadır. Öğrenciler, 4. sırada kaliteli öğrencinin sosyal olması gerektiğini vurgulamıştır. Odak grup görüşmesine katılan öğrenciler, toplum içine rahatça karışabilen, yeni insanlar tanımaktan zevk alan, yaşamında sorumlu olduğu görevleri yerine getirmenin dışında tiyatro, sinema, spor gibi faaliyetlere zaman ayıran öğrencilerin diğerlerine göre daha kaliteli olduğu görüşündedir. Öğrenciler 5. sırada kaliteli öğrencilerin, etkili iletişim becerilerine sahip olması gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla aralarında ilişkiyi güçlendirmek isteyen, bir öğrenci etkili iletişim yollarını bilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin öğretmenlerini ve birbirilerini doğru olarak anlayıp bunu birbirlerine iletmeleri, birbirlerine saygı ile davranmaları ve anladıklarını ve anlaşıldıklarını hissetmeleri onlara kişisel yönden kaliteyi getirmektedir. Öğrencilerden farklı olarak öğretmenlerin bir kısmı 3. sırada öğrencilere kaliteyi saygının getireceği görüşündedir. Saygı, kişiler arası ilişkilerde olması gereken en önemli özelliktir. Öğretmenler için, kendilerine saygı duyan öğrenciler kalitelidir. Öğrenciler, kaliteli öğretmenin kişisel özellikleriyle ilgili görüş bildirirken, öğretmenlerin öğrencilere karşı saygılı olmasının onlara kaliteyi getireceği görüşünderken, öğrenci özellikleri arasında saygıdan bahsetmemeleri saygı ile ilgili bir tezatlık oluşturmaktadır. Belki de öğrenciler öğretmenlerine saygı duymayı bir zorunluluk olarak gördüklerinden bu konuda hiç görüş bildirmemiştir. Öğretmenlerin sıralamasında 5. sırada yaratıcılık gelmektedir. Orijinal fikirlere sahip olan, yenilikler üretebilen öğrenciler, bazı öğretmenler için diğerlerinden farklıdır. Bu farklılık da öğrencilere kaliteyi getirmektedir.

Tablo 23’de öğretmen ve öğrencilere göre kaliteli öğretim metotlarının özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 23. Kaliteli öğretim metotlarının özelliklerinin dağılımı

Öğretim Metotlarının Özellikleri	Öğrencilere Göre	Öğretmenlere Göre
Öğrencilere uygun olmalı	1.	1.
Düz anlatımı içermemeli	2.	3.
Geribildirim kapsmalı	4.	2.
Araştırma yapmaya teşvik etmeli	3.	-
Öğrenciyi de işin içine katmalı	-	4.

Tablo 23'e bakıldığında odak grup görüşmesine katılan öğretmen ve öğrencilerin büyük ölçüde kaliteli öğretim metotlarının özellikleri konusunda neredeyse tam olarak hem fikir olduğu görülmektedir. Her iki grup içinde kaliteli öğretim metodu, konunun anlatılacağı öğrenci grubuna en çok uyandır. Bu yüzden öğrencilere uygun öğretim metodunun seçilmesi hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde 1. sırada gelmektedir. Jackson'ın 1968 yılında yaptığı bir araştırmada da öğretmenin öğretim metotlarını öğrencilerin tüm özelliklerini göz önüne alarak geçmesi gerektiği vurgulanmıştır. Segal'in 1998 yılında yapmış olduğu çalışmada öğrenmenin tek yollu bir cadde olarak görülmemesi gerektiği, tüm öğrenciler göz önüne alınarak çok çeşitli yollardan hedefe ulaşmak gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Diğer taraftan, düz anlatım artık yıllar öncesinde kalan ve hedeflenen davranışları kazanmada bir payının olmadığı göz önünde tutularak, öğretmenler ve öğrenciler, kaliteli öğretim metotlarının düz anlatımı içermemesi konusunda aynı fikirdedir. Kaliteli metotlar içinde düz anlatıma yer olmaması, öğrencilerde 2. sıradayken, öğretmenlerde 3. sıradadır. Oesterle tarafından 2005 yılında yapılan araştırmada sadece ayakta durup konuşan, onlara grup içinde çalışma imkanı vermeyen, birbiri ardına çalışma kağıtları dağıtan ve onlara asla soru sormaya şansı vermeyen öğretmenlerin verimsiz öğretmenler olarak nitelenmiştir. Böylece anlatım yönteminin istendik davranış oluşturmada bir payının olmadığı da ortaya çıkmıştır. Öğretmenler ve öğrencilerin ortak düşündükleri bir başka özellik de kaliteli öğretim metotlarının geribildirim de içermesi gerektiğidir. Geribildirim, öğretmenlerde 2. sıradayken, öğrencilerde 4. sıradadır. Öğretmenler öğrettikleri konunun ne kadarının anlaşıldığını, öğrencilerse öğrendikleri konunun ne kadarını anladıklarını, öğrenmede eksikliklerin olup olmadığını bilmek istemektedir. Bu öğretmenlere, hedef davranışı tam olarak oluşturup oluşturmadığını da göstermektedir. Böylece öğretmen, varsa eksikliklerini giderme şansını da elde etmiş olur. Öğrenciler

ise, öğretmenlerinden gelen düzeltmelerle eksikliklerini tamamlar ya da olumlu dönütlerle öğrenmenin tam olarak gerçekleştiğinin farkına varır. Geribildirim öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Oesterle tarafından 2005'te yapılan bir araştırmada öğretmenlerinden geribildirim alan öğrencilerin almayanlara göre öğrenme düzeyinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm bu özelliklerin yanında öğretmen ve öğrencilerin farklı düşündüğü yanlarda vardır. Öğrenciler, 3. sırada kaliteli öğretim metotlarının onları araştırma yapmaya teşvik etmesi gerektiğini düşünmektedir. Günümüzdeki öğretim sistemi içerisinde öğrenciler, zorunlu kalmadıkça araştırma yapmadıklarını, eğer araştırma yapmak gerekliyse internet üzerinden kopyala-yapıştır yaparak bilgilere ulaştıklarını söylemektedir. Bununla beraber, araştırma yapmaya zaman bulamayan ve araştırma yapmayı zaman kaybı olarak gören öğrencilerin sayısı da az değildir. Fakat öğrencilerin bazıları tüm bu olumsuz düşüncelere rağmen kaliteli öğretim metotlarının onları araştırma yapmaya teşvik etmesini, araştırmayı külfet olmaktan çıkarıp, zevk haline dönüştürmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenler ise, öğrencilerden farklı olarak 4. sırada kaliteli öğretim metotlarının, öğrenciyi de işin içine kattığını, öğrencileri kendi öğrenmelerinden sorumlu hale getirdiğini söylemektedir. Oesterle tarafından 2005 yapılan araştırmada da sınıftaki tüm öğrencileri içine alabilecek projeler oluşturulmanın, öğrenme seviyesine olumlu yönde katkı sağladığı ortaya konmuştur.

5.2. Öneriler

Yapılan bu çalışma, kaliteli eğitime öğretmen ve öğrenci bakış açılarını ve bu bakış açıları arasındaki benzerlik ve farklılığı ortaya koymuştur. Öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğretmen ve kaliteli öğretim metodu bakımından görüşleri paralellik gösterirken, kaliteli öğrenci üzerinde farklı bakış açılarına sahip oldukları saptanmıştır. Bu çalışma sonunda elde edilen verilere dayanarak,

- Öğretmenlere, öğrencilerin sosyal, kişisel, akademik özelliklerini tanımaya ve değerlendirmeye yönelik seminerler verilmelidir.
- Öğretmenlerle etkili öğretim metotlarının kullanımı ile ilgili çalışmalar yapılmalı ve bunların da uygulanmasına yönelik Milli Eğitim Bakanlığı tedbirler almalıdır.

- Yeni yetişen neslin paradigmalarıyla öğretmen yetiştirme programları aralarında paralellik sağlanmalıdır.
- Öğretmenler, öğrenci görüşlerini dikkate alarak öğrencilerden beklentilerini yeniden düzenlemelidir.
- Öğrenciler, öğretmenlerinin beklentileri konusu bilgilendirilmeli ve öğretmenlerinin onları nasıl görmek isteği hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Bu çalışma, öğretmen ve öğrencilerin öğretmen ve öğretim metotlarına bakış açılarının aynı yönde olması, öğrenciler, farklı düşünseler bile, öğretmenleriyle ilgili olumsuz yorum yapmaktan çekinmiş olmalarından kaynaklanabilmektedir. Ayrıca bu çalışmada, öğretmen ve öğrencilerin bakış açılarının yanında okuldaki rehber öğretmenlerin sınıf dışından kaliteli eğitime nasıl baktığı da araştırılabilirdi.

Öğretmen ve öğrenciler arasında kaliteli öğretmen ve öğretim metotları ile ilgili hemen hemen aynı doğrultuda düşüncelerinin kaynakları ve kaliteli öğrencilere bakış açılarının tamamen farklı yönde olmalarının nedenleri daha fazla araştırma gerektirmektedir. Öğrencilerin, kaliteli eğitime bakış açıları daha derinlemesine incelenmelidir. Çünkü öğrenciler, öğretme ve öğrenme sürecinin en önemli ögesidir.

KAYNAKÇA

- Adelman, H S. And Taylor, L. (1997). Addressing barriers to learning: Beyond school-linked services and full service schools. *American Journal of Orthopsychiatry*, 67, 408-421.
- Akşit, B.T. (8-11 Mart 1992). *Medikal araştırmalarda etik sorunlar*. Türk Tabipler Birliği Sağlık Kongresi'nde sunuldu, Ankara.
- Anderson, L.W. and Bourke, S.F. (2000) *Assessing Affective Characteristics in the School*. (Second Edition). Mahwah: Lawrence Erlbaum Publishing.
- Ankay, A. (1992). *Eğitim Psikolojisine Giriş*. İstanbul: Çantay Yayınevi.
- Ardıç, K. (1999). Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 73-82.
- Armstrong, J. (1986). *Planning Effectively for Educational quality*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Armstrong, T. (2006). *The Best Schools*. (Third Edition). Alexandria:VA-ASCD.
- Arthea, J. S. (2000). *In the Classroom: Introduction to Education*. Leeds: McGraw-Hill College.
- Aslanoğlu, R. (2000). *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*. Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Astin, A.W. (1983). *Educational Excellence: Aspirations and Realities*. (First Edition). Philadelphia: Josey-Bass Publishing.
- Ataç F. (2001). *Öğretmenler için öğrenci Psikolojisi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Atatürk Araştırma Merkezi (1997). *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Ataunal, A. (2003). *Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen?*. Ankara: Milli Eğitim Vakfı Yayınları.
- Ayhan, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (1999). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Başaran, İ. E. (1966). *Eğitim Psikolojisi*. (Birinci Baskı). Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Berberoğlu G. (2006). *Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri*. İstanbul: Morpa-Kültür Yayınları.

- Berliner, D. C. (1989). The Executive Functions of Teaching. *Educational Resources Information Center*,93-28-32.
- Berry, B. (2003). What it means to be a “highly qualified teacher”. *Southeast Center for Teaching Quality*. 21(7),69-77.
- Bigge M. and Shermis S. S. (1999). Learning Theories for Teachers. NewYork: Longman.
- Bilge, Y. (2004). Etkili Öğretmen. İstanbul: Sürat Yayınevi.
- Bilgen, N.(1994). Çağdaş ve Demokratik Eğitim. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Birch, S. H. and Ladd, G. W. (1997). The Teacher-Child Relationship and Children’s Early School Adjustment. *Journal of School Psychology*, 35, 61-80.
- Borich, G. (2000). Effective Teaching Methods. (fourth edition). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Blum, R. W. (2005). A Case for School Connectedness. *Educational Leadership*. 62 (7), 16–20.
- Boydak, A. (2001). Öğrenme Stilleri. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Boytekin Ç. (2004). Öğrenme-Öğretme Teknikleri ve Materyal Geliştirme. (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Brookhart S. M. (2008). How to Give Effective Feedback to Your Students. Alexandrai: ASCD Publishing.
- Bozdoğan, Z. (2004). Etkili Öğretmenlik Eğitimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. (Onüçüncü Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Cafoğlu, Z. (1996). Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul: Serçe Yayınevi.
- Cartledge. G. ve Milburn, J.F. (1983). Social Skills Assessment and Teaching in the Schools. T.R.Kratovhwili(Ed.) *Advances in School Psychology*. London. Lawrene Publishing, ss.175-235’deki makale.
- Celep, C. (2004). Meslek Olarak Öğretmenlik. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Commonwealth, S. (1991). Improving the Quality of Basic Education. London: CASB Publishing.
- Cook-Sather, A. (2002). A Teacher should be...When the Answer is the Question. *Knowledge Quest* 30(5), 12-15.

- Cruickshank, D. L. (1995). *The Act of Teaching*. New York: McGraw-Hill Incorporated.
- Cruickshank, D. R., Jenkins, D. B. And Metcalf, K. K. (2003). *Effective Teaching*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Cüceloğlu, D. (2008). *İnsan ve Davranışları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çelik, M. (2004). *Bilgi ve Hikmet, Enformasyon Toplumu ve Belleği*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çınkır, Ş. (2004). Okulda Etkili Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 69-81.
- Çivi, C. ve Büyükkaragöz S. (1998). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul:Öz Eğitim Danışmanlık.
- Daniels, D. (2003). Learner Centered: According to children. *Theory into Practice*, 42(2), 37-45
- Danielson, C. (1996). *Enhancing Professional Practice: A Framework for Teaching*. Alexandria :VA-ASCD
- Davutoğlu, A.(2003). Küreselleşme, Zihniyet Bunalımı ve Demokrasi. *Yeni Türkiye*, 25,172-176
- Delworth U. and Hanson G. R. (1980). *Student Services*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Denzin, N. & Lincoln, Y.S. (1994). *Handbook of qualitative research*. London: Sage.
- Demirel, Ö. (1999). *Plandan Değerlendirmeye Öğrenme Sanatı*. Ankara: Pegem A. Yayınları.
- Dow, P. (1991). *Schoolhouse Politics: Lessons from Sputnik Era*. Alexandria: VA-ASCD.
- Dökmen, Ü. (2006). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. (Otuzbeşinci Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Easton, F. (1997). *Assesing Quality in Social Work*. *Theory into Practice*, 32, 2-15.
- Ehrmann, S. C. (April 1999). Access and/or Quality?. *Redefining Choices in the Third Revolution*, 12(2), 35-52.

- Ercan, A. (tarihsiz). Öğrenmeyi Etkinleştiren Başarıyı Yükselten Öğretmen Davranışları. Ankara: Galeri Kültür Yayınları
- Ercan, A. R. (2000). Eğitimde Başarı İçin Öğrenci Tanıma Teknikleri. Ankara: Tepebaşı Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2001). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ereş, F. (2007). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Maya akademi yayın dağıtım
- Ericson, F. and Schultz J. (1992). Students' Experiences of Curriculum. P.W. Jackson (Ed.) *Handbook of Research of Curriculum*. Newyork NY:Macmillian.
- Ergin A. ve Birol C. (2000). Eğitimde İletişim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1966). Planlı Eğitim ve Değerlendirme. Ankara: Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu.
- Evans, J. (2002). An Investigation from the Perspectives of Elementary School Students. *Effective Teachers*, 24(3), 21-29.
- Fairweather, J. S. and Brown D. F. (1991). Academic Program Quality. *School Administrator*, 14(2), 56-67.
- Fındıkçı, İ. (1998). Yaşadıkça Eğitim. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Fraser, B. J. (1998). Classroom environment instruments: Development, validity, and applications. *Learning Environments Research*, 1, 7-33.
- Freiberg, H. J. (1999). School climate: Measuring, improving, and sustaining healthy learning environments. London: Falmer Press.
- Friere, P. (2001). Pedagogy of Freedom. Lanham MD: Rowman&Littlefield Publishers.
- Frymier J. (1983). Bad Times, Good Schools. Indianapolis: Kappa Delta Pi.
- Gill, S. and Reynolds, A. (1999). Educational expectations and school achievement of urban African American children. *Journal of School Psychology*, 37, 403-424.
- Glasser, B.G., & Strauss, A.L. (1967). The Development of grounded theory. Chicago: Aldin.
- Good, T. and Brophy, J. (1987). Looking in Classrooms. (7th edition). Newyork: HY/ Harper Collins.
- Gordon, T. (1996). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev. E. Aksay). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Gökçe, O. (1998). İletişim Bilmine Giriş. Ankara: Turhan Kitapevi

Greathouse, F.G. ve Dowd, B.S. (1996). Using Critical Thinking to Teach Empathy. *Radiology Technology*, 67(5), 435-439.

Guba, E.G., & Lincoln, Y.S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In Denzin, N.K., & Lincoln, Y.S. (Eds.), *Handbook of qualitative research* (p. 105–117). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Gürkan, T. (2005). Programın Yapısal Boyutları ve Program Geliştirme Süreci. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Gültekin M. (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Haberman, M. (1995). Star teachers of children in poverty. West Lafayette, Indiana: Kappa Delta Pi.

Hammond, L. (January 2000). Teacher Quality and Student Achievement: A Review of State Policy Evidence. *Education Policy Analysis Archives*. Vol: 1; 1-14. <http://epaa.asu.edu/epaa/v8nl/> adresinden 21 Nisan 2009 tarihinde alınmıştır.

Hansen, K. (1979). Defining Quality Education: An Analysis of State Educational Policy Options. *Educational Resources Information Center*, 11, 25-32.

Hanushek, E. A. (1992). The trade-off between child quantity and quality. *Journal of Political Economy*, 100, 85–117.

Hargie, O. (1994). Social Skills in Interpersonal Communication. (Third Edition). New York: Croom Helm Publisher.

Hopkins, A. G. (2002). Globalization in the World History. Texas: Norton Publishing.

Hoşgörür, V. (2003). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.

Hunter M. (1990). Motivation Theory for Teachers. California: TIP Publications.

Irvine, J. J. (2001). Caring, competent teachers in complex classrooms. Washington, DC: AACTE Publications.

Jackson, D. W. (1968). Life in the Classroom. New York: Hall-Rinehart Publishing

Jones, H.M.F. (2002). Respecting respect: Exploring a great deal. *Educational studies*, 28(4), 341-352.

Johnson, D.W. (1999). Making cooperative learning work. *Theory Into Practice*, 38(2), 67-73.

Judi, J. (1999) *Bedenin Dili*. (Çev. M. Sağlam). İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Kaçmazoğlu, H. B. (2002). Doğu- Batı çatışması Açısından Globalleşme. *Eğitim Araştırmaları*, 6, 44-55.

Kaplan, Y. (1991). Enformasyon Devrimi Efsanesi. İstanbul: Rey Yayınları.

Karaçam A. Gökpınar B., Gülşen R. ve Kasa R. (2001). Başarılı Öğrencinin Portresi. İstanbul: Bilge Yayıncılık.

Karip, E. (1996). Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi. *Eğitim Yönetimi*, 2, 245-247.

Kavak, Y.ve Burgaz, B. (1994). Eğitim Ekonomisi: Toplu Bir Bakış, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 281-293.

Kaya, Z. (2002). Sınıf Yönetimi. İstanbul: Pagema Yayıncılık.

Kayaalp, İ. (2002). Eğitimde İletişim Dili. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Kazancı, O. (1989). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları.

Kesici İ. (1993). Bilgi Toplumunun Özellikleri. İstanbul: Bilişim Yayınları.

Kılıç A. (2008). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Kılıçoğlu, M. (2007). Aktif Öğrenme İçin Etkin Öğretmen. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Kneeland, S. (2001). *Problem Çözme*. (Çev. Nurdan Kalaycı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Koberg, D. ve Bagnal, J. (1981). The Universal Traveler. California: Kaufman Inc.

Kurul Tural, N. (2004). Kürselleşme ve Üniversiteler. Ankara: Kök Yayıncılık.

Küçükahmet, L. (2005). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Nobel Yayınları.

Küçükahmet, L. (2007). Program Geliştirme ve Öğretim. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kwak B . (2 November 1991). *Quality Education in Guatemala*. Presented at the Third Seameo Innotech International Conference, Manila, Philippines.

LeDoux, J. E. (1996). The Emotional Brain. New York: Simon & Schuster.

Lefever, M. D. (1997). Creative Teaching Methods. El Paso: Cook Ministry Resorces.

Lockheed, M. And Hannushek, E. (1988). Improving Educational Eficiency in Developing Countries. *What Do We Know*, 18(1), 21-37.

- Louis, K., and Raywid, M.A. (1996). Putting Teachers at the Centre of Educational Reform: learning schools and professional communities. *NASSP Bulletin*, 80(580), 9-21.
- Long, J. and Hoy, A. (2006). Interested Instructors: A Composite Portrait Individual Differences and Effectiveness. *Teaching and Teacher Education*, 22, 303-314.
- MacGillixray, A. (2006). Globalization. (Second Edition). New York: Avolon Publishing.
- Mahony, P. and Ilexall, I. (2000). Reconstructing teaching: Standards, performance and accountability. New York: Routledge Falmer.
- Meece, J. (2003). Applying Learner Centered Principles to Middle School Education. *Theory into Practice*, 42(2), 109-115.
- Merriam, S.B. (Ed.). (2002). *Qualitative research in practice: Examples for discussion analysis*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Mingat, A. and Ping, Tan J. (1988). Analytical Tools for Sector work in Education. Washington, DC: The World Bank.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2008). Öğretim Programları Değişikliği. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). Seviye Belirleme Sınavı e-Başvuru Kılavuzu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Molcho, S.(2000). *Beden Dili*. (Çev. E. T. Batır). İstanbul: Gün Yayıncılık.
- Moos, R. H. (1979). Evaluating educational environments. San Francisco: Jossey-Bass.
- Nagel, G. K. (1999). *Öğretimim Taosu*. (Çev. B. Kuryel). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- National Board of Professional Teaching Standards. (2000). What Teachers Should Know and Be Able to Do. California: National Board of Professional Teaching Standards.
- Noddings, N. (2001). Caring: A feminine approach to ethics and moral education. Berkeley, CA: University of California Press.
- Numanoğlu, G. (1999). Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-II: Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler. *Ankara Üniversitesi Eğitim bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32, (1-2), 341-350.
- Okutan, M. (15-16 Ekim 2007). *Öğretmenlik sanatı*. XIV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda sunuldu, Denizli.
- Oesterle, M. (2005). Student Conversation. *Handbook of Organizational Learning and Knowledge*, 37(5), 88-95.

- Ornstein A. C. (2000). *Strategies for Effective Teaching*. Boston: Mc Graw Hill.
- Öğüt A.(2001). *Bilgi Çağında Yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. (Beşinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler*. (4.Baskı). Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Payne, R. K. (2001). *A Framework for Understanding Poverty*. Highlands: TX-Process Incorporated.
- Peltekoğlu, F. (2001). *Halkla İlişkiler Nedir?*. Ankara: Beta Basım Yayım.
- Perrott, E. (1982). *Effective Teaching: A Practical Guide to Improving Your Teaching*. London: Longman.
- Pert, C. (1997). *Molecules of Emotion: Why You Feel the Way You Feel*. New York, NY: Simon and Schuster, Inc.
- Pirsig, R. (1974). *Zen and the Art of Motorcycle Maintenance*. New York: Morrow.
- Raffini J. (1996). *150 Ways to Increase Intrinsic Motivation in the Classroom*. Boston: Allyn and Bacon
- Reddi, U. V. (1991). *Sanayi Devriminin Aşılması: Enformasyon Devrimi Efsanesi*,(Çev. Y. Kaplan) İstanbul: Rey Yayınları.
- Rice, J. K. (2003). *Teacher quality: Understanding the effectiveness of teacher attributes*. Washington, D.C.: Economic Policy Institute.
- Rivkin, S., O' Brien, D., Hanusheck, E., & Kain, J. (1998). The Market for teacher quality. *National Bureau of Economic Research*.18, 49-57.
- Samah, A. (1991). *Effective Indicator of Quality Education*. Paper presented in Seaneo Innotech International Conference, Manila, Philippines.
- Sanders, W.L., & Rivers, J.C. (1996). *Cummulative and residual effects of teachers on future academic achievement*. Knoxville: University of Tennessee Value-Added.
- research Center.Sapolsky, R.(1998). *Why Zebras Don't Get Ulcers: An Updated Guide to Stress, Stress-Related Disease and Coping*. Washington: Freeman and Co.
- Schargel, F. (1993).Total Quality in Education. *Quality Progress*, 21(7), 105-119
- Schlechty, P.(2002). *Working on the Work*. San Francisco: CA- Jossey-Bass.

- Schober, O.(1999). *Beden Dili*. (Çev. S. Özbent). İstanbul: Arıon Yayınevi.
- Segal, S. (1998) The Role of Contingency and Tension in the Relationship between Theory and Practice in the Classroom. *Journal of Curriculum Studies*, 30, 199–206.
- Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim-Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Senge, P. M. (1990). The Leader's New Work: Building Learning Organizations. *Sloan Management Review*, 32, 79-95.
- Sergiovanni, T. J. (1995). *The Principalsip: A Reflective Practice Perspective*. Needham Heights: Allyn and Bycon.
- Smith, B. O. (1961). *A Concept of Teaching*. Chicago: Rand McNally Inc.
- Sönmez, V. (1994). *Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı*. Ankara:Pegem Yayınları.
- Steinberg, M. S. (1992). *Teacher-Child Relationship and the Process of Adjusting to School*. Boston: New Directions Publishing.
- Stinggins R. J. (2001). *Student-Involved Classroom Assessment*. (3rd Edition). United States: Prectice Hall, Inc.
- Stronge, J. H. (2002). *Qualities of Effective Teachers*. United States: ASCO Publishing.
- Stronge, J. H. (2006). *Evaluating Teaching*. Thousand Oaks: CA- Corwin Press.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Newbury Park, CA: Sage.
- Swbouts, W. and Wendel, F.C. (1994). *The Training and Development of School Principals: A Handbook*. Westport: Greenword Press.
- Taşdemir M. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Taşkesen, A. ve Çötök A. N. (Mayıs, 2005). *Bilgi Toplumu Olma Yolunda Teknolojinin Rolü ve Dönüştürücülüğü*. Sakarya Üniversitesi V. Uluslar arası Eğitim teknolojisi Konferansında sunuldu, Sakarya.
- Taylor C. S. and Nolen S. B. (2005). *Classroom Assessment*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Tekin M. (1973). *Öğrenci Dünyası*. Ankara: Adlar Yayıncılık.
- Tertemiz, N. (2000). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tomlinson, C. A. (2001). *Classroom Instructions*. Australia: Redhouse Publisher.
- Toulmin, S. (1999). The ambiguities of globalization. *Futures*, 31, 905-912

Turgut, B. (2008). Eğitimin Önemi Artarak Sürecektir. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*. 178, 35-40. yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/baskan.htm - 5k – adresinden 23 Mart 2009 tarihinde alınmıştır.

Uluğ, F. (1999). Eğitimde Grup Süreçleri. Ankara: İmge Kitabevi.

United States Agency for International Development. (1991). *International Education Quality Project Paper*. Bureau: United States Agency for International Development.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (1989). *Bulletin of the UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific*. Pacific: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Ülgen, G. (1995). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Bilim Yayınları.

Vural, B. (2004). Eğitim-Öğretimde Planlama-ölçme ve Stratejileri. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Vural, B. (2004). Yetkin-İdeal-Vizyoner Öğretmen. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Walsh, F. (2003). The Significance of Professional Development and Practice: towards a better public education system. *Teacher Development*, 7(3), 363-384.

Wayne, A. M. and Youngs, P. (2003). Teacher characteristics and student achievement gains: A review. *Review of Educational Research*, 73(1), 89-122.

Weinstein, R .S. (1983). Student Perceptions of Schooling. *Educational Environment*. 21, 97 -107. <http://links.jstor.org/sici?sici=00135984%28198303%2983%3A4%3C286%-3ASPOS%3E2.0.CO%3B2-9> adresinden 15 Nisan 2009 tarihinde alınmıştır.

Winebrenner S. (2003). Teaching Strategies for Twice-Exceptional Students. *Intervention in School and Clinic*. 38(3), 131-137.

Wolfe, B. and Haveman, R. (11-18 October 2002). *Social and Nonmarket Benefits From Education in an Advanced Economy*. Presented at Conference Series 47 Education in the 21st Century: Meeting the Challenges of a Changing World, Boston.

Yalın, H. İ., Hedges, L., Özdemir S. (1996). Her Yönüyle Öğretmen Olabilme. Ankara: MEB Basımevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, A. (2007). Üşenme, Erteleme, Vazgeçme/Başarılı Öğrencinin Motivasyon Kitabı. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Yurdabakan, İ.(2002). Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6, 23-27.

EK-1. VALİLİK OLURU

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : İstatistik Bölümü
SAYI : B.B.08.4.MEM.4.06.00.06-312/3683
KONU : Araştırma izni
Neslin İHTİYAROĞLU

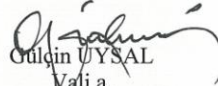
14/01/2010

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

- İlgi: a) M.E.B. Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) MEB EARGED' in araştırma izinlerine ilişkin 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı yazısı.
c) 02/09/2009 tarih ve 74835 sayılı Valilik Onayı.
d) 05/11/2009 tarih ve 98610 sayılı Valilik Onayı.
e) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 08/01/2010 tarih ve 198 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Neslin İHTİYAROĞLU'nun "Öğretmen ve öğrenci algısına göre kaliteli eğitim." konulu tez çalışması ile ilgili anketi, ek listedeki ilçeniz okullarında uygulama yapılması isteği Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonunca uygun görülmüştür.

Mühürlü anket örnekleri (1 sayfa) araştırmacıya ulaştırılmış olup, uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) yönerge çerçevesinde gönüllülük esasına göre uygulanmasını rica ederim.

Gulcin UYSAL
Vali a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :
1-Okul Listesi (1 Sayfa)

EK-2. MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ OLURU

T.C.
ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Strateji Geliştirme
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.02.11.312 /
KONU : Neslin İHTİYAROĞLU Araştırma
İzni

14-01-2010

2075

İLGİLİ OKUL MÜDÜRLÜKLERİNE

İlgi : Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğünün 14/01/2010 tarihli ve 312/3693 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Neslin İHTİYAROĞLU'nun "*Öğretmen ve öğrenci algısına göre kaliteli eğitim*" konulu tez çalışması ile ilgili okulunuzda uygulama yapma isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi yazı ekte gönderilmiştir.

Mühürlü anket örneği araştırmacıya İl Milli Eğitim Müdürlüğünce ulaştırılmış olup, uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın gönüllülük esasına dayalı olarak yönerge esasları çerçevesinde uygulattırılması hususunda gereğini rica ederim.

Yaşar KOÇAK
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek : 1 Yazı Örneği

Adres:
Kumrular Caddesi
3.Sokak Kızılay/ANKARA

Tel: 418 68 75 – 418 84 58
Fax: 419 27 84 - 85

Web : <http://cankaya.meb.gov.tr>
e-posta : cankaya06_strateji@meb.gov.tr

